

Re-Accredited by NAAC with 'A' Grade

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY

University Campus, Udhna-Magdalla Road, SURAT - 395 007, Gujarat, India.

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી

યુનિવર્સિટી કેમ્પસ, ઉધના-મગદલા રોડ, સુરત - ૩૯૫ ૦૦૭, ગુજરાત, ભારત.

Tel : +91 - 261 - 2227141 to 2227146, Toll Free : 1800 2333 011, Fax : +91 - 261 - 2227312
E-mail : info@vnsgu.ac.in, Website : www.vnsgu.ac.in

-: પરિપત્ર :-

બી.આર.એસ.નો અભ્યાસક્રમ ચલાવતી સંલગ્ન કોલેજોના આચાર્યશ્રીઓને જણાવવાનું કે, શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ થી અમલમાં આવનાર B.R.S. ના સ્ટ્રક્ચર અને સિલેબસને નવા ફોર્મેટમાં મંજૂર કરવા બાબતે ગ્રામઅભ્યાસ અભ્યાસસમિતિ તથા ગ્રામઅભ્યાસ વિદ્યાશાખાની સંયુક્ત સભાની તા.૨૨/૧૦/૨૦૨૧ ના ઠરાવ ક્રમાંક:૩ અન્વયે નીચે મુજબ ભલામણ કરેલ એકેડેમિક કાઉન્સિલની તા.૩૦/૧૦/૨૦૨૧ની સભાનાં ઠરાવ ક્રમાંક:૧૫ થી મંજૂર કરેલ છે. છે. તેની જાણ સંબંધકર્તા શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓને કરવી, તદ્દુપરાંત તેનો અમલ કરવો.

ગ્રામઅભ્યાસ અભ્યાસસમિતિ તથા ગ્રામઅભ્યાસ વિદ્યાશાખાની સંયુક્ત સભાની તા.૨૨-૧૦-૨૦૨૧ ના ભલામણ ક્રમાંક: ૩

:: આથી ઠરાવવામાં આવે છે કે, શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ થી અમલમાં આવનાર B.R.S. નું સ્ટ્રક્ચર અને અભ્યાસક્રમ મંજૂર કરી એકેડેમિક કાઉન્સિલને ભલામણ કરવામાં આવે છે.

એકેડેમિક કાઉન્સિલની તા.૩૦/૧૦/૨૦૨૧ની સભાનાં ઠરાવ ક્રમાંક:૧૫

:: આથી ઠરાવવામાં આવે છે કે, ગ્રામઅભ્યાસ અભ્યાસસમિતિ તથા ગ્રામઅભ્યાસ વિદ્યાશાખાની સંયુક્ત સભાના તા.૨૨-૧૦-૨૦૨૧ ના ઠરાવ ક્રમાંક: ૩ અન્વયે ભલામણ કરેલ શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ થી અમલમાં આવનાર B.R.S. નું સ્ટ્રક્ચર અને અભ્યાસક્રમ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

બિડાણ: ઉપર મુજબ

ક્રમાંક : એકે./પરિપત્ર/રૂરલ સ્ટડીઝ/૧૭૩૩૨/૨૧
તા. ૧૦/૧૧/૨૦૨૧

ઈ.ચા.કુલસચિવ

પ્રતિ,

- ૧) બી.આર.એસ.નો અભ્યાસક્રમ ચલાવતી સંલગ્ન કોલેજોના આચાર્યશ્રીઓ.
- ૨) ડીનશ્રી, ગ્રામઅભ્યાસ વિદ્યાશાખા,
- ૩) પરીક્ષા નિયામકશ્રી, પરીક્ષા વિભાગ, વીર નર્મદ દ. ગુ. યુનિવર્સિટી, સુરત.

BACHELOR OF RURAL STUDIES

Effect by Year - 2021-2022

SEMESTER - 1(F.Y.)

FOUDATION -1

COURSE : Environment Studies (પર્યાવરણ શિક્ષણ)

Course Code	
Course Title	Environment Studies(પર્યાવરણ શિક્ષણ)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય,પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	જૂન-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	પર્યાવરણનું સંરક્ષણ અને પ્રદૂષણ વિશે જાગૃતિ આવે તે માટે આ વિષય ઉપયોગી છે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણ સંરક્ષણનું મહત્વ સમજે 2. વિદ્યાર્થીઓ પ્રાકૃતિક સંપત્તિ નું મહત્વ સમજે અને તેનો વિવેક પૂર્વક ઉપયોગ ની સમજ કેળવે 3. વિદ્યાર્થીઓ પોતાની આસપાસ નિવસન તંત્ર થી માહિતગાર બને 4. વિદ્યાર્થીઓ જીવવિવિધતાનું મહત્વ સમજે અને તેના સંરક્ષણ ની બાબતો થી માહિતગાર બને 5. વિદ્યાર્થી પ્રદૂષણ વિશે ઊંડો ખ્યાલ મેળવે તેના નિયંત્રણ માટે પ્રયત્નો કરતાં શીખે 6. વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણના સામાજિક પ્રશ્નો થી માહિતગાર બને

Course Outcomes	Co:1: પર્યાવરણ સરક્ષણ માટે જંજાગૃતિના કાર્યો માં ઉપયોગી થશે Co:2: પ્રાકૃતિક સંપત્તિ નું મહત્વ અને સરક્ષણ વિશે જાગૃતિ કેળવશે Co:3: નિવશનતંત્ર નું મહત્વ સમજશે Co:4: જીવવિવિધતાના સસરક્ષણ અને મહત્વ સમજશે Co:5: પ્રદૂષણ અંગે ગંભીરતા સમજી તેના નિવારણના કાર્યોમાં મદદરૂપ થશે. Co:6 સામાજિક પ્રશ્નો અને પર્યાવરણ વચ્ચેનો સાયમ સમજશે
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	

Course Content અભ્યાસક્રમ-સૈધ્ધાતિક	એકમ :1 પર્યાવરણ એટલે શું ? પર્યાવરણ માં કાર્યો ક્ષેત્રે અને મહત્વ પર્યાવરણ અને જનજાગૃતિ એકમ :2 પ્રાકૃતિક સંપત્તિ 1)જગલ સંપત્તિ -મહત્વ ,ગુજરાતનાં જગલો ના પ્રકારો ,વન ઉન્મૂલ અને તેના કારણો 2)જળ સંપત્તિ જળ સરક્ષણ ના ઉપાયો 3)જમીન સંપત્તિ જમીન નું મહત્વ ,જમીનની ફળદ્રુપતા માં ઘટાડો ,જમીનનું સરક્ષણ 4)ઉર્જા સંપત્તિ ઉર્જા ની વધતી જરૂરીયાત ,ઉર્જા નું વર્ગીકરણ એકમ :3 નિસનતંત્ર એટલે શું ?/તેના ઘટકો 1)જેવિક 2)અજેવીક પરીસ્થિતિ વિજ્ઞાન નીવ્યાખ્યા પરીસ્થિતિ પિરામિડ સંખ્યા ,જેવભાર અને ઉર્જાના પિરામિડ એકમ :4 જેવ વિવિધતા વ્યાખ્યા ,મહત્વ ,જેવ વિવિધતા નું સરક્ષણ 1)બાહ્યો પરિસ્થિતિ દ્વારા 2)આંતરિક વ્યવસાય દ્વારા એકમ :5:-પર્યાવરણીય પ્રદૂષણ પ્રદૂષણ ની વ્યાખ્યા ,પ્રદૂષણ ના પ્રકારો 1)વાયુ પ્રદૂષણ ,કારણો ,અસર અને અટકાવવાના ઉપાયો 2)જળ પ્રદૂષણ કારણો ,અસર અને ઉપાયો 3)ધની પ્રદૂષણ . વ્યાખ્યા કારણો અને નિયંત્રણ એકમ :6 સામાજિક પ્રશ્નો અને પ્રયવરણ 1)વસ્તી વધારો અને પર્યાવરણ 2)શહેર અને ઉર્જા 3)પર્યાવરણ અને આરોગ્ય
---	---

પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1. જળ પ્રદૂષિત વિસ્તારો ની મુલાકાત લઈ અભિયાસ કરવો 2. 2)રાસાયણિક જંતુ નાશકોની અસરો ની અભિયાસ કરવો 3. ઉદ્યોગો ના કારણે માનવ જીવન ઉપર થતાં પ્રદૂષનો નો અભિયાસ કરવો
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. પર્યાવરણ શાસ્ત્રો -બીપીનભાઈ જોશી 2. પર્યાવરણ અને ભૂકંપ ઇજનેરી -ડૉ એમ બી ગોહિલ સુનિલ કે પોપટ ,દિવ્યા પી ગોહિલ 3)પર્યાવરણ સાથી -રમેશ સાવલિયા 4)પર્યાવરણ -ડૉ એમ બી ગોહિલ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

Foundation-2

B.R.S. Sem :- I

Course: ENGLISH

Course Code	
Course Title	English
Credit	3
Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	TO UNDERSTAND SPOKEN ENGLISH. TO UNDERSTAND WRITTEN ENGLISH.

	TO SPEAK CORRECT ENGLISH. TO WRITE CORRECT ENGLISH.
CourseObjective (વિષયનાહેતુઓ)	1. To strengthen the vocabulary of students. 2. To strengthen the grammar capacity, ability of the students. 3. To introduce the students to English Literature. 4. To generate interest of the students for English Literature. 5. To strengthen the structural ability of the students.
CourseOutcomes	C.O.1 Students will write a persuasive essay. Students will write down four interesting facts on post-its. Students will analyze characterization in two short stories. Students will learn the difference between famous and infamous. C.O.2 . To increase passive vocabulary. To develop taste for reading in Grammar. To develop the habit of reading for pleasure. To concentrate upon subject matter in Grammar of English. C.O.3 Students will listen, speak, read and write for information. Students will apply their knowledge of the reading. To understand the meaning as quickly as possible.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	Define basic language concept. Acquire the knowledge of objectives of teaching language Analyze the importance of English Language Teaching
Course Content અભ્યાસક્રમ	1. Text Six Tales from Shakespeare - Published by : Macmillan Publication Here the students will learn the first three comedies of Shakespeare Here the short questions, reference to context -will be asked. > Comedies 1.THE MERCHANT OF VENICE 2.THE TAMING OF THE SHREW 3. THE TAMPEST 2. Grammar 1. Part of Speech 2.Tenses 3.Articles 4. Prefix -Suffix 3. Letter Writing

	(Social and friendly letters only) Here the students will attempt any one of the letters during the Annual exam.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	Reference books 1. Six Tales from Shakespeare - Published by : Macmillan Publication 2. High School English Grammar -Pub: -Oxford University
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	Class work, Group discussion,direct work, seminar,assignment, Grammar- Translation Method, Elective method, Direct method, classical Method etc..
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 1

Foundation: 3

Course Code	
Course Title	Agriculture and Soil Science (કૃષિ અને જમીન વિજ્ઞાન)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ Courseમાં ગ્રામ અભ્યાસના વિદ્યાર્થીઓ ગામડાં સાથે સંકળાયેલા હોવાથી ગામડાંમાં મોટાં ભાગના લોકો ખેતી કરતાં હોય છે અને ખેતી જમીન સાથે સંકળાયેલ મહત્વની બાબત હોવાથી જમીન (એટલે કે આપણી પૃથ્વી) વિશે માહિતી અને સમજણ મેળવે તે મહત્વનું છે. ધૂધવાતા મહાસાગરો, શીખરોવાળા પહાડો, મોટા રણો, અબજો માનવીઓ, અસંખ્ય નાનાં મોટાં જીવો તેમજ વનસ્પતિથી ભરેલી પૃથ્વીની રચના કેવી રીતે થઈ હશે તેની જાણકારી અને સમજણ મેળવતાં થાય, જમીન એટલે શું?જમીન કેવી રીતે બનેલી છે તેમાં ભાગ ભજવતાં ખડકો , ખનીજોઅને જમીનના સ્તર(પડ)થી માહિતગાર થાય, જમીન અને તેનું ખેતીમાં મહત્વ સમજી જમીનની ફળદ્રુપતા જાળવતાં થાય.
CourseObjective	આ Courseનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ પૃથ્વીની ઉત્પત્તિ વિશેની પુરેપરી સમજ

(વિષયના હેતુઓ)	મેળવે, જમીન વિશેની સમજ મેળવે અને જમીનનું ખેતીમાં મહત્વ જાણે..
CourseOutcomes	CO.1. વિદ્યાર્થીઓને આપણી પૃથ્વીની રચના કેવી રીતે થઈ હશે તેના વિશેના વૈજ્ઞાનિકોના અનુમાનો/પરિકલ્પના, પૃથ્વીની હાલની સ્થિતિ અને તેના બંધારણ વિશેની જાણકારી અને સમજણ મળશે. CO.2. વિદ્યાર્થીઓને જમીનના ભૂગર્ભમાં રહેલા ખડકો વિશેની સંપૂર્ણ જાણકારી મળશે સાથો સાથ ગુજરાત રાજ્યની જમીનમાં આવેલા વિવિધ ખડકો અને ખનીજોના ગુણધર્મોની સમજ ઊંડાણથી મેળવતાં થશે. CO.3. વિદ્યાર્થીઓને જમીન એટલે શું?, તેની રચના કેવી રીતે થાય તેની પ્રક્રિયાથી માહિતગાર બને તેમજ જમીનના ઘસારાને સમજે અને તેને અસર કરતાં પરિબળો જાણશે CO.4. વિદ્યાર્થીઓને જમીનની રચના બાદ જમીનનું પાર્શ્વચિત્ર (પ્રોફાઈલ)માં કેટલાં સ્તર(પડ) હોય છે અને દરેક સ્તર વિશેની માહિતી મેળવી સપાટીની જમીન અને તળની જમીન કોને કહેવાય તેની સારી સમજ મેળવતા થશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પૃથ્વીઅને જમીન અંગેનો પ્રાથમિક ખ્યાલ મેળવવો
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1. પૃથ્વીની ઉત્પત્તિ: પ્રસ્તાવના, પૃથ્વીની ઉત્પત્તિ વિશેની પરિકલ્પનાઓ, પૃથ્વીની વર્તમાન પરિસ્થિતિ, ભૂપૃષ્ઠ અને બંધારણ વગેરે. એકમ-2. જમીન બનાવતા ખડકો અને ખનીજો: પ્રસ્તાવના, ખડકની વ્યાખ્યા, ખડકના પ્રકારો અને તેનું વર્ગીકરણ, ખડક બનાવતી ખનીજો, ગુજરાત રાજ્યની જમીન બનાવતાં ખડકો અને ખનીજો, ખનીજોના ગુણધર્મો વગેરે. એકમ-3. જમીન: પ્રસ્તાવના, જમીનની વ્યાખ્યા, જમીનની રચના, અપક્ષય (ઘસારો) અપક્ષયની પ્રક્રિયામાં ભાગ લેજવતાં પરિબળો, વિવિધ પરિબળોની સંયુક્ત અસર વગેરે. એકમ-4. જમીન પ્રોફાઈલ: પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, પ્રોફાઈલનો અભ્યાસ, સપાટીની જમીન અને તળની જમીન અને તે બંને વચ્ચેનો તફાવત વગેરે.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ
	2.	જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા	ડૉ.હસમુખ સુથાર	લોકભારતી સણોસરા
	3.	કૃષિ વિજ્ઞાન	ડૉ.કે.પી.પટેલ ડૉ.ડી.કે.ડોબરિયા વી.કે.ગોંડલીયા	એગ્રો ઈન્ફો સર્વિસીસ,આણંદ
	4.	પર્યાવરણ સાથી	રમેશ સાવલીયા	પર્યાવરણ શિક્ષણ કેન્દ્ર અમદાવાદ
	5.	કૃષિ ઇજનેરી	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ
પ્રત્યક્ષ કાર્યો (પ્રેક્ટીકલ વર્ક) 1. પૃથ્વીના સંદર્ભે પ્લેનેટોરીયમની મૂલાકાત લેવી અને અહેવાલ તૈયાર કરવો 2. ગુજરાત રાજ્યના ખડકો અને ખનીજોની ઓળખ કરાવવી અને અહેવાલ તૈયાર કરવો. 3. જમીન પ્રોફાઈલ (પાર્શ્વ ચિત્ર) નો અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો.				
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

B.R.S. Sem :- 1 (F.Y.) foundation-4

Course: 101: પશુપાલન Animal Husbandry

Course Code	1
Course Title	પશુપાલન Animal Husbandry
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ પશુપાલનનું મહત્વ સમજી, પશુપાલન સંબંધિત સમસ્યાઓ ઉકેલે અને વ્યવસાય વિકાસ કરી શકે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	આ વિષય વિદ્યાર્થીઓને પશુપાલનનું મહત્વ સમજવામાં મદદરૂપ થશે અને સાથે સાથે પશુપાલન સંબંધિત સમસ્યાઓ સમજીને તેની પશુપાલન ક્ષેત્રે મહત્તમ ઉપયોગ કરવાની ક્ષમતા કેળવશે જેથી પશુપાલન એક આર્થિક વ્યવસાય તરીકે વિકસે .
Course Outcomes	C.O.1 પશુપાલનનું મહત્વ સમજાવવું. C.O.2 પશુપાલન સંબંધિત સમસ્યાઓ વિષે સમજ મેળવી ઉકેલ કેવીરીતે લાવવો તેની તાલીમ આપવી.. C.O.3 પશુપાલન ક્ષેત્રે મહત્તમ ઉપયોગ કરવાની ક્ષમતા કેળવવા ની તાલીમ આપવી.. C.O.4. આર્થિક વ્યવસાય તરીકે વિકસાવવા તૈયાર કરવો.. C.O.5 પશુઓની સંભાળ રાખવી તથા વ્યવસ્થાપન કરવાનું શીખવવામાં આવશે.. C.O.6 ગાયો અને ભેંસોની ઓલાદો વિષે વાકેફ કરવામાં આવશે. C.O. 7 પશુઓને પોષણ વિષે ના ખ્યાલો સ્પષ્ટ કરશે.

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પશુપાલન ની પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 માનવજીવનમાં પશુપાલનનું મહત્વ. એકમ-2 ગુજરાત રાજ્યની મહત્વની ગાયો, વિદેશી ગાયો, અને ભેંસોની ઓલાદો તથા તેની ખાસિયતો. 1. ગીર, કાંકરેજ, ડાંગી. 2. હોલસ્ટેઈન ફ્રીઝીયન, જર્સી, બ્રાઉનસ્વીસ, 3. જાફરાબાદી, સુરતી, મુરારી, મહેસાણી એકમ-3. પશુ વ્યવસ્થાપન:- પશુ ઘરની ડિઝાઇન , પશુ રહેઠાણ ના પ્રકારો. એકમ-4. ગર્ભવતી ગાયની સંભાળ, પ્રસૂતા ગાયની સંભાળ , તાજા જન્મેલા બચ્ચાની સંભાળ. એકમ-5 ખસીકરણ : વિવિધ પદ્ધતિઓ , ખસીકરણ નું મહત્વ એકમ-6 શિંગ નાબૂદી : શિંગ દૂર કરવાનું મહત્વ પદ્ધતિઓ એકમ-7 પશુ પોષણ:- મહત્વ ખોરાક આપવાના ધોરણો સાઇલેજ ઘાસચારાની જાળવણી

પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1. ગૌશાળાની મુલાકાત લઈ ગાય તથા ભેંસની વિવિધ ઓલાદોની લાક્ષણિકતાઓ વિશે જાણકારી મેળવવી. 2. જુદા જુદા પ્રકારના પશુ રહેઠાણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ 3. પશુ રહેઠાણ ની સ્વચ્છતા ની જુદી-જુદી પદ્ધતિઓનો અભ્યાસ કરવો. 4. ગાભણ ગાયનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ 5. ખસીકરણ અને શિંગડા દૂર કરવાની પદ્ધતિઓ જાણવી. 6. ઋતુમાં આવેલ ગાયના લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ 7. વિવિધ પ્રકારના ઘાસચારાનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. પશુ વ્યવસ્થા - અરુણભાઈ ડી.દવે 2. પશુ માદા રોગ અને પ્રસૂતિ વિજ્ઞાન ભાગ-1-2-3 -શ્રીનિવાસ કોડાગલી. 3. વ્યવહારુ ગોપાલન -કે.સી.શુક્લ 4. ઉચ્ચતર પશુ સંવર્ધન અને પશુ ચિકિત્સા- બાબુભાઈ અવરાણી 5. કૃષિ ગોવિદ્યા અંક 6. ગો દર્શન માસિક અંક
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 1 foundation-5

Core:1

Course Code	
Course Title	બાગાયત અને વનવિદ્યા
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2022.
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને બાગાયતના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવાનો છે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને બાગાયતના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવે જેથી તેઓ ગામના બાગાયત સંદર્ભે પ્રશ્નો સમજીને તેમનો ઉકેલ મેળવી શકે, વધુમાં આ વિષયની જાણકારી મેળવી વિદ્યાર્થી પોતે બાગાયત સંબંધિત કાર્યો સ્વતંત્ર રીતે કરીને તેમની આર્થિક પરિસ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકે.
CourseOutcomes	CO.1.વનસ્પતિ જીવનનો પરિચય, લક્ષણો અને વનસ્પતિનું વર્ગીકરણની સમજ અને જાણકારી મેળવશે. CO.2.માનવજીવનના ખોરાકમાં ફળોનું મહત્વ,તેની અગત્યતા વિશે સમજ અને જાણકારી મેળવશે. CO.3.બાગાયત વિષયના પાયાના શબ્દોની સમજ મેળવશે. CO.4. ફળ ઉછેર માટેની પ્રાથમિક બાબતો અને અન્ય સુવિધાઓનો ખ્યાલ અને જાણકારી મેળવશે. CO.5. ફળ પાકોની ખેતીમાં અગત્યતા સમજી હાલમાં ગુજરાતમાં બાગાયતી પાકોની સ્થિતિ અંગે જાણકારી મેળવશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	બાગાયત પાકો અને બાગાયત વિસ્તારની પ્રાથમિક માહિતી
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1.વનસ્પતિ જીવનનો પરિચય , લક્ષણિકતા (ખૂબીઓ) વનસ્પતિનું વર્ગીકરણ. એકમ-2.માનવજીવનના ખોરાકમાં ફળોનું મહત્વ, આહાર અને પોષક પુરક

	ખોરાક તરીકે ફળો. એકમ-3.બાગાયત વિષયના પાયાના શબ્દોની સમજ વ્યાખ્યા અને સમજૂતી. બાગાયત , ફળ વિદ્યા, શાકભાજી વિજ્ઞાન, ફૂલોની ખેતી, જંગલો,બગીચા, મોસમી ફૂલો , વર્ષાયુ ફૂલો , ગ્રીન હાઉસ, જૈવિક ખાતરો , વનસ્પતિ અંતઃસ્રાવો(હોર્મોન્સ), આંખ કલમ, દાબ કલમ, કલમ, નર્સરી. એકમ-4.ફળ ઉછેર માટે સ્થળની પસંદગી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની પ્રાથમિક બાબતો જેવીકે આબોહવા , જમીન , પાણી અને બીજી સગવડતાઓ. એકમ-5.ફળ પાકોનું મહત્વ અને ગુજરાતમાં હાલની બાગાયતી પાકોની સ્થિતિ: પૌષ્ટિકતાની દ્રષ્ટિએ, આર્થિક દ્રષ્ટિએ, પડતર જમીનના વપરાશ, વિદેશી હૂંડિયામણની દ્રષ્ટિએ , ફળ ફળાદી આધારિત ઉદ્યોગોની દ્રષ્ટિએ , રોજગારીની તકો વધારવા, જુદાં જુદાં હવામાન અને ભૌગોલિક વિસ્તારોના ઉદ્યોગની દ્રષ્ટિએ, સહકારી સંસ્થા અને બજારની દ્રષ્ટિએ.			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	સામાન્ય કૃષિ વિજ્ઞાન	ડૉ. છોટુભાઈ જે પટેલ	યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ
	2.	ફળ વિદ્યા	બાબુભાઈ આવરાણી	અનડા બૂક ડીપો
	3.	ફળ વિશેષાંક	કૃષિ ગો વિદ્યા	કૃષિ યુનિ. આણંદ
	પ્રાયોગિક કાર્યો. 1. કોલેજ કેમ્પસની જુદી જુદી વનસ્પતિની ઓળખ 2. જુદાં જુદાં ફળોમાં રહેલાં પૌષ્ટિકતત્વોની જાણકારી મેળવે. 3. નજીકના પ્રગતિશીલ ખેડૂતની ફળવાડીની મૂલાકાત લેવી.			
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end			

	University Examination
--	------------------------

B.R.S. Sem :- 1 (F.Y.b.r.s)Foundation-6

Course: 101:ગ્રામ વિસ્તરણ (Rural Extension)

Course Code	1
Course Title	ગ્રામ વિસ્તરણ (Rural Extension)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓગ્રામ વિસ્તરણની પ્રવૃત્તિ વિષે માહિતગાર થશે.

CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	1.ગ્રામ વિસ્તરણની પાયાની બાબતો વિદ્યાર્થી સમજે થતા આ બાબતે ગ્રામજનો સુધી કેવી રીતે પહોચાડવી તે બાબત સમજે 2.ગ્રામજનોની જરૂરિયાત -રસને સમજતા શીખે. 3. ગ્રામજનો કઈ રીતે નવી બાબતો શીખે છે.અને નવા વિચારો અપનાવે છે.તેની સમજ વિદ્યાર્થી કેળવે.
Course Outcomes	C.O :1 વિસ્તરણ શિક્ષણનો અર્થ વ્યાખ્યા અને જરૂરિયાત અને તત્વો વિષે સમજ આપવી વિદ્યાર્થી અને ખેડૂતો ની કાર્યક્ષમતામાં વધારો કરવો. C.O :2વિસ્તરણ શિક્ષણના સોપાનો અને વિસ્તરણ શિક્ષણ અને સામાન્ય શિક્ષણ અંગે જાણકારી આપવી અને વિદ્યાર્થી ક્ષમતામાં વધારો કરવો. C.O :3ભારતીય ગ્રામીણ સમાજ વિષે જાણકારી આપવી વિદ્યાર્થી સમાજ સાથેના પ્રશ્નોને સમજે અને ઉકેલવાનો પ્રયત્નો કરે. C.O :4ગ્રામજનોને અભિપ્રેરિત કરવાની રીતો પ્રકારોઅને અભિપ્રેરણાના શિદ્ધાંતો વિષે સમજ આપવી લોકોની આર્થિક સામાજિક બાબતો અંગે લોકોને પ્રોત્સાહિત કરવા. C.O :5શીખવાની પ્રક્રિયા વિષે સમજણ આપવી વિદ્યાર્થીએ ખેડૂતોની ઈચ્છા શક્તિ જાગૃત કરી નવીન પ્રવૃત્તિ શીખવાનો પ્રયત્નો કરે છે C.O 6 અનુસરણ કાર્યો નો ખ્યાલ અને તેના મહત્વ અંગે જાણકારી આપવી ખેડૂતોની વિકાસલક્ષી નવીન પ્રવૃત્તિઓનું અનુસરણ કરે તેવો પ્રયત્નો કરે. C.O 7ગ્રામજનો દ્વારા નવા વિચારો અને અપનાવવું વિષે સમજ આપવીખેડૂતોને જાગૃત કરવા અને આર્થિક સામાજિક પરીવર્તન થાય તેવા પ્રયત્નો કરવા.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામવિસ્તરણ ની પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> - વિસ્તરણ શિક્ષણનો અર્થ વ્યાખ્યા અને જરૂરિયાત-કાર્યક્ષેત્ર -

	તત્વો- સીદ્ધાંતો-તત્ત્વજ્ઞાન <u>એકમ-2</u> વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રકીયાના સોપાન તથા વિસ્તરણ શિક્ષણ અને સામાન્ય શિક્ષણ વચ્ચેનો તફાવત. . <u>એકમ-3</u> ભારતીય ગ્રામીણ સમાજ સમાજના લક્ષણો સમાજની મુખ્ય પ્રણાલીઓ (અ)સચુક્ત કુટુંબ (બ)જાતીપ્રથા (ક)ધર્મ અને તે તૂટવાના કારણો <u>એકમ-4</u> ગ્રામજનોને અભિપ્રેરિત કરવાની રીતો પ્રકારો ,અભિપ્રેરણા એટલે શું ?અભિપ્રેરણાના શીદ્ધાંતો , પ્રકારો , અભિપ્રેરિત કરવાની રીતો <u>એકમ-5</u> - શીખવાની પ્રક્રિયા શીખવું એટલે શું ?શીખવાની પ્રક્રિયાના સિદ્ધાંતો ,શીખવાના માનસિક પગથિયાં,શીખવાની પ્રક્રિયા ,શીખવાનો ગ્રામજનો ને અનુભવ અને માનવ નવીન બાબતો કેવી રીતે શીખે છે <u>એકમ-6</u> વિસ્તરણ કાર્યમાં અનુસરણ કાર્ય,અનુસરણ કાર્યોનું મહત્વ-અનુસરણ કાર્યમાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો. <u>એકમ-7</u> ગ્રામ જનો દ્વારા નવા વિચારો -પ્રવૃત્તિઓને અપનાવવાની પ્રક્રિયા,અપનાવવું એટલે શું ?અપનાવવાની પ્રક્રિયાના માનસિક પગથિયાં,અપનાવનાર ખેડૂતોની વ્યક્તિગત ખાસિયતો
પ્રત્યક્ષકાર્યો	1.ગામની મુખ્ય સમસ્યાઓ સર્વક્ષણ દ્વારા જાણે અને તેનો અહેવાલ બનાવે. 2. ગામમાં ચર્ચા પદ્ધતિ દ્વારા પ્રશ્નોનાં ઉકેલ મેળવે. 3.ગામમાં સચુક્ત કુટુંબમાં રહેતા પરિવારનો અભ્યાસ કરવો.

	.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક -બાલુભાઈ અવરાણી અંનડાપ્રકાસન -અમદાવાદ 2.કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક-ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય યૂની.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ -અમદાવાદ 3.લોક સહયોગથી વિકાસ ભણી લેખક -અનિલ શાહ નવ ભારત સાહિત્ય મંદિર -અમદાવાદ 4.ગ્રામ સ્વ વિકાસ રોલેન્ડ બંચ-અનુવાદ -બાલુભાઈ અવરાણી અંનડાપ્રકાસન -અમદાવાદ 5.ગ્રામીણ વિકાસ ડૉ.પારૂલ જોષી અંનડાપ્રકાસન -અમદાવાદ 6.ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ એ. જે. શાહ અને જો કે. દવે અંનડાપ્રકાસન -અમદાવાદ 7. ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસના સામાજિક પાસા એ. જે. શાહ અને જો કે. દવે અંનડાપ્રકાસન -અમદાવાદ 8.extension and communication for development O.P.Dahma&O.P.Bhatnagar Oxford &IBH Publishig Co-Pvt ltd-new delhi Agriculture Extension impact and assessment A.K.shigh Agrobios (india)-jodhpur 9..Extension Education and Rural Development SanthaGovind ,andG.Tamilselvi Agrobios (india)-jodhpur

Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 1 (F.Y.) Foundation-7

Course: ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)

Course Code	
Course Title	ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)

Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ વિદ્યાર્થીઓ ગામડાનો મહત્ત્વ સમજે,ગ્રામવિકાસ કરવો શા માટે જરૂરી છે. તેની જાણકારી મેળવે તેમના પાયાના પ્રશ્નો વિશે વિગતવાર માહિતી મેળવી તેમના જીવનમાં ગામડાનો મહત્ત્વ વિશે જ્ઞાન મેળવવાનો છે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓભારતમાંગ્રામવિકાસવ્યવસ્થાપનનુંમાળખુંસમજે. 2. વિદ્યાર્થીઓ વ્યવસ્થાપનનીજરૂરિયાતમહત્ત્વસમજેજેથીગ્રામવિકાસકાર્યક્રમોનેઉચિતદિશાઆપી શકાય. 3. વિદ્યાર્થીઓ જિલ્લા સ્તરે અને ગ્રામ્ય સ્તરે વ્યવસ્થાપનના જુદા જુદા કાર્યોથી પરિચિત થશે. 4. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ સમુદાયોના વિકાસ માટેના વ્યવસ્થાપનથી પરિચિત થશે.
Course Outcomes	C.O :1ગ્રામવિકાસમાં વહીવટી અને વ્યવસ્થાપન કઈ રીતે કરવું તે શીખશે. C.O :2ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમોનું વ્યવસ્થાપન કરતાં શીખશે. C.O :3જિલ્લા સ્તરે તથા તાલુકા સ્તરે ગ્રામવિકાસ વ્યવસ્થાપન કઈ રીતે કરવું તે વિશે માહિતી મેળવશે. C.O :4 ગ્રામીણ સમુદાયોના વિકાસ માટેનું વ્યવસ્થાપન કેવી રીતે કરવું તેની માહિતી મેળવતા શીખશે. C.O :5 ગ્રામવિકાસના નવા અભિગમો તેનો ખ્યાલ,અર્થ,લાક્ષણિકતા અને મર્યાદાઓ વિશે વિગતવાર માહિતી મેળવતા શીખશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપનની પ્રાથમિક માહિતી.

Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> -ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન 1. વહીવટ અને વ્યવસ્થાપનની વ્યાખ્યા અર્થ,મહત્વ. 2. વહીવટ અને વ્યવસ્થાપન વચ્ચેના તફાવત. 3. વ્યવસ્થાપનના કાર્યો. 4. વહીવટના પ્રકાર કાર્યક્ષેત્ર,સિદ્ધાંતો. <u>એકમ-2</u> -ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમોનું વ્યવસ્થાપનનું 1. ભારતના ગ્રામવિકાસનું સરકારી માળખું,વિભાગો કેન્દ્ર તથા રાજ્ય સ્તરે. 2. પંચાયતીરાજમાં ગ્રામવિકાસ વ્યવસ્થાપન,ગ્રામપંચાયત,તાલુકા,જીલ્લા પંચાયતોનું માળખું ભૂમિકા. <u>એકમ-3</u> -જીલ્લા સ્તરે તથા તાલુકા સ્તરે ગ્રામવિકાસ વ્યવસ્થાપન 1. જીલ્લા ગ્રામવિકાસ એજન્સી-માળખું,હેતુ ગ્રામવિકાસમાં ભૂમિકા. 2. દ્રાયબલ સબપ્લાન વ્યવસ્થાપન,હેતુ કાર્યક્રમોનું વ્યવસ્થાપનન દ્રાયબલની વિવિધ યોજનાઓનું સ્વરૂપ જોગવાઈઓ. <u>એકમ-4</u> -ગ્રામીણ સમુદાયોના વિકાસ માટેનું વ્યવસ્થાપન 1. નિગમોની ગ્રામવિકાસમાં ભૂમિકા સત્તા અધિકારો 2. દ્રાયબલ ડેવલપમેન્ટ,રણ વિસ્તાર,પહાડી વિસ્તાર,કાંઠા વિસ્તાર વિકાસ માટેનું વ્યવસ્થાપન માળખું અને કામગીરી. <u>એકમ-5</u> -ગ્રામવિકાસના નવા અભિગમો તેના ખ્યાલ-અર્થ,લાક્ષણિકતા અને મર્યાદાઓ. 1. વ્યવસાયિક 2. પ્રવાસન 3. ગૃહઉદ્યોગ 4. અન્ય નવા અભિગમો

પ્રત્યક્ષકાર્યો	1. જીલ્લા ગ્રામવિકાસ એજન્સીની મુલાકાત-માળખું સમજવું ભૂમિકા જાણવી તથા અમલમાં હોય તે યોજનાઓ વિશે માહિતી મેળવવી. 2. જિલ્લા-તાલુકા સ્તરે ગ્રામવિકાસ યોજના વ્યવસ્થાપનનું માળખું સમજવું. 3. તાલુકા પંચાયત જીલ્લા પંચાયતનું માળખું સમિતિ વગેરે વિશે માહિતી લેવી. 4. દ્રાયબલ સબપ્લાનનું વ્યવસ્થાપન માળખું તેના ઉદ્દેશો તથા વિવિધ કાર્યક્રમો વિશે જાણકારી મેળવવી.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. ભારતમાં ગ્રામવિકાસ-પ્રો.એ.જી.શાહ તથા પ્રો.જે.કે. દવે અનડા પ્રકાશન,અમદાવાદ. 2. ભારતમાં ગ્રામવિકાસના સામાજિક પાંસા પ્રો.એ.જી.શાહ તથા પ્રો.જે.કે.દવે. 3. કુદરતી સંપત્તિ વિકાસ -બાબુભાઈ અવરાણી 4. પંચાયત પરિચય-નવસર્જન પબ્લિકેશન અમદાવાદ. 5. ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર-દિલિપ શાહ યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ અમદાવાદ. 6. ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસ-રેખા શર્મા રાવત પ્રકાશન, અમદાવાદ.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 1 (F.Y.) Ele-1.1

Course: : ગ્રામીણ સામાજિક માળખું ૦૧

Course Code	
Course Title	ગ્રામીણ સામાજિક માળખું ૦૧
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ ગ્રામીણ સામાજિક ના વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક માળખાને જુદા જુદા ઘટકોનો પરિચિત થાય.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	ગ્રામ અભ્યાસના વિદ્યાર્થીઓ ગામડાના સામાજિક માળખાની તેના જુદા જુદા ઘટકોથી પરિચિત થાય. તેની કેળવે તેમાં : ૧. ગ્રામસમાજના લક્ષણો તે શહેર સમાજથી કઈ રીતે જુદા પડે છે. ૨. જ્ઞાતિ કુટુંબ જેવા ઘટકો સમજવા.
Course Outcomes	C.O.:૧. ગ્રામીણ સામાજિક માળખાના પાયાના મૂળભૂત ખ્યાલોની જાણકારી મેળવશે. C.O:2 ગ્રામ સમુદાય અને નગર સમુદાય વચ્ચેનો તફાવત વિશે જાણકારી મેળવશે. C.O:3 ગ્રામીણ વસ્તી શાસ્ત્રના વિવિધ પાંસાંઓની જાણકારી મેળવશે. C.O:4 ગ્રામીણ સામાજિક કાર્યની સંશોધન પદ્ધતિઓ અને ધોરણો મૂલ્યો વિશે જાણકારી મેળવશે. C.O:5 સામાજિક સ્તરીકરણ અને ગતિશીલતા અને પ્રકારોનો ખ્યાલ મેળવશે. C.O:6 લઘુમતી જૂથો અને સમસ્યાઓ,વિશે જાણકારી મેળવશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામીણ સમાજના માળખાની પ્રાથમિક માહિતી
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 1. સામાજિક માળખાનો ખ્યાલ. -સમાજનો અર્થ અને મૂળભૂત લક્ષણો -સમાજની સામાજિક જરૂરિયાતો

	-સમાજના પ્રકારો -માનવ સમાજના વિશિષ્ટ લક્ષણો એકમ-2 ગ્રામસમુદાય વ્યાખ્યા,લક્ષણો,ગ્રામ-નગર-તફાવતો. - ભારતમાં ગ્રામીણ સમાજ શાસ્ત્રનું મહત્ત્વ. એકમ-3 - વસ્તી શાસ્ત્ર ,વસ્તી શાસ્ત્રનો ખ્યાલ,ગ્રામીણ વસ્તીના પાંસાં ઓ,શિક્ષણ,કન્યા કેળવણી,સર્વશિક્ષા અભિયાન,લિંગ,વૈવાહિક દરજ્જો,વસ્તી વિસ્ફોટ,સ્થળાંતર,અને તેનાં પ્રશ્નો. એકમ-4 - ગ્રામીણ સામાજિક કાર્યની સંશોધન પદ્ધતિઓ,સામાજિક નિયંત્રણ.ધોરણો,મૂલ્યો. એકમ-5 - સામાજિક સ્તરિકરણ અને ગતિશીલતા,વ્યાખ્યા,પ્રકારો. એકમ-6 - લઘુમતીજૂથો,ખ્યાલ, સમસ્યાઓ અને વિકાસ.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. ભારતમાં ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર -દેસાઈ એ. આર- આર.આર.શેઠની કૂ-મુબલ. 2. ગ્રામીણ ભારત-મેકીમ મરિયટ 3. ભારતીય ગ્રામસમાજ -શ્યામચરણ દુબે 4. ગુજરાતનાં આદિવાસી -શ્રી ઘનશ્યામભાઈ શાહ 5. કેળવણીના સામાજિક પાયા -શ્રી કે.સી. વ્યાસ 6. ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર -શાહ અને દવે 7. ભારતમાં સામાજિક સમાજશાસ્ત્ર -એ. આર. દેસાઈ.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal

	examination,etc. 70% External based on semester end University Examination
--	---

F.Y.B.R.S. Sem :- 1

Elective1..2

Course Code	
Course Title	Principels of Ghanian Thought (ગાંધી વિચારના સિદ્ધાંતો)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓને ગાંધીજીના જીવન અને કાર્યથી પરિચિત થાય
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	(૧) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના જીવનના મૂળભૂત વિચારોની સમજ મેલેવે.(૨) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીવન અને કાર્ય પરિચયથી પરિચિત થાય (૩) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના વિદેશી વિચાર ગુરુઓ તથા તેમના પુસ્તકોથી પરિચિત થાય (૪) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના એકાદશ વ્રતોથી પરિચિત થાય.(૫) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના અર્થ તંત્ર વિષયક વિચારોથી પરિચિત થાય.(૬) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના રાજકીય વિચારોથી પરિચિત થાય
CourseOutcomes	CO.1.વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીવન અને કાર્ય પરિચય દ્વારા પ્રેરણા લઈને પોતાના જીવને યોગ્ય દિશા મળી રહેશે. CO.2.. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના સત્યાગ્રહ દ્વારા અન્યાય સામે લડતા શીખશે. CO.3.વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીને પ્રેરણા આપનાર વિચાર ગુરુઓ વિશે માહિતગાર બનશે. CO.4.. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના એકાદશ વ્રતોને પોતાના જીવનમાં ઉતારવા પ્રયત્નો કરશે. CO.5.વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના આદર્શ વિચારોથી પ્રેરિત થશે. CO.6. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના અર્થતંત્ર વિષયક વિચારોથી પ્રેરિત થઈ

	આત્મનિર્ભર બને અને આત્મનિર્ભર ભારત બનાવવાં પ્રયત્ન કરતો થાય CO.7.. રાજ કારણ વિષયક રાજકારણ વિષયક વિચારોથી વર્તમાન પરિસ્થિતિની તુલના કરતાં શીખશે.			
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગાંધીજીવનની સંપૂર્ણ પૂર્વ પ્રાથમિક માહિતી			
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1..ગાંધીજીવન અને કાર્ય પરિચય એકમ-2. ગાંધીજી અને સત્યાગ્રહો. એકમ-3.ગાંધીજીના કાર્ય અને વિચાર પર પ્રભાવ પડનારા વિદેશી વિચાર ગુરુઓ અને પુસ્તકો: (૩.૧) હેનરી ડેવિડ થોરો.(૩.૨) જ્હોન રસ્કિન (૩.૩) કાઉન્ટ લિયો ટોલ્સટોય (૩.૪) શ્રીમદ ભાગવત ગીતા (૩.૪) શ્રીમદ રાજ ચંદ્ર (૩.૬) ગોપાલ કૃષ્ણ ગોખલે એકમ-4.ગાંધીજીના એકાદશ વ્રતો એકમ-5.ગાંધીજીની દ્રષ્ટિએ આદર્શ ભારતની નવ રચના: (પ.૧) સર્વોદય (પ.૨) ગ્રામ સ્વરાજ (પ.૩) પંચાયતી રાજ (પ.૪) ગ્રામોદ્યોગ (પ.૫.) ગ્રામ સફાઈ. એકમ-6. ગાંધીજીના અર્થતંત્ર વિષયક વિચારો:(૬.૧) સ્વાવલંબન (૬.૨) ગ્રામ વ્યવસ્થા (૬.૩) ખાદી (૬.૪) ટ્રસ્ટીશીપનો સિદ્ધાંત (૬.૫) ગાંધીજીનો ચંત્રો પ્રત્યેનો અભિગમ (૬.૬) શરીર શ્રમ એકમ-7. ગાંધીજીના રાજકારણ વિષયક વિચારો: (૭.૧) રાજકારણ અને ધર્મ (૭.૨) વિકેન્દ્રીકરણ (૭.૩) સહકારી સંસ્થાઓ વિષયક વિચારો (૭.૪) અસ્પૃશ્યતા નિવારણ (૭.૫) સ્ત્રી ઉન્નતી			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	ગાંધીજી	ઉષા મહેતા	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ ૬
	2.	ગાંધીજીનું ધર્મ દર્શન	મ.જો.પટેલ	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ ૬
	3.	બાપુના જીવન વ્રતો	દશરથલાલ શાહ/મો.ક.ગાંધી.	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર

				અમદાવાદ
	4.	મારા સ્વપ્નનું ભારત	મો.ક.ગાંધી	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર અમદાવાદ
	5	સત્યના પ્રયોગો	મો.ક.ગાંધી	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર અમદાવાદ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

B.R.S. Sem :- 1 (F.Y.) Ele-1.3

Course: : આરોગ્ય શાસ્ત્ર -01

Course Code	
Course Title	આરોગ્ય શાસ્ત્ર -01
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ આરોગ્યના વિવિધ પાસાઓનો જ્ઞાન અને આરોગ્ય લક્ષણ વલણ કેળવે.

CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ આરોગ્યના વિવિધ પાસાઓનો જ્ઞાન મેળવે તથા આરોગ્ય વિષયક પશ્ચો સમજે.
Course Outcomes	C.O.:1 આરોગ્યનું મહત્વ સમજી શકે. C.O.:2 પાણીજન્ય રોગો જાણી શકશે. અને તેને નિવારવા માટેના ઉપાયો વિષે પણ માહિતી મેળવી શકશે. C.O.:3 ગામડાઓની સ્વાસ્થ્ય વિષયક સ્થિતિ જાણી શકશે. C.O.:4 સારવારના પ્રાથમિક નિયમો જાણી શકશે. C.O.:5 અકસ્માતના નિયમો જાણી શકશે. C.O.:6 ચેપી રોગોનો પરિચય અને તે રોગોના નિયંત્રણના પગલાં જાણી શકશે. C.O.:7. રોગ નિવારણ માં કુદરતી ઉપચાર જાણી શકશે. C.O.:8 સુખી કુંટુંબ અને સંતતિ વિષે જાણી શકશે. C.O.:9 કુપોષણ અને સમતોલ આહારનું મહત્વ જાણી શકશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	-આરોગ્યલક્ષી જ્ઞાન અને આરોગ્યલક્ષી વલણો વિષયક માહિતી મેળવી શકશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	1. આરોગ્યની વ્યાખ્યા અને તેનું મહત્વ 2. સ્વાસ્થ્ય બગાડવાના કારણો, પાણીજન્ય રોગો અને નિવારવાના પગલા 3. ગામડાઓની સ્વાસ્થ્ય વિષયક સ્થિતિ 4. સારવારના પ્રાથમિક નિયમો 5. અકસ્માતોના તાત્કાલિક ઉપાયો 6. ચેપી રોગોનો પરિચય અને તે રોગોમાં રાખવા જોઈતી કાળજી (એડ્સ અને ટી.બી)મેલેરિયા, ટાઇફોઇડ, કોલેરા, કમળો, કોરોના જેવા રોગો નિયંત્રણના પગલાં 7. રોગ નિવારણમાં કુદરતી ઉપચારનો ફાળો 8. સુખી કુંટુંબ અને સંતતિ નિયમો 9. કુપોષણ અને તેનું મહત્વ
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books	1. સ્વચ્છતા અને આરોગ્ય -શ્રી બળલભાઈ મહેતા

સંદર્ભ ગ્રંથો :-	2. માનવ આરોગ્ય શ્રી બાપાલાલ ગ.વૈધ 3. માંદગીના મૂળ -ડો.શિવપ્રસાદ ત્રિવેદી 4. તદ્દુરસ્તી તમારા હાથમાં -શ્રી દેવેન્દ્ર વોરા
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 2 (F.Y.)

Effect by Year - 2021-2022

Course: : Environment Studies(પર્યાવરણ શિક્ષણ- 2)

Foundation -૧

Course Code	
Course Title	Environment Studies(પર્યાવરણ શિક્ષણ)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય,પરીક્ષા,તૈયારી,રજાઓ વગેરે)
Effective From	જૂન-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષય ની જરૂરિયાત વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણ નું સરક્ષણ અને પ્રદુષણ વિશે જાગૃતિ કેળવશે
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1)વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણ ના વૈશ્વિક પ્રશ્નો થી વાકેફ થાય 2)વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણ ના વિવિધ કાયદા થી જાગૃત બને 3)વિદ્યાર્થીઓ જળ સંગ્રહ ની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ થી માહિતગાર બને 4)વિદ્યાર્થીઓ ધન કચરા ના વ્યવસ્થાપન વિશે માહિતી મેળવે . 5)વિદ્યાર્થીઓ કુદરતી આપત્તિ ઓનું સામનો કરવાની કાબલિયત પ્રાપ્ત કરે 6)વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણ નું જતન અને સર્વધન કરતાં શીખે .
Course Outcomes	Co:1:પર્યાવરણ ના વૈશ્વિક પ્રશ્નો વિશે સમજે અને તેને અસર વિશે સમજશે Co:2: પર્યાવરણ ના વિવિધ કાયદાઓ ને જાણકારી મેળવશે Co:3: ધન કચરાનું યોગ્ય વ્યવસ્થાપન શીખશે . Co:4: કુદરતી આપત્તિ ઓનો સામનો કરવાની સમતા કેળવશે Co:5: વોટર શેડ ,સ્થાયી વિકાસ ,વનિકરણ ,અને ગુજરાતનાં પર્યાવરણીય પ્રશ્નો જાણી તેના ઉકેલો મેળવશે

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	. વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણ અંગે ની પ્રાથમિક માહિતી મેળવે.
Course Content અભ્યાસક્રમ-સૈધ્ધાતિક	એકમ :1 પર્યાવરણના વૈશ્વક પ્રશ્નો 1)તેજાબી વર્ષા 2)ગ્રીન હાઉસ વાયુના પ્રકારો . અસરો 3)ઓઝન સ્તર માં ક્ષતિ અથવા અર્થ સમજૂતી ,સમીકરણ ,ઓઝન સ્તર ની ક્ષતિ ની અસરો ઓઝન સ્તર બચાવવા શું કરવું જોઈ 4)હવામાન માં બદલાવ અને તેની ગ્રામ્ય જીવન ઉપર અસર એકમ :2 પર્યાવરણીય કાયદાઓ 1)ધી એર એક્ટ 2)ધી વોટર એક્ટ એકમ :3 ધન કચરા નું વ્યવસ્થાપન અર્થ કારણો ,અસર ,નિયમન અને નિયંત્રણ ,ધન કચરા માં સૂક્ષ્મો જીવો એકમ :4 કુદરતી આફતો કુદરતી આફતોના પ્રકારો 1)ભૂકંપ /ધરતી કંપ -વ્યાખ્યા ઓ ભૂકંપ હાઇપોસેન્ટર ,આફ્ટરશોક ,સિસ્મો ગ્રાફ,સિસ્મો ગ્રામ -ધરતીકંપ ના પ્રકારો -ટેકનોટીક અને નોન ટેકનોટીક -ભૂકંપ દરમિયાન મનુષ્યના બચાવ માટેના સામાન્ય સૂચના
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	
Teaching Methodology	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને

શિક્ષણ પદ્ધતિ	સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 2

foundation -૨

Course: ENGLISH

Course Code	
Course Title	English
Credit	3
Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-202
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	TO UNDERSTAND SPOKEN ENGLISH. TO UNDERSTAND WRITTEN ENGLISH. TO SPEAK CORRECT ENGLISH. TO WRITE CORRECT ENGLISH.
CourseObjective (વિષયનાહેતુઓ)	1. To strengthen the vocabulary of students. 2. To strengthen the grammar capacity, ability of the students. 3. To introduce the students to English Literature. 4. To generate interest of the students for English Literature. 5. To strengthen the structural ability of the students.
CourseOutcomes	C.O.1 Students will write a persuasive essay. Students will write down four interesting facts on post-its. Students will analyze characterization in two short stories. Students will learn the difference between famous and infamous. C.O.2 . To increase passive vocabulary. To develop taste for reading in Grammar.

	To develop the habit of reading for pleasure. To concentrate upon subject matter in Grammar of English. C.O.3 Students will listen, speak, read and write for information. Students will apply their knowledge of the reading. To understand the meaning as quickly as possible.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	Define basic language concept. Acquire the knowledge of objectives of teaching language Analyze the importance of English Language Teaching
Course Content અભ્યાસક્રમ	1. Text Six Tales from Shakespeare- Published by : Macmillan Publication Here the students will learn the first three tragedies of Shakespeare Here Short questions, Reference to context -will be asked > TRAGEDIES 1.JULIUS CAESAR 2.KING LEAR 3. MACBETH 2. Grammar 1. Types Of Sentence 2. Modal Auxiliary 3. Degree Of Comparison 4. Question Tag 2. Report Writing 3. Translation (Gujarati to English)
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	Reference books 1. Six Tales from Shakespeare - Published by : Macmillan Publication 2. High School English Grammar -Pub: -Oxford University
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	Class work, Group discussion, direct work, seminar, assignment, Grammar-Translation Method, Elective method, Direct method, classical Method etc...
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University

	Examination
--	-------------

F.Y.B.R.S. Sem :- 2

Foundation: 3.

Course Code	
Course Title	Agriculture and Crop Production (કૃષિ અને પાક ઉત્પાદન)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ Courseમાં. ગ્રામ અભ્યાસનાઅભ્યાસક્રમના ભાગરૂપે વિદ્યાર્થીઓ ગામડાંમાંથી આવતાં હોવાથી અને ત્યાના લોકોનો મુખ્ય વ્યવસાય ખેતી છે. ખેતી ક્ષેત્ર વિશાળ હોવાથી તેમાં જમીનમાં ખેડ, ખેતીની વિવિધ પાક પદ્ધતિઓ તેમજ પાકની ફેરબદલી વિશેની સંપૂર્ણ જ્ઞાન મેળવતાં થાય. આ ઉપરાંત ગુજરાત રાજ્યમાં જુદાં જુદાં વર્ગના પાકોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ વિશે વિદ્યાર્થીઓ શીખે, જેમાં ધાન્ય , કઠોળ, તેલીબિયાં,રોકડિયા, રેસાના,મસાલા, શાકભાજી અને અન્ય વર્ગના પાકોની ખેત પદ્ધતિ માહિતી મેળવતાં થાય અને ભવિષ્યમાં પોતાની ખેતીમાં તેનો ઉપયોગ કરે તે આશયથી આ વિષયની જરૂરિયાત જણાય છે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય કૃષિ ક્ષેત્ર સંબંધિત સમસ્યાઓ સમજે, કૃષિ ક્ષેત્રની નવી નવી પદ્ધતિઓ અને સાધનોનો ઉચિત ઉપયોગ કરી પાક ઉત્પાદકતામાં વધારો કરવાની ક્ષમતા મેળવે.

CourseOutcomes	CO.1. વિદ્યાર્થીઓવિદ્યાર્થીઓ ગામડાંમાંથી આવતાં હોવાથી અને ત્યાના લોકોનો મુખ્ય વ્યવસાય ખેતી છે. ખેતી ક્ષેત્ર વિશાળ હોવાથી તેમાં જમીનમાં ખેડ, તેના હેતુઓ, પ્રકારો ખેડના ફાયદાઓ-ગેરફાયદાઓ તેમજ જમીન અને પાક પર થતી ખેડની અસરો વિશેની જ્ઞાન મેળવશે અને ભવિષ્યમાં ઉપયોગી નિવડશે. CO.2. વિદ્યાર્થીઓને ખેતીની વિવિધ પાક પદ્ધતિઓ વિશેની સંપૂર્ણ માહિતી મળશે જેમાં એક પાક પદ્ધતિ, મિશ્ર પાક અને આંતર પાક પદ્ધતિ, રીલે પાક પદ્ધતિઓ ભવિષ્યમાં ઉપયોગી થશે. CO.3. પાકની ફેરબદલી વિશેની સંપૂર્ણ જ્ઞાન મેળવશે જેમાં વ્યાખ્યા, પાક ફેરબદલીના સિદ્ધાંતો, પાક ફેરબદલીની પસંદગી નક્કી કરનાર ઘટકો, પાક ફેરબદલીની આદર્શ પદ્ધતિ જે તેમને ભવિષ્યમાં ખુબ લાભદાયી નિવડશે.. CO.4. આ Course ગુજરાત રાજ્યમાં ચાલતો હોવાથી ત્યાંનીજુદાં જુદાં વર્ગના પાકોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ વિશે સંપૂર્ણ અભ્યાસ કરશે અને તે તેમની પોતાની ખેતીમાં ઉપયોગી થશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	જમીનમાં ખેડ, પાક પદ્ધતિઓ અને પાક ફેરબદલી વિશે અને પાકોની ખેતી પદ્ધતિઓ વિશેનો પૂર્વ પ્રાથમિક ખ્યાલની જરૂરિયાત
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1. ખેડ વિજ્ઞાન: પ્રસ્તાવના, ખેડ એટલે શું? તેના હેતુઓ, ખેડના પ્રકારો, ખેડના લાભાલાભ, જમીન અને પાક પર થતી ખેડની અસરો. એકમ-2. પાક પદ્ધતિઓ: એક પાક પદ્ધતિ, મિશ્ર પાક અને આંતર પાક પદ્ધતિ, રીલે પાક પદ્ધતિ. એકમ-3. પાક ફેરબદલી: વ્યાખ્યા, પાક ફેરબદલીના સિદ્ધાંતો, પાક ફેરબદલીની પસંદગી નક્કી કરનાર ઘટકો, પાક ફેરબદલીની આદર્શ પદ્ધતિ. એકમ-4. ગુજરાત રાજ્યના નીચે જણાવેલ જુદાં જુદાં વર્ગના પાકોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ વિશેનો અભ્યાસ કરવો. 1. ધાન્ય વર્ગ પાકો: જુવાર, મકાઈ, ડાંગર. 2. કઠોળ વર્ગના પાકો: મગ, તુવેર. 3. તેલીબિયાં વર્ગના પાકો: મગફળી, દિવેલા, સોયાબીન, રાઈ. 4. રેસાના પાકો: કપાસ. 5. મસાલાના પાકો: જીરું. આદુ, લસણ, હળદર, ધાણા.

	6. શાકભાજીના પાકો: ભીંડા, ટામેટાં , દુધી , રીંગણ, મરચાં, કોબી , મૂળા, ગાજર. 7. અન્ય પાકો: શેરડી.			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	જમીન વ્યવસ્થા અને પાક ઉત્પાદનની પ્રયોગ વાહિની	ડૉ.વસંત દરીબામાને	યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ.
	2.	પાક ઉત્પાદનના સિદ્ધાંતો	ડૉ.વસંત દરીબામાને	યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ
	3.	ખેડ અને ખેડના ઓજારો	પ્રો. ઉમેદભાઈ મ. ડામોર.	યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ
	4.	પાક ઉત્પાદન વિજ્ઞાન	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ
	5.	શાકભાજી વિજ્ઞાન	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ
	6.	કૃષિ ગો વિદ્યા	તંત્રી: શાંતિલાલ પટેલ	આણંદ એગ્રીકલ્ચર યુનિ. આણંદ
	પ્રાયોગિક કાર્યો. 1. જુદાં જુદાં પાકોમાં વધુમાં વધુ ઉત્પાદન લેતાં ખેડૂતોના અનુભવો સાંભળવા અને પ્રશ્નોત્તરી કરવી. 2. જુદાં જુદાં પાકોના બીજ એકઠા કરવાં અને તેની ઓળખ કરવી. 3. જુદાં જુદાં ખાતરોના નમૂનાઓ એકઠા કરવાં અને તેની ઓળખ કરવી. 4. પાક કૌતુકાલય બનાવવું.સંસ્થાની ખેતીમાં વપરાતાં ખેત ઓજારોના મોડેલ આપવા, ચિત્રો એકઠાં કરવાં અને પ્રદર્શન કરવું.			
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end			

	University Examination
--	------------------------

B.R.S. Sem :- 2

foundation-4

Course: 201: પશુપાલન Animal Husbandry

Course Code	1
Course Title	પશુપાલન Animal Husbandry
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	પશુ સુધારણા કાર્યક્રમ અંતર્ગત પશુ પ્રજનન અવયવો , કૃત્રિમ વિર્યદાન, અને તેની પદ્ધતિ વિષે સમજ કેળવી કુશળતા પ્રાપ્ત કરે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	પશુના જનન અંગો ,ગરમીમાં આવ્યાના ચિહ્નો ,ગર્ભધારણ તપાસ, પશુઓમાં વંધ્યત્વની સમસ્યા,તેના ઉકેલો, પશુ ઓલાદ સુધારણા, પશુઓમાં કૃત્રિમ બીજદાન અને પશુ રોગ અને તેની સારવાર અંગે વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યક્ષ તાલીમ મેળવે.

Course Outcomes	C.O. 1 વિદ્યાર્થીઓને પશુ પ્રજનન અવયવો ઓળખાવવા, તેની કાર્ય રચના અને વંધ્યત્વ ની સમસ્યા અને ઉકેલ વિશે તાલીમ આપવી. C.O.2 માદા પશુ વેતરે આવે ત્યારે કયા લક્ષણો દર્શાવે અને ગર્ભધારણ તપાસ કરતાં શીખવવું. C.O.3 પશુ સ્વાસ્થ્ય અને ઉત્પાદન વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવવો અને તે જાળવવા તાલીમ આપવી. C.O.4 પશુ રોગો ની ઓળખ કરાવી, તેના નિયંત્રણ અને સારવાર કરવા ની તાલીમ આપવી. C.O.5 ગો આધારિત પેદાશો અને તેની સજીવ કૃષિમાં ઉપયોગિતા અંગે તાલીમ આપવી. C.O. 6 ડેરી ઉદ્યોગ ,મહત્વની ડેરી સંસ્થાઓ ,સ્વચ્છ દૂધ ઉત્પાદન, બનાવટો, પ્રક્રિયા વિગેરે વિશે માહિતગાર કરવા.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પશુપાલન અને ડેરી અંગેની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ -1 પશુ સંવર્ધન :- મહત્વ -સંવર્ધનની રીતો આંતરિક અને બાહ્ય સંવર્ધન વિદેશી ઓલાદો સાથે સંકરણ -લાભાલાભ એકમ-2 કૃત્રિમ વીર્યદાન:- મહત્વ -પશુ પ્રજનનતંત્ર ગરમીમાં આવ્યા નાં ચિહ્નો , ગાય ગર્ભવતી બન્ય ના ચિહ્નો ,ઓળખ, ગર્ભ પ્રતિરોપણ તકનીક એકમ-3 પશુ સ્વાસ્થ્ય:- પશુ ઘરમાં સ્વચ્છતાનું મહત્વ સ્વચ્છતાની જાળવણી , પશુ સ્વાસ્થ્ય અને ઉત્પાદન વચ્ચેનો સંબંધ. એકમ-4 ગો આધારિત પેદાશો:- માર્કેટિંગ , સજીવ કૃષિમાં તેની ઉપયોગિતા. એકમ-5 ગુજરાતમાં પશુઓમાં આવતા સામાન્ય રોગોની જાણકારી, ચિહ્નો , રોગ કારકો, અટકાયત અને નિયંત્રણ નાં પગલાં. એકમ-6 ડેરી એક ઉદ્યોગ તરીકે ગ્રામીણ અર્થતંત્ર માં તેનું મહત્વ એકમ-7 ભારતની મહત્વની ડેરી સંસ્થાઓ NDDDB, AMUL, GCMMF એકમ-8 સ્વચ્છ દૂધ ઉત્પાદન, -મહત્વ -તેના પર કરવામાં આવતી પ્રક્રિયાઓ , અને દૂધની બનાવટો દહી , આઇસ્ક્રીમ, ઘી વગેરે.
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1. કૃત્રિમ વીર્યદાન પદ્ધતિનો અભ્યાસ કરવો. 2. પશુઓના શરીરની પ્રક્રિયાઓ, નાડીનાધબકારા,સ્વાસોસ્વાસ, તાપમાન માપવું.વગેરે પ્રત્યક્ષ શીખવું 3. બીમાર પશુઓની સારવાર કરવી. 4. દૂધ ઉત્પાદન અને દૂધ દોહનની પ્રક્રિયાનું પ્રત્યક્ષ અવલોકન કરવું.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. પશુ સંવર્ધન -આર.કે.શુક્લ 2. પશુ વ્યવસ્થા- અરુણભાઈ ડી.દવે 3. વ્યવહારુ ગોપાલન - કે.સી.શુક્લ 4. પશુ માદા રોગ અને પ્રસૂતિવિજ્ઞાન ભાગ-1-2-3- શ્રીનિવાસ કોડાગલી અને બી.કે.ભાવસાર 5. ઉચ્ચતર પશુસંવર્ધન અને પશુચિકિત્સા-બાબુભાઈ અવરાણી 6. ડેરી વિજ્ઞાન ભાગ -1 અને 2 -ગુજરાત પાઠ્યપુસ્તક મંડળ 7. કૃષિ ગોવિદ્યા અને ગોદર્શન માસિક
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 2

foundation-5

Core:

Course Code	
Course Title	બાગાયત અને વન વિદ્યા
Credit	4
Teaching Per Week	4.Hrs
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)

Effective From	જુન -૨૦૨૧			
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપર નો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ જંગલો નું પાયાનું જ્ઞાન મેળવે, વૃક્ષો નું મહત્વ પર્યાવરણ ની દ્રષ્ટિએ અને ગુજરાતના જંગલ વિસ્તારો ની જાણકારી મેળવે			
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	૧. વિદ્યાર્થીઓ જંગલોનો નું પાયાનું જ્ઞાન મેળવે ૨. વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાત ના જંગલ વિસ્તારો ની જાણકારી મેળવે ૩. પર્યાવરણ ની દ્રષ્ટિએ વૃક્ષોનું મહત્વ સમજે			
CourseOutcomes	CO.1 જંગલોનું મહત્વ સમજે. CO.2.ગુજરાતના જંગલ વિસ્તારોની જાણકારી મેળવે CO.3જંગલ ની વિવિધ પેદાશો વિશે જાણકારી મેળવી તેની ઉપયોગીતા સમજે CO.4 જંગલ માં થતી ઔષધિ વનસ્પતિ ઓળખ તથા ઉપયોગીતા ની સમજણ મેળવશે CO.5જંગલ વિનાશના કારણો સમજી તેના નિરાકરણ ના પગલા લઈ વિશે જાણકારી મેળવશે CO.6જંગલ માં થતા વૃક્ષો ની વૈજ્ઞાનિકખેતી પદ્ધતિની જાણકારી મેળવશે			
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત				
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1. જંગલો -અર્થ મહત્વ અને ઉપયોગીતાઓ એકમ-2.ગુજરાત ના જંગલો .ઉત્તર ગુજરાતના જંગલો.મધ્ય ગુજરાત ના જંગલો .દક્ષિણ ગુજરાત ના જંગલો .ગીરના જંગલો એકમ-3. જંગલની મુખ્ય અને ગોણ પેદાશો .મધ .લાખ .રેઝીન(ગુંદર).વાંસ, ટીમરૂના પાન એકમ-4. જંગલ ના વૃક્ષો ની ઔષધીય ઉપયોગીતાઓ .વાસ.ખેર સાગ.સીસમ .બાવળ.મહુડો.લીમડો.ચંદન.નીલગીરી.ગુલમહોર એકમ-5..જંગલ સંરક્ષણ,આગથી, પ્રાણીઓથી, માનવજાતથી, રોગ જીવાતોથી,પરોપજિવીઓથી. એકમ-6. જંગલના વૃક્ષોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ: દેશી બાવળ, જતન જ્યોત (જેટ્ટોફા), લીમડો..			
Reference Books	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન

સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.	ભારતના જંગલો	અગ્રવાલ વી.પી	-
	2.	ભારતના જંગલો	ત્રિવેદી એ.પી	-
	3.	વૃક્ષો ની ખેતી	-	કૃષિ યુનિ. આણંદ
	પ્રત્યક્ષ કાર્યો. 1. નજીકના જંગલ વિસ્તારની મૂલાકાત લઈ તેની લાક્ષણિકતાઓ સમજે.. 2. જંગલની ગૌણ પેદાશોની ઓળખ કરી ઉપયોગીતા સમજે. 3. જંગલના જુદાં જુદાં વૃક્ષોની ઔષધીય ઉપયોગીતા સમજે			
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

Course: 101:ગ્રામવિસ્તરણ (Rural Extension)

Course Code	1
Course Title	ગ્રામવિસ્તરણ (Rural Extension)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ વિસ્તરણ કાર્યક્રમો નું મહત્વ સમજે, સારા વિસ્તરણ કાર્યકર બનવા માટેની માર્ગદર્શન વિદ્યાર્થીઓ મેળવી શકે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	-1 સ્થાનિકનેતાદ્વારાવિસ્તરણકાર્યક્રમોકઈરીતેકરવાતેનીવિદ્યાર્થીઓસમજકેળવે. 2 વિદ્યાર્થીઓ પાસે જે જ્ઞાન આવડત પ્રશ્નો નાં ઉપાયો છે તે ગ્રામજનો - સમાજ સુધી કઈ રીતે પહોંચાડવા? તેની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને ઉપયોગ વિદ્યાર્થી સમજે. 3 સારા વિસ્તરણ કાર્યકર બનવા માટેની લાઇકાત વિદ્યાર્થીઓ માં કેળવાય . 4.ગ્રામ સંગઠનોની રચના,ઉપયોગીતા વિદ્યાર્થી સમજે. 5.વિદ્યાર્થીએ પ્રથમ વખત ગામ પ્રવેશ વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જાણે. .

Course Outcomes	C.O :1નેતાઓની પ્રાથમિક માહિતી મેળવે અને સારા નેતાઓનું નિર્માણ થાય.અને સામાજિક પરિવર્તન થાય અને ગામમાં વિકાસ થાય. C.O :2 વિસ્તરણ કાર્યોમાં વિદ્યાર્થીઓ અને ખેડૂતોના જ્ઞાન ,વલણ ,કુશળતામાં પરિવર્તન લાવી,આર્થિક પરિવર્તન આવી શકે. C.O :3વિદ્યાર્થીઓ પોતે દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોથી માહિતગાર થાય. અને ખેડૂતોને માહિતગાર કરશે. C.O :4. વિદ્યાર્થીઓ પોતે કાર્ય પ્રત્યે નિષ્ઠા દાખવી ખેડૂતોને પ્રોત્સાહિત કરશે. C.O :5 વિસ્તરણ કાર્યકારમાં થીયરી કરતાં પ્રાયોગિક જ્ઞાનથી વિદ્યાર્થીઓ વધારે માહિતગાર થશે.અને ખેડૂતોને વધારે માહિતગાર કરશે. C O 6.ગ્રામવિકાસમાં ગ્રામ સંગઠન દ્વારા ગામડાનો લોકોનું વિકાસમાં સહભાગી બને.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામવિસ્તરણ ની પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> - એકમ 1 વિસ્તરણ કાર્યો માં નેતૃત્વો નેતા એટલે શું ?નેતૃત્વ એટલે શું ?નેતૃત્વનાં પ્રકારો,નેતૃત્વોનાં કાર્યો માં સ્થાનિક નેતાઓ દ્વારા કાર્યો કરવાના ફાયદા તથાં કાર્યો દરમિયાન લક્ષમાં રાખવાની બાબતો -વિસ્તરણ શિક્ષણ ની પ્રવૃત્તિ માં નેતાઓ નો ઉપયોગ - સ્થાનિક નેતાઓની પસંદગીઓ અને સ્થાનિક નેતાની તાલીમ <u>એકમ-2</u> વિસ્તરણ કાર્યમાં ઉપયોગી વિસ્તરણ પદ્ધતિઓ 1.વ્યક્તિગત સપર્ક પદ્ધતિ 2.જુથ સપર્ક પદ્ધતિ 3.સમૂહ સપર્ક પદ્ધતિ . <u>એકમ-3</u> -વિસ્તરણ કાર્યોમાં દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોનો ઉપયોગ વિવિધ દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોનો પરિચય,તથા દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનોનું

	વ્યાવહારિક અર્થ મનોવૈજ્ઞાનીક મહત્વ -અને તેની વિસ્તરણ કાર્યો માં ઉપયોગીતા। <u>એકમ-4</u> -વિસ્તરણ કાર્યકરના ગુણો -લાક્ષણિકતા 1.વિસ્તરણ કાર્યકાર નું કર્તવ્ય . 2.વિસ્તરણ કાર્યકરના ગુણો અર્થ લક્ષણો અને ફરજો. <u>એકમ-5</u> -વિસ્તરણ કાર્યકરનો ગ્રામ પ્રવેશ અને ગ્રામ શિબિર વિસ્તરણ કાર્યકારે ગ્રામ પ્રવેશ સમયે કરવાથી પ્રવૃત્તિ,ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો,ગ્રામ શિબિરની અગત્યતા. <u>એકમ-6</u> વિસ્તરણ કાર્યમાં ગ્રામ સંગઠનોનું મહત્વ-ઉપયોગિતા 1.યુવક મંડળની રચના,ઉદ્દેશો,પ્રવૃત્તિઓ અને ગ્રામ વિકાસની વિવિધ પ્રવૃત્તિમાં ઉપિયાગીતા. 2.મહિલા મંડળની રચના,ઉદ્દેશો,પ્રવૃત્તિ અને ગ્રામ વિકાસની વિવિધ પ્રવૃત્તિમાં ઉપિયાગીતા. 3.ખેડૂત મંડળની રચના,ઉદ્દેશો,પ્રવૃત્તિ અને ગ્રામ વિકાસની વિવિધ પ્રવૃત્તિમાં ઉપિયાગીતા. 4.ગ્રામ પંચાયત,શાળા,સહકારી મંડળી, સ્વસહાય જુથની ગ્રામ વિકાસની પ્રવૃત્તિમાં ઉપિયાગીતા.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	1..તાલુકાપંચાયત,ગ્રામ પંચાયત અને જીલ્લાપંચાયતનુંમાળખુંસમિતિવગેરેવિશેમાહિતીલેવી. 2.યુવક મંડળ ,મહિલા મંડળની મુલાકાત લઈ તેનો અહેવાલ બનાવો.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસના સામાજિક પાંસા એ.જે.શાહ તથા .જે.કે.દવે. 2. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ -ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય યુનિ.ગ્રંથ

	નિર્માણ બોર્ડ -અમદાવાદ ૩.વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક -બાબુભાઈ અવરાની અંનડા પ્રકાસન -અમદાવાદ ૪.ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ લેખક -બાબુભાઈ અવગણી અંનડા પ્રકાસન -અમદાવાદ ૫.ગ્રામવિકાસ (હિન્દી) સિદ્ધાર્થ -નીતિયા અને પ્રબંનધન લેખક -ડૉ.કટાર સિંહ Rawat publication -Jaipur 6. extension and communication for development O.P.Dahma&O.P.Bhatnagar Oxford &IBH Publishig Co-Pvt ltd-new delhi 7. Extension Education and Rural Development Santha Govind ,and G.Tamilselvi Agrobios (india)-jodhpur
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	30% Internal assessment based on class attendance,

મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination
------------------	--

B.R.S. Sem :- 2 (F.Y.)

foundation-7

Course: ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)

Course Code	
Course Title	ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ કૃષિનું મહત્વ સમજે, ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ અને સહકારી સંસ્થાઓની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી શકે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય અર્થતંત્રમાં કૃષિનું ગ્રામવિકાસમાં મહત્વ સમજે. 2. વિદ્યાર્થીઓ માનવ સંસાધન અને ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ તથા સહકારી સંસ્થાઓનું મહત્વ સમજે. 3. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામવિકાસમાં સહકારી સંસ્થાઓની શું ભૂમિકા

	રહેલ છે,તેનું કાર્યપદ્ધતિ વિશે માહિતગાર થશે.
Course Outcomes	C.O :1કૃષિ વ્યવસ્થાપનમાં ખેતીની ભૂમિકા સમજે. C.O :2માનવ સંસાધનનો અર્થ અને તેનું મહત્ત્વ અને ગ્રામવિકાસ માં તેના આંતર-સંબંધો વિશે માહિતી મેળવી પરિચિત થશે. C.O :3ગ્રામવિકાસમાં કાર્યક્રમનું વ્યવસ્થાપન કઈ રીતે કરવું તેની વિગતવાર માહિતી મેળવશે. C.O :4ગ્રામીણ સમુદાયોના વિકાસ માટેનું વ્યવસ્થાપન કેવી રીતે કરવું તેની માહિતી મેળવતા શીખશે. C.O :5ગ્રામવિકાસના નવા અભિગમો તેનો ખ્યાલ,અર્થ,લાક્ષણિકતા અને મર્યાદાઓ વિશે વિગતવાર માહિતી મેળવતા શીખશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામવિકાસ ક્ષેત્રે કૃષિ વ્યવસ્થાપનમાં કાર્યક્રમનું આયોજન કરતાં શીખશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> -કૃષિ વ્યવસ્થાપન 1. ભારતીય અર્થ વ્યવસ્થામાં ખેતીની ભૂમિકા,મહત્ત્વ 2. ખેત ઉત્પાદકતા વૃદ્ધિના ઉપાયો 3. વ્યવસ્થાપનનો કૃષિક્ષેત્રમાં મહત્ત્વ,વ્યવસ્થાપનના મૂળતત્ત્વો તથા ઉપયોગિતા અને મર્યાદાઓ. <u>એકમ-2</u> -માનવ સંસાધન 1. માનવ સંસાધન પરિકલ્પના,અર્થ. 2. માનવ સંસાધન અને વિકાસના આંતર-સંબંધ 3. ગ્રામવિકાસમાં માનવ સંસાધનનું મહત્ત્વ <u>એકમ-3</u> -ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમોનું વ્યવસ્થાપન 1. ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમની સફળતામાં વ્યવસ્થાપનની પાંસાઓની ભૂમિકા,ઉપયોગિતા અને મર્યાદા 2. વ્યવસ્થાપનના પાંસા આયોજન,અમલીકરણ,દેખરેખ,મૂલ્યાંકન.

	<u>એકમ-4</u> -ગ્રામવિકાસમાં N.G.O. સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા 1. સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓમાં સ્વરૂપ, પ્રકાર. 2. સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ગ્રામવિકાસમાં ભૂમિકા, મહત્ત્વ અને મર્યાદા 3. સ્વૈચ્છિક સંસ્થાની રચના, પેટા-ફાયદા રજીસ્ટ્રેશનની પ્રક્રિયા <u>એકમ-5</u> -સહકારી સંસ્થાઓ અને ગ્રામવિકાસ 1. સહકારી સંસ્થાઓના પ્રકાર 2. સહકારી મંડળી પેટા-ફાયદા, રચના રજીસ્ટ્રેશનની પ્રક્રિયા 3. ગ્રામવિકાસમાં સહકારી સંસ્થાઓની ભૂમિકા, શક્યતાઓ, મહત્ત્વ, મર્યાદાઓ.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	1. સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની મુલાકાત તેની રચના, માળખું સમજવું. ગ્રામવિકાસ પ્રવૃત્તિની માહિતી મેળવવી. 2. તાલુકા કે જિલ્લામાં ગ્રામવિકાસ ક્ષેત્રે કામ કરતી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની માહિતી મેળવવી તેનું કાર્ય અને સ્વરૂપ વિશે સમજવું. 3. સહકારી મંડળીઓની મુલાકાત લેવી. વ્યવસ્થાપન માળખું સમજવું.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ -બાબુભાઈ અવરાણી અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 2. કુદરતી સંશોધન અને વ્યવસ્થાપન -બાબુભાઈ અવરાણી અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 3. ભારતીય ગ્રામીણ અર્થવ્યવસ્થા -ડૉ. ઉગ્રમોહન ઝા 4. ગ્રામીણ વિકાસ-કટરસિંહ -રાવત પ્રકાશન, અમદાવાદ. 5. Indian rural Economy-Dr.R.C.Meena.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	30% Internal assessment based on class attendance,

મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination
------------------	--

B.R.S. Sem :- 1 (F.Y.)

Ele-1.1

Course: : ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર

Course Code	
Course Title	ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ્ય આર્થિક માળખા અને અર્થતંત્રના પ્રશ્નો સમજી શકે અને જાણકારી મેળવી શકે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	ગ્રામ અભ્યાસના વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ્ય આર્થિક માળખા અને તેના જુદા જુદા ઘટકોથી પરિચિત થાય.જેમાં ગ્રામીણ આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ,કૃષિ અને અનુસંગિક બાબતો,ગ્રામ્ય મિલ્કતો અને તેની વહેંચણી ગ્રામ અર્થતંત્રના પ્રશ્નો જેવા કે વસ્તી, ગરીબી, દેવા અને ગ્રામ મજૂરો વિષેની જાણકારી અને સમાજ કેળવે.

Course Outcomes	C.O:1 વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય ગ્રામઅર્થતંત્રનું મહત્વ સમજી તેનાં મૂળભૂત ખ્યાલો વચ્ચેનો તફાવત સમજે. C.O:2 વિદ્યાર્થીઓ ગરીબી અને બેકારી વચ્ચેના આંતરસંબંધો વિશે માહિતી પ્રાપ્ત થશે. C.O:3 વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ અર્થતંત્રમા ખેતીનું શું મહત્વ છે. તથા જમીન સુધારણા અને તેની અસરોની જાણકારી મેળવી શકશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ અર્થતંત્રનું મહત્વ અને અર્થતંત્રમા ખેતીની અગત્યતા સમજે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 1. અર્થશાસ્ત્ર-વ્યાખ્યા, કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્વ, અર્થશાસ્ત્રના મૂળભૂત ખ્યાલો, ઉત્પાદનના સાધનો, તૃષ્ટિગુણ, વપરાશ, મુલ્ય, બજાર, માંગ, પુરવઠો, પ્રાથમિક, દ્વિતીય, તૃતીય ક્ષેત્ર સ્તર, ભારતીય અર્થતંત્રનું મહત્વ ગ્રામ અને શહેરી અર્થતંત્ર વચ્ચેના તફાવતો. એકમ-2 2. ગ્રામ-મિલકતો: મિલકતોની વહેંચણી, આવકની અસમાનતા, ગરીબી, નિરપેક્ષ અને સાપેક્ષ ગરીબી વસ્તી ને બેકારી વચ્ચેના આંતરસંબંધો. એકમ-3 3. ગ્રામ અર્થતંત્રમા ખેતીનું મહત્વ: બ્રિટિશ શાસનકાળ દરમિયાન કૃષિતંત્ર, સંસ્થાકીય જમીન સુધારણા તેનો અમલ અને અસરકારકતા, ટેકનોલોજીકલ જમીન સુધારણા અને તેની મર્યાદાઓ અને તેની અસરો.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો -શ્રી એ.કે.ત્રિવેદી 2. ભારતના આર્થિક વિકાસની સમસ્યાઓ -પ્રા.આ.ચી.પોપટ 3. ભારતની આર્થિક સમસ્યાઓ -પ્રો.બ.મા.ભટ્ટ 4. આર્થિક આયોજનના સિદ્ધાંતો -પ્રા.આર.ખે અમીન 5. ભારતમાં ગરીબી -પ્રો.રોહિત.શુક્લ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 2

Elective..1.2

Course Code	
Course Title	Principels of Ghanian Thought (ગાંધી વિચારના સિદ્ધાંતો)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષયના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના રચનાત્મક કાર્યો વિશે જાણકારી મેળવે તેમજ તેમના વિવિધ અભિગમો અને ધર્મ વિષયક વિચારોથી પરિચિત થાય
CourseObjective	(૧) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના રચનાત્મક કાર્યોથી પરિચિત થાય.(૨)

(વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના નઈ તાલીમ અને પાયાની કેળવણી વિષયક વિચારોથી પરિચિત થાય (૩) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના ધર્મ વિષયક વિચારોથી પરિચિત થાય (૪) વિદ્યાર્થીઓ આજના ભારતના સંદર્ભમાં ગાંધીજીના વિચારોથી પરિચિત થાય.(૫) વિદ્યાર્થીઓ રચનાત્મક કાર્યકર્તાઓ થી પરિચિત થાય.
CourseOutcomes	CO.1. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના રચનાત્મક કાર્યક્રમોથી પરિચિત થઈ વર્તમાન પરિસ્થિતિની બદલીઓ દૂર કરવાં પ્રયત્નશીલ થશે. . CO.2.. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના વિવિધ અભિગમો વિશે માહિતગાર બનશે. . CO.3.વિદ્યાર્થીઓ નઈ તાલીમ અને પાયાની કેળવણી દ્વારા બુનિયાદી શિક્ષણની સમજ કેળવે તેમજ પોતાના જીવન નિર્વાહ માટે ઉપયોગ કરતાં થશે CO.4.. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના ધર્મ વિષયક વિચારોથી પ્રભાવિત થશે. CO.5.વિદ્યાર્થીઓ આજના ભારતમાં ગાંધીજીના વિચારોની જરૂરિયાત વિશે સમજતા થશે.. CO.6. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીની સાથેના રચનાત્મક કાર્યકર્તાઓના જીવન વિશે જાણે અને પોતાના જીવન માટે પ્રેરણા પ્રાપ્ત કરશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગાંધીજીવનની સંપૂર્ણ પૂર્વ પ્રાથમિક માહિતી
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1..રચનાત્મક કાર્યક્રમો. (૧.૧)સ્વરાજ્ય માટેના રચનાત્મક કાર્યક્રમો:((૧.૧.૧.) કોમી એકતા, (૧.૧.૨.) અશ્વપૂજ્યતા નિવારણ (૧.૧.૩.) દારૂ બંધી (૧.૧.૪) ખાદી (૧.૨) ગામડાઓના વિકાસના સંદર્ભમાં રચનાત્મક કાર્યક્રમો: (૧.૨.૧.) ગ્રામોદ્યોગ.(૧.૨.૨) ગ્રામ સફાઈ (૧.૨.૩) આર્થિક સમાનતા (૧.૩) શિક્ષણના સંદર્ભમાં રચનાત્મક કાર્યક્રમો: (૧.૩.૧) નઈ તાલીમ (૧.૩.૨) પ્રૌઢ શિક્ષણ.(૧.૩.૩) આરોગ્ય શિક્ષણ (૧.૩.૪) પ્રાંતિક ભાષાઓ (૧.૩.૫.) રાષ્ટ્રભાષા. (૧.૪) સમાજના વિભિન્ન વિસ્તારોના વિકાસ માટેના રચનાત્મક કાર્યક્રમો (૧.૪.૧) સ્ત્રી ઉન્નતી (૧.૪.૨) ખેડૂતો (૧.૪.૩) મજૂરો (૧.૪.૪) આદિવાસીઓ (૧.૪.૫) રક્તપિત્તના રોગીઓ (૧.૪.૬) વિદ્યાર્થીઓ .. એકમ-2.રચનાત્મક કાર્યક્રમ પ્રત્યેનો ગાંધીવાદી અભિગમ. (૨.૧) અર્હિસક અભિગમ (૨.૨) અંત્યોદય અભિગમ (૨.૩) સામૂહિક અભિગમ (૨.૪) ક્રાંતિકારી અભિગમ (૨.૫) લાગણીશીલ અભિગમ

	એકમ-૩. ગાંધીજી અને શિક્ષણ:(૩.૧) નઈ તાલીમા અને પાયાની કેળવણી એકમ-૪.ગાંધીજીના ધર્મ વિષયક વિચારો એકમ-૫.આજના ભારતના સંદર્ભમાં ગાંધીજીના વિચારોની પ્રસ્તુતતા:(૫.૧) સામાજિક સ્થિતિ અને વ્યવસ્થા (૫.૨) આર્થિક સ્થિતિ અને વ્યવસ્થા (૫.૩) રાજકીય સ્થિતિ અને વ્યવસ્થા એકમ-૬.રચનાત્મક કાર્યકર્તાઓ:(૬.૧) ઠક્કરબાપા(૬.૨) વિનોબા ભાવે (૬.૩) જુગતરામ દવે (૬.૪) બબલભાઈ મહેતા			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	રચનાત્મક કાર્યક્રમ	મો.ક.ગાંધી	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર અમદાવાદ
	2.	ગાંધીજીનું ધર્મ દર્શન	પ્રો.મ.જો.પટેલ	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ ૬
	3.	સત્યના પ્રયોગો	મો.ક.ગાંધી	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર અમદાવાદ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય , ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

B.R.S. Sem :- 1 (F.Y.)

Ele-1.3

Course: :આરોગ્ય શાસ્ત્ર અને સફાઈ વિજ્ઞાન 2

Course Code	
Course Title	આરોગ્ય શાસ્ત્ર અને સફાઈ વિજ્ઞાન 2
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ આરોગ્યના વિવિધ પાસાઓનો જ્ઞાન અને આરોગ્ય લક્ષણ વલણ કેળવે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ આરોગ્યના વિવિધ પાસાઓનો જ્ઞાન મેળવે તથા આરોગ્ય વિષયક પશ્ચો સમજે.
Course Outcomes	C.O:1 વિદ્યાર્થીઓ સફાઈ આરોગ્યનું મહત્વ સમજી શકે. C.O:2 વિદ્યાર્થીઓ પીવાના શુદ્ધિકરણની રીતો અને જાળવણી કરી સમજી શકે. C.O:3 વિદ્યાર્થીઓ શરીરસફાઈનું મહત્વ સમજી શકે. C.O:4 વિદ્યાર્થીઓ સફાઈ સાધનો અને જુદા જુદા શૌચાલયો વિશે માહિતગાર થશે. C.O:5 ગ્રામસફાઈની જરૂરિયાત અને વ્યવસ્થાત્તર વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત થશે. C.O:6 સરકાર દ્વારા આરોગ્યલક્ષી કાર્યક્રમો અંગે માહિતગાર થશે. C.O:7. વિદ્યાર્થીઓને ઘન અને પર્ધન કચરાની વિજ્ઞાન વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત થાય.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	-આરોગ્યલક્ષી જ્ઞાન અને આરોગ્યલક્ષી વલણો વિષયક માહિતી મેળવી શકશે.

Course Content અભ્યાસક્રમ	1. સફાઈ અને આરોગ્ય વચ્ચેનો સંબંધ 2. પીવાના પાણીનો શુદ્ધિકરણ અને જાળવણી 3. શરીર સફાઈનું સ્વાસ્થ્યમાં મહત્વ 4. સફાઈ સાધનોની રચના અને વિજ્ઞાન નિગંધ પેશાબધર જુદા જુદા શૌચાલયો,કંપોસ્ટ. 5. ગ્રામસફાઈની જરૂરિયાત અને તેનું વ્યવસ્થાતંત્ર 6. સરકાર દ્વારા સફાઈ અને આરોગ્ય સંબંધિત ચલાવતા કાર્યક્રમો વિશે માહિતી આપવી. 7. ઘન અને અર્ધઘન કચરાના નિકાલની વ્યવસ્થા અંગેનું વિજ્ઞાન. 8. કોવિડ-19 અને તેના જેવી મહામારી અને તેનાથી બચવાના ઉપાયો.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. પ્રાકૃતિક જીવન વિજ્ઞાન-ડો.બી.જી.સાવલા અકસરભારતી પ્રકાશન ભુજ 2. શાળાની સફાઈ -યનીસેફનો અંક યુતેનાઈટેડનેશન ચિલ્ડ્રન ફંડ ન્યુ દિલ્લી 3. આરોગ્યની ચાવી-મોહનદાસ કરમચંદગાંધી નવજીવન પ્રકાશન મંદિર અમદાવાદ. 4. માંદગીના મૂળ-ડો. શિવપ્રસાદ ત્રિવેદી 5. સફાઈ માર્ગદર્શિકા -શ્રી ઈશ્વરભાઈ પટેલ 6. વોટર સ્પલાઈ એન્ડ-જી. એસ. બિરડા
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

Course: ENGLISH

Course Code	
Course Title	English
Credit	3
Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	TO UNDERSTAND SPOKEN ENGLISH. TO UNDERSTAND WRITTEN ENGLISH. TO SPEAK CORRECT ENGLISH. TO WRITE CORRECT ENGLISH.
CourseObjective (વિષયનાહેતુઓ)	1. To strengthen the vocabulary of students. 2. To strengthen the grammar capacity, ability of the students. 3. To introduce the students to English Literature. 4. To generate interest of the students for English Literature. 5. To strengthen the structural ability of the students.
CourseOutcomes	C.O.1 Students will write a persuasive essay. Students will write down four interesting facts on post-its. Students will listen, speak, read and write for information.

	Students will apply their knowledge of the reading. Students will analyze characterization in two short stories. Students will learn the difference between famous and infamous. C.O.2 To increase passive vocabulary. To develop taste for reading in Grammar. To develop the habit of reading for pleasure. To concentrate upon subject matter in Grammar of English. To understand the meaning as quickly as possible.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	Define basic language concept. Acquire the knowledge of objectives of teaching language Analyze the importance of English Language Teaching
Course Content અભ્યાસક્રમ	Theory 1. Text:-Let's go home and Other stories Ed.-MeenakshiMukharjee, Pub: -Orient Long man Note:- 1. A Shadow 2. Green Parrots in a Cage 3. Portrait of a Lady 4. The Meeting Pool 5. Let's go Home 2. Grammar 1.Active – Passive Voice 2.Dialogue Writing 3.Essay Writing

	4.Punctuation 5. The Sentence (Simple,Compound,Complex)
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. Let's go home and Other stories- Ed. -MeenakshiMukharjee, Pub: - Orient Long man 2. High School English Grammar -Pub: -Oxford University
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	Class work, Group discussion,direct work, seminar,assignment, Grammar-Translation Method, Elective method, Direct method, classical Method etc..
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 3

Course: :COMPUTER

Course Code	1
Course Title	COMPUTER
Credit	3

Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	1.કોમ્પ્યુટરના મૂળભૂતમાહિતીસાથે વિદ્યાર્થીના ઉદ્દેશો વાકેફ થાયઅનેવિદ્યાર્થીનેઅભ્યાસમાં ઉપયોગી થઈ શકે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	કમ્પ્યુટરનો સામાન્ય પરિચય પ્રાપ્તકરે. કમ્પ્યુટરનોવિવિધક્ષેત્રમાંઉપયોગજાણે. આધુનિકસમયમાંકમ્પ્યુટરસિસ્ટમસમજતાથાય. કમ્પ્યુટરનાજૂદાજૂદાભાગોનીઓળખમેળવેઅનેતેનીઉપયોગીતાવિશેજાણે.

CourseOutcomes	C. O. 1. કમ્પ્યુટરનો સામાન્યપરિચય વ્યાખ્યા ,ઇતિહાસ,કમ્પ્યુટરની લાક્ષણિકતાતેમજકમ્પ્યુટરની મર્યાદા વિશેમાહિતગારથાય. C. O. 2 કમ્પ્યુટરનીમૂળભૂતઉપયોગીતાજુદાજુદાક્ષેત્રમાંજાણે. C. O. 3 કમ્પ્યુટરસિસ્ટમનાઘટક, કીબોર્ડ, માઉસ, સ્કેનરનોઉપયોગકેવીરીતેથાયતેનાંવિશેસમજમેળવે. C. O. 4 કમ્પ્યુટરનાવિવિધપ્રકારો,એનાલોગકમ્પ્યુટર, ડિજિટલકમ્પ્યુટરનીજુદીજુદીપદ્ધતિઅનેઉપયોગીતાવિશેસમજકેળવે. C. O. 5સોફ્ટવેરમાવર્ડ, , એક્સેલ, પાવર પોઇન્ટ , ટેલીનીઉપયોગીતાવિશેજાણે. C. O. 6.6. મેમરીનોપ્રકાર-આંતરિકમેમરી (પ્રાથમિકમેમરી) અને એક્સટર્નલમેમરી (સેકન્ડરીમેમરી)વિશેસમજમેળવે. C. O. 7.આધુનિકસમયમાંવાયરસઅનેએન્ટિવાયરસવિશેજાણેઅનેસમજે .
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	કમ્પ્યુટરનીપ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	1. કમ્પ્યુટરનોપરિચય (i) વ્યાખ્યાઓ (ii) ઇતિહાસ (iii) કમ્પ્યુટરનીલાક્ષણિકતાઓ (A. ઝડપB. ચોકસાઈC. મેમરીક્ષમતાD. વિશ્વસનીયતાE. સતતકામ B. (iv) કમ્પ્યુટરનીમર્યાદા (ઇલેક્ટ્રિકપાવર, વપરાશકર્તા, પ્રોગ્રામઆદેશ) 2. કમ્પ્યુટરનીમૂળભૂતઉપયોગીતા (A. વૈજ્ઞાનિકસંશોધનB. વ્યાપારઅરજીC. મનોરંજનD. સંચારE. દવાF. એન્જિનિયરિંગG. પ્રકાશનH. બેન્કો. I. રમતોJ. શિક્ષણK. હિસાબીL. કૃષિ) 3. કમ્પ્યુટરસિસ્ટમનાઘટક (i) ઇનપુટડીવાઈઝ (A. કીબોર્ડB. માઉસC. સ્કેનર) (ii) સેન્ટ્રલપ્રોસેસિંગયુનિટ (CPU) (A. મેમરીયુનિટB. કંટ્રોલયુનિટ (CU) C. અંકગણિતઅનેલોજિકયુનિટ (ALU) (iii) આઉટપુટડિવાઈસ (A. મોનિટર (VDU, LCD, LED) B. પ્રિન્ટર (પ્રિન્ટરનાપ્રકારો), C. પ્લોટરડી, સ્પીકર) 4. કમ્પ્યુટરનાપ્રકારો (i) એનાલોગકમ્પ્યુટર્સ (ii) ડિજિટલકમ્પ્યુટર (A. micro. B. mini .C. મુખ્યફ્રેમD. સુપરકમ્પ્યુટર)
---	---

	5. સોફ્ટવેર (i) એપ્લિકેશનસોફ્ટવેર (શબ્દ. એક્સેલ. પાવરપોઇન્ટ. ટેલીવગેરે) (ii) સિસ્ટમસોફ્ટવેર (iii) કોમ્પ્યુટરભાષા (સંક્ષિપ્ત) 6. મેમરીનોપ્રકાર (i) આંતરિકમેમરી (પ્રાથમિકમેમરી) (ii) એક્સટર્નલમેમરી (સેકન્ડરીમેમરી) (ફ્લોપીડિસ્ક, હાર્ડડિસ્ક, સીડી, ડીવીડી, પેનડ્રાઈવ, મેગ્નેટિકટેપ) 7. વાયરસઅનેએન્ટિવાયરસ (i) વાઈરસશુંછે? (ii) વાયરસનીલાક્ષણિકતા. (iii) વાયરસનાપ્રકારો. (iv) વાયરસકેવીરીતેદાખલકરવો. (v) વાયરસથીકેવીરીતેબચવું. (vi) એન્ટીવાયરસસોફ્ટવેર.
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	કમ્પ્યુટરનાજુદાજુદાભાગોમાંઉપયોગકરતાંથાય. કમ્પ્યુટરનીવિવિધક્ષેત્રમાંથતાંઉપયોગજાણે. કમ્પ્યુટરસિસ્ટમમાંપ્રત્યક્ષકાર્યકરતાંથાય.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. બેઝિકકોમ્પ્યુટરએપ્લિકેશન-H.B.Bhadka 2. 2. કમ્પ્યુટરપરિચય - કમ્પ્યુટરજગત 3. 3. કમ્પ્યુટરફંક્શમેન્ટલ્સ 4. 4. CCC+ -કોમ્પ્યુટરવર્ડ
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય , ચર્ચા , પ્રત્યક્ષ કાર્યો , સ્વ-અભ્યાસ , સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 3

Foundation: 3.

Course Code	
Course Title	Agriculture and Soil Management (કૃષિ અને જમીન વ્યવસ્થાપન)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2022
Purpose Of Course	આ અભ્યાસક્રમમાં ગ્રામ અભ્યાસના વિદ્યાર્થીઓ ગામડાં સાથે સંકળાયેલા

(વિષય ની જરૂરિયાત)	હોવાથી ગામડાંમાં મોટાં ભાગના લોકો ખેતી કરતાં હોય છે અને ખેતી જમીન સાથે સંકળાયેલ મહત્વની બાબત હોવાથી જમીનના ઘટકો,વિવિધ જમીનો, જમીનના ભૌતિક ગુણધર્મો અને જમીન ભેજની કૃષિમાં અગત્યતા સમજે તે માટે વિષયની જરૂરિયાત જણાય છે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ જમીનના ઘટકો વિશેની જાણકારી મેળવે , વિવિધ જમીનો વિશેની માહિતી મેળવે , જમીનના ભૌતિક ગુણધર્મો વિશે જાણકારી મેળવે , જમીન ભેજની કૃષિમાં અગત્યતા સમજે.
CourseOutcomes	CO.1.,જમીન વિવિધ ઘટકો- અકાર્બનિક પદાર્થો (અસેન્ડ્રીય પદાર્થો), કાર્બનિક પદાર્થો (સેન્ડ્રીય પદાર્થો), હવા , પાણી , વગેરેની અગત્યતા, જમીન પ્રણાલી, પાક ઉત્પાદન માટે પરિવર્તન પ્રણાલીની જરૂર, જમીનના વિવિધ કાર્યો વિશેની સમજણ મેળવશે. CO.2.જમીનની વ્યાખ્યા, રાજ્યની જમીનોનું વર્ગીકરણ -ભૂસ્તરશાસ્ત્રીની દ્રષ્ટિએભૌતિક, રસાયણિક અને પોત ગુણધર્મો આધારિત વર્ગીકરણ , રાજ્યની જમીનની જિલ્લાવાર સ્થિતિ , પ્રકાર , ખાસિયતો, ઉપયોગ અને પ્રશ્નો સમજશે અને તેને હલ કરવાનો પ્રયાસ કરશે. CO.3.જમીનનું પોત એટલે શું, જમીનના વિવિધ કણો, જમીનનું ભૌતિક પૃથક્કરણ, જમીન બાંધાની વ્યાખ્યા , પ્રકાર, જમીનનો બાંધો બનાવવાની ક્રિયાને અસર કરતાં પરિબળો, જમીનના બાંધાનો નાશ , જમીન બાંધાનું મહત્વ, જમીનની ટીલ્થ, જમીનની દ્રઢતા, જમીનની સુગત્યતા , ચીકાશ , કુલવું અને સંકોચાવું., સંલગ્નતા (કોહીજન) આંસજ(એડહિજન)નો પરિચય મેળવશે અને સમજશે. CO.4.જમીન ભેજ એટલે શું? તેનું મહત્વ, છોડને પાણીની જરૂરિયાત, જમીન ભેજના પ્રકાર, આન્દ્રતા ભેજ, કેશાકર્ષણીય ભેજ, ગુરુત્વાકર્ષીય ભેજ, જમીનમાં ભેજની હેરફેર, ગતિવિધિ, જમીનમાં ભેજનું જકડાવવું, જમીન ભેજના માપકો, જમીન ભેજને અસર કરતાં પરિબળો, જમીન ભેજ સંરક્ષણ, અર્થેના વિવિધ પગલાંઓ વિશે માહિતગાર થશે અને સમજણ મેળવશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	જમીન વિશેનો સંપૂર્ણ ક્યાલ અને ભેજ અંગેનો પૂર્વ પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	Unit.1. જમીનના ઘટકો: પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા , વિવિધ ઘટકો- અકાર્બનિક પદાર્થો (અસેન્ડ્રીય પદાર્થો), કાર્બનિક પદાર્થો (સેન્ડ્રીય પદાર્થો), હવા , પાણી, વગેરેની અગત્યતા, જમીન પ્રણાલી, પાક ઉત્પાદન માટે પરિવર્તન

	પ્રણાલીની જરૂર, જમીનના વિવિધ કાર્યો. Unit.2. જમીન: પ્રસ્તાવના જમીનની વ્યાખ્યા, રાજ્યની જમીનોનું વર્ગીકરણ -ભૂસ્તરશાસ્ત્રીની દ્રષ્ટિએભૌતિક, રસાયણિક અને પોત ગુણધર્મો આધારિત વર્ગીકરણ , રાજ્યની જમીનની જિલ્લાવાર સ્થિતિ , પ્રકાર, ખાસિયતો, ઉપયોગ અને પ્રશ્નો વગેરે. Unit.3. જમીનના ભૌતિક ગુણધર્મો: પ્રસ્તાવના, જમીનનું પોત એટલે શું, જમીનના વિવિધ કણો, જમીનનું ભૌતિક પૃથક્કરણ, જમીન બાંધાની વ્યાખ્યા, પ્રકાર , જમીનનો બાંધો બનાવવાની ક્રિયાને અસર કરતાં પરિબળો, જમીનના બાંધાનો નાશ , જમીન બાંધાનું મહત્વ , જમીનની ટીલ્થ, જમીનની દ્રઢતા, જમીનની સુગત્યતા , ચીકાશ , ફુલવું અને સંકોચાવું., સંલગ્નતા (કોહીજન) આંસજ(એડહિજન) વગેરે. Unit.4. જમીન ભેજ: પ્રસ્તાવના, જમીન ભેજ એટલે શું? તેનું મહત્વ, છોડને પાણીની જરૂરીયાત, જમીન ભેજના પ્રકાર , આન્દ્રતા ભેજ, કેશકર્ષણીય ભેજ, ગુરુત્વાકર્ષીય ભેજ , જમીનમાં ભેજની હેરફેર, ગતિવિધિ, જમીનમાં ભેજનું જકડાવવું, જમીન ભેજના માપકો, જમીન ભેજને અસર કરતાં પરિબળો, જમીન ભેજ સંરક્ષણ, અર્થેના વિવિધ પગલાંઓ વગેરે. .			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો
	2.	જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા	ડૉ. હસમુખ સુથાર	લોકભારતી સણોસરા ભાવનગર
	3.	ગુજરાતની જમીનની ફળદ્રુપતા	જિ.એસ.એફ.સી	જિ.એસ.એફ.સી. વડોદરા
	4.	જમીન વ્યવસ્થા અને પાક ઉત્પાદન	ડૉ.એ.એસ.પટેલ અને અન્યો.	યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ
	5.	પર્યાવરણ સાથી	વિકસત	પર્યાવરણ શિક્ષણ કેન્દ્ર અમદાવાદ
	6.	પર્યાવરણ અને પરિસ્થિતિ	વિપુલ રાવળ	-

	પ્રાયોગિક કાર્યો 1. જમીન ઓગરનો અભ્યાસ કરવો. 2. જમીન વરાપનો અભ્યાસ કરવો. 3. જમીનનું પોત નક્કી કરવું.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B R.S. SEM-3 Core-1.1

Course: ક્ષેત્ર વિદ્યા (Agronomy)

Course code	1.1
Course title	ક્ષેત્રવિદ્યા (AGRONOMY)
Credit	4
Teaching per week	4hrs
Minimum weeks per semester	15 (વર્ગ કાર્ય ,પરિક્ષા, તૈયારી, રાજાઓ વગેરે)
Effective from	જુન- 2022
Purpose of course (વિષયની જરૂરીયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ને નિંદણથી પરિચિત કરી ખેતી પાકમાં નિંદણ નો પ્રશ્ન સમસ્યા રૂપ છે તેમજ ખેતીમાં દિવસે દિવસે મજુરોની અછત થતી જાય છે. તેમજ નિંદણ ઔષધ તરીકે પર્યાવરણના જતન માટે પશુ ખોરાક અને જમીન ધોવાણ અટકાવા માં ઉપયોગી છે.તો આવા ઉપયોગી અને બિન ઉપયોગી ગુણોથી વિદ્યાર્થીઓ વાકેફ બને .
Course objective (વિષયના હેતુઓ)	1.વિદ્યાર્થી જુદા જુદા નિંદણથી પરિચિત થાય 2.વિદ્યાર્થી જુદા જુદા નિંદણની લાક્ષણિકતાઓથી વાકેફ થાય
Course outcomes	Co:1. નિંદણનો પરિચય તેની ખાસિયતની સમજ મેળવશે. Co:2. નિંદણના ફાયદા અને ગેર ફાયદા પાક સાથેનો હરીફાઈ ગાળો નિંદણના ઉપયોગ અને ફેલાવાથી પરિચિત થશે જે તેને ઉપયોગી નીવડશે.

	Co:3. જુદી-જુદી રીતે નિંદણનું વર્ગીકરણ કરી તેની સમજ મેળવશે. Co:4. નિંદણ નિયંત્રણની પદ્ધતિઓની સમજ ખુબ જરૂરી છે તેનું નિયંત્રણ કઈ રીતે કરી શકાય તેનું જ્ઞાન મળશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિવિધ નિંદણો ની ઓળખ અને તેનો પરિચય.
Course content અભ્યાસક્રમ	એકમ:1 પ્રસ્તાવના નિંદણની વ્યાખ્યા,નિંદણનો પરિચય,નિંદણની ખાસિયતોની જાણકારી વગેરે. એકમ:2 પ્રસ્તાવના, નિંદણના લાભલાભ, પાક અને નિંદણ વચ્ચેની હરીફાઈનો ગાળો, નિંદણનું વિવિધ ઉપયોગીતાની દ્રષ્ટિએ મહત્વ, નિંદણનો ફેલાવો કઈ કઈ રીતે થાય છે તેની જાણકારી વગેરે. એકમ:3 નિંદણનું વર્ગીકરણ-પ્રસ્તાવના, જીવનચક્ર પ્રમાણે, બીજપત્રો પ્રમાણે, સંલગનતા પ્રમાણે, ઉત્પત્તિ અને સ્થાન આધારિત વર્ગીકરણ, જમીન સંદર્ભે વર્ગીકરણ, સ્થાન પ્રમાણેનું વર્ગીકરણ વગેરે . નિંદણ એકમ:4 નિંદણ નિયંત્રણ પદ્ધતિઓ 1- અવરોધક રીતો- નિંદણ ખેતરમાં આવે તે પહેલાંના પગલાં. 2 - પ્રતિરોધક રીતો -નિંદણ ખેતરમાં આવી જાય તે પછીના પગલાં.- ભૌતિક પદ્ધતિ, યોગ્ય પાક પદ્ધતિ, કાયદાથી નિયંત્રણ, સોઈલ સોલરાઈઝેશન, રાસાયણિક પદ્ધતિ, સંકલિત નિંદણ નિયંત્રણ વગેરે .
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1. વિવિધ પાકોમાં - ઋતુમાં જોવા મળતા જુદા-જુદા નિંદણોની ઓળખ કરાવવી. 2. જુદા-જુદા નિંદણોની ખાસિયતોની જાણકારી પ્રાપ્ત કરવી. 3.નિંદણ નિયંત્રણની જુદી જુદી પદ્ધતિઓનો પ્રત્યક્ષ પરિચય કરાવવો.
Reference books સંદર્ભ ગ્રંથો	1. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા (શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી) અનડા પ્રકાશન-અમદાવાદ 2. નિંદણ અને નિંદણ નિયંત્રણ વ્યવસ્થા (કૃષિ ગોવિંદા, આણંદ કૃષિ યુનિ. આણંદ) 3. નિંદણ નિયંત્રણ (નવસારી કૃષિ યુનિ. નવસારી) 4.principial of weeds science (V.S.oxford) 5. Agri.scinence (Dr.M.H.maheta)
Teaching methodology શિક્ષણ પદ્ધતિઓ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય,ચર્ચા,પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.

Evaluation method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% internal assessment based on class attendance, participation, class test,quiz, assignment, seminar,internal examination,etc.70% External based on semester and university Examination
---------------------------------------	---

S.Y.B.R.S. Sem :- 3 core.1.2

Course: 301: પશુપાલન Animal Husbandry

Course Code	Core-1
Course Title	પશુપાલન Animal Husbandry Animal Re Production and Genetics(પશુ પ્રજનન અને જનીનશાસ્ત્ર)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થી પશુ પ્રજોત્પતિ નું મહત્વ, પશુ પ્રજનન અવયવો, અને જનીનશાસ્ત્ર વિષે જાણે , સમજે તથા પ્રત્યક્ષ તાલીમ મેળવી કુશળ કૃત્રિમ વીર્યદાન કાર્યકર બની પશુપાલન વ્યવસાય વિકાસ માં મદદરૂપ બને .
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	આ વિષયમાં વિદ્યાર્થી પશુ પ્રજોત્પતિ ની પ્રક્રિયા નર-માદા ના પ્રજનન અવયવો, માદા પશુ ગરમીમાં આવ્યાના લક્ષણો, ગર્ભધારણ તપાસ,વંધ્યત્વની સમસ્યાઓ વગેરે બાબતો થી વાકેફ થાય અને પશુ સુધારણા ના કાર્ય માં મદદરૂપ થાય.

Course Outcomes	C.O.1 પશુની પ્રજોત્પત્તિની પ્રક્રિયાનું મહત્વ સમજાવવામાં આવે. C.O.2 પશુના જનનાંગો/પ્રજનન તંત્ર અને તેની તંદુરસ્તી ની જાળવણી વિશે પ્રત્યક્ષ તાલીમ આપવામાં આવે. C.O.3 માદાના ગરમીમાં આવવાના ચિહ્નો તથા ગર્ભધારણ તપાસ વિશે અવલોકન કરાવી તાલીમ અપાય. C.O.4 ભારતનાં પશુઓની વંધ્યત્વની સમસ્યાથી વાકેફ થાય અને ઉકેલ કરતાં શીખવવામાં આવે. C.O.5 ઉચ્ચ ગુણવત્તા ધરાવતા સારી ઓલાદનાં નર પશુ ના લક્ષણોથી વાકેફ કરી પશુ ઓલાદ સુધારણા ના કામ નું મહત્વ સમજાવવામાં આવે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પશુપાલન અને પશુ સુધારણાની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	1. પશુ પ્રજનનમાં પ્રજોત્પત્તિનું મહત્વ અને જીવનકાળ દરમ્યાન પ્રજોત્પત્તિના તબક્કા 2. માદાનું પ્રજનનતંત્ર:- અવયવો, અને તેના કાર્યો 3. નરનું પ્રજનનતંત્ર:- અવયવો અને તેનાં કાર્યો. 4. ઋતુચક્ર અને અંતઃસ્રાવો અંગેની જાણકારી 5. વંધ્યત્વ:- તેનાં કારણો નિવારણ/ઉપાયો 6. જનીનશાસ્ત્ર અને પ્રજોત્પત્તિના સંદર્ભમાં મેન્ડલના વંશ-વારસાના નિયમો 7. ગર્ભધારણ તપાસ: મહત્વ અને રીતો
પ્રત્યક્ષ કાર્યો:-	1. આઈ.સી.ડી.પી./ઘનિષ્ઠ પશુ સુધારણા કેન્દ્રની મુલાકાત લેવી. 2. ઋતુમાં આવેલી ગાય-ભેંસ ના લક્ષણો નો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો. 3. ગાભણ ગાય-ભેંસના બાહ્ય લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો. 4. ગાય-ભેંસના ગર્ભધારણ કાળ દરમ્યાન ગર્ભાશયની તપાસ કરવી અને ગર્ભાશયમાં થતાં આંતરિક ફેરફારો જાણવા. 5. સંવર્ધન માટે વપરાતા તેની શુદ્ધ ઓલાદ પ્રમાણેના સાંઢના લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ જોઈને અભ્યાસ કરવો.
Reference Books	1. પશુ વ્યવસ્થા - અરુણભાઈ ડી.દવે 2. પશુ સંવર્ધન-આર.કે.શુક્લ

સંદર્ભ ગ્રંથો :-	3. પશુ માદા રોગ અને પ્રસૂતિ વિજ્ઞાન ભાગ-1-2-3 -શ્રીનિવાસ કોડાગલી.અને બી.કે.ભાવસાર 4. વ્યવહારુ ગોપાલન -કે.સી.શુક્લ 5. ઉચ્ચતર પશુ સંવર્ધન અને પશુ ચિકિત્સા- બાબુભાઈ અવરાણી 6. ડેરી વિજ્ઞાન ભાગ-1-2- ગુજરાત પાઠ્ય પુસ્તક મંડળ 7. આધુનિક નફાકારક પશુપાલન -બાયેફ ગ્રીસર્વ વડોદરા 8. કૃષિ ગોવિદ્યા અંક 9. ગો દર્શન માસિક અંક 10. Animal Genetics and Breeding -BAIF
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 3

Core:1 core ૧.3

Course Code	
Course Title	બાગાયત અને વનવિદ્યા કોર ૧
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2022
Purpose Of Course	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ બાગાયત સંદર્ભી પ્રશ્નો સમજીને તેમનો ઉકેલ

(વિષય ની જરૂરિયાત)	મેળવી શકે અને પોતે બાગાયત સંબંધિત કાર્યો સ્વતંત્ર રીતર કરીને તેમની આર્થિક સ્થિતિ સુધારી શકે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ બાગાયતના પાયાના સિદ્ધાંતો અને આધુનિક નવી ટેકનોલોજી વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત કરે , બાગાયત સંબંધિત કાર્યો સ્વતંત્ર રીતે કરીને તેમની આર્થિક સ્થિતિ સુધારી શકે, વધુમાં અન્ય બાગાયતી ખેતી કરતાં ખેડૂતોને જરૂરી માહિતી અને તાલીમ આપી શકે.
CourseOutcomes	CO.1.વનસ્પતિ સંવર્ધનની વિવિધ રીતોની જાણકારી મેળવી શકે તથા પ્રત્યક્ષ રીતે આ પદ્ધતિનો અમલ કરી શકે. CO.2.મુખ્ય ફળ પાકોની ખેતી પદ્ધતિથી માહિતગાર થાય. CO.3.ફળોની જાળવણી, ફળ સંગ્રહની પદ્ધતિઓ, અને ફળની બનાવટોની પદ્ધતિ શીખે અને પોતે મૂલ્યવર્ધન કરી શકે. CO.4. ગ્રીનહાઉસટેકનોલોજી પદ્ધતિની ઊંડાણ પૂર્વક માહિતી પ્રાપ્ત કરે CO.5. મશરૂમની ખેતી અંગેની જાણકારી મેળવી , પોતે સ્વ રોજગારી પ્રાપ્ત કરી શકે તે માટે જાણકારી મેળવે
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	બાગાયત ખેતીની આધુનિક ટેકનોલોજીથી વાકેફ થાય
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1.વનસ્પતિ સંવર્ધનની રીતો, બીજ સંવર્ધનના લાભાલાભ, બીજેતર સંવર્ધનના લાભાલાભ, બીજેતર સંવર્ધનની વિવિધ પદ્ધતિઓનો ખ્યાલ. પેશી સંવર્ધનનો અર્થ, મહત્વ અને બાગાયતી પાકોમાં તેની ઉપયોગીતા. એકમ-2.મુખ્ય ફળ પાકોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ: આંબો, ચીકુ, પપૈયા, કેળ, નાળીયેર જામફળ, દાડમ અને લીંબુ. એકમ-3.ફળોની જાળવણી, ફળ સંગ્રહની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને ફળોની વિવિધ બનાવટો.. એકમ-4.ગ્રીન હાઉસ ટેકનોલોજી અને નેટ હાઉસ, અર્થ(વ્યાખ્યા), બાગાયતી પાકોમાં મહત્વ અને ઉપયોગીતા, પ્રકારો. એકમ-5.મશરૂમની ખેતી, માનવ જીવનના ખોરાકમાં મશરૂમની ઉપયોગીતા, મશરૂમની વિવિધ જાતોનો પરિચય, ગુજરાતમાં મશરૂમનીખેતી પદ્ધતિ.

Reference Books	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.	ફળ પાકો	કૃષિ ગો વિદ્યા	કૃષિ યુનિ. આણંદ
	2.	ફળ ઝાડ વિજ્ઞાન	બાબુભાઈ આવરાણી	અનડા બૂક ડીપો
	3.	મૂલ્યવર્ધન	કૃષિ ગો વિદ્યા	કૃષિ યુનિ. આણંદ
	પ્રાયોગિક કાર્યો. 1. નજીકની ફળવાડીની મૂલાકાત લઈ પ્રત્યક્ષ રીતે ફળ ઝાડ ઉછેરની માહિતી મેળવે. 2. ફળોની બનાવટોની વિવિધ પદ્ધતિઓની જાણકારી મેળવે. 3. કોલેજ કેમ્પસમાં વિદ્યાર્થીઓને ફળ ઝાડ ઉછેરના પ્રત્યક્ષ કાર્યની જવાબદારી સોંપવી.			
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

B.R.S. Sem :3- (S.Y.B.R.S.) core-1.4

Course: 101: ગ્રામવિસ્તરણ (Rural extension)

Course Code	1
Course Title	ગ્રામવિસ્તરણ (Rural extension)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.

Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામવિસ્તરણ ની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી શકશે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1.ગ્રામ્ય ક્ષેત્રે પ્રવમાન સાંસ્કૃતિક પરિબલો નો પરિચય વિદ્યાર્થી કેળવે અને તેને લક્ષ માં લઈ વિસ્તરણ પૂર્વે ગોઠવે. 2. ગ્રામીણ વિકાસમાં સ્વેચ્છીક સંસ્થા ની અગત્યતા વિદ્યાર્થી સમજે અને તેને વિસ્તરણ કાર્યો માં સાકળે. 3.વિવિધ સરકારી સંસ્થાનો પરિચય કેળવે અને વિસ્તરણ કાર્યક્રમો નું આયોજન વિદ્યાર્થી શીખે.
Course Outcomes	C.O :1 વિદ્યાર્થી સ્વેચ્છીક સંસ્થામાં જઈ તેની કાર્યોપદ્ધતિમાં અનુરૂપ થઈ વિસ્તરણ કાર્યો કરતો થશે અને તેની મુશ્કેલીઓ જાણી તેનું નિવારણ કરશે. C.O :2. એન.જી .ઓ. જે કાર્યો કરે છે તેનું માળખું સમજી માળખાગત કાર્યો કરતો થશે અને લોકભાગદારી દાખવશે. C.O :3 વિદ્યાર્થી મતે વિસ્તરણ કાર્યકર નું આયોજન કરતો થશે અને તે કાર્યો આયોજન ના સિધ્ધાતો પ્રમાણે કરશે.વિકાસ કાર્યો થી માહિતગાર થઈ લોક ઉપયોગી કાર્યો કરશે C.O :4. વિદ્યાર્થી વિસ્તરણ કાર્યો કરશે ત્યારે જરૂરી પાયાની બાબતો ધ્યાનમાં રાખી વિસ્તરણ ની પદ્ધતિ પ્રમાણે કાર્યો કરી તેની સહમુલ્યકન કરશે.અને વ્યવસ્થાપન અને સફળતામાં સહભાગી થશે. C.O :5 વિકાસનો આધાર અમલ અને મૂલ્યકન પદ્ધતિ પોતે કરશે-કરાવશે.

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામવિસ્તરણ ની પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 વિસ્તરણ કાર્યો માં સ્થાનિક સાંસ્કૃતિક પરિબલો. ગ્રામ સંસ્કૃતિ એટલે સુ ગામના વિવિધ સાંસ્કૃતિક પરિબલો -તેનું વિસ્તરણ કાર્યોમાં મહત્વો. એકમ-2 વિસ્તરણ કાર્યોમાં સ્વેચ્છીક સંસ્થાઓ સ્વેચ્છીક સંસ્થા એટલે શું ? સ્વેચ્છીક સંસ્થાની ઐતિહાસિક ભૂમિકા - સંસ્થાના કાર્યો ના આધારે વર્ગીકરણ - સ્વેચ્છીક સંસ્થાની મુશ્કેલીઓ અને ગ્રામ વિકાસ માં સ્વેચ્છીક સંસ્થાની જરૂરિયાત અને સ્વેચ્છીક સંસ્થાનું મહત્વ। - એકમ-3 ગ્રામ વિકાસ ના કાર્યક્રમોનો અમલ કરતી સરકારી સંસ્થાનો પરિચય.

	(અ) જિલ્લા ગ્રામ વિકાસ એજન્સી ની રચના અને કાર્યો . (ખ) તાલુકા પંચાયતનું વિસ્તરણ માળખું (ક) ટ્રાઈબલ સબ પ્લાન ની રચના અને કાર્યો . - એકમ-4 વિસ્તરણ કાર્યોક્રમ નું આયોજન. કાર્યક્રમ આયોજન નું વિસ્તરણ કાર્યો માં મહત્વ -આયોજનની પ્રક્રિયા -આયોજન ના સિદ્ધાંતો અને આયોજન ના પગથિયાં . એકમ-5 - વિસ્તરણ કાર્યક્રમનો અમલ અને મૂલ્યાંકન વિસ્તરણ કાર્યક્રમના અમલ સમયે ધ્યાન માં રાખવાની બાબતો અમલ માં ઉપયોગી વિસ્તરણ શિક્ષણ ની પદ્ધતિઓ -કાર્યક્રમ મૂલ્યાંકન નું મહત્વ અને તેની જરીરિયાત - કાર્યક્રમ ચક્રો અને મૂલ્યાંકનની વિવિધ પદ્ધતિઓ .
પ્રત્યક્ષકાર્યો	.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક -ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય. યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ -અમદાવાદ 2. વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક -બાબુભાઈ અવરાણી અંનડાપ્રકાસન -અમદાવાદ 3.ભારતમાં ગ્રામવિકાસ લેખક -બાબુભાઈ અવરાણી અંનડાપ્રકાસન -અમદાવાદ 4.ગ્રામીણ વિકાસ (હિન્દી) ડૉ.કટાર સિંહ Rawat Publication-Jaipur 5કુદરતી સંપત્તિ -વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન લેખક -બાબુભાઈ અવરાણી યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ -અમદાવાદ 6.ગ્રામીણ વિકાસ ડૉ,પાઝલ જોશી અંનડાપ્રકાસન -અમદાવાદ 7.ગુજરાતમાં પંચાયતી રાજ -ગ્રામ વિકાસના કાર્યોક્રમો અને લોક ઉપયોગી યોજનાઓ લેખક -એચ .બી .ઠક્કર ફાલ્ગુન પ્રકાસન -અમદાવાદ
--	--

	8.બિન સરકારી સંસ્થાઓ યોજના -માસિક -નવેમ્બર -2011 9. Extension Education and Rural Development Santha Govind ,and G.Tamilselvi Agrobios (india)-jodhpur 10.Extension Communication and management G.L.Ray Kaliyani Publishers-New Delhi
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 1 કોર-1.5

Elective.1.

Course Code	
Course Title	Rural Development (ગ્રામ વિકાસ)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)

Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસનું મહત્વ સમજે, ગ્રામ વિકાસનું વિવિધ બેન્કિંગ નીતિઓથી માહિતગાર બને. અને સાથે સાથે પશુપાલનનું મહત્વ સમજી આત્મનિર્ભર ભારત બનાવવામાં મદદગાર બને.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	(૧)વિદ્યાર્થીઓ આપશુપાલનની વિવિધ યોજનાઓથી પરિચિત થાય,(૨)વિદ્યાર્થીઓ મરઘા ઉછેર માટેની વિવિધ સરકારી યોજનાઓથી માહિતગાર બને,(૩)વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનું મહત્વ સમજતા થાય,(૪)વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના વિષય વસ્તુથી પરિચિત બને, (૫)વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસ માટે જરૂરી પંચાયતી રાજના હોદ્દાઓથી પરિચિત થાય, (૬)વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના વિવિધ અભિગમો, આયોજન અને વિકાસથી પરિચિત થાય
CourseOutcomes	CO.1.વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામવિકાસના જરૂરી પરિબલોથી પરિચિત બની ગ્રામ વિકાસમાં તેની ભૂમિકા સમજતા થશે. CO.2.વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના મહત્વ થી માહિતગાર બની વર્તમાન પરિસ્થિતિમાં તેનો યોગ્ય ઉપયોગ કરતાં શીખશે. CO.3.વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસની વિવિધ યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોથી માહિતગાર બની તે બાબતના યોગ્ય કાર્યો કરતાં થશે. CO.4.. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસ માટે જરૂરી વિવિધ બેન્કિંગ નીતિઓથી વાકેફ થઈ બેંક દ્વારા થતાં વિવિધ લાભોનો ઉપયોગ કરતાં થશે. CO.5.વિદ્યાર્થીઓ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓથી માહિતગાર થઈને ભવિષ્યમાં પોતે સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ ખોલી આત્મનિર્ભર બની અન સમાજને પણ આત્મનિર્ભર બનાવવાના પ્રયત્નો કરશે. CO.6. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના જુદાં જુદાં માપદંડોની સમજી શકશે તેમજ તેનો ભવિષ્યમાં ઉપયોગ કરતાં થશે. CO.7.વિદ્યાર્થીઓ પશુપાલનનું મહત્વ સમજી ભવિષ્યમાં પશુપાલનનો વ્યવસાય અપનાવી ડેરી ઉદ્યોગને મજબૂત બનાવવાના પ્રયાસો કરશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ વિકાસની ઊંડાણ પૂર્વકની પૂર્વ પ્રાથમિક ખ્યાલ તેમજ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓનો પ્રાથમિક પરિચય
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1.ગ્રામ વિકાસનો પરિચય(૧) ગ્રામ વિકાસનો અર્થ, લક્ષણો (૨) વિકાસશીલ દેશોની લાક્ષણિકતાઓ (૩) ટકાઉ વિકાસ, તેના માપકો (૪) ગ્રામ વિકાસનું મહત્વ- ગ્રામ વિકાસની યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો, ગ્રામવિકાસની કાર્યનીતિઓ અને તેના પ્રકારો.

	એકમ-2. ગ્રામ વિકાસ અને બેન્કીંગ નીતિઓ: (૧) લીડબેંક યોજના (૨) પ્રાથમિકતા વાળા ક્ષેત્રો (૩) વ્યાજના ભિન્ન દરની યોજના (૪) બેંક ધિરાણનું અન્ય લક્ષ (૫) બેંક ધિરાણ પ્રક્રિયામાં પરિવર્તન (૬) ગ્રામીણ ક્ષેત્રોમાં વાણીજ્યને બેન્કિંગના વિકાસ માટેની સરકારની નીતિઓ. એકમ-3.ગ્રામ વિકાસમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ ફાળો: (૧) મહત્વનો ફાળો (૨) સ્ત્રોતોની સમસ્યા (૩) સીમા કારક મુદ્દો (૪) ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સનો ફાળો (૫) ગ્રામ નેતાઓની ભાગી દારી (૬) કાર્ય ક્ષેત્ર છોડવું અથવા બદલવું (૭) ફેક્ટરીથી અંતર (૮) લોકોની સામેલગીરી (૯) સમસ્યાઓ અને સૂચનો (૧૦) ગ્રામ વિકાસ માટે વડા પ્રધાનનું ભંડોળ (૧૧) વિવિધ એજન્સીઓને જોડવાની જરૂરી (૧૨) ગ્રામ વિકાસ માટેના પ્રોજેક્ટો એકમ-4.ગ્રામ વિકાસના માપદંડો : (૧) ઉત્પાદનમાં પરિવર્તન (૨) પ્રાકૃતિક સંસાધન ૩) માનવ સંસાધન (૪) મૂડી રોકાણ (૫)ઔદ્યોગીકરણ (૬)સંગઠનાત્મક અને સંસ્થાગત માળખું (૭) ગ્રામ વિકાસ અને તેના માપદંડોનો સંબંધ(૮) પ્રમુખ પદ એકમ-5. ગ્રામ વિકાસમાં પશુપાલનનું મહત્વ: (૧) ગ્રામ વિકાસમાં પશુપાલનનો ફાળો (૨)માનવ વિકાસમાં પશુઓનો ફાળો (૩) ગ્રામીણ અર્થતંત્રમાં પશુપાલનનું મહત્વ (૪) આર્થિક વિકાસમાં પશુપાલનનું મહત્વ			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	ગ્રામીણ વિકાસ	પારુલ જે જોશી	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	2.	ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	3.	ગ્રામીણ વિકાસ (હિન્દીમાં)	કટારસિંહ	રાવત પબ્લીકેશન દિલ્હી
	4.	વ્યવહારુ ગોપાલન	કે.સી.શુક્લ .	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ
	5	ધો: ૧૦ પશુપાલન	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method	30% Internal assessment based on class attendance,			

મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination
------------------	---

B R.S. SEM-3 Core-.2.1

Course: ક્ષેત્ર વિદ્યા (agronomy)

Course code	2.1
Course title	ક્ષેત્ર વિદ્યા (agronomy)
Credit	4
Teaching per week	4hrs
Minimum weeks per semester	15 (વર્ગ કાર્ય ,પરિક્ષા, તૈયારી, રાજઓ વગેરે)
Effective from	જુન 2021
Purpose of course (વિષયની જરૂરીયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ને પિયતના પાણીથી માહિતગાર કરવાનો છે. જળ એ જીવન છે. તો વિદ્યાર્થી પાણીનું મહત્વ સમજે તેમજ ખેતીમાં પિયતના પ્રશ્નનો જમીનના પ્રશ્નનો અને સૂકી ખેતીની સમજણ મેળવી વિદ્યાર્થીની ક્ષમતા વિકસાવાનો છે.
Course objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થી ખેતીમાં પિયતના મહત્વ વિશે સમજે . 2. કૃષિમાં પાણીના સમજણ પૂર્વકના ઉપયોગ અંગે શીખે 3. જમીનને લગતા વિવિધ પ્રશ્નોનું નિરાકરણ કરતા શીખે 4. સુખી ખેતીમાં ઉત્પાદન વધારવાના વિવિધ પગલાં વિશે સમજણ મેળવે 5. સુખી ખેતીમાં આયોજન કરતા શીખે.
Course outcomes	Co:1 જળ સિંચન પિયતના લાભાલાભ પિયતની અગત્યતા જળ સિંચના પ્રકારો પિયતની પદ્ધતિઓ પિયતના પાણીમાં ક્ષારોનું પ્રમાણ અને પૃથક્કરણનું મહત્વ સમજાવું. Co:2 જળ નિકાલ- જળ નિકાલની અગત્યતા તેના ફાયદા જરૂરિયાત જળ નિકાલની પદ્ધતિના પ્રકારની સમજ અને જાણકારી આપવી. Co:3 સુખી ખેતી- સુખી ખેતીનો વિસ્તાર મુશ્કેલીઓ સુખી ખેતીના

	સિદ્ધાંતોનો અને ભલામણો વિશે સમજ આપવી.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	જુદા જુદા વિસ્તારમાં ઉપયોગમાં લેવાતી પિયતની પદ્ધતિઓની જાણકારી અને સૂકી ખેતી વિસ્તારની પ્રાથમિક માહિતી .
Course content અભ્યાસક્રમ	એકમ:1 જળ સિંચન- પ્રસ્તાવના, પિયત એટલે શું ? પિયાતના લાભા-લાભ, આપણા દેશમાં પિયતની અગત્યતા, જળ સિંચન ના પ્રકાર,પિયત પદ્ધતિઓ-સપાટીનું પિયત, સ્પ્રીકલયર(કુવારા પિયત) ડ્રિપ ઇરિગેશન (ટપક પિયત) પિયત,જળ શોષણ પર અસર કરતાં પરિબળો,પિયાતના પાણીમાં ક્ષાર, ક્ષારના ધોરણો, પાણીનું પૃથક્કરણ વગેરે. એકમ: 2 જળ નિકાલ - પ્રસ્તાવના, જડનીકાલની વ્યાખ્યા, અગત્યતા, લાભ,જળનીકસને લગતા જમીનના ગુણધર્મો,જડનીકાલની જરૂરિયાત, જળ નિકાસ યોજનાનું આયોજન, જડનીકાલ આંક, જડનીકાલ પદ્ધતિના પ્રકાર-બાહ્ય અને આંતરિક જળ નિકાલ, જળ નિકાલની જરૂરિયાત નક્કી કરવી , જળ નિકાલ પદ્ધતિના પ્રકાર,ગટરની જાળવણી વગેરે. એમક:3 સુખીખેતી-પ્રસ્તાવના, સુખીખેતી એટલું શું? સુખીખેતીનો વિસ્તાર કોને કહેવાય? સુખીખેતીની મુશ્કેલીઓ,સુખી ખેતીના સિદ્ધાંતો, સુકીખેતીમાં વધુ પાક ઉત્પાદન માટેની ભલામણો વગેરે .
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1. પાણીનો નમૂનો લેવો અને તેનું પૃથક્કરણ કરવું 2. પિયત પદ્ધતિઓનું નિરીક્ષણ તેમજ મોડલ બનાવવા . 3. જળસ્રાવ વિસ્તાર કાર્યક્રમ સ્થળની મુલાકાત લેવી. 4. વોટર રિચારજિંગ સંદર્ભે મોડલ બનાવું.
Reference books સંદર્ભ ગ્રંથો	1. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા (શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી) અનડા પ્રકાશન- અમદાવાદ 2.જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા (ડો.હસમુખ સુથાર) લોકભારતી - સણોસરા,જી.ભાવનગર 3. જમીન વ્યવસ્થા અને પાક ઉત્પાદન (ડો.એ.એસ.પટેલ/અન્યો) યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ- અમદાવાદ 4. કૃષિ ઈજનેરી (બાબુભાઈ અવરાણી) અનડા પ્રકાશન- અમદાવાદ

	5. પર્યાવરણ સાંથી (વિકસત) પર્યાવરણ શિક્ષણ કેન્દ્ર,- અમદાવાદ 6. કૃષિ વિજ્ઞાન (ડો.કે.સી પટેલ/ડી.કે.ડોબરીયા/બી.કે.ગોંડલિયો)
Teaching methodology શિક્ષણ પદ્ધતિઓ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય,ચર્ચા,પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% internal assessment based on class attendance, participation, class test,quiz, assignment, seminar,internal examination,etc.70% External based on semester and university Examination

S.Y.B.R.S. Sem :- 3.....core.....2.2

Course: 302: પશુપાલન Animal Husbandry

Course Code	Core-2
Course Title	પશુપાલન Animal Husbandry Dairy Farming (દૂધની ખેતી)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષયમાં વિદ્યાર્થી ડેરી ફાર્મની પાયાની બાબતો, પશુપસંદગી થી લઈને ડેરીફાર્મ શરૂ કરી શકે તે માટેની કુશળતા પ્રાપ્ત કરે.

Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થી ડેરી ફાર્મ શરૂ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો તેમજ પશુ પસંદગી, દૂધ ઉત્પાદન અને નફાની ગણતરી , ડેરી ફાર્મ માં કરવાના કામોની દિનચર્યા વગેરે સમજે,જાણે અને તેની પ્રત્યક્ષ તાલીમ મેળવે.
Course Outcomes	C.O.1 ડેરી ફાર્મની પાયાની બાબતો વિષે વિદ્યાર્થી જાગૃત થશે. C.O.2 ડેરી ફાર્મની શરૂઆત કરતાં પહેલાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો વિશે વિચારતો અને અમલમાં મૂકતો થશે. C.O.3 પશુ પસંદગીની રીતો અને પશુ પસંદ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો વિશે તાલીમ આપવામાં આવશે. C.O.4 દૂધ ઉત્પાદન અને નફાની ગણતરી ના પ્રકરો અને હેતુઓ સમજી ગણતરી કરતાં શીખશે. C.O.5 ડેરીફાર્મ/ગૌશાળાની દિનચર્યાનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરી તાલીમ પામશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પશુપાલન ની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	1. ભારતમાં ડેરી ઉદ્યોગની વર્તમાન સ્થિતિ,શક્યતાઓ અને મહત્વ/ફાયદાઓ 2. ડેરીફાર્મની શરૂઆત કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દા,ડેરીફાર્મનું આયોજન 3. દુધાળ પશુની પસંદગી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મહત્વના મુદ્દા. 4. ડેરી ઉદ્યોગના પ્રકારો:- મિશ્રખેતી/ખેતી સાથે પશુપાલન ખાસ પ્રકારના પ્રાઈવેટ ડેરી ફાર્મ, પશુમેળા, સામૂહિક ફાર્મ. 5. નફાકારક પશુપાલનમાં ઉંચા દૂધ ઉત્પાદનની સતત જાળવણી અને ધ્યાનમાં રાખવાના મહત્વના મુદ્દા. 6. નફાકારક પશુપાલન માટે ધ્યાનમાં રાખવાની મહત્વની બાબતો. 7. ઉનાળો, શિયાળો અને ચોમાસામાં ડેરીનાં પશુઓની કાળજી અને વ્યવસ્થાપન. 8. ગૌશાળા/ડેરીફાર્મનું દૈનિક રૂટિન કાર્ય-દિનચર્યા.
---	--

પ્રત્યક્ષ કાર્યો.	1. ડેરીફાર્મ/ગૌશાળાની દિનચર્યાનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરી તેમાં ચાલતા કાર્યોનો અહેવાલ તૈયાર કરવો. 2. સામૂહિક ડેરીફાર્મ/ગૌશાળાની મુલાકાત લઈ તેનો અભ્યાસ કરી તેમાં ચાલતા કાર્યોનો અહેવાલ તૈયાર કરવો.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. પશુ વ્યવસ્થા - અરુણભાઈ ડી.દવે 2. પશુ સંવર્ધન-આર.કે.શુક્લ 3. પશુ માદા રોગ અને પ્રસૂતિ વિજ્ઞાન ભાગ-1-2-3 -શ્રીનિવાસ કોડાગલી.અને બી.કે.ભાવસાર 4. વ્યવહારુ ગોપાલન -કે.સી.શુક્લ 5. ઉચ્ચતર પશુ સંવર્ધન અને પશુ ચિકિત્સા- બાબુભાઈ અવરાણી 6. ડેરી વિજ્ઞાન ભાગ-1-2- ગુજરાત પાઠ્ય પુસ્તક મંડળ 7. આધુનિક નફાકારક પશુપાલન -બાયેફ ગ્રીસર્વ વડોદરા 8. કૃષિ ગોવિદ્યા અંક 9. ગો દર્શન માસિક અંક 10. Animal Genetics and Breeding -BAIF
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્યા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 3 કોર-2.3

Core:2

Course Code	
Course Title	બાગાયત અને વનવિદ્યા કોર 2
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2022
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષયનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ જંગલના વૃક્ષોનો પરિચય મેળવે તથા વન વિભાગનું મહત્વ સમજે અને સ્વરોજગારીની તકો ઉપલબ્ધ કરે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	૧ વિદ્યાર્થીઓ વન વિભાગનું મહત્વ સમજે, ૨વિદ્યાર્થીઓ જંગલના વૃક્ષો નો પરિચય મેળવે, ૩ સ્વરોજગારી તકો ઉપલબ્ધ કરે
CourseOutcomes	CO.1.એકમ વિસ્તારમાં વિવિધ પ્રકારનું પાક ઉત્પાદન મેળવતા શીખશે CO.2. વન ખાતાની વિવિધ યોજના હેઠળ સામાજિક વનીકરણ હાથ ધરશે CO.3. નર્સરી વ્યવસ્થાપન વિશે જાણકારી મેળવી સ્વરોજગારી પ્રાપ્ત કરશે CO.4. વન વિભાગની જુદી જુદી પ્રવૃત્તિની જાણકારી મેળવશે. CO.5. જંગલમાં થતા વૃક્ષો ની વેજાનિક ખેતી પદ્ધતિની જાણકારી મેળવશે
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વન અને વન ખાતાની પૂર્વ પ્રાથમિક માહિતી
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1.કૃષિવન (એગ્રોફોરેસ્ટ્રી) - વ્યાખ્યા - ફાયદા - પદ્ધતિ એકમ-2.સામાજિક વનીકરણ (૧) અર્થ અને હેતુઓ (૨) સામાજિક વનીકરણ હેઠળ કાર્યરત હાલની વિવિધ યોજનાઓ, સ્ટ્રીપ પ્લાન્ટિંગ, ગ્રામવન, જંગલ સંવર્ધન,માલિકીની જમીનમાં વૃક્ષારોપણ, પર્યાવરણીય જમીનમાં વૃક્ષારોપણ, કિસાન નર્સરી, વનમહોત્સવ, બાયોગેસ સોલાર ફૂકર, વહેંચણી.

	એકમ-૩. નર્સરી વ્યવસ્થાપન, નર્સરી મહત્વ, સ્થળ પસંદગી અને આયોજન, પ્રાથમિક જમીન તૈયારી, બીજ અને ધરુ, કાળજી. એકમ-૪. વન વિભાગની પ્રવૃત્તિઓ: વન સંરક્ષણ અને વિકાસ, જંગલ વ્યવસ્થાપનમાં લોક ભાગીદારી, સામાજિક વનીકરણ, વન્ય જીવ સંરક્ષણ(સેન્ચ્યુરી), જૈવ વિવિધતાનું સંરક્ષણ, વન સંશોધન, વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિઓ. એકમ-૫. વન્ય વૃક્ષોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિઓ: નીલગીરી, સાગ અને વાંસ.			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	ભારતના જંગલો	અગ્રવાલ.વી.પી.	-
	2.	ભારતના જંગલો	ત્રિવેદી. એ.પી.	-
	3.	વૃક્ષોની ખેતી	-	કૃષિ યુનિ. આણંદ
	પ્રત્યક્ષ કાર્યો. 1. નજીકના કૃષિ વનની મૂલાકાત લેવી. 2. નજીકના જંગલખાતાની નર્સરીની મૂલાકાત લઈ નર્સરીના કાર્યોથી પરિચય મેળવે. 3. નજીકના જંગલની મૂલાકાત લઈ વન વિભાગની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓની જાણકારી મેળવે			
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

S.Y.B.R.S. Sem :- 3 core- 2.4

Course: ગ્રામ વિસ્તરણ rural Extension

Course Code	1
Course Title	ગ્રામ વિસ્તરણ rural Extension
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ ગ્રામ વિસ્તરણ વિષે સમજે
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	૧.વિવિધ સરકારી કચેરીઓ દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવતી યોજનાના અમલ માળખાથી વિદ્યાર્થી પરિચિત થાય . ૨.ખેડૂતો -ગ્રામ જનો માટે તાલીમનું મહત્વ વિદ્યાર્થી સમજે.

Course Outcomes	C.O. 1..ગ્રામવિકાસ માટે જરૂરી ટેકનોલોજી વિશે જાણી તેનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગી થકી તેમાં બહેનોને સહભાગી બનાવી વિસ્તરણ કાર્યક્રમોનો વ્યવસ્થાપન કરતો થશે. C.O.2 ગામડામાં ચાલતાં પશુપાલન વ્યવસાય નું નુતન અભિગમ અપનાવી ગ્રામજનો ને સફળ અને નફાકારક પશુપાલન કરવામાં ઉપયોગી થશે. C.O. 3. સરકારશ્રી ની સામાજિક વનીકરણ ની યોજનાઓ અને તેમાં વિસ્તરણ કાર્ય કરતાં લોકોને લાભ અપાવી સામાજિક વનીકરણ દ્વારા પર્યાવરણ ની જાળવણી માં સહભાગી થશે. C.O.4 ગામડામાં ચાલતાં ગૃહઉઘોગો અને ગ્રામઉઘોગો લોકો સરળતાથી કરી શકે તે અંગે મદદરૂપ થશે. C.O. 5..ગ્રામ જનોનું આરોગ્ય જળવાઈ તે માટે લોક જાગૃતિ ના કાર્યક્રમો કરી થતાં આરોગ્ય સંસ્થા ના સહકાર સાંધી સ્વાસ્થ્ય સુરક્ષા માં ઉપયોગી થશે. C.O.6 ગ્રામજનો ના શિક્ષણ માં સહભાગી બની શિક્ષણનું સ્તર ઊંચું લાવી શિક્ષણનું પ્રમાણ વધારવામાં ઉપયોગી થશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ વિસ્તરણની અંગેની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ -1 કૃષિ વિસ્તરણ નો અર્થ -વિસ્તારની સુસગત ટેકનોલોજીનો કૃષિમાં ઉપયોગ . -કૃષિ વિસ્તરણમાં માનવ સપાદાનોમાં ઉપયોગ અને વિસ્તરણ ની તાલીમ . -કૃષિ વિસ્તરણ ની સ્ત્રીઓ ની સહભાગિતા -કૃષિ વિસ્તરણ કાર્યક્રમો નું યવસ્થાન . એકમ-૨ પશુપાલનમાં વિસ્તરણ -પશુપાલનના વિકાસ માટે વિસ્તરણની જરૂરિયાત અને શક્યતાઓ . -પશુપાલન વિસ્તરણ નો અભિગમ અને તેની પદ્ધતિઓ . એકમ-૩ સામાજિક વનીકરણ માટે વિસ્તરણ . -સામાજિક વનીકરણ માટે વિસ્તરણ ની જરૂરિયાત તેની શક્યતા ઓ અને સામાજિક વનીકરણ નું અર્થ .- -સામાજિક વનીકરણ માટે ની વિસ્તરણ ની પદ્ધતિઓ . -સામાજિક વનીકરણ માટે જરૂરી સંકલન માં ઊભા થતાં અતરાયો . . એકમ-૪ ગ્રામ ઉદ્યોગો માટે વિસ્તરણ -ગ્રામ ઉદ્યોગો ના વિસ્તરણ નો વ્યાપ -શક્યતા -ગ્રામ ઉદ્યોગો ના વિકાસ માટે વિસ્તરણ ને પદ્ધતિ અને તેનો અભિગમ -ગ્રામ ઉદ્યોગો ના વિકાસ માટે વિસ્તરણ ની પદ્ધતિ ની પસંદગી . એકમ 5 ગ્રામ આરોગ્ય માટે વિસ્તરણ
---	--

	-ઘટક કક્ષા એ ગ્રામ આરોગ્યનું માળખું । -ગ્રામ આરોગ્ય માટે વિસ્તરણ ની વ્યુરચના - ગ્રામ આરોગ્યના વિસ્તરણ માટે ની મુશ્કેલીઓ એકમ 6 ગ્રામ શિક્ષણ માટે વિસ્તરણ -ભારત માં સાક્ષરતા અને શિક્ષણ -ગ્રામ વિસ્તાર માં શિક્ષણ ના વિસ્તરણ ની જરૂરીયાત - શિક્ષણ ના વિસ્તરણ ની પદ્ધતિ ઓ અને માધ્યમો -શિક્ષણ ના વિસ્તરણ થી ગ્રામ વિકાસ ઉપર અસરો
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1.ખેડૂતો માટે આધુનિક કૃષિ પદ્ધતિ ઓ ના કાર્યોક્રમનું આયોજન બનાવવું . 2.સરકારી કૃષિ વિસ્તરણ માળખા અંગેનો અહેવાલ બનાવવો. 3.સામાજિક વનીકરણ કરેલા વિસ્તાર ની મુલાકાત લઈ મૂલ્યાંકન

	અહેવાલ બનાવવો.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ -લેખક -ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ -અમદાવાદ 2.વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક -બાબુભાઈ અવરાણી અનડા પ્રકાસન -અમદાવાદ ઉસહભાગી વન યવસ્થા વિક્સત -જોધપુર ટકરા -અમદાવાદ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 2 કોર -2.5

Elective.5

Course Code	
Course Title	Rural Development (ગ્રામ વિકાસ)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021

Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસનું મહત્વ સમજે, ગ્રામ વિકાસનું વિવિધ બેઝિંગ નીતિઓથી માહિતગાર બને. અને સાથે સાથે પશુપાલનનું મહત્વ સમજી આત્મનિર્ભર ભારત બનાવવામાં મદદગાર બને.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ આપશુપાલનની વિવિધ યોજનાઓથી પરિચિત થાય , વિદ્યાર્થીઓ મરઘા ઉછેર માટેની વિવિધ સરકારી યોજનાઓથી માહિતગાર બને,વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનું મહત્વ સમજતા થાય,વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના વિષય વસ્તુથી પરિચિત બને, વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસ માટે જરૂરી પંચાયતી રાજના હોદ્દાઓથી પરિચિત થાય, વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના અભિગમોથી પરિચિત થાય
CourseOutcomes	CO.1.વિદ્યાર્થીઓપશુપાલનની વિવિધ સરકારી યોજનાઓથી માહિતગાર થઈને ભવિષ્યમાં પોતે પશુપાલનનો વ્યવસાય અપનાવી સ્વાવલાંબી બનશે. CO.2.વિદ્યાર્થીઓ મરઘા ઉછેરના અભ્યાસથી માહિતગાર બની ભવિષ્યમાં મરઘા ઉછેરના વ્યવસાય દ્વારા આત્મ નિર્ભર બનાવાના પ્રયત્નો કરશે. CO.3.વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણ અપનાવતા થશે. CO.4.બિન ઉપજાઉ જમીનને ઉપજાઉ બનાવી તેનો વ્યવસ્થિત ઉપયોગ કરતાં શીખશે. CO.5.વિદ્યાર્થીઓ પંચવર્ષીય યોજનાઓથી માહિતગાર થઈને ગ્રામવિકાસની વિવિધ સમસ્યાઓ દૂર કરવાના પ્રયત્નો કરતાં શીખશે. CO.6. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસ માટે કામ કરતા પંચાયતી રાજના વિવિધ હોદ્દાઓના કાર્યોનો પરિચય મેળવી ગ્રામ વિકાસ માટે તેનો લાભ લેતા શીખશે CO.7.વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસ માટેના વિવિધ અભિગમોથી વાકેફ થઈને તે પ્રમાણેના કાર્યો કરવા પ્રેરાશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ કક્ષાએ વિવિધ યોજના થતા પંચવર્ષીય યોજાઓનો પૂર્વ પ્રાથમિક માહિતીની જરૂરિયાત.
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1.પશુપાલન માટેની યોજનાઓ પશુપાલનના વિકાસ માટેની જુદી જુદી સરકારી યોજનાઓ યોજનાઓ વિવિધ યોજનાઓની વિગતવાર માહિતી એકમ-2.મરઘા ઉછેર માટેની યોજનાઓ

	ગુજરાતમાં મરઘા ઉછેરના વિકાસ માટેની યોજનાઓ (૨) ભારતમાં મરઘા ઉદ્યોગની વર્તમાન સ્થિતિ એકમ-૩.(૧) ગ્રામ વિકાસમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનું મહત્વ - વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનું પ્રદાન. (૨) પડતર ભૂમિ વિકાસની યોજનાનો - સ્વયંમ સેવી સંસ્થાઓનું અનુદાન - વિકેન્દ્રીત જન પૌઘશાળાઓ (૧) વન્ય સરવાણ ફાર્મ (૨) . બીજ વિકાસ (૩) ક્ષેત્રોમુખી ઇંધણ તથા ચારા પરીયોજના (૪) હવાઈ બીજ રોપણ કાર્યક્રમ (૫) . વધુ વન ઉત્પાદનો માટે વૃક્ષારોપણ (૬) માર્જીન મની યોજના (૭) ગ્રામીણ રોજગાર યોજના (૩) ગ્રામવિકાસમાં સામાજીક અને શાંસ્કૃતિક પરીબળોનું મહત્વ (૪) પંચવર્ષીય યોજનાઓમાં ગ્રામવિકાસ એકમ-૪. ગ્રામ વિકાસના સૂચિતાર્થો અને વિષય વસ્તુ પ્રસ્તાવના, ગ્રામ વિકાસનો અર્થ, સંકલિત ગ્રામ વિકાસ, સ્વરાજ પૂર્વ ગ્રામ વિકાસના પ્રયત્નો, પંચવર્ષીય યોજના દરમીયાણ ગ્રામ વિકાસના કાર્યક્રમનિ મુખ્ય ધક્કો .(૧) ગરીબી નાબુદી (૨) જમની સુધારણા (૩) પ્રવેગિત ગ્રામ વિકાસ, ગ્રાવિકાસ અને ગરીબી શમન, લાભાર્થીઓની વ્યાખ્યા અને તેની ઓળખપદ્ધતિ. એકમ-૫.પચાયતના હોદ્દેદારોનો ગામવિકાસમાં ફાળો ગ્રામવિકાસમાં ગ્રામસેવકનો ફાળો, ગ્રામઆરોગ્ય રક્ષકનો ગ્રામવિકાસમાં ફાળો, ગ્રામવિકાસ સામાજીક કાર્યકરનો ફાળો, ગ્રામવિકાસમાં પંચાયતી રાજનો ફાળો. એકમ-૬. (૧)ગ્રામ વિકાસના અભિગમો - ગ્રામવિકાસ માટે ગાંધીજીનો અભિગમ, ગ્રામવિકાસ માટે સર્વોદયનો અભિગમ, ગ્રામવિકાસ માટે આયોજનનો અભિગમ (૨) આયોજન અને વિકાસ- આયોજનનું મહત્વ (૫) આયોજનનાં પ્રકારો સંદર્ભ ગ્રંથો: (૧) એકમલક્ષી આયોજન , પ્રત્યક્ષ અને ઘટક કક્ષાનું આધાર (૨) બહુવિધ આયોજન અને સફળ અંદાજીત અંગેની શરતો (૩) પ્રોજેક્ટ આયોજન (૪) આયોજનનું મહત્વ(૫) આયોજનના પ્રકારો.			
Reference Books	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન

સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.	ગ્રામીણ વિકાસ	પારુલ જે જોશી	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	2.	ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	3.	ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસમાં સામાજિક પાંસા	એ.જી.શાહ, જે.કે દવે.	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	4.	વિકાસ અને પર્યાવરણનું અર્થશાસ્ત્ર	મહેશ.વી. જોશી.	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	5. કૃષિ મહોત્સવ ખેડૂત માર્ગદર્શિકા			
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

B.R.S. Sem :- 3 (s .Y.) Elective -3.1

Course: આપતિવ્યવસ્થાપન-1

Course Code	1
Course Title	આપતિવ્યવસ્થાપન-1
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આપતિ વ્યવસ્થાપનમાં વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ આપતિ વિશે જાણકારી મેળવે અને આપતિ વિશે સમાજમાં જાગૃતિ લાવવાનું સમજી શકે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1)આપતિના પરિબલોની સમજ 2)આપતિ વ્યવસ્થાપનના વિકાસઅને પૃકિયાની સમજ 3)આપતિવ્યવસ્થાપનના વિકાસના સામાજિક કામની ભૂમિકા.

Course Outcomes	C.O:1.આપતિનોઅર્થ,આપતિસંચાલનનોઅર્થ, આપતિનાકારણો,નિવારણનાઉપાયોવ્યવસ્થાપનનાસિદ્ધાંતોવગેરેનીજાણકારીમેળવશે C.O:2 વિદ્યાર્થીઓઆપતિવ્યવસ્થાનીપ્રક્રિયાતેનાપ્રકાર,સંચાલનનુમહત્વ,તેનીઆર્થિકસમાજિકઅસરો વિશેની માહિતી થીમાહિતગારથશે. C.O:3વ્યવસાયિકક્ષેત્રઆપતિવ્યવસ્થાપનના તબક્કા ગુજરાત સ્ટેટ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરીટી આપતિવ્યવસ્થાપનની યોજના.વગેરેની માહિતીથી માહિતગાર થશે C.O :4 કુદરતીઆપતિ,માનવપ્રેરિતઆપતિ,અન્યઆપતિથી માહિતગાર થશે. C.:5. આપતિવ્યવસ્થાપનમાં સૈયછીક સંસ્થાની ભુમિકા , સરકારનીભુમિકા .સમાજનીભુમિકા ,શાળામહશાળાની ભુમિકા વગેરે વિશેની માહિતી મેળવશે
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	આપતિવ્યવસ્થાપન વિશે વિદ્યાર્થીઓ ઉડાણ પર્વક માહિતી મેળવશે
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> આપતિનોઅર્થ _આપતિસંચાલનનોઅર્થ _આપતિનાકારણો

_આપતિનિવારણનાઉપાયો _આપતિવ્યવસ્થાપનસિધ્ધાંતો

..

.

એકમ-2

-આપતિવ્યવસ્થાપણનીપ્રક્રિયા

_આપતિવ્યવસ્થાપનનાપ્રકાર

_આપતિસંચાલનનુંમહત્વ

_આપતિનીઆર્થિકસમાજિકઅસરો

એકમ-3

વ્યવસાયીકપ્રવૃત્તિક્ષેત્રેઆપતિવ્યવસ્થાપનનાતબક્કા

_વ્યક્તિગતપ્રવૃત્તિદ્વારાઆપતિવ્યવસ્થાપનનાતબક્કા

_ગુજરાતસ્ટેટડિઝાસ્ટરમેનેજમેન્ટઓથોરીટી

-આપતિવ્યવસ્થાપનનીયોજના

_આપતિવ્યવસ્થાપનનુંશિક્ષણ

એકમ-4

- કુદરતીઆપતિ,

-માનવપ્રેરિતઆપતિ,

-અન્યઆપતિઓ

એકમ-5

	--આપતિવ્યવસ્થાપનમાં સૈયછીક સંસ્થાની ભુમિકા , -આપતિવ્યવસ્થાપનમાં શાળામહશાળાની ભુમિકા , -આપતિવ્યવસ્થાપનમાં સરકારની ભૂમિકા -આપતિવ્યવસ્થાપનમાંસમાજનિભુમિકા
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.Birnabaum, copion,j7& scarf,t. 1973'cribis qnterventio after a natural disaster, cash Work vol 54, no.-9,545,551 2.Blanfard It& livius,j 1973'crisis Pntervention in a earthquake'social work vo17,no.4,16-19 3.haff ,a 1978 "people in crisis" understanding and helping ,caiifornig Addison Worley publishing company.
Teaching Methodolog	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.

y શિક્ષણ પદ્ધતિ	
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

S.Y.B.R.S. Sem :- 3.

Elective.11. (3.૨)

Course Code	
Course Title	Panchayati Raj -1. (પંચાયતી રાજ - ૧)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021

Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ પંચાયત અને તેના સંબંધિત માહિતીથી પરિચિત બને
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	બંધારણમાં દર્શાવેલી સંસદીય લોકશાહી સ્થાનિક સ્તરે કેવી રીતે કામ કરે છે ? કેવી રીતે લોકોની રાજકીય ભાગીદારી વધારે છે ? કેવી રીતે લોકોનું સમર્થન વધારે છે ? તેની સાથે સાથે લોકોની નિર્ણયશક્તિ, જરૂરિયાતો અને સત્તા તેમજ નેતાગીરીના ગુણો આ સ્થાનિક સ્વરાજની સંસ્થા દ્વારા જે કેળવાય છે તેની તેની જાણકારી મેળવે તે આ વિષયનો હેતુ છે.
CourseOutcomes	CO.1.પંચાયતી રાજના ઐતિહાસિક અવલોકન દ્વારા ભારતની વર્તમાન સ્થાનિક સ્વરાજની સંસ્થાઓ વિશે સમજ કેળવે. CO.2.પંચાયતી રાજના ત્રિ સ્તરીય માળખા વિશે તથા તેના કાર્યો વિશે સમજ કેળવે. CO.3.પંચાયતી રાજના કર્મચારીઓ અને અધિકારીઓ અને તેના કાર્યોથી પરિચિત થાય. CO.4.પંચાયતી રાજના બિન સરકારી અમલદારોના ગુણો , ફરજો અને કાર્યોનો પરિચય મેળવે. CO.5.પંચાયતી રાજના હેતુઓ વિશે જાણે તથા ભારતની લોકશાહીની મજબૂત બનાવવાં માટે પ્રયત્ન કરે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પંચાયતી રાજની પૂર્વ પ્રાથમિક માહિતી
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1..ભારતમાં પંચાયતી રાજનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ: પરિચય, વૈદિક કાળ, બુદ્ધ કાળ, મૌર્ય કે ગુપ્ત કાળ, મોગલ અને મરાઠા કાળ, જૂની પંચાયતો તુટવાના કારણો, સ્થાનિક સ્વરાજનો ઇતિહાસ. એકમ-2. પંચાયતી રાજનું ત્રિ-સ્તરીય માળખું: પ્રથમ સ્તર:પરિચય, ગ્રામ પંચાયતનું માળખું, ગ્રામ પંચાયતના કાર્યો, ગ્રામ પંચાયતની સમિતિઓ, દ્વિતીય સ્તર: પરિચય, તાલુકા પંચાયતનું માળખું, તાલુકા પંચાયતના કાર્યો, તાલુકા પંચાયતની સમિતિઓ, તૃતીય સ્તર: પરિચય,જીલ્લા પંચાયતનું માળખું, જીલ્લા પંચાયતના કાર્યો, જીલ્લા પંચાયતની સમિતિઓ એકમ-3.પંચાયતી રાજના કર્મચારીઓ/અધિકારીઓ.: ૧. સરકારી કર્મચારીઓ: પરિચય, ગ્રામ સેવક, ગ્રામ સેવકનું સિક્ષણ અને તાલીમ, ગ્રામ સેવકમાં હોવા જોઈતા ગુણ, ગ્રામ સેવકના કાર્યો, ગ્રામીણ વિકાસમાં ગ્રામ સેવકનો ફાળો. ૨. વિસ્તરણ સેવાના અધિકારીઓ:

	પરિચય,ગ્રામોદ્યોગ ખાતાના વિસ્તરણ અધિકારી, સહકારીખાતાના વિસ્તરણ અધિકારી, ખેતીવાડી ખાતાના વિસ્તરણ અધિકારી, પશુપાલન ખાતાના વિસ્તરણ અધિકારી, આરોગ્ય ખાતાના વિસ્તરણ અધિકારી, સામાજિક શિક્ષણ અધિકારી, તાલુકા વિકાસ અધિકારીના કચેરિયો અને ફરજો, જીલ્લા વિકાસ અધિકારીના કચેરિયો અને ફરજો. એકમ-4.પંચાયતી રાજના બિન સરકારી અમલદારો/અધિકારીઓ: ૧. સરપંચ: પરિચય, સરપંચમાં હોવાં જોઈતા ગુણો, સરપંચના કાર્યો અને ફરજો, ૨. તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખ: પરિચય, તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખમાં હોવાં જોઈતા ગુણો,તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખના કાર્યો અને ફરજો, ૩. જીલ્લા પંચાયતના પ્રમુખ: પરિચય, જીલ્લા પંચાયતના પ્રમુખમાં હોવાં જોઈતા ગુણો,જીલ્લા પંચાયતના પ્રમુખના કાર્યો અને ફરજો. એકમ-5. પંચાયતના હેતુઓ-ઉદ્દેશ્ય: સત્તાનું લોકશાહી વિકેન્દ્રિકરણનો હેતુ, સામુદાયિક વિકાસ કાર્યક્રમોને પુનર્જીવિત કરવાનો હેતુ, ગ્રામ વિકાસના કાર્યક્રમોમાં લોકોની વધારવાનો હેતુ, ગામડાઓનું નવ નિર્માણ કરવાનો હેતુ.																								
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	<table> <tr> <th>ક્રમ</th> <th>પુસ્તકનું નામ</th> <th>લેખકનું નામ</th> <th>પ્રકાશન</th> </tr> <tr> <td>1.</td> <td>૭૩માં બંધારણીય સુધારા પશ્ચાત ભારતમાં પંચાયતી રાજ.</td> <td>રમેશ મ. શાહ, પ્રા. ગણદેવ આગજા</td> <td>યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>ભારતમાં પંચાયતી રાજ</td> <td>પ્રા.બી.સી.શાહ.</td> <td>યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ</td> <td>બાબુભાઈ અવરાણી</td> <td>અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર</td> <td>એ.જી.શાહ, જે.કે.દવે.</td> <td>અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસના સામાજિક પાંસા</td> <td>એ.જી.શાહ, જે.કે.દવે.</td> <td>અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ</td> </tr> </table>	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન	1.	૭૩માં બંધારણીય સુધારા પશ્ચાત ભારતમાં પંચાયતી રાજ.	રમેશ મ. શાહ, પ્રા. ગણદેવ આગજા	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ	2.	ભારતમાં પંચાયતી રાજ	પ્રા.બી.સી.શાહ.	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ	3.	સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ	બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ	4.	ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર	એ.જી.શાહ, જે.કે.દવે.	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ	5.	ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસના સામાજિક પાંસા	એ.જી.શાહ, જે.કે.દવે.	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ
ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન																						
1.	૭૩માં બંધારણીય સુધારા પશ્ચાત ભારતમાં પંચાયતી રાજ.	રમેશ મ. શાહ, પ્રા. ગણદેવ આગજા	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ																						
2.	ભારતમાં પંચાયતી રાજ	પ્રા.બી.સી.શાહ.	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ																						
3.	સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ	બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ																						
4.	ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર	એ.જી.શાહ, જે.કે.દવે.	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ																						
5.	ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસના સામાજિક પાંસા	એ.જી.શાહ, જે.કે.દવે.	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ																						

TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 1 (s .Y.) elective -3.3

Course: : ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર

Course Code	
Course Title	ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ્ય આર્થિક માળખા અને અર્થતંત્રના પ્રશ્નો સમજી શકે અને જાણકારી મેળવી શકે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	ગ્રામ અભ્યાસના વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ્ય આર્થિક માળખા અને તેના જુદા જુદા ઘટકોથી પરિચિત થાય.જેમાં ગ્રામીણ આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ,કૃષિ અને અનુસંગિક બાબતો,ગ્રામ્ય મિલકતો અને તેની વહેંચણી ગ્રામ અર્થતંત્રના

	પ્રશ્નો જેવા કે વસ્તી, ગરીબી, દેવા અને ગ્રામ મજૂરો વિષેની જાણકારી અને સમાજ કેળવે.
Course Outcomes	C.O:1 વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય ગ્રામઅર્થતંત્રનું મહત્ત્વ સમજી તેનાં મૂળભૂત ખ્યાલો વચ્ચેનો તફાવત સમજે. C.O:2 વિદ્યાર્થીઓ ગરીબી અને બેકારી વચ્ચેના આંતરસંબંધો વિશે માહિતી પ્રાપ્ત થશે. C.O:3 વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ અર્થતંત્રમા ખેતીનું શું મહત્ત્વ છે. તથા જમીન સુધારણા અને તેની અસરોની જાણકારી મેળવી શકશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ અર્થતંત્રનું મહત્ત્વ અને અર્થતંત્રમા ખેતીની અગત્યતા સમજે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 1. અર્થશાસ્ત્ર-વ્યાખ્યા, કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્ત્વ, અર્થશાસ્ત્રના મૂળભૂત ખ્યાલો, ઉત્પાદનના સાધનો, તૃષ્ટિગુણ, વપરાશ, મુલ્ય, બજાર, માંગ, પુરવઠો, પ્રાથમિક, દ્વિતીય, તૃતીય ક્ષેત્ર સ્તર, ભારતીય અર્થતંત્રનું મહત્ત્વ ગ્રામ અને શહેરી અર્થતંત્ર

	વચ્ચેના તફાવતો. એકમ-2 2. ગ્રામ-મિલકતો:મિલકતોની વહેંચણી,આવકની અસમાનતા,ગરીબી,નિરપેક્ષ અને સાપેક્ષ ગરીબી વસ્તી ને બેકારી વચ્ચેના આંતરસંબંધો. એકમ-3 3. ગ્રામ અર્થતંત્રમા ખેતીનું મહત્ત્વ:બ્રિટિશ શાસનકાળ દરમ્યાન કૃષિતંત્ર,સંસ્થાકીય જમીન સુધારણા તેનો અમલ અને અસરકારકતા,ટેકનોલોજીકલ જમીન સુધારણા અને તેની મર્યાદાઓ અને તેની અસરો.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો -શ્રી એ.કે.ત્રિવેદી 2. ભારતના આર્થિક વિકાસની સમસ્યાઓ -પ્રા.આ.ચી.પોપટ 3. ભારતની આર્થિક સમસ્યાઓ -પ્રો.બ.મા.ભટ્ટ 4. આર્થિક આયોજનના સિદ્ધાંતો -પ્રા.આર.ખે અમીન 5. ભારતમાં ગરીબી -પ્રો.રોહિત.શુક્લ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 3

Course: ગ્રામ ધિરાણ

Course Code	1
Course Title	ગ્રામ ધિરાણ
Credit	3
Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	ગ્રામ્ય અર્થતંત્રના વિકાસ અને વૃદ્ધિ માટે ધિરાણનું મહત્વ સમજાવવું અને બિન સંસ્થાકીય ધિરાણ સ્ત્રોતો અંગેની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે. ગ્રામ્ય અર્થતંત્રના વિકાસ અને વૃદ્ધિ માટે ધિરાણનું મહત્વ સમજાવે.

Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	પ્રસ્તુત અભ્યાસક્રમ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ્ય અર્થતંત્રના વિકાસ અને વૃદ્ધિ માટે ધિરાણનું મહત્વ સમજી પ્રવર્તમાન સંસ્થાકીય અને બિન સંસ્થાકીય ધિરાણ સ્ત્રોતો અંગેની જાણકારી મેળવે તેમજ ગ્રામ વિકાસની સંસ્થાતરીકે સહકારનું મહત્વ સમજી વિવિધ સહકારી પ્રવૃત્તિ અને તેના સંગઠન, કાર્યક્ષેત્ર, યોગદાન અને મર્યાદાની સમજકેળવે.
Course Outcomes	C.O. 1 પ્રસ્તુત એકમથી વિદ્યાર્થી ગ્રામ ધિરાણ ભારતીય વિતનાણાકીય વ્યવસ્થા, આર્થિક વિકાસ અને વૃદ્ધિ માટે બચત અને ધિરાણ નું મહત્વ સમજણ આપવી. C. O. 2 બેન્કનું મહત્વ અને મધ્ય રિઝર્વ બેંક અને તેના કાર્યો વિશે જાણકારી આપવી. C. O. 3 ભારતની નાણાકીય નીતિ અને તેની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓથી વિદ્યાર્થીઓને પરીચિત કરવા. C. O. 4 દેશના અર્થતંત્ર માફુગાવો, મંદીશાખ સર્જન અને તેને અસર કરતા રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય પરિબલો વિષે માહિતગાર કરવું. C. O. 5 વેપારી બેંકો, તેનો વિકાસ રાષ્ટ્રીયકરણ ના હેતુ અને તેની અસરોની માહિતી આપવી. C. O. 6 સહકારી બેંકો અને કૃષિલક્ષી ધિરાણ, નાબાઈ ની સ્થાપના પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંકો, હેતુ અને તેની કામગીરી વિશે પ્રાથમિક માહિતી આપવી. C. O. 7 નાબાઈ, સહકારી બેંકોનો ત્રિસ્તરીય માળખું વિશે વિદ્યાર્થીઓને માહિતી આપવી.
Pre-	ગ્રામ ધિરાણ અને સહકારની પ્રાથમિક માહિતી

requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ -૧ ગ્રામ ધિરાણભારતીય વિતનાણાકીયવ્યવસ્થા , આર્થિક વિકાસ અને વૃદ્ધિ માટે બચત અને ધિરાણ નુ મહત્વ ,નાણું અને તેના કાર્ય , ભારતીય અર્થતંત્રમાં દ્વિતીય સંસ્થાઓને યોગદાન,(સંગઠિત અને અસંગઠિતસ્ત્રોત) એકમ 2 -મધ્ય રિઝર્વ બેંક અને તેના કાર્યો એકમ 3 -ભારતની નાણાકીય નીતિ અને તેની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ એકમ 4 - કુગાવો મંદીશાખ સર્જન અને તેને અસર કરતા રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય પરિબળો એકમ-૫ -(વેપારી બેંકો, તેનો વિકાસ) રાષ્ટ્રીયકરણ ના હેતુ અને તેની અસરો

	એકમ-૬ - સહકારી બેંકો અને કૃષિલક્ષી ધિરાણ , નાબાઈ ની સ્થાપના પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંકો , હેતુ અને તેની કામગીરી એકમ 7 - નાબાઈ, સહકારી બેંકોનોત્રિસ્તરીય માળખું
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	- ગામમાંસહકારીમંડળીઓનીમાહિતીમેળવેઅનેતેનુંસંચાલનવિશેજાણે. - ધિરાણનીમાહિતીઅનેસહકારીપ્રવૃત્તિવિશેમાહિતીમેળવીશકેઅનેતેનીઉપયોગીતાવિશેસમજકેળવે.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧ ગ્રામીણ બેંક વ્યવસ્થા- ૨ સહકાર ભાગ એક બે શ્રી સી એસ રાહોડ ૩ ગુજરાત રાજ્ય સહકારી સંઘ ગુજરાતી સહકારી પ્રવૃત્તિના 75 વર્ષ ૪ ભારતમાં આયોજન અને સહકારી પ્રવૃત્તિ- વનસિંહખેતસિંહ ગઢવી ૫ ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર વિકાસનાપરીપેક્ષ્ય
TeachingM ethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. SEM – 3 Ele-4.2

COURSE – કૃષિ ઈજનેરી (AGRICULTURE ENGINEERING)

Course Code	
Course Title	કૃષિ ઈજનેરી
Credit	3+0
Teaching hour per week	3 કલાક
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગ કાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	જુન - ૨૦૨૨
Purpose of Course વિષયની જરૂરિયાત	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને કૃષિ ઈજનેરીના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવાનો છે.
Course Objective વિષયના હેતુઓ	આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને કૃષિ ઈજનેરીના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવે. જેથી તેઓ ગામના ઈજનેરી સંદર્ભના પ્રશ્નો સમજીને તેમનો ઉકેલ મેળવી શકે. વધુમાં આ વિષયની જાણકારી મેળવી વિદ્યાર્થી પોતે કૃષિ ઈજનેરીના સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ કરી તેમની આર્થિક પરીસ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકે.
Course Outcomes	CO : 1 ખેતીને લગતા બાંધકામનો અભ્યાસ કરી તેના વિષે જાણકાર થાય. CO : 2 ખેતરની વાડ, રસ્તાઓ વિષે અભ્યાસ કરી તેનું જ્ઞાન મેળવી તેનો ઉપયોગ કરી આર્થિક રીતે સધ્ધર થાય. CO : 3 જળ વિજ્ઞાન પરિચય, જળ ચક્ર, વર્ષણ અથવા અવક્ષેપણના સ્વરૂપો, વરસાદની માપણી, વરસાદી જળ સંગ્રહ - ચેક ડેમ, ખેત તલાવડી, નાળા પ્લગીંગ, રૂફ હાર્વેસ્ટિંગ, કુવા રીચાર્જ વિષે અભ્યાસ કરી તેનો ગ્રામ્ય લેવલે અમલ કરાવવો.

	CO : 4 જળસિંચનની પ્રાથમિક જરૂરિયાત, સિંચાઈની રીતો, ટપક અને કુવારા પદ્ધતિનો અભ્યાસ કરી તેનો ઉપયોગ આર્થિક ઉપાર્જન માટે કરી શકાય. CO : 5 જળ નિકાસનો અભ્યાસ કરી તેનો જરૂરિયાત મુજબ ઉપયોગ.
Pre requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	કૃષિ ઈજનેરી પ્રશ્નો અને તેનો ઉપયોગની જાણકારી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ : - ૧ ખેતીને લગતા બાંધકામ ૧. જુદા જુદા પ્રકારના ઈજનેરી બાંધકામો. ૨. મકાન બાંધકામમાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો. જેમકે મકાનનું સ્થાન, અભિન્યાસ, અભિકલ્પ વગેરે ૩. મકાન બાંધકામમાં વપરાતો માલસામાન. ૪. સંગ્રાહક બાંધકામો. જેમકે ગોદામ, પશુઓ માટે ખાણ કોઠાર, ઘાસ ગોડાઉન, સાઈલો વગેરે. એકમ : - ૨ વાડ, રસ્તા અને ગૌશાળા બાંધકામ ૧. ખેતરની વાડ, તેના પ્રકારો. ૨. રસ્તાઓનો પરિચય, ખેતીમાં મહત્વ. સારા રસ્તાના ફાયદા ૩. રસ્તાનું વર્ગીકરણ, રસ્તાની પસંદગી, સારા રસ્તાની વિશિષ્ટતા. ૪. રસ્તાનો અભિકલ્પ અને અભિન્યાસ. એકમ : - ૩ જળ વિજ્ઞાન ૧. જળ વિજ્ઞાન પરિચય, જળ ચક્ર. ૨. જળ ચક્રની પ્રક્રિયાઓ-બાષ્પીભવન અને બાસ્પોત્સર્જન, વર્ષણ કે વરસાદ, રન ઓફ. ૩. વર્ષણ અથવા અવક્ષેપણના સ્વરૂપો. ૪. વરસાદની માપણી. ૫. વરસાદી જળ સંગ્રહ - ચેક ડેમ, ખેત તલાવડી, નાળા પ્લગીંગ, રૂફ હાર્વેસ્ટિંગ, કુવા રીચાર્જ વગેરે એકમ : - ૪ જળસિંચન ૧. સિંચાઈની વ્યાખ્યા, તેની જરૂરિયાત. ૨. સિંચાઈના લાભાલાભ. ૩. સિંચાઈના પ્રકારો. ૪. સિંચાઈની રીતોનું વર્ગીકરણ. ૫. કુવારા સિંચાઈ, તેના લાભાલાભ. ૬. ટપક સિંચાઈ, તેના લાભાલાભ. ૭. કલ્પસર યોજના, સરદાર સરોવર યોજના, લાભાલાભ.

	એકમ : - ૫ જળ નિકાસ ૧. જળ નિકાસનો અર્થ, તેની વ્યાખ્યા, તેની જરૂરિયાત. ૨. જળ નિકાસના લાભાલાભ. ૩. જળ નિકાસના પ્રકારો. - પૃષ્ઠ જળનિકાસ, અતઃસ્ત્રાવી જળનિકાસ.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો	૧. ખેતી ઈજનેરી - બાબુભાઈ અવરાણી. - અનડા પ્રકાશન. ૨. કૃષિ ઈજનેરી ભાગ-૧, ૨. - અંબાલાલ પટેલ. - યુની. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ૩. ઈરીગેશન એન્જીનીયરીંગ - ડૉ. આર. પી. રેથલીયા - અતુલ પ્રકાશન. ૪. વોટર રીસોર્સીસ મેનેજમેન્ટ - ડૉ. આર. પી. રેથલીયા - અતુલ પ્રકાશન. ૫. કુદરતી સંપત્તિ-વિકાસ અને - બાબુભાઈ અવરાણી. - અનડા પ્રકાશન. વ્યવસ્થાપન ૬. કંસ્ટ્રક્શન ટેકનોલોજી. - ડૉ. આર. પી. રેથલીયા - અતુલ પ્રકાશન.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, સ્વ અભ્યાસ, સેમીનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	૩૦% આંતરીક મૂલ્યાંકન - જેમાં હાજરી- સ્વાધ્યાય, આંતરીક કસોટી, ક્વીઝ. ૭૦% યુની. સેમેસ્ટર એન્ડ પરીક્ષા.

B.R.S. Sem :- 3 Ele-4.3

Course: મત્સ્ય વ્યવસાય

Course Code	1
Course Title	મત્સ્ય વ્યવસાય
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.

Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	મત્સ્ય વ્યવસાય વિષે અભ્યાસ કરી સ્વરોજગારી મેળવતા શીખે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	મત્સ્ય વ્યવસાય વિશે જાણકારી મેળવી પોતાના વિસ્તારમાં સ્વરોજગારી માટે મત્સ્ય ઉછેર ને અપનાવી આર્થિક રીતે સ્વાવલંબી થાય. .
Course Outcomes	C.O. 1માછલીનું આર્થિક થતાં પોષક મૂલ્યો સમજાશે. C.O.2 ગુજરાતનાં મત્સ્ય સંસોધનો વિશે જાણકારી મેળવશે . C.O.3 મત્સ્ય પકડાશના વિવિધ સાધનો ની જાણકારી મેળવશે અને તેનો ઉપયોગ કરતાં શીખશે. C.O.4 મીઠા પાણીમાં મત્સ્ય ઉછેરનું મહત્વ અને ઉપયોગિતા વિશે સમજાવશે. C.O.5 મત્સ્ય ઉછેર માટે તળાવનું વ્યવસ્થાપન વિશે શીખવશે. C.O. 6 એક જ તળાવમાં વિવિધ માછલીઓને ઉછેર વિશે શીખવશે. C .O.7.માછલીની વિવિધ જાતો અને તેની ખાસિયતો વિશે સમજાશે. C.O.8.મત્સ્ય જાળવણી ની વિવિધ રીતો સમજાશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	

Course Content	એકમ -1 માછલીનું મહત્વ આર્થિક તથા પોષક મૂલ્યો
અભ્યાસક્રમ	એકમ-2 ગુજરાતનાં મત્સ્ય સંસાધનો
	એકમ-3 મત્સ્ય પકડાશના સાધનો
	એકમ -4 મીઠા પાણીમાં મત્સ્ય ઉછેર - મહત્વ અને ઉપયોગિતા
	એકમ -5 મત્સ્ય ઉછેરના તળાવ ની પૂર્વ તયારી અને વ્યવસ્થાપન
	એકમ-6 મિશ્ર મત્સ્ય ઉછેર
	એકમ-7 માછીમારીની સહકારી મંડળીઓ
	એકમ-8 મત્સ્ય જાળવણી તરફ મીઠું, તથા સૂર્ય પ્રકાસના ઉપયોગ.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. મત્સ્ય વ્યવસાય વિજ્ઞાન - નિરંજન પંડ્યા યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ ગ્રંથ અમદાવાદ 2. મત્સ્ય વ્યવસાય-મ.સ.કુબળે યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ ગ્રંથ અમદાવાદ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 3 (s .Y.) Ele-5.1

Course: Agriculture Chemistry -1

Course Code	1
Course Title	Agriculture Chemistry -1

Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	રસાયણ શસ્ત્રો નું મહત્વ ,પ્રયોગ શાળાની પ્રાથમિક જાણકારી મેળવે . કદમાંપક પૃથક્કરણ સમજે
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	૧)રસાયણ શસ્ત્રો નું મહત્વ વિશે જાણકારી મેળવે . ૨) પ્રયોગ શાળાની પ્રાથમિક જાણકારી મેળવે ૩)એસિડ -બેઇજ અનુમાપન માટેના પ્રયોગ ની જાણકારી મેળવે .
Course Outcomes	C.O :: ૧. રાસાયણિક શસ્ત્રોનું મહત્વ સમજી તેનો ઉપયોગ કરશે . C.O :2. પદાર્થ વિશેની જાણકારી મેળવશે . C.O :3. એસિડ -બેઇજ વિશે ની જાણકારી મેળવશે . C.O :4. પ્રમાણિત દ્રાવણ બનાવતા શિખશે C.O :5 પિયત પદ્ધતિ માં મદદરૂપ થશે C.O :6 પી . એચ . સંદર્ભે જાણકારી મેળવી તેની વિવિધ પદ્ધતિઓ ની જાણકારી મેળવશે.

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 રસાયણ શાસ્ત્રોનું મહત્વ ૧)રાસાયણિક શાસ્ત્રો ની શાખા ઓ ૨)રાસાયણિક શસ્ત્રો નો ઇતિહાસ (૩)રાસાયણિક શાસ્ત્રોના ઉપયોગો એકમ-2 -પદાર્થ ,તત્વ ,અણુઓ ,સંયોજનો ના મિશ્રણ નો અભ્યાસ એકમ-3 -ઓક્સાઇડ,એસિડ ,બેઈઝ અને ક્ષાર ,સૂચક એકમ-4 -રાસાયણિક નું પૃથક્કરણ (૧)કદ માપક પૃથક્કરણ ૨)પ્રમાણિત દ્રાવણ -પ્રાથમિક પ્રમાણિત દ્રાવણ -દ્વિતીયો પ્રમાણિત દ્રાવણ

	એકમ-5 ૧)ખેતીમાં પિયતના પાણીના રાસાયણિક પૃથક્કરણ અને મહત્વ ૨)પિયત પાણીનો નમૂનો લેવાની અને પ્રથકારણ કર્યો માટે તેને સાચવાની રીત સમજે. એકમ-૬ પિયતના પાણીની યોગ્યતા નક્કી કરવા જુદા જુદા ઘટકોનું માત્રક્રમ પૃથક્કરણ કરવાની પદ્ધતિ ૧)પી .એચ. આંક અને માપન ૨)પી. એચ . આંક ની વ્યાખ્યા અને સમજણ ૩)પી એચ . અંક નો ખેત ઉત્પાદન સંદર્ભો મહત્વ ૪)પી એચ આંક માપન ની વિવિધ પદ્ધતિઓ
પ્રત્યક્ષકાર્યો	.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1)Inorganic chemistry –dr .H.G.Pandiya Dr.B.V. Mehta

	2)Inorganic chemistry –Dr.M.J.Panddy and M.J..Patel 3)Prachical Book of Agri chemistry -D.R.Pandya and M.S.Patel
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 03 (s .Y.) elective -5.2

Course: મહિલાસશક્તિકરણ-1

Course Code	1
Course Title	મહિલાસશક્તિકરણ-1
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.

Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	મહિલાસશક્તિકરણમાં મહિલાઓના કાયદાની જાણકારી અને તેનો મહિલાઓ નો ઇતિહાસની જાણકારી મેળવી શકે
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	મહિલાસશક્તિકરણમાં મહિલાઓના કાયદા વિશે જાણકારી મેળવે અને મહિલા વિકાસના સરકારી કાર્યક્રમની ભૂમિકા સમજી જાણકારી મેળવી શકે.
Course Outcomes	C.O :1 ભારતમાં મહિલાઓ નો ઇતિહાસની સમજ મેળવી શકે C.O :2 મહિલાઓના જાતિભેદ આધારિત સમજ કેળવી શકે C.O :3 વિદ્યાર્થીઓ સ્ત્રી ઓના પુશ્કોનો વિશેની જાણકારી મેળવે અને સ્ત્રી ઓને ઉભરાતી સમસ્યા વિષે જાણકારી મેળવશે C.O :4 વિદ્યાર્થી ગ્રામવિકાસ સ્તરે રત્રી પર થતા અત્યાચાર વિશેની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવશે અને પોતે પણ તે પશ્ચો વાકેફ થશે C.O :5. ગ્રામવિકાસ સ્તરે મહિલા વિકાસ માટેના કાર્યક્રમો,સરકારની ભૂમિકા અને મહિલા વિકાસ માટે ના N.G.O.નીતમા પ્રવૃત્તિઓ વિશેની સમજ મેળવશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	

Course Content	<u>એકમ-૧</u>
અભ્યાસક્રમ	- એકમ...1...ભારતમાં સ્ત્રીઓ નો ઇતિહાસ 1.1-પ્રાચીનકાળ 1-2..મધ્યકાળ. .1.3..વર્તમાનકાળમાંમહિલાઓ નુંસ્થાન 1.4...ભારતની આદર્શ મહિલાઓ નોપરિચય <u>એકમ-2...જેન્ડર(જાતિભેદ)</u> 2.1...જેન્ડરનોઅર્થઅનેખ્યાલ 2.2...જેન્ડરઆધારિતઉછેરસમાજીકરણ 2.3જેન્ડરઆધારિતકામનીવહેચણીભૂમિકાજવાબદારી . <u>એકમ-3</u> - સ્ત્રીઓનાપશ્ચો(હિંસાઅત્યાચાર) 3.1.શિક્ષણ 3.2.આરોગ્ય 3.3.અંધશ્રદ્ધા 3.4.÷ધરેલુંહિંસાઅધિનિયમ 3.5..દહેજ 3.6.બળાત્કાર 3.7કાર્યસ્થળમુશ્કેલીઓ

એકમ.4

..હિંસા અને અત્યાચાર સામેના પગલાં

4.1..સ્ત્રીસશક્તિકરણ

4.2..મહિલાઓના આરક્ષણ માટેના કાયદા

એકમ..5..

મહિલાવિકાસ માટે ના કાર્યક્રમો અને નિતિઓ

5.1'મહિલાવિકાસ માટેની સરકારની ભૂમિકા

5'2 મહિલાવિકાસમા N.G.O.ની ભૂમિકા1

પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. સ્ત્રીનો બદલેતો દરજ્જો અને ભૂમિકા

	2=સ્ત્રીઓની સમસ્યાઓ 3....=ભારતીયો સમાજમાં સ્ત્રીઓનો દરજ્જો 4=સામાજિક સમસ્યાઓ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. SEM – 3 Ele-5.3

COURSE – ઉર્જા વિકાસ - 1 (ENERGY DEVELOPMENT - 1)

Course Code	
Course Title	ઉર્જા વિકાસ
Credit	3+0
Teaching hour per week	3 કલાક
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગ કાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	જુન - ૨૦૨૨
Purpose of Course વિષયની જરૂરિયાત	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને ઉર્જાના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવાનો છે.
Course Objective વિષયના હેતુઓ	આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઉર્જાના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવે. જેથી તેઓ ગામના ઉર્જા સંદર્ભના પ્રશ્નો સમજીને તેમનો ઉકેલ મેળવી શકે. વધુમાં આ વિષયની જાણકારી મેળવી વિદ્યાર્થી પોતે ઉર્જા અંગેની જાણકારીનો ઉપયોગ કરી તેમની આર્થિક પરિસ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકે.
Course Outcomes	CO : 1 ઉર્જાનો પરિચય, ઉપયોગ, તેના સ્વરૂપો, પરંપરાગત ઉર્જા, ઉર્જા કટોકટી અને માંગ વિષે અભ્યાસ કરે તેનો અમલ સમાજના હિત માટે કરે. CO : 2 ખેતીમાં વપરાતી જુદી જુદી ઉર્જા શક્તિનો પરિચય મેળવી કૃષિ ક્ષેત્રે વ્યવસ્થિત ઉપયોગ થાય. CO : 3 ઓઈલ એન્જીનનો પરિચય મેળવે તેના જાળવણી તેમજ મરામત શીખે. CO : 4 ટ્રેક્ટરનો અભ્યાસ કરી તેનો કૃષિમાં ઉપયોગ કરે.
Pre requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ઉર્જાના પ્રશ્નો અને તેનો કૃષિમાં ઉપયોગની જાણકારી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ : - ૧ ઉર્જા પરિચય ૧. ઉર્જા વ્યાખ્યા, ઇતિહાસ, ખ્યાલ, ઉપયોગ. ૨. ઉર્જાના સ્વરૂપો. ૩. ઉર્જા સ્ત્રોતોનું વર્ગીકરણ ૪. ઉર્જા કટોકટી અને ઉર્જા માંગની આગાહી. ૫. પરંપરાગત ઉર્જા સ્ત્રોતો - કોલસો, પેટ્રોલિયમ, કુદરતી ગેસ વગેરે.

	એકમ : - ૨ ખેતીમાં ઉર્જા વપરાશ. ૧. ખેતીમાં વપરાતી ઉર્જા શક્તિ - મનુષ્ય શક્તિ, પશુ શક્તિ, યંત્ર શક્તિ, વીજળી શક્તિ, સુર્ય શક્તિ, પવન શક્તિ વગેરે. ૨. કૃષિમાં યાંત્રિક શક્તિનો ઉપયોગ તેના ફાયદા, ભારતમાં તેની શક્યતા. ૩. કૃષિ ક્ષેત્રે યાંત્રીકરણમાં ધીમી પ્રગતિના કારણો. ૪. કૃષિમાં વીજળી શક્તિ પરિચય, ઉપયોગ, વપરાશ. ૫. સિંચાઈ માટેના પંપ પરિચય, સેન્દ્રીકૃત પંપ, ટર્બાઇન પંપ, સબમર્સિબલ પંપ, સોલાર પંપ. એકમ : - ૩ ઓઈલ એન્જીન ૧. ઓઈલ એન્જીન પરિચય, ઇતિહાસ, વર્ગીકરણ. ૨. ઓઈલ એન્જીન ચાલવાનો સિધ્ધાંત. - બે ધક્કા, ચાર ધક્કા. ૩. ઓઈલ એન્જીન રચના. ૪. ઓઈલ એન્જીન સંભાળ. એકમ : - ૪ ટ્રેક્ટર ૧. ટ્રેક્ટર પરિચય, ઇતિહાસ, તેના પ્રકાર, દરેકની વિશિષ્ટતા. ૨. ટ્રેક્ટરની રચના. ૩. ટ્રેક્ટરની પસંદગી કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દા.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો	૧. ખેતી ઈજનેરી - બાબુભાઈ અવરાણી. - અનડા પ્રકાશન. ૨. કૃષિ ઈજનેરી ભાગ-૨. - અંબાલાલ પટેલ. - યુની. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ૩. પર્યાવરણ સાથી - રમેશ સાવલિયા. - સેન્ટર ફોર એન્વા. એજ્યુ. ૪. નોન કન્વેન્શનલ એનર્જી સોર્સીસ - આર. બી. વરીયા. - અતુલ પ્રકાશન. ૫. કુદરતી સંપત્તિ-વિકાસ અને- બાબુભાઈ અવરાણી. - અનડા પ્રકાશન. વ્યવસ્થાપન ૬. કૃષિ જીવન જી. એસ. એફ. સી.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, સ્વ અભ્યાસ, સેમીનાર અને સ્વાધ્યાય, ફિલ્ડ વિઝીટ.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	૩૦% આંતરીક મૂલ્યાંકન - જેમાં હાજરી- સ્વાધ્યાય, આંતરીક કસોટી, ક્વીઝ. ૭૦% યુની. સેમેસ્ટર એન્ડ પરીક્ષા.

Course: ENGLISH

Course Code	
Course Title	English
Credit	3
Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	TO UNDERSTAND SPOKEN ENGLISH. TO UNDERSTAND WRITTEN ENGLISH. TO SPEAK CORRECT ENGLISH. TO WRITE CORRECT ENGLISH.
CourseObjective (વિષયનાહેતુઓ)	1. To strengthen the vocabulary of students. 2. To strengthen the grammar capacity, ability of the students. 3. To introduce the students to English Literature. 4. To generate interest of the students for English Literature. 5. To strengthen the structural ability of the students.
CourseOutcomes	C.O.1 Students will write a persuasive essay. Students will write down four interesting facts on post-its. Students will listen, speak, read and write for information.

	Students will apply their knowledge of the reading. Students will analyze characterization in two short stories. Students will learn the difference between famous and infamous. C.O.2 To increase passive vocabulary. To develop taste for reading in Grammar. To develop the habit of reading for pleasure. To concentrate upon subject matter in Grammar of English. To understand the meaning as quickly as possible.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	Define basic language concept. Acquire the knowledge of objectives of teaching language Analyze the importance of English Language Teaching
Course Content અભ્યાસક્રમ	Theory 1. Text:-Let's go home and other stories Ed. - MeenakshiMukharjee, Pub: -Orient Long man Note:- 1. Circus Cat, Alley Cat 2. The Terrorist 3. The Death of a Hero 4. White Dove 5. Photographs 2. Grammar 1. Preposition 2. Reported Speech

	3. Summarizing 4.Application Writing
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. Let's go home and Other stories- Ed. -MeenakshiMukharjee, Pub: - Orient Long man 2. High School English Grammar -Pub: -Oxford University
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	Class work, Group discussion,direct work, seminar,assignment, Grammar-Translation Method, Elective method, Direct method, classical Method etc.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 3

Course: :COMPUTER

Course Code	1
Course Title	COMPUTER
Credit	3

Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	1.કોમ્પ્યુટરના મૂળભૂતમાહિતીજાણેવડ , એક્સેલપાવરપોઈન્ટઅનેઈન્ટરનેટનીઉપયોગીતાવિશેશીખે.
CourseObjective (વિષયનાહેતુઓ)	કમ્પ્યુટરનો સામાન્ય પરિચય પ્રાપ્તકરે. કમ્પ્યુટરનોવિવિધક્ષેત્રમાંઉપયોગજાણે. આધુનિકસમયમાંકમ્પ્યુટરસિસ્ટમસમજતાથાય. કમ્પ્યુટરનાજૂદાજૂદાભાગોનીઓળખમેળવેઅનેતેનીઉપયોગીતાવિશેજાણે.

CourseOutcomes	C. O. 1. માઈક્રોસોફ્ટવર્ડકેવીરીતેશરૂકરવુંતેના વિશેમાહિતગારથાય. C. O. 2 M-S વર્ડનીસુવિધાઓજાણેઅનેસમજે. C. O. 3 માઈક્રોસોફ્ટએક્સેલનીસમજમેળવેઅનેઉપયોગકરતાંથાય. C. O. 4 માઈક્રોસોફ્ટપાવરપોઈન્ટનીસમજમેળવેઅનેઉપયોગકરવાનુંશીખે. C. O. 5 ઈન્ટરનેટવિશેપરિચિતથાયઅનેતેનીસુવિધાઓજાણે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	કમ્પ્યુટરનીપ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	1. પરિચયમાઈક્રોસોફ્ટઓફિસ. 2. Mierosoftશબ્દ (i) M-S શબ્દનીસુવિધાઓ. (ii) માઈક્રોસોફ્ટવર્ડકેવીરીતેશરૂકરવું. (iii) માઈક્રોસોફ્ટવર્ડસ્ક્રીનનીમાહિતી. (ટાઇટલબાર, મેનુબાર, સ્ટાન્ડર્ડટૂલબાર, ફોર્મેટિંગટૂલબાર, રૂલરબાર, સ્ટેટસબાર). (iv) માઈક્રોસોફ્ટશબ્દશShortટકટસ. (ફોર્મેટનામ, ટ્રેકીકી) 3. માઈક્રોસોફ્ટએક્સેલ(i) એમએસએક્સેલનીસુવિધાઓ. (ii) માઈક્રોસોફ્ટએક્સેલકેવીરીતેશરૂકરવું. (iii) માઈક્રોસોફ્ટએક્સેલસ્ક્રીનનીમાહિતી. (ટાઇટલબાર, મેનુબાર, સ્ટાન્ડર્ડટૂલબાર, ફોર્મેટિંગટૂલબાર, ફોર્મ્યુલાબાર, સ્ટેટસબાર). (iv) માઈક્રોસોફ્ટએક્સેલશShortટકટસ. (શોર્ટકટકી) 4. માઈક્રોસોફ્ટપાવરપોઈન્ટ (i) માઈક્રોસોફ્ટપાવરપોઈન્ટકેવીરીતેશરૂકરવું. (ii) પાવરપોઈન્ટસ્લાઈડતૈયારકરવી. (iii) શોર્ટકટકી 5. ઇન્ટરનેટ. (i) ઇન્ટરનેટનીસુવિધાઓ. (ii) બ્રાઉઝર (ઓપેરા, મોઝીલાફાયરફોક્સ, ગૂગલક્રોમ, (iii) સર્ચએન્જિન (ગૂગલ. યાહૂ. રેડિફ.)
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	કમ્પ્યુટરનાજુદાજુદાભાગોમાંઉપયોગકરતાંથાય. કમ્પ્યુટરનીવિવિધક્ષેત્રમાંથતાંઉપયોગજાણે. કમ્પ્યુટરસિસ્ટમમાંપ્રત્યક્ષકાર્યકરતાંથાય. ઈ-મેઈલઅનેઇન્ટરનેટસર્ફિંગકરતાંશીખે.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. બેઝિકકોમ્પ્યુટરએપ્લિકેશન-H.B.Bhadka 2. 2. કમ્પ્યુટરપરિચય - કમ્પ્યુટરજગત 3. 3. કમ્પ્યુટરફંક્શમેન્ટલ્સ 4. 4. CCC+ -કોમ્પ્યુટરવર્ડ
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય , ચર્ચા , પ્રત્યક્ષ કાર્યો , સ્વ-અભ્યાસ ,સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

S.Y.B.R.S. Sem :- 4**Foundation: 3**

Course Code	
Course Title	Agriculture and Soil Management. (કૃષિ અને જમીન વ્યવસ્થા)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2022
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	જમીનના રાસાયણિક બંધારણ, જમીન વ્યવસ્થા કેમ કરવી, જમીનની ફળદ્રુપતા અને ઉત્પાદન શક્તિ વિશે સમજ મળે, જમીનને ઉપયોગી પોષક તત્વોની જાણકારી અને સાથે સાથે ખાતરોના ઉપયોગ સંદર્ભે વ્યવહારુ સમજ આપવા.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	આ અભ્યાસક્રમનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ1. જમીનના રાસાયણિક બંધારણ વિશેની માહિતી પ્રાપ્ત કરે 2. જમીન વ્યવસ્થા કેમ કરવી તેની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે . 3. જમીનની ફળદ્રુપતા અને ઉત્પાદન શક્તિ વિશે સમજ કેળવે 4. જમીનને ઉપયોગી પોષક તત્વો વિશેની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે . 5. ખાતરોના ઉપયોગ સંદર્ભે વ્યવહારુ સમજ કેળવે

CourseOutcomes	CO.1. વિદ્યાર્થીઓને જમીનનું રાસાયણિક બંધારણ - પ્રસ્તાવના, જમીન રસ અને તેનો પીએચ (PH) જમીનના PH અને પોષક તત્વોની લભ્યતાનો સંબંધ, જમીનના PH ને અસર કરતાં પરિબળો, જમીનનું સાયણિક પૃથકકરણ, જમીનની અમ્લીયતા અને ક્ષારીયતા, પાક ઉત્પાદન ઉપર અસર, અમ્લીય જમીનના લક્ષણો, અમ્લીય જમીન સુધારણા, અમ્લીય જમીન માં ઉગાડી શકાય તેવા પાકો, જમીનમાં ઉમેરવાના યૂનાનું પ્રમાણ નક્કી કરવું. અલ્ક કે ખારી જમીનના પ્રકાર, તેનો તફાવત ક્ષારયુક્ત જમીનો બનવાના કારણો, ક્ષારીય જમીન સુધારણા, ભાસ્મિક જમીન સુધારણા કરી શકશે. CO.2. વિદ્યાર્થીઓને જમીન વ્યવસ્થાન: પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, જમીનનું મહત્વ અને જમીન ધોવાણ ની સમસ્યા, જમીન ધોવાણથી થતું નુકશાન, જમીન ધોવાણના પ્રકાર, જમીન ધોવાણના પ્રમાણનો આધાર, જમીન ધોવાણની સમસ્યાનો ઉકેલ મેળવશે. CO.3. વિદ્યાર્થીઓને જમીન ની ફળદ્રુપતા - પ્રસ્તાવના, જમીનની કુદરતી ફળદ્રુપતા, ખેતીની જમીનની ફળદ્રુપતા અને ઉત્પાદકતા, કૃષિ વિકાસ અને જમીનની ફળદ્રુપતા, જમીનની ફળદ્રુપતા કઈ રીતે જાણી શકાય. જમીનની ફળદ્રુપતાનો આધાર, જમીનની ફળદ્રુપતા કેવી રીતે વધારવી તેની સમજ મેળવશે. CO.4. વિદ્યાર્થીઓને વનસ્પતિને જરૂરી પોષક તત્વો - પ્રસ્તાવના, પોષક તત્વોની આવકતા નક્કી કરવાના સિદ્ધાંતો, પોષક તત્વોનું વર્ગીકરણ, પોષક તત્વોની છોડના કાર્ય અને તેના પ્રમાણની છોડ ઉપર અસર વિશેની સમજ મેળવશે જે તેને ઉપયોગી બનશે. CO.5. વિદ્યાર્થીઓને ખાતરો - પ્રસ્તાવના, ખાતરોના પ્રકાર - સેન્દ્રીય, અસેન્દ્રીય અને જૈવિક ખાતર તેની વ્યાખ્યા, પ્રકાર, વિશિષ્ટતાઓ અને લાભા લાભ, ખાતર મિશ્રણ, ખાતરનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગ, ખાતર આપવાની પદ્ધતિઓ, ખાતરોની ગણતરી, ખાતરનું વિતરણ (પુલ), પુલના કાર્યો, ખાતર માટેના કાયદા, ખાતર ગુણવત્તાની ચકાસણીની સમાજથી ભવિષ્યમાં ઉપયોગી નિવડશે.
----------------	---

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પૃથ્વીઅને જમીન અને તેના બંધારણ તેમજ ખાતરો અંગેનો પ્રાથમિક ખ્યાલ મેળવવો			
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1.જમીનનું રાસાયણિક બંધારણ - પ્રસ્તાવનાં,જમીન રસ અને તેનો પીએચ (PH)જમીનનાPH અને પોષક તત્વોની લક્ષ્યતાનો સંબંધ , જમીનના PH ને અસર કરતાં પરિબળો , જમીનનું સાયણિક પૃથકકરણ , જમીનની અમ્લીયતા અને ક્ષારીયતા, પાક ઉત્પાદન ઉપર અસર, અમ્લીય જમીનના લક્ષણો, અમ્લીય જમીન સુધારણા, અમ્લીય જમીન માં ઉગાડી શકાય તેવા પાકો, જમીનમાં ઉમેરવાના યૂનાનું પ્રમાણ નક્કી કરવું . અલ્ક કે ખારી જમીનના પ્ર કાર , તેનો તફાવત ક્ષારયુક્ત જમીનો બનવાના કારણો , ક્ષારીય જમીન સુધારણા , ભાસ્મિક જમીન સુધારણા વગેરે . એકમ-2.જમીન વ્યવસ્થાન: પ્રસ્તાવના , વ્યાખ્યા , જમીનનું મહત્વ અને જમીન ધોવાણ ની સમસ્યા , જમીન ધોવાણથી થતું નુકશાન , જમીન ધોવાણના પ્રકાર, જમીન ધોવાણના પ્રમાણનોઆધાર , જમીન ધોવાણની સમસ્યાનો ઉકેલ વગેરે એકમ-3.જમીન ની ફળદ્રુપતા - પ્રસ્તાવના , જમીનની કુદરતી ફળદ્રુપતા , ખેતીની જમીનની ફળદ્રુપતા અને ઉત્પાદકતા , કૃષિ વિકાસ અને જમીનની ફળદ્રુપતા , જમીનની ફળદ્રુપતા કઈ રીતે જાણી શકાય . જમીનની ફળદ્રુપતાનો આધાર , જમીનની ફળદ્રુપતા કેવી રીતે વધારવી વગેરે . એકમ-4.વનસ્પતિને જરૂરી પોષક તત્વો - પ્રસ્તાવના , પોષક તત્વોની આવકતા નક્કી કરવાના સિદ્ધાંતો , પોષક તત્વોનું વર્ગીકરણ , પોષક તત્વોની છોડના કાર્ય અને તેના પ્રમાણની છોડ ઉપર અસર વગેરે. એકમ-5.ખાતરો - પ્રસ્તાવના , ખાતરોના પ્રકાર . સેન્દ્રીય , અસેન્દ્રીય અને જૈવિક ખાતર તેની વ્યાખ્યા , પ્રકાર,વિશિષ્ટતાઓ અને લાભા લાભ, ખાતર મિશ્રણ , ખાતરનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગ , ખાતર આપવાનીપદ્ધતિઓ , ખાતરોની ગણતરી , ખાતરનું વિતરણ(પુલ),પુલના કાર્યો, ખાતર માટેના કાયદા , ખાતર ગુણવત્તાની ચકાસણી.			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ

	2.	જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા	ડૉ.હસમુખ સુથાર	લોકભારતી સણોસરા
	3.	કૃષિ વિજ્ઞાન	ડૉ.કે.પી.પટેલ ડૉ.ડી.કે.ડોબરિયા વી.કે.ગોડલીયા	એગ્રો ઈન્ફો સર્વિસીસ,આણંદ
	4.	પર્યાવરણ સાથી	વિકસત	પર્યાવરણ શિક્ષણ કેન્દ્ર અમદાવાદ
	5.	કૃષિ ઇજનેરી	શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ
	પ્રત્યક્ષ કાર્યો (પ્રેક્ટીકલ વર્ક) 1. જમીનનો નમૂનો લેવો અને તેનું પૃથક્કરણ કરવું . 2.. જમીન સંરક્ષણના પગલાંનું નિરીક્ષણ કરવું . 3. જમીન સુધારણા કેન્દ્રની મુલાકાત લેવી. 4. ખાતર આપવાની વિવિધ પદ્ધતિઓનો પરીચય કરવો. 5. સેન્દ્રીય, બસેન્દ્રીય ખાતર બનાવવાના એકમની મુલાકાત . 6.જૈવિક ખાતરોનો પરીચય કેળવવો 7. ખાતર વિતરણ કરતાં એગ્રો સેન્ટરની મુલાકાત લેવી .			
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

B R.S. SEM - 4

Course: ક્ષેત્ર વિદ્યા (agronomy)

Course code	3.1
Course title	ક્ષેત્ર વિદ્યા (agronomy)
Credit	4
Teaching per week	4hrs
Minimum weeks per semester	15 (વર્ગ કાર્ય ,પરિક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective from	જુન 2022
Purpose of course (વિષયની જરૂરીયાત)	આ પેપરના હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ને ક્ષેત્રવ્યવસ્થાથી માહિતગાર કરવાનો છે. આદિ માનવથી આજના કહેવાતા સુસંસ્કૃત મનુષ્ય પોતાની જરૂરિયાતો કૃષિમાં શોધવાનો પ્રયત્ન કર્યો તે પૂર્ણ કરવામાં સદીઓથી કૃષિનું મહત્વપૂર્ણ યોગદાન રહ્યું છે. આથી સફળ ખેડૂતો માટે ક્ષેત્રવ્યવસ્થાપન ખૂબજ મહત્વનું છે. તેના દ્વારા ક્ષેત્રની જરૂરિયાતો, આયોજન, ખેતી પદ્ધતિઓની જાણકારી મેળવવી.
Course objective (વિષયના હેતુઓ)	1.ક્ષેત્ર વ્યવસ્થાના પાયાના સિદ્ધાંતોથી માહિતગાર થાય. 2.ક્ષેત્ર વ્યવસ્થાની અગત્યતા તેમજ સંલગ્ન બાબતોથી પરિચિત થાય. 3. ખેતી પ્રકારની પદ્ધતિઓથી જાણકારી મળી રહે. 4. ક્ષેત્ર સંબંધિત માહિતી મેળવે.
Course outcomes	Co:1 ક્ષેત્રવ્યવસ્થા- ક્ષેત્રવ્યવસ્થાના હેતુઓ ઇતિહાસ માર્ગો અને બીજા ઉદ્યોગો કરતા કઈ રીતે જુદા પડે છે.તેમજ ક્ષેત્રવ્યવસ્થાના પ્રશ્નો અને આર્થિક સિદ્ધાંતોની માહિતીતેના માટે ઉપયોગી બની રહેશે. Co:2 ખેતીના પ્રકાર- ખેતીના પ્રકારોનું વર્ગીકરણ અને ખેતીના પ્રકાર નક્કી કરતા ઘટકો અંગે સમજ ઉપયોગી બની રહેશે . Co:3 ખેતીની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ નો ખ્યાલ અને જાણકારી તેના

	માટે ઉપયોગી બની રહેશે. Co:4 ક્ષેત્રની પસંદગી અને ખરીદીમાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો થી પરિચિત થઈ તે તેના માટે ઉપયોગી બની રહેશે. Co:5 ક્ષેત્ર ઉપર મકાન વ્યવસ્થા મકાનની ગોઠવણી અને જરૂરિયાતનો ખ્યાલ મેળવશે જે તેના માટે ઉપયોગી બની રહેશે. Co:6 ક્ષેત્ર ઉપરના રસ્તા વાળ રસ્તા પરના વૃક્ષો અને વાડના પ્રકારોની જાણકારી મેળવશે જે તેને ઉપયોગી નીવડશે.
--	---

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ક્ષેત્ર વ્યવસ્થામાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો અને તેનું આયોજન.
Course content અભ્યાસક્રમ	એકમ:1 પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, ક્ષેત્રવ્યવસ્થા હેતુઓ,ઇતિહાસ, ખેતી વ્યવસાય વિકસાવવાના માર્ગો, ખેતી વ્યવસાય બીજા ઉદ્યોગો કરતા કઈ રીતે અલગ પડે છે. ક્ષેત્રવ્યવસ્થા પ્રશ્નો,ક્ષેત્રવ્યવસ્થા આર્થિક સિદ્ધાંત વગેરે. એકમ:2 ખેતીના પ્રકાર- પ્રસ્તાવના,વ્યાખ્યા, ખેતીના પ્રકારનું વર્ગીકરણ કરવાની પદ્ધતિઓ, ખેતીના પ્રકાર નક્કી કરતા ઘટકો વગેરે. એકમ:3 ખેતી પદ્ધતિઓ- કૌટુંબિક ખેતી, મૂડીવાદી ખેતી,સહકારી ખેતી,સહકારી ખેતી મંડળીઓના પ્રકાર, સામૂહિક ખેતી અને સહકારી ખેતી, ગણોત્તિયા ખેતી વગેરે. એકમ:4 ક્ષેત્રની પસંદગી અને ખરીદી- ક્ષેત્રની પસંદગીમાં ભૌતિક,આર્થિક, સામાજિક અને સૂક્ષ્મ જંતુ જન્ય પરિબલો, જમીનની કિંમત આંકવાની પદ્ધતિઓ વગેરે. એકમ :5 ક્ષેત્ર ઉપર મકાન વ્યવસ્થા - મકાન માટે આયોજન,મકાનની ગોઠવણીને અસર કરતા ઘટક, ક્ષેત્ર ઉપર જુદા જુદા કદના જરૂરી મકાન વગેરે. એકમ:6 ક્ષેત્ર આયોજન- ક્ષેત્ર આયોજન,ક્ષેત્ર પરના રસ્તા અને વાડ, ખંડ વિશે સમજ,રસ્તા,રસ્તાની વિશિષ્ટતા, રસ્તા પરના વૃક્ષો અને તેનું સરક્ષણ, ક્ષેત્ર વાડ, તેના પ્રકાર વિશે વિગતે સમજ વગેરે.
પ્રત્યક્ષ કાર્ય	1.ક્ષેત્ર માપણી કરવી. 2. ક્ષેત્ર પ્રયોગ સંદર્ભે પ્લોટ પડાવવા. 3. જુદી-જુદી ખેતી પદ્ધતિઓથી થતી ખેતીની રૂબરૂ મુલાકાત 4. આધુનિક ક્ષેત્ર ઓજારોની સમજ.
Reference books સંદર્ભ ગ્રંથો	1.ક્ષેત્ર વ્યવસ્થા અને ખેતી હિસાબ (શ્રી સી.એચ.પટેલ/શ્રી પી.પી.વિહોલ) 2. કૃષિ ઈજનેરી શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી અનડા પ્રકાશન-અમદાવાદ 3. AGRI SCIENCE (Shree M.T.Mehta)
Teaching methodology શિક્ષણ પદ્ધતિઓ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય,ચર્ચા,પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.

Evaluation method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% internal assessment based on class attendance, participation, class test,quiz, assignment, seminar,internal examination,etc.70% External based on semester and university Examination
---------------------------------------	---

S.Y.B.R.S. Sem :- 4 Core-3.2

Course: 401: પશુપાલન Animal Husbandry

Course Code	401
Course Title	પશુપાલન Animal Husbandry પશુ સંવર્ધન અને કૃત્રિમ બીજદાન (Breeding and Artificial Insemination)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષયમાં વિદ્યાર્થીને પશુ સંવર્ધન અને કૃત્રિમ બીજદાન પ્રક્રિયા વિશે જાણકારી મળે છે, અને પશુ સુધારણા કાર્યક્રમ વેગ આપવા તાલીમ દ્વારા તૈયાર કરી શકાય છે.

Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	આ વિષય માં વિદ્યાર્થી પશુ સંવર્ધન અને કૃત્રિમ બીજદાન પ્રક્રિયા વિશે જાણશે અને પશુ સુધારણાના કાર્યને વેગ આપવા તાલીમ મેળવી પશુ સુધારણા કાર્યક્રમનો એક ભાગ બનશે.
Course Outcomes	C.O.1 પશુ સંવર્ધન ની રીતો અને તેના ઉપયોગ વિશે જાણકારી મળશે. C.O.2 સંવર્ધન માં પશુપસંદગી અને તેના ભાવિ અમલીકરણ ની યોગ્ય રીતો વિષે સમજશે. C.O.3 કૃત્રિમ બીજદાન ના ફાયદા સમજશે અને સમજાવશે. C.O.4 કૃત્રિમ વીર્યદાનની પ્રક્રિયા માં વીર્ય એકત્રીકરણ, પરીક્ષણ, તનુકરણ, સંગ્રહ અને ઉપયોગ વિષે પ્રત્યક્ષ તાલીમ મેળવશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પશુપાલન અને સંવર્ધન વિશે ની પ્રાથમિક માહિતી
Course Content અભ્યાસક્રમ	1. પશુ સંવર્ધનનો ઇતિહાસ 2. પશુ સંવર્ધન ની રીતો અને તેના લાભા-લાભ. 3. પશુ પસંદગી અને પસંદગીની રીતો. 4. કૃત્રિમ બીજદાનનો ઇતિહાસ અને કૃત્રિમ બીજદાનના ફાયદા-ગેરફાયદા. 5. વીર્ય એકત્રીકરણ અને તેની રીતો. 6. વીર્યની ગુણવત્તા અને પરીક્ષણની રીતો. 7. વીર્યનું તનુકરણ અને સંગ્રહ. 8. કૃત્રિમ બીજદાનની રીતો અને કૃત્રિમ બીજદાન કરતી વખતે રાખવાની કાળજી.

પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1. સૂક્ષ્મદર્શક યંત્ર નીચે શુકાણું અવલોકન કરવું. 2. કૃત્રિમ યોનિની રચના વિશે જાણકારી મેળવવી. 3. સાંઢ અને પાડા ના વીર્ય એકત્રીકરણ ની પ્રક્રિયાનું અવલોકન અને વીર્ય એકત્રીકરણ કેન્દ્ર પર વીર્યનું ફિલીંગ,સીલિંગ અને શિજવવાની પ્રક્રિયાનું અવલોકન. 4. એ.આઈ.ગન તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયાનું નિરીક્ષણ. 5. ગાય અને ભેંસ ને એ.આઈ.ગન દ્વારા કૃત્રિમ બીજદાન કરવાની પ્રક્રિયાનું નિરીક્ષણ.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. પશુ વ્યવસ્થા - અરુણભાઈ ડી.દવે 2. પશુ સંવર્ધન-આર.કે.શુક્લ 3. પશુ માદા રોગ અને પ્રસૂતિ વિજ્ઞાન ભાગ-1-2-3 -શ્રીનિવાસ કોડાગલી.અને બી.કે.ભાવસાર 4. વ્યવહારુ ગોપાલન -કે.સી.શુક્લ 5.ઉચ્ચતર પશુ સંવર્ધન અને પશુ ચિકિત્સા- બાબુભાઈ અવરાણી 6. ડેરી વિજ્ઞાન ભાગ-1-2- ગુજરાત પાઠ્ય પુસ્તક મંડળ 7.કૃષિ ગોવિદ્યા અંક 8.ગો દર્શન માસિક અંક 9.Animal Genetics and Breeding -BAIF
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.

Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

સેમેસ્ટર ૪ '3.3

Course Code	1
Course Title	બાગાયત અને વનવિદ્યા
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	૧. વિદ્યાર્થીઓ ફલોધાન વિદ્યાના પાયાના સિધ્ધાંતો સમજે. ૨. પ્રગતિશીલ ખેતીમાં વ્યાપારિક ધોરણે ફલોધાન વિદ્યાનું જ્ઞાન મેળવે. ૩. વિદ્યાર્થીઓ બગીચાની ડીઝાઇનના આયોજનની જાણકારી મેળવે. ૪. વિદ્યાર્થીઓ જુદા-જુદા પ્રકારના બગીચાઓની મુલાકાત લઈને લાક્ષણિકતા જાણે

Course Outcomes	
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> ૧. ફુલોની ખેતીનું મહત્વ અને ભવિષ્યની તકો. – ફુલછોડ ઉછેર–મોસમી ફુલછોડ અને કાયમી ફુલછોડ. અર્થ, લક્ષણો. – ઋતુવાર ફુલોની યાદી અને કાયમી ફુલછોડની યાદી. – કુંડા અને કુંડાના પ્રકારો, કુંડા ભરવાની વૈજ્ઞાનિક રીત. <u>એકમ-2</u>

	— ગુજરાતના મુખ્ય ફુલછોડની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ. ૧. ગુલાબ ૨. હજારીગલ (ગલગોટા) ૩. ગ્લેડિયોલસ ૪. લીલી ૫. ગેલાર્ડિયા ૬. રજનીગંધા (ગુલછડી) ૭. સેવંતી (ગુલદાઉદી) ૮. દહાલીયા. <u>એકમ-૩</u> ગાર્ડનનો અર્થ, મહત્વ :— — ગાર્ડનની ઉપયોગિતાના આધારે વર્ગીકરણ. — ગાર્ડનના પ્રકારો—મોગલ ગાર્ડન, જાપાનીઝ ગાર્ડન, ઈંગ્લીશ ગાર્ડન (લાક્ષણિકતાઓ) <u>એકમ-૪</u> બોન્સાઈ :— —વ્યાખ્યા અને પ્રકારો ૫. લોન (હરીયાળી) — અર્થ, મહત્વ, રોપણી પદ્ધતિ.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	૧. કેમ્પર્સના વિવિધ ફુલછોડનો પરિચય મેળવી લાક્ષણિકતા સમજે.

	૨. વિવિધ પ્રકારના બગીચાની મુલાકાત લઈ તેની લાક્ષણિકતાઓ જાણો. ૩. કેમ્પસના બગીચામાં લોન ઉછેરની પ્રત્યક્ષ જાણકારી મેળવે.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧. ખેડૂત માર્ગદર્શિકા ભાગ-૧, બગાયતી પાકો-નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટી. ૨. ફ્લોરિકલ્ચર ઈન ઈન્ડિયા – રંધાવા જી.એસ.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

S.Y.B.R.S. Sem :- 3 core -3.4

Course: ગ્રામ વિસ્તરણ rural Extension

Course Code	1
Course Title	ગ્રામ વિસ્તરણ rural Extension
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ ગ્રામ વિસ્તરણ વિષે સમજે
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1.ગ્રામ વિકાસની ,વિસ્તરણની વિવિધ યોજનાના અમલ,સહકાર સાથે સંકળેલા વાહકો નો પરિચય કેળવે . 2.નિદર્શન દ્વારા ગ્રામ જનો ને ખુબજ સરળતાથી સમજવી શકાય છે

	તેનો પરિચય થાય છે ૩.વિસ્તરણ કાર્યો માં પ્રવચન -વાર્તા લાપ ની ખુબજ અગત્યતા છે તેના વિવિધ પાસથી વિદ્યાર્થી પરિચિત થાય છે.
Course Outcomes	C.O. 1. ગ્રામ કક્ષાનાં વાહકોમાં જ્ઞાન સજ્જતા કેળવાય જેથી ગ્રામવિકાસના કાર્યોમાં વિદ્યાર્થીઓની કુશળતા વધે. C.O.2 વિદ્યાર્થી અને ગ્રામ જનો પ્રત્યક્ષ કાર્યથી માહિતગાર થઈ શકે. C.O. ૩. વિદ્યાર્થીઓ અને ગ્રામજનોમાં વ્યાખ્યાન ,શિબીર જેવા કાર્યક્રમો દ્વારા કાર્યકુશળતા વધે. C.O.4 વિદ્યાર્થીઓ અને ગ્રામજનો ની કાર્યકુશળતા વધે જેનાથી સરકારના વધુ લાભો મેળવી શકે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ વિસ્તરણની અંગેની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ -1 ગ્રામ વિસ્તરણ કાર્યક્રમ ના વાહકો ગ્રામ સેવક ,સ્વેચ્છીક સંસ્થા ના કાર્યકર ,ફેમેલ હેલ્થ વર્કર ,સામાજિક કાર્યકર ,સહકારી મંડળી ના હોદ્દેદારો ના પંચાયતના હોદ્દેદારો ના કાર્યો અને ફરજો અને ગ્રામ વિસ્તરણમાં તેમની ઉપયોગિતા . એકમ-2. ગ્રામ વિસ્તરણ માં નિદર્શનની અગત્યતા નિદર્શન અને તેની જરૂરિયાત -નિદર્શનના પ્રકાર -નિદર્શન સમયે ધ્યાન માં રાખવાની બાબતો -ફાયદા -ગેરફાયદા અને નિદર્શન ની ખશિયતો. . એકમ-3 વિસ્તરણ કાર્યોમાં વાર્તા લાપ -પ્રવચન અસરકારક પ્રવચનની જરૂરિયાત -પ્રવચનની તયારી -પ્રવચનનું પૃથકરણ -પ્રવચનની રૂપરેખા તયાર કરવી -પ્રવચન તયાર કરવું - પ્રવચનની રજૂઆત -પ્રવચનમાં જુદી જુદી શારીરીક ક્રિયાઓ ના ઉપયોગ . . એકમ-4 વિસ્તરણ ની વ્યુરચના અ)સામુદાયિક વિકાસ કાર્યક્રમો દ્વારા વિકાસ (C.D) બ)ગ્રામ વિકાસ ના કાર્યોક્રમો દ્વારા વિકાસ (R.D.) ક)કૃષિ વિકાસ દ્વારા વિકાસ (A.D.)
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1.વિધાથી ગ્રામ્યો સમાજના વાહકો નો પરિચય કેળવે અને તેની વિસ્તૃત નોધ તયાર કરે. 2.પાક નિદર્શન ના પ્લાટની મુલાકાત લેવી 3. ગામમાં મિટિંગ કરી પ્રવચન -વાર્તા લાપ સામાજિક કે વિકાસ ના

	મુદ્દા પર આપવું
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસ ના સામાજિક પાસા ,લેખક -એ .જે .દવે -અનડા પ્રકાસન 2.કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ ,લેખક -ઇશ્વરભાઇ પટેલ અને અન્ય યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 4 (S.Y.) Core-3.5

Course: ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)

Course Code	
Course Title	ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓગ્રામવિકાસ પ્રવૃત્તિ વિષે માહિતગાર થશે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	1. ભારતમાં આયોજનની પ્રક્રિયા વિશે વર્ણન કરવું. 2. કુદરતી આયોજનતંત્ર અને બંને રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય સ્તરની પ્રવૃત્તિ વિકસાવવી. 3. આયોજન વચ્ચેના સંબંધ સ્થાપવો.

Course Outcomes	C.O :1આયોજન કઈ રીતે કરવું તે શીખશે. C.O :2ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમોનું વ્યવસ્થાપન કરતાં શીખશે. C.O :3જિલ્લા સ્તરે આયોજન શા માટે જરૂરી છે,કઈરીતે કરવું તે વિશે માહિતી મેળવશે. C.O :4જિલ્લા આયોજન પર વિચાર કરવાની પ્રક્રિયા પર ભાર મુકશે. C.O :5મુલ્યાંકનની પ્રવૃત્તિ વિશે માહિતગાર થશે.અને મૂલ્યાંકન શા કરવું જોઈએ તેના પર પણ ભાર મૂકશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગામડાનો વિકાસ થકી તાલુકા અને જિલ્લા સ્તરે વિકાસ કઈ રીતે થઈ શકે તેની પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> -પ્રસ્તાવના <u>એકમ-2</u> -આયોજન વિકાસ અને સંચાલન શું,અને શા, માટે. . <u>એકમ-3</u> -આયોજનની પ્રક્રિયા

	1. આયોજનની પરિપેક્ષ્ય 2. પંચવર્ષીય આયોજન 3. વાર્ષિક આયોજન 4. અંદાજપત્ર <u>એકમ-4</u> -જિલ્લાનું આયોજન 1. જિલ્લા આયોજન માટે જરૂરિયાત 2. જિલ્લા આયોજનનો ખ્યાલ અને ક્ષેત્ર 3. આર્થિક ઘટક -વસ્તી શાસ્ત્રીય ઘટક -કૃષિ આર્થિક ઘટક -અવ્યવસ્થાપનના આધારે સંરચના ઘટક -ક્ષેત્રનું ચિત્ર <u>એકમ-5</u> -જિલ્લાનું આયોજન પર વિચાર -જિલ્લા આયોજનની પ્રગતિ -જિલ્લા આયોજનના તબક્કા -પરીક્ષણ તપાસવું-અવસ્થા તબક્કા -મુલ્યાંકન અવસ્થા તબક્કા
--	--

પ્રત્યક્ષકાર્યો	1. જિલ્લા આયોજનની કાર્યાલયની મુલાકાત લેવી,અને તેના પર અહેવાલ તૈયાર કરવો. 2. D.R.D.A. પ્રવૃત્તિ પર રિપોર્ટ તૈયાર કરવા.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. Desai,vasant(1988),rural development-programmes and strategies,volume publishing house,Bombay. 2. Desai,vasant(1988),rural development,organization and management,volume Himalaya publishing house,Bombay. 3. Government of india(1969),guidelines for the formulation of district plans,planningcommission,newdehi. 4. Dayal Ishwar et al.(1976)district Administration:Asurvey of Reorganization,Macmillan,newdelhi. 5. Sharma A.N. (1981)spatial approach for district planning,concept,newdelhi. 6. Government of india,report of the working group on district planning volumes.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B R.S. SEM -4

Course: ક્ષેત્ર વિદ્યા (agronomy)

Course code	4.1
Course title	ક્ષેત્ર વિદ્યા (agronomy)
Credit	4
Teaching per week	4hrs
Minimum weeks per semester	15 (વર્ગ કાર્ય ,પરિક્ષા, તૈયારી, રાજાઓ વગેરે)
Effective from	જુન-2022
Purpose of course (વિષયની જરૂરીયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને નિંદણ નિયંત્રણ અને નીંદણ નાશકોથી પરિચિત કરવા નિંદણની ખાસીયતો પ્રમાણે નિંદણ નું નિયંત્રણ કરવું પડે છે. દરેક નીંદણ માટે અલગ-અલગ રસાયણોની જરૂર પડતી હોય છે. આથી કયા પાકમાં કયા નિંદણો થાય તે માટે ક્યાં પ્રકારના નિંદણ નાશકોનો ઉપયોગ કરવો તેની ભલામણો તેના થી વિદ્યાર્થીઓ ને પરીચય કરવાનો હેતુ રહેલો છે.
Course objective	1.નીંદણ નાશક થી જાણકાર થાય .

(વિષયના હેતુઓ)	2. નિંદણ નિયંત્રણમાં આર્થિક પાસાનું મહત્વ સમજે. 3. નિંદણ નાશકોની લાક્ષણિકતાઓથી વાકેફ થાય.
Course outcomes	Co:1 નિંદણ નાશકો નો પરિચય તેનો વપરાશ હાનિકારક અવશેષો અને જમીનના સૂક્ષ્મજીવાણુ પર થતી અસર તેમજ નિંદણ નાશક છટકાવમાં લેવાની કાળજીથી વિદ્યાર્થીઓ વાકેફ થશે. Co:2 ગુજરાતમાં થતા મુખ્ય હઠીલા નિંદણો તેની ખાસિયતો અને નિયંત્રણ નો ખ્યાલ અને સમજ મેળવશે. Co:3 પરોપજીવી અને જલીપ નિંદણોના નામ ખાસિયતો અને નિયંત્રણ વિશે જાણકારી મેળવશે. Co:4 ફાર્મ મકાનની દિવાલ પર અને ધાબા પર થતા નિંદણનો પરિચય મેળવશે.. Co:5 વિવિધ પાકોમાં નિંદણ નિયંત્રણ અંગેની ભલામણો નિંદણ નાશક દવાઓ સંક્ષિપ્ત તત્વોના ટકા તેમજ દવા બનાવવાની કંપનીઓના નામ સરનામાનો ખ્યાલ મેળવશે તો ભવિષ્યમાં તેને ઉપયોગી થશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિવિધ નિંદણ નાશકોની ઓળખ અને વિવિધ પાકમાં તેની ભલામણો ની જાણકારી.

Course content અભ્યાસક્રમ	એકમ:1 નીંદણ નાશકો- પ્રસ્તાવના,વ્યાખ્યા, સંક્ષિત પરિચય, વપરાશ અને તેની સમજ, નિંદણ નાશક રસાયણો હાનિકારક અવશેષો, નીંદણ નાશક રસાયણોની સુક્ષ્મજીવાણુઓ પર અસર, નીંદણ નાશકોની છંટકાવમાં કાળજી વગેરે. એકમ:2 ગુજરાતના મુખ્ય હઠીલા હાનિકારક નિંદણો, તેની ખાસિયતો, તેના નિયંત્રણના ઉપાયો વગેરે. એકમ:3 પરોપજીવી નિંદણોના નામ,તેની ખાસિયતો, તેના નિયંત્રણના ઉપાયો, જેલિય નિંદણોના નામ, તેની ખાસિયતો અને તેના નિયંત્રણના ઉપાયો વગેરે. એકમ:4 Domicile weeds (ફાર્મ, મકાનની દિવાલો અને ધાબા પર થતા નીંદણો)- તેના નામ, તેની ખાસિયતો અને તેના નિયંત્રણના ઉપાયો વગેરે. એકમ:5 વિવિધ પાકોમાં નિંદણ નિયંત્રણની ભલામણો- ધાન્ય પાકો, કઠોળપાકો, તેલીબિયાંના પાકો,શાકભાજીના પાકો અને રોકડિયા પાકો, નિંદણનાશક દવાઓ, તેના બજાર નામ,સક્રિય તત્વના ટકા તથા દવાઓ બનાવવી કંપનીઓ વગેરે.
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1. જુદા જુદા નીંદણ નાશક ઓનો પરિચય કેળવવો. 2.નિંદણ નાશકોની ગણતરી. 3. નિંદણ નાશક દવાઓના છંટકાવના સાધનોનો પરિચય કેળવવો. 4. નિંદણ નાશક દવાઓના બાજરૂ નામ,સક્રિય તત્વના ટકા(%) તથા દવા બનાવતી કંપનીઓ વિશેની જાણકારી મેળવી. 5 નિંદણ નાશક દવા બનાવતી કંપની કે ઉત્પાદન યુનિટની મુલાકાત લેવી.
Reference books સંદર્ભ ગ્રંથો	1. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા (શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી) અનડા પ્રકાશન-અમદાવાદ 2. નિંદણ અને નિંદણ નિયંત્રણ વ્યવસ્થા (કૃષિ ગોવિંદા,આણંદ કૃષિ યુનિ. આણંદ , 3.નિંદણ નિયંત્રણ (નવસારી કૃષિ યુનિ.નવસારી.) 4. Principal of weeds science (v.s.rao,Oxford.) 5. Agri.scinenc (Dr.M.H. maheta)
Teaching methodology	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય,ચર્ચા,પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.

શિક્ષણ પદ્ધતિઓ	
Evaluation method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% internal assessment based on class attendance, participation, class test,quiz, assignment, seminar,internal examination,etc.70% External based on semester and university Examination

S.Y.B.R.S. Sem :- 4 4.2

Course: 301: પશુપાલન Animal Husbandry

Course Code	Core-1
Course Title	પશુપાલન Animal Husbandry
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષયથી વિદ્યાર્થીઓને આઉની રચનાથી લઈ દૂધ ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા દૂધની પ્રોસેસ અને બનાવટો સુધીની બાબતો ત્યાર કરી શકાય છે
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	૧. આઉની રચના અને તેના વિકાસના તબક્કા વિશે જાણે. ૨. દૂધ ઉત્પાદન, દૂધનું બંધારણ અને તેના પર અસર કરતાં પરિબળો વિશે જાણે.

	૩. આઉની તંદુરસ્તી અને દૂધ ઉત્પાદન કેવી રીતે જાળવવું તેના વિશે જાણો. ૪. દૂધ પર કરવામાં આવતી પ્રક્રિયા અને તેની વિવિધ બનાવટો વિશે જાણો
Course Outcomes	C. 0 .1. આઉની રચનાની વિશે જાણકારી આપવી. C. 0 .2. દૂધ ઉત્પાદન અને દૂધનું બંધારણ અને તેના પર અસર કરતાં પરિબલ વિશે જાણકારી આપવી. C. 0 .3. દૂધના ભૌતિક તથા રાસાયણિક ગુણધર્મો વિશે જાણકારી મળશે. C. 0 .4. સ્વચ્છ દૂધ ઉત્પાદન કઈ રીતે મેળવી શકાય તે માટેના પગલાં જાણી શકે. C. 0 .5. દૂધ પર કરવામાં આવતી વિવિધ પ્રક્રિયાથી વાકેફ થાય C. 0 .6 . દૂધની વિવિધ બનાવટો થી વાકેફ થાય
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	

Course Content અભ્યાસક્રમ	૧. આઉની રચના અને સ્તનગ્રંથીઓનો ક્રમિક વિકાસ. ૨. દૂધ ઉત્પાદન અને તેના પર અસર કરતાં પરિબળો. ૩. દૂધનું બંધારણ અને તેના પર અસર કરતાં પરિબળો. ૪. દૂધના ભૌતિક તથા રાસાયણિક ગુણધર્મો, સ્વચ્છ દૂધ ઉત્પાદન માટેના પગલાં / સ્વચ્છ દૂધ ઉત્પાદન અને તેના પર અસર કરતાં પરિબળો. ૫. દૂધ દોહનની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને ગાયોને વસુકાવવી. ૬. દૂધ પર કરવામાં આવતી વિવિધ પ્રક્રિયાઓ ગાળવું ઠંડું કરવું, પ્રમાણિત કરવું, સમસ્થિતિ કરણ, પાસ્ચ્યુરી કરણ. ૭. દૂધની વિવિધ બનાવટો અને તે બનાવવાની રીતો, તેની વેચાણ વ્યવસ્થા, માખણ, પનીર, માવો, દૂધનો પાઉડર વગેરે.
પ્રત્યક્ષ કાર્યો:-	૧. ડેરીની મુલાકાત લઈ દૂધ પર કરવામાં આવતી વિવિધ પ્રક્રિયાએ જોવી અને ડેરીમાં બનાવવામાં આવતી દૂધની વિવિધ બનાવટોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસક્રમ કરવો. ૨. દૂધના ભૌતિક તથા રાસાયણિક બંધારણ અને ગુણધર્મોવિશે જાણકારી મેળવવી.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧. ડેરી વિજ્ઞાન-સી.એચ.જોશી-યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. ૨. દૂધ અને દૂધની બનાવટો-બી.એન.પટેલ-યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. ૩. ગો-દર્શન સામાયિક કલીનમિલ્ક પ્રોડક્શન વિશેષાંક. ૫. પા.વિભાગ

	૪. ડેરી ઉદ્યોગ-જુનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટી. ૫. A Text Book of Animal Husbandry – G.C.Banerjee Oxford & IBH Publicalyan – New Delhi. ૬. A Hand Book Animal Husbandry – ICAR- New Delhi
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

S.Y.B.R.S. Sem :- 4 core-4.3

Core:4.

Course Code	
Course Title	બાગાયત અને વન વિદ્યા Core-4
Credit	4
Teaching Per Week	4.Hrs
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	જુન -૨૦૨૨
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓંબાગાયતી ખેતીના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી તથા પ્રત્યક્ષ રીતે તાલીમ મેળવી પોતે સ્વતંત્ર રીતે બાગાયતી ખેતી દ્વારા આર્થિક ઉપાર્જન કરી શકે.
CourseObjective	૧. આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને બાગાયતના પાયાના

(વિષયના હેતુઓ)	સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવે. ૨. વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ ફળ પાકોની જાણકારી મેળવે અને પ્રગતિશીલ ખેતીમાં તેનું મહત્વ સમજે અને સમજાવે. ૩. ફળ પાકોની વીણી પછીની પ્રક્રિયાની જાણકારી મેળવે અને મૂલ્યવર્ધનનું મહત્વ સમજી પોતે આર્થિક સ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકે. ૪. ફળપાકોમાં કેળવણી અને તેની તાલીમ મેળવે.
Course Outcomes	CO.1. ફળ ઉછેર કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની પાયાની બાબતો વિશે જાણે અને પ્રગતિશીલ ખેડૂતોને તેની તાલીમ આપે. CO.2. ફળ પાકમાં વીણી પછીની પ્રક્રિયા અને મૂલ્ય વર્ધનની રીત સમજે. CO.3. ફળપાકોમાં કેળવણી અને છાંટણી વિશેની સમજ મેળવી પ્રત્યક્ષ રીતે તાલીમ મેળવી શકે. CO.4. ફળ પાકોમાં બહારની પ્રક્રિયા સંપૂર્ણ રીતે જાણે જેથી બાગાયતી પાક ઉત્પાદનમાં વધારો મેળવી શકે. CO.5. બાગાયતી પાકોમાં હોર્મોન્સના ઉપયોગો વિશે જાણકારી મેળવે CO.6. ગુજરાત રાજ્યની બાગાયતી ખાતાની વિવિધ સહાય લક્ષી યોજનાઓ વિશે સંપૂર્ણ જાણકારી મેળવી તેઓ પોતે તથા ખેડૂતોને તેની જાણકારી અને માર્ગદર્શન આપે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	બાગાયતી પાકો માટે જમીન, વિસ્તાર અને ફળ પાકોનો પૂર્વ પ્રાથમિક પરિચય
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-૧. ફળપાકો ની રોપણી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો, એકમ-૨. ફળપાકોની વીણી પછીની પ્રક્રિયા અને મૂલ્યવર્ધન- મહત્વ, વીણી, ફળોને ધોવા, ફળોને અલગ તારવવા વકલ પાડવા, ફળોની માવજત, પેકિંગ, ફળ પરિક્ષણ અને વહન તથા બજાર. એકમ-૩. ફળપાકોમાં કેળવણી અને છાંટણી. → અર્થ અને મહત્વ. → કેળવણી વખતે રાખવાની કાળજી. → કેળવણીના પ્રકારો (સિંગલ સ્ટોક સીસ્ટમ, ટેલીફોન સીસ્ટમ, ટ્રેલિસ સીસ્ટમ.) → છાંટણીના હેતુઓ અને ફાયદા. → છાંટણીના પ્રકારો અને નિયમો.

	એકમ-4..બહાર-અર્થ, મહત્વ અને પ્રકારો →ફળપાકોમાં બહારની પદ્ધતિઓ. એકમ-5..હોર્મોન્સ-અર્થ, મહત્વ અને પ્રકારો. →બાગાયતી પાકોમાં હોર્મોન્સના વિવિધ ઉપયોગો. એકમ-6. ગુજરાત રાજ્યની બાગાયત ખાતાની વિવિધ સહાયલક્ષી યોજનાઓ.			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	ખેડૂત માર્ગદર્શિકા ભાગ ૨	નવસારી કૃષિ યુનિ. નવસારી	
	2.	ફળ વિશેષાંક કૃષિ ગો વિદ્યા	આણંદ કૃષિ યુનિ. આણંદ	
	3.	ફળ ઝાડ વિજ્ઞાન	બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ
	-			
	પ્રત્યક્ષ કાર્યો. 1. નજીકના પ્રગતિશીલ ખેડૂતની ફળવાડીની મૂલાકાત લઈ કલમ રોપણી પદ્ધતિની જાણકારી મેળવવી. 2. ફળ પાકોની વીણી પછીની ફળોની માવજત વિશે તથા ફળોની વિવિધ બનાવટોની જાણકારી મેળવવી. 3. બાગાયતી પાકોમાં હોર્મોન્સની ઉપયોગીતા સમજે..			
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

S.Y. B.R.S. Sem :- 4 core-4.4

Course: ગ્રામ વિસ્તરણ rural Extension

Course Code	1
Course Title	ગ્રામ વિસ્તરણ rural Extension
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course	આ પેપરનો હેતુ ગ્રામ વિસ્તરણની આધુનિક વિસ્તરણ પદ્ધતિઓ

(વિષય ની જરૂરિયાત)	વિષે સમજે
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	1.વિદ્યાર્થી આધુનિક વિસ્તરણ પદ્ધતિઓની સમજ કેળવે. 2.વિદ્યાર્થી હાલમાં કાર્યોરત ગ્રામ વિકાસના ,સામાજિક વિકાસ ના કાર્યક્રમોની વિસ્તૃત માહિતી કેળવે. 3.વિદ્યાર્થી કૃષિ ગ્રામવિકાસ વિભાગના વિસ્તરણ માળખાનો પરિચય કેળવે.
CourseOutcomes	C.O. 1 વિસ્તરણ અને ગ્રામવિકાસવિશે પ્રાથમિક માહિતી આપવી.અને જુના અને નવા ગ્રામ વિકાસના કાર્યક્રમો ની જાણકારી આપવી C.O.2 વિસ્તરણ અને ગ્રામવિકાસ કાર્યક્રમોના ઐતિહાસિક ગ્રામવિકાસથી વિદ્યાર્થીઓ અને ગ્રામજનો માહિતગાર થાય. C.O.3 વિદ્યાર્થીઓ અને ગ્રામજનો સરકારની વિવિધ યોજના અંગે માહિતગાર થયા અને માહિતી આપે. C.O.4. વિદ્યાર્થીઓ અને ગ્રામજનો ખેતીની દરેક પ્રકારની ટેકનોલોજી અને પદ્ધતિ અંગે માહિતગાર થાય.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ વિસ્તરણની અંગેની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ -1 વિસ્તરણ અને ગ્રામવિકાસ પરંપરાગત અને આધુનિક વિસ્તરણ પદ્ધતિનો તફાવત અને સમાનતા. એકમ-2 ગ્રામવિકાસ અને વિસ્તરણ કાર્યના કાર્યક્રમ ની ઐતિહાસિક ટૂંકી માહિતી. એકમ-3 નીચેના કાર્યક્રમોની વિગતો A.સામુદાયિક વિકાસ કાર્યક્રમ B.ખેડૂતો અને જમીન વિહોણા મજૂરો માટેના કાર્યક્રમ C.તાલીમ અને મુલાકાત પદ્ધતિ D.કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રો E.કુટુંબ અને બાળકલ્યાણના કાર્યક્રમ F .યુવક કલ્યાણના કાર્યક્રમ G.વરિષ્ઠ નાગરિક કલ્યાણના કાર્યક્રમ H.સ્ત્રી કલ્યાણના કાર્યક્રમ I .અનુસુચિત જાતિ અને જનજાતિ ના કાર્યક્રમ J.વિકલાંગ યક્તિઓના કલ્યાણના કાર્યક્રમ K મિશન મગલમ -સખી મંડળ L. કુટુંબ નિયોજન કાર્યક્રમ m. મનરેગા કાર્યક્રમ . એકમ-4 વ્યાપક અસર કરે તેવી વિસ્તરણ પદ્ધતિઓ
---	---

	A.નીચેથી ઉપર અને ઉપરથી નીચે સુધી સંકળાયેલ વિસ્તરણનું માળખું ને પદ્ધતિઓ (કૃષિ અને ગ્રામ વિકાસ વિભાગ) b પ્રયોગ શાળાથી ખેતર અને ખેતરથી પ્રયોગ શાળા ની પદ્ધતિ .
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1.બે ગ્રામ વિકાસ કાર્યક્રમો ઉપર અહેવાલ તૈયાર કરો. 2.એક ગ્રામ વિકાસ કાર્યક્રમનું મૂલ્યાંકન 3.સામાજિક શિક્ષણ ના કાર્યક્રમ ઉપર નોંધ તૈયાર કરો
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક—ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. ૨. વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક—બાબુભાઈ અવરાણી અનકા પ્રકાશન, અમદાવાદ. ૩. Extension Education & Rural Development Santa Govind, G- Tamilselvi and Other. ૪. ગુજરાત સરકારની યોજનાઓ અંગેની મીડિયમ પુસ્તિકાઓ — કૃષિ વિભાગ — વન વિભાગ — આદિજાતિ વિભાગ

	– મહિલા આર્થિક વિકાસ નિગમ લી. – અનુસુચિત જાતી આર્થિક વિકાસ નિગમ લી. – યુવક કલ્યાણ વિભાગ ૫. ગ્રામીણ વિકાસ લેખક–પારૂલ જોશી અનકા પ્રકાશન, અમદાવાદ. ૬. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ લેખક–બાબુભાઈ અવરાણી અનકા પ્રકાશન, અમદાવાદ. ૭. ગુજરાતમાં પંચાયતી રાજ–ગ્રામ વિકાસના કાર્યક્રમો અનેલોક ઉપયોગી યોજનાઓ. લેખક–એચ.બી. ઠક્કર ફાલ્ગુન પ્રકાશન, અમદાવાદ. ૮. સામાજિક કલ્યાણ અને સામાજિક કાયદાઓ એ.જી. શાહ અને જે.કે. દવે અનકા પ્રકાશન, અમદાવાદ. ૯. આદિવાસી વિકાસ અને વન લેખક–ડૉ. મિનાક્ષી ઠક્કર યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.

Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination
---------------------------------------	---

B.R.S. Sem :- 4 (S.Y.) Core-4.5

Course: ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)

Course Code	
Course Title	ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ આયોજન દ્વારા ગ્રામવિકાસ સ્તરે પોતાના વિચારોની આપલે કરી અને ગામડામાં યોગ્ય કાર્યો કરી શકે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. ભારતમાં આયોજનની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરવું. 2. કુદરતી આયોજન તંત્ર અને બને રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય સ્તરેની પ્રવૃત્તિ વિકસાવવી. 3. આયોજન વચ્ચેનો સંબંધ સ્થાપવો.

Course Outcomes	C.O :1.વિદ્યાર્થીઓ રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ આયોજન કમિશન વિશે જાણકારી ધરાવે. C.O :2રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ આયોજનની પદ્ધતિઓ વિશે વિગતવાર માહિતી મેળવશે. C.O :3જિલ્લા સ્તરે તથા તાલુકા સ્તરે ગ્રામવિકાસ વ્યવસ્થાપન કઈ રીતે કરવું તે વિશે માહિતી મેળવશે. C.O :4આદિજાતિ વિકાસ કાર્યક્રમો વિશેની માહિતી મેળવશે.અને પોતે પણ કાર્યક્રમોથી પરિચિત થશે. અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં રહી ગામડાનો વિગતવાર અભ્યાસ કરશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામવિકાસમાં આયોજનના માળખા જેમકે,ગ્રામ્ય,તાલુકા અને જિલ્લા સ્તરે કામગીરી વિવિધ પ્રવૃત્તિ વિશે માહિતી મેળવશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> -રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ સરકારી તંત્ર સલાહ મંત્રણા તંત્ર માટે આયોજન 1. આયોજન કમિશન 2. રાષ્ટ્રીય વિકાસ પરિષદ 3. કેન્દ્રિત મંત્રાલય આયોજનનો એકમ <u>એકમ-2</u> -રાજ્ય કક્ષા આયોજન માટેનું મંત્રણા પ્રબંધ

	1. રાજ્ય આયોજન વિભાગ 2. અર્થશાસ્ત્ર વિભાગ અને આંકડાશાસ્ત્ર માનવીય સત્તા અને મુલ્યાંકન 3. જિલ્લા આયોજન સંસ્થા વિભાગ <u>એકમ-3</u> 1. વિશાળ રાષ્ટ્રીય સ્તર 2. માધ્યમ કક્ષા રાષ્ટ્રીય સ્તર 3. નાની કક્ષા -વિસ્તાર અને તાલુકા -ગ્રામ્ય <u>એકમ-4</u> -આદિજાતિ આયોજન બે પદ્ધતિસર 1. પરંપરાગત આદિજાતિના એકત્રીકરણ 2. પંચાયતી સાથે પરંપરાગત આદિજાતિનું એકત્રીકરણ 3. 73 માં બંધારણીય સુધારાઓનો કાયદો
પ્રત્યક્ષકાર્યો	1. તાલુકા સ્તરે સૂક્ષ્મસ્તર આયોજન દ્વારા રિપોર્ટ તૈયાર કરવો.

	2. આદિવાસી ગામમાં જઈને લોકોની મુલાકાત લઈ વિકાસની ક્રિયા દ્વારા યોજના તૈયાર કરવી. 3. આદિવાસી સબપ્લાન કાર્યોકરો સાથે ઓફિસમાં જઈ રિપોર્ટ તૈયાર કરવો.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. Gvernment Of India(1952) The First five year plan planning commission,newdelhi. 2. Government of india(1970)fourth five year plan planning commission,newdelhi. 3. SarkariaCommission(1988) commission on Centre-State Reletions Report Government of indiaPress,newdelhi. 4. Gvernment Of India(1988),The constitution of india ministry of law justice&Company Affairs, new delhi. 5. Redd Y. Venugopal(1979)Multi levalpalannig in india,vikas,newdelhi. 6. Alagh Y.K. (1973) District planning for integral development journal of the lalbahadar academy of administration mussoorie.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 4 (s .Y.) Ele-6.4

Course: આપતિવ્યવસ્થાપન-2

Course Code	1
Course Title	આપતિવ્યવસ્થાપન-2
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આપતી વ્યવસ્થાપન વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ આપતિઓ દ્વારા થતી અસરો અને જાણકારી સમજી સકે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	આપતિના પરિબલોની સમજ અને આપતી વ્યવસ્થાપન વિશે વિદ્યાર્થી જાણકારી મેળવે.
Course Outcomes	C.O :1 વિદ્યાર્થીઓ આપતિની અસર અને તેના પ્રકાર વિશે માહિતી અને સમજ કેળવશે. C.O :2 વિદ્યાર્થીઓ પાણી અને આબોહવા સંબંધિત આપતી ,ભૂસ્તર આપતી ,અકસ્માત સંબંધિત આપતિ ,જૈવિક આપતી વગરે વિશે સમજ કેળવશે C.O :3 વિદ્યાર્થીઓ આપતિ સમય સામાર્થીઓ અને તેના પ્રકારો વિશે માહિતગાર થશે. C.O :4. શાળા અને મહાશાળા માં સલામતી માર્ગદર્શિકા વિશે માહિતગાર થશે C.O :5 વિદ્યાર્થીઓમાં આપતિ વ્યવસ્થાપન એક્ટ ૨૦૦૫ વિશે જ્ઞાન કેળવશે.

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	આપતી વ્યવસ્થાપન વિશે વિદ્યાર્થીઓ માહિતી અને સમજ કેળવે .
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> આપતિ ની અસર અને તેના પ્રકાર ૧. ભૌતિક અસર ૨ જીવન પર અસર ૩. પર્યાવરણ પર અસર ૪. સામાજિક ,આર્થિક અસર . <u>એકમ-2</u> ૧. પાણી અને આબોહવા સંબંધિત આપતિઓ ૨ ભૂસ્તર સંબંધિત ૩ રાસાયણિક ઓધોગિક પરમાણુ ૪ અકસ્માત સંબંધિત આપતિઓ ૫. જીવિક . <u>એકમ-3</u> -આપતિ સામે સામાર્થીઓ અને તેના પ્રકાર ૧. ભૌતીક ૨. આર્થિક ૩. સામાજિક ૪. અન્ય

એકમ-4

. એક જ શાળાઓ માં સલામતી માર્ગદર્શિકા

૧ . અગ્નિ શામક

૨. ઇલેક્ટ્રીક સ્વીચ ગીયર સાધન

૩ શાળા ના મકાનો માં ફાયર exit

૪. ફાયર મોકફીલ

એકમ-5

આપતી વ્યવસ્થાપન

૧. આપતી વ્યવસ્થાપન એક્ટ -2005

--	--

પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧. આપતિ વ્યવસ્થાપન -લેખક- જગદીસ ગડવી પ્રકાસક -માહિતી કોમિશ્નર ,ગુજરાત ,ગાંધીનગર
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

S.Y.B.R.S. Sem :- 4.**Elective.6.5**

Course Code	
Course Title	Panchayati Raj-2 (પંચાયતી રાજ - ૨)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓને બંધારણમાં દર્શાવેલી સંસદીય લોકશાહી સ્થાનિક સ્તરે કેવી રીતે કામ કરે છે ? કેવી રીતે લોકોની રાજકીય ભાગીદારી વધારે છે ? કેવી રીતે લોકોનું સમર્થન વધારે છે ? તેની સાથે સાથે લોકોની નિર્ણયશક્તિ, જરૂરિયાતો અને સત્તા તેમજ નેતાગીરીના ગુણો આ સ્થાનિક સ્વરાજની સંસ્થા દ્વારા જે કેળવાય છે તેની તેની જાણકારી મળે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	બંધારણમાં દર્શાવેલી સંસદીય લોકશાહી સ્થાનિક સ્તરે કેવી રીતે કામ કરે છે ? કેવી રીતે લોકોની રાજકીય ભાગીદારી વધારે છે ? કેવી રીતે લોકોનું સમર્થન વધારે છે ? તેની સાથે સાથે લોકોની નિર્ણયશક્તિ, જરૂરિયાતો અને સત્તા તેમજ નેતાગીરીના ગુણો આ સ્થાનિક સ્વરાજની સંસ્થા દ્વારા જે કેળવાય છે તેની તેની જાણકારી મેળવે તે આ વિષયનો હેતુ છે
CourseOutcomes	CO.1.વિદ્યાર્થીઓ પંચાયતી રાજનો સુધારા , જોગવાઈ અને સિદ્ધિઓ - ખામીઓથી પરિચિત બનશે. CO.2.વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ સભાનો પરિચય મેળવી તેમજ તેના મહત્ત્વ અને કામગીરી વિશે સમજ મેળવે. CO.3.વિદ્યાર્થીઓ પંચાયતી રાજની વિવિધ સમિતિ/અહેવાલોથી પરિચિત થાય. CO.4.વિદ્યાર્થીઓ પંચાયતી રાજના લક્ષણો દ્વારા સ્વશાસન, આત્મ નિર્ભરતા અને લોકશાહીના મૂલ્યોનું શિક્ષણ મેળવી તેનું મહત્ત્વ સમજે. CO.5.વિદ્યાર્થીઓ પંચાયત રાજની ગ્રામીણ સમાજ પર થતી વિવિધ અસરોથી માહિતગાર થશે.

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પંચાયતી રાજ વિશેનું પૂર્વ પ્રાથમિક પરિચય			
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1.પંચાયતી ધારો અને બંધારણીય સુધારાઓ(૭૩મો બંધારણીય સુધારો-૧૯૯૨) : બંધારણીય સુધારાની આવશ્યકતા, બંધારણના ૯(નવ)માં ભાગની મુખ્ય જોગવાઈઓ, બંધારણીય સુધારાની ફરજિયાત-મરજિયાત જોગવાઈઓ, બંધારણીય સુધારાની સિદ્ધિઓ-ખામીઓ. એકમ-2. ગ્રામસભા: પરિચય, ગ્રામસભાનો અર્થ,ગ્રામસભાની વ્યાખ્યા,ગ્રામસભાનું મહત્વ અને કામગીરી. એકમ-3.પંચાયતી રાજ પરની વિવિધ સમિતિઓ: અશોક મહેતા કમિટી અહેવાલ. જી.વી.કે.રાવ કમિટી અહેવાલ, રીખવદસ શાહ કમિટી અહેવાલ. એકમ-4.પંચાયતી રાજના લક્ષણો: સત્તાનું વિકેન્દ્રીકરણ, લોકોને સંગઠિત અને જાગૃત બનાવવાં, લોકોનું સહભાગીપણું, સ્વશાસન, આત્મનિર્ભરતા, લોકશાહી મૂલ્યોનું શિક્ષણ. એકમ-5.પંચાયતી રાજની ગ્રામીણ સમાજ પર અસર: પરિચય, ગ્રામીણ સમાજમાં લોકશાહી મૂલ્યોનો પ્રસાર, નવા નેતૃત્વનો ઉદભવ, સત્તાના માળખામાં પરિવર્તન, સામાજિક ગતિશીલતામાં વૃદ્ધિ, રાજકીય જાગૃતિ, બિન સાંપ્રદાયીકરણ, સામાજિક અંતરમાં ઘટાડો, ગ્રામ વિકાસના કાર્યોમાં લોકોના સહભાગીપણામાં વધારો, વિકાસકાર્યોના અમલની ઝડપમાં વૃદ્ધિ, જૂથવાદ અને પક્ષાપક્ષી, જ્ઞાતિવાને ઉત્તેજન, આંતરજ્ઞાતિય સંઘર્ષ.			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	૭૩માં બંધારણીય સુધારા પશ્ચાત ભારતમાં પંચાયતી રાજ.	રમેશ મ. શાહ, પ્રા. ગણદેવ આગજા	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ
	2.	ભારતમાં પંચાયતી રાજ	પ્રા.બી.સી.શાહ.	યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ
	3.	સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ	બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ
	4.	ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર	એ.જી.શાહ, જે.કે.દવે.	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ

TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 4 (S .Y.) Elective -6.6

Course: :-ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્રના પ્રશ્નો (–૦૨)

Course Code	1
Course Title	:–ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્રના પ્રશ્નો (–૦૨)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપર નો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને ગ્રામીણ અર્થતંત્રના પ્રશ્નો ની સમજ થાય.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓને ગ્રામીણ અર્થતંત્રના પ્રશ્નો ની સમજ મળે .

Course Outcomes	C.O:1., ભારતીય અર્થતંત્રની સમસ્યા સમજી શકે. C.O:2. વસ્તી નિયંત્રણના પગલાઓ વિશે સમજી શકે. C.O:3 ભારતમા બેરોજગારીના કારણો ઘટાડવાના સરકારી પ્રયત્નો (પ્રયાસો) જાણી શકે અને સમજી શકે C.O :4 વૈશ્વિકીકરણ વિશે જાણી શકે અને સમજી શકે C.:5. ભારતમાં ગરીબીની વ્યવસ્થા અને સરકારી નીતિ વિશે જાણી શકે અને સમજી શકે
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	
Course Content	<u>એકમ-૧</u> .. ભારતીય અર્થતંત્રની સમસ્યા : – વિકાસશીલ અર્થતંત્ર (વિકાસ પામતું) – વ્યાખ્યા, અર્થ વિકાસશીલ અર્થતંત્ર – વિકાસશીલ પાયાની લાક્ષણિકતાઓ . <u>એકમ-2</u> - વસ્તી :-

	– વસ્તીવધારાના કારણો—ભારતમાં – વસ્તીવધારો અને અર્થતંત્ર વિકાસ – વસ્તી આધારિત ભારતીય અર્થતંત્રની નીતિઓ – વસ્તી નિયંત્રણના પગલાઓ
	<u>એકમ-3</u> <u>બેરોજગારી :-</u> – વ્યાખ્યા, અર્થ, બેરોજગારીના પ્રકારો – બેરોજગારીના કારણો (ભારતમાં) – ભારતમાં બેરોજગારીના કારણો ઘટાડવાના સરકારી પ્રયત્નો (પ્રયાસો) – બેરોજગારીની અસરો (સામાજિક, આર્થિક) <u>એકમ-4</u> <u>અસમાનતા :-</u> – અસમાનતા—અર્થ પ્રકાર – વૈશ્વિકીકરણ અને તેની અસર (અસમાનતા પર) – અસમાનતાને અસર કરતાં પરિબળો અને ઉપાયો. <u>એકમ-5</u> <u>ભારતમાં ગરીબી :-</u> – ગરીબીનો અર્થ, પ્રકાર – ગરીબીની વ્યવસ્થા / સંચાલન – ગરીબી પર અસર કરતાં પરિબળો

	– સરકારી નીતિ અને પગલાં.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧. ભારતની આર્થિક સમસ્યાઓ – પ્રા. આ.ચી. પોપટ ૨. ભારતના આર્થિક વિકાસની સમસ્યાઓ – પ્રા. આ.ચી. પોપટ ૩. ભારતમાં ગરીબ – પ્રો. બ.મા. ભટ્ટ ૪. વિકાસશીલ દેશોના આર્થિક પ્રશ્નો – પ્રા. રમેશ વી. શાહ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 4

Course: ગ્રામ ધિરાણ

Course Code	1
Course Title	ગ્રામ ધિરાણ
Credit	3
Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)

Semester	
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	-સહકારી પ્રવૃત્તિનું મહત્વ , ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિમાં રાજ્યનો યોગદાન ,શિક્ષણ અને ત વ્યવસ્થાતંત્રવિશેનીજાણકારી. -સહકારીમંડળીઓનીવ્યવસ્થાપનથીપરિચિતકરાવવા. અર્થતંત્રનાવિકાસઅનેવૃદ્ધિ માટેધિરાણઅનેસહકારીમંડળીનુમહત્વસમજાવા.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	- સહકારનો અર્થ અને વ્યાખ્યા ,સહકારનાલક્ષણો,સહકારનોઉદ્ભવ,ભારતમાં સહકાર વિકાસઅનેસહકારના સિદ્ધાંતોવિશેસમજપ્રાપ્તકરે. - સહકારી પ્રવૃત્તિનું મહત્વ , ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિમાં રાજ્યનો યોગદાન ,શિક્ષણ અને ત વ્યવસ્થાતંત્રવિશેજાણકારીમેળવે. - ભારતમાંસહકારી મંડળીઓઅનેધિરાણ મંડળીઓથીમાહિતગારથાય. -સહકારીમંડળીઓનીવ્યવસ્થાપનથીપરિચિતથાય. - સહકારઅનેધિરાણનીઅર્થતંત્રપરથતીઅસરવિશેજાણે.

CourseOutcomes	C.O. 1 પ્રસ્તુત એકમથી વિદ્યાર્થીને સહકારનો અર્થ અને વ્યાખ્યા, સહકારના લક્ષણો, સહકારનો ઉદ્ભવ, ભારતમાં સહકારનો વિકાસ, સહકારના સિદ્ધાંતો C. O. 2 સહકારી પ્રવૃત્તિ નું મહત્વ , ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિ માં રાજ્યનો યોગદાન , સહકારી શિક્ષણ તાલીમ અને પ્રચાર નું મહત્વ , સહકારી શિક્ષણ અને પ્રસારની કામગીરી , સરકારી અને તાલીમ વ્યવસ્થાતંત્ર વિશે જાણકારી આપવી . C. O. 3 ભારતમાં સહકારી ડેરી ઉદ્યોગ , ગુજરાતમાં દૂધ ઉત્પાદન સહકારી મંડળીઓ , સહકારી ધિરાણ મંડળીઓ , ખાંડ સહકારી મંડળીઓ , સહકારી વેચાણ મંડળીઓ , ગ્રાહક સહકારી મંડળીઓ , ભંડોળ, વિદ્યાર્થીઓને પરીચિત કરવા. C. O. 4 સહકાર અને રાજ્ય વચ્ચેનો સંબંધ , સહકારી પ્રવૃત્તિ રાજ્ય તરફથી સહાય , ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિ અને મૂલ્યાંકન , ગામ સહકારી મંડળીને સફળતાના શરતો , સહકારી પ્રવૃત્તિ સાથેના પડકારો વિષે માહિતગાર કરવું. C. O. 5 સહકાર અને મૂડીવાદ, સહકાર અને સમાજવાદ, સહકાર અને સામ્યવાદ, સહકાર અને અર્થતંત્રની અસરોની માહિતી આપવી.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ ધિરાણ અને સહકારની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 સહકાર નો અર્થ અને વ્યાખ્યા સહકાર ના લક્ષણો સહકાર નો ઉદ્ભવ ભારતમાં સહકારનો વિકાસ સહકારના સિદ્ધાંતો એકમ-2 સહકારી પ્રવૃત્તિ નું મહત્વ ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિ માં રાજ્યનો યોગદાન સહકારમાં શિક્ષણ તાલીમ અને પ્રચાર નું મહત્વ સહકારી શિક્ષણ અને પ્રસારની કામગીરી સરકારી શિક્ષણ અને તાલીમ વ્યવસ્થાતંત્ર એકમ- 3 ભારતમાં સહકારી ડેરી ઉદ્યોગ ગુજરાતમાં દૂધ ઉત્પાદન સહકારી મંડળીઓ સહકારી ધિરાણ મંડળીઓ ખાંડ સહકારી મંડળીઓ
---	--

	સહકારી વેચાણ મંડળીઓ ગ્રાહક સહકારી મંડળ ભંડોળ એકમ-4 સહકાર અને રાજ્ય વચ્ચે નો સંબંધ સહકારી પ્રવૃત્તિ રાજ્ય તરફથી સહાય ભારતમાં સહકારી પ્રવૃત્તિ અને મૂલ્યાંકન ગામ સહકારી મંડળીને સફળતાના શરતો સહકારી પ્રવૃત્તિ સાથેના પડકારો એકમ-5 સહકાર અને મૂડીવાદ સહકાર અને સમાજવાદ સહકાર અને સામ્યવાદ સહકાર અને મિશ્ર અર્થતંત્ર
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	- ગામમાં સહકારી મંડળીઓની માહિતી મેળવે અને તેનું સંચાલન વિશે જાણે. - ધિરાણની માહિતી અને સહકારી પ્રવૃત્તિ વિશે માહિતી મેળવી શકે અને તેની ઉપયોગીતા વિશે સમજકેળે.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.સહકારબી. એચ. શાહ 2.સહકારના સિદ્ધાંતો 3. સહકાર ભાગ એક થી ત્રણ 4. સહકાર દર્શન શ્રી જગદીશચંદ્ર રાણી 5. ગુજરાત રાજ્ય સહકારી સંઘ ગુજરાતની સહકારી પ્રવૃત્તિઓ 6.સહકાર ભાગ એક બે શ્રી સી એસ રાહોડ 7.ગુજરાત રાજ્ય સહકારી સંઘ ગુજરાતી સહકારી પ્રવૃત્તિના 75 વર્ષ 8.ભારતમાં આયોજન અને સહકારી પ્રવૃત્તિ- વનસિંહખેતસિંહ ગઢવી 9. ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર વિકાસનાપરીપેક્ષ્ય
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester University Examination

B.R.S. Sem :- 4 (s .Y.) Elective-7.6

Course: કાયદો અને ગ્રામ વિકાસ -2

Course Code	1
Course Title	કાયદો અને ગ્રામ વિકાસ -2
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021

Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	ગ્રામીણ વિકાસમાં વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ કાયદા વિશે જાણકારી મેળવે .
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	-ગ્રામીણ વિકાસ માં કાયદાનું મહત્વ સમજે અને ગ્રામ્ય વિસ્તાર માં ,આર્થિક ,સામાજિક જીવન ને સપ્રસ્તા કાયદા ની જાણકારી મેળવે છે -વિવિધ કાયદાઓ વિશે વિદ્યાર્થીઓ જાણકારી મેળવી શેકે.
Course Outcomes	C.O :1 વિદ્યાર્થીઓ જમીનદારી નાબૂદી કાયદો મુંબઈ ગણોત ,ઋણ રાહતો કાયદો વગરે ની સમજ કેળવશે C.O :2. જમીન ટોચમર્યાદા ધારો ,જગલ ને જમીન અધિકાર કાયદો ,ખેતી ,ઉત્પન બજાર ધારો ,પર્યાવરણ ને લગતી કાયદાકીય જોગવાયાઈ વગરેની પ્રવૃત્તિ થી અને માહિતી ની સમજ કેળવશે. C.O :3 સ્ત્રી મજૂરી રક્ષણ કાયદા ,ઘરેલુ હિંસા ,મનરેગા યોજના કાયદા ,રોજગારી અંગે ની વિવિધ કાયદા વિશે માહિતગાર થશે. C.O :4. ગ્રામ્ય મજૂરોને લગતા કાયદા ,જમીન ધારકો ને લગતા કાયદા ,દસ્તાવેજો ,મફત કાનૂની સહાય વગરે ની લગતા નિયમો કાયદા વગરે વિશે માહિતગાર થશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આર્થિક સામાજિક ,જીવન ને સ્પષ્ટતા કાયદાની જાણકારી મેળવે છે .
Course Content અભ્યાસક્રમ	- 1. જમીનદારી નાબૂદી કાયદો 2. મુંબઈ ગણોત અને ખેતી ની જમીનનો કાયદો

	૩. ઋણ રાહતો ધારો ૪. જમીન મેહેસૂલ ધારો ૫. જમીન ટોચમર્યાદા ધારો ૬. આધિવાસી ઓને જગલની જમીનનો અધિકાર આપતો કાયદો ૭. ખેતી ઉત્પન બજાર ધારો ૮. પર્યાવરણની લગતી વિવિધ કાયદાકીય જોગવાઈ ૯. આર્થિક ક્ષેત્રે સ્ત્રી મજૂરી ના રક્ષણ માટેની કાયદાકીય જોગવાઈ ઓ ૧૦. ઘરેલુ હિંસા થી સ્ત્રી ઓને રક્ષણ આપવાનો અધિનિયમ ૧૧. મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રિય ગ્રામીણ રોજગાર બાંહેધરી અધિનિયમ ૧૨. રોજગારી અંગે ના વિવિધ કાયદા ૧૩. ગ્રામ્ય મજૂરોને લગતા વિવિધ કાયદા ૧૪. જમીન ધારકો માટેના અગત્ય ના દસ્તાવેજો ૧૫. મફત કાનૂની સહાય
પ્રત્યક્ષકાર્યો	.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	. 1)Gujarat agriculture and cepipngs Act 1961 2)Water (prevention & control of Pollution)Act -1974 3)Bonded labor system (Abolition) Act 1986 (4)કાયદો અને પર્યાવરણીય સુરક્ષા -ડૉ બી . એમ . શુક્લ -યુનિ.

	ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ -અમદાવાદ (૫)ગુજરાત રાજ્ય કાનૂની સહાયક મંડળ અને ગુજરાત હાઇકોર્ટ - અમદાવાદ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

Elective 7.5

B.R.S. SEM – 4

COURSE – કૃષિ ઈજનેરી (AGRICULTURE ENGINEERING)

Course Code	
Course Title	કૃષિ ઈજનેરી
Credit	3+0
Teaching hour per week	3 કલાક
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગ કાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	જુન - ૨૦૨૨
Purpose of Course વિષયની જરૂરિયાત	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને ઈજનેરીમાં સર્વેક્ષણ અને તલેક્ષણના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવાનો છે.
Course Objective વિષયના હેતુઓ	આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને કૃષિ ઈજનેરીના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવે. જેથી તેઓ સર્વેક્ષણ સંદર્ભના પ્રશ્નો સમજીને તેમનો ઉકેલ મેળવી શકે. વધુમાં આ વિષયની જાણકારી મેળવી વિદ્યાર્થી પોતે કૃષિ ઈજનેરીના સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ કરી તેમની આર્થિક પરીસ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકે.
Course Outcomes	CO : 1 જમીન મોજણી, તેના સિદ્ધાંતો, આરેખણ, અંતર માપવાની રીતોનો અભ્યાસ કરી તેના જ્ઞાનનો ઉપયોગ ગ્રામ લેવલ પર કરી શકે. CO : 2 સર્વેક્ષણની રીતોનો અભ્યાસ કરી જાતે સાંકળ તેમજ શંકુ સર્વેક્ષણ જાતે કરી શકે. CO : 3 સમપાટ સર્વેક્ષણ વિષે જાણી તેનો ઉપયોગ આર્થિક ઉપાર્જન માટે કરી શકે. CO : 4 તલેક્ષણ અને સમોચ્ચ રેખા વિષે સમજ કેળવી તેનો ઉપયોગ વ્યવહારમાં કરી શકે.
Pre requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	સર્વેક્ષણ ને તલેક્ષણના પ્રશ્નો અને તેનો ઉપયોગની જાણકારી.

Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ - 1 સર્વેક્ષણ ૧. સર્વેક્ષણની વ્યાખ્યા અને સર્વેક્ષણનું વર્ગીકરણ . ૨. સર્વેક્ષણના મૂળભૂત સિધ્ધાંતો. ૩. અંતર માપવાની રીતો. ૪. બે સ્થાન વપ્તિથી અંતરની માપણી. ૫. આરેખણનો અર્થ અને આરેખણ કરવાની રીતો. ૬. માપણીમાં થતી ત્રુટીઓ. ૭. કાટખૂણો રચવાની રીતો. એકમ - 2 સાંકળ સર્વેક્ષણ ૧. સાંકળ સર્વેક્ષણમાં વપરાતા પ્રાવૈધિક પદો, સર્વેક્ષણમાં વપરાતી રૂઢ સંજ્ઞાઓ. ૨. સાંકળના પ્રકારો. ૩. ક્ષેત્ર નોંધપોથી. ૪. શંકુ મોજણી. એકમ - 3 પ્લેન ટેબલ સમપાટ સર્વેક્ષણ ૧. વ્યાખ્યા, સાધનો, ૨. સમપાટ સર્વેક્ષણના લાભાલાભ ૩. સમપાટ સર્વેક્ષણ કરવાની રીતો. ૪. સમપાટ સર્વેક્ષણમાં થતી સામાન્ય ત્રુટીઓ. એકમ - 4 તલેક્ષણ ૧. તલેક્ષણની વ્યાખ્યા અને પ્રાવૈધિક પદો. ૨. લેવલ અને તેના પ્રકાર-તલેક્ષણનું વર્ગીકરણ. ૩. સમોચ્ચ રેખાઓ અને તેની લાક્ષણિકતાઓ. ૪. સમોચ્ચ રેખાનું સ્થાન નિર્ધારણ .
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો	૧. ખેતી ઈજનેરી - બાબુભાઈ અવરાણી. -અનડા પ્રકાશન. ૨. કૃષિ ઈજનેરી ભાગ-૧, ૨. -અંબાલાલ પટેલ. -યુની.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ૩. પ્રાથમિક સર્વેક્ષણ - બાબુભાઈ અવરાણી. -અનડા પ્રકાશન.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, સ્વ અભ્યાસ, સેમીનાર, ફિલ્ડ વિઝીટ અને સ્વાધ્યાય
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% આંતરીક મૂલ્યાંકન - જેમાં હાજરી- સ્વાધ્યાય, આંતરીક કસોટી, ક્વીઝ. 70% યુની. સેમેસ્ટર એન્ડ પરીક્ષા.

B.R.S. Sem :- 4 (s.Y.)Ele-8.1

Course: Agriculture Chemistry -2

Course Code	1
Course Title	Agriculture Chemistry -2
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	રસાયણ શસ્ત્રોનું ખેતીમાં ઉપયોગ કરતાં શીખે
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	-૧)વિદ્યાર્થી ખેત -ઉત્પાદન વધારવામાં જમીન પિયાતનું પાણી ,રસાયણિક ખાતર ,દેશી ખાતર નું વગરેમાં રાસાયણિક પાસા ઓનું પૃથક્કરણ અને મહત્વ સમજે. ૨)વિદ્યાર્થી ગ્રામીણ વિસ્તાર માંથી તેણે મેળવેલ જમીન તેમજ પિયતના પાણીના પૃથક્કરણ અહેવાલ આધારે પાકવાર ખાતરો ની ભલામણ કરતાં શીખે

Course Outcomes	C.O :1. જમીન માં પૃથક્કરણ અંગે ની જાણકારી મેળવશે. C.O :2 રાસાયણિક ખાતરો વિશે માહિતી મેળવશે. C.O :3.દૂધનું મહત્વ વિશે જાણકારી મેળવશે C.O :4.ખાણ દાણ રસાયણ વિશે માહિતી મેળવશે C.O :5 રસાયણ નો ઉપયોગ વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત કરશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	.

Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> જમીન પૃથક્કરણ અહેવાલ ત્યાર કરવો ૧)જમીન પૃથક્કરણ ના પરિણામો નું અર્થ ઘટન ૨)રાસાયણિક ખાતરો ની પસંદગી અને ભલામણ ૩)જીપ્સમ તથા ચુના ની ભલામણ ૪)પૃથક્કરણ અહેવાલને આધારે લેવા પડતાં પગલાં તથા પાક પસંદગી <u>એકમ-૨</u> ખાતર રસાયણ ૧)ખાતરો ના પૃથક્કરણ ના હેતુઓ ૨)રાસાયણિક ખાતરો નું પૃથક્કરણ ૩)ખોળ તેમજ અન્ય સેન્દ્રિય ખાતરો નું પૃથક્કરણ <u>એકમ-૩</u> -દૂધ રસાયણ ૧)દૂધનું રાસાયણિક પૃથક્કરણ અને મહત્વ ૨)દૂધ નો નમૂનો લેવાની રીત ૩)દૂધ માંથી અનુમાપનીય અમ્લતા માપવી ૪)દૂધ માંથી શંકરા નું પ્રમાણ શોધવું ૫)દૂધ માંથી ચરબી નું પ્રમાણ શોધવું ૬)દૂધ ,માખણ તથા ધી નું ભેળસેળ જાણવાની રીત
---	--

.
એકમ-4

ખાણ દાણ રસાયણ

૧)ખાણ દાણ ની ગુણવત્તા -શુદ્ધતા નક્કી કરવાની રીત

-

.

એકમ-5

રસાયણ નો ઉપયોગ

૧)ચિરોડી ,ચૂનો

-એસિડ ઓઇલ બનાવવાના કારણો ,સમસ્યા અને તેની છોડ
પર અસરો અને નવ સાધ્ય

-ખારી જમીન ,આલ્કલી સોઇલ કારોણો ,સમસ્યા અને તેની
છોડ પર અસરો અને નવસાધ્ય

--	--

પ્રત્યક્ષકાર્યો	.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧)Soli science and Soil management -Babubhai Avrani ,Anada, Prakashan ,Amdavad 2)Soil Science –Pandya ,Hariya maheta Uni.granth nirman board amdavad

Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 4 (s.Y.) Ele-8.2

Course: મહિલા સંશક્તિકરણ

Course Code	1
Course Title	મહિલા સંશક્તિકરણ-2
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course	વિદ્યાર્થીઓ મહિલા સસક્તિકરણની ભૂમિકા તેના કાર્યક્રમો અને

(વિષય ની જરૂરિયાત)	વૈક્ષવિકીકરણની સ્ત્રીઓ પર થતી અસરની જાણકારી મેળવે .
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1.વર્તમાન સમયમાં સ્ત્રીનું સ્થાન અને દરેક ક્ષેત્રે સ્ત્રીઓની ભૂમિકા વિશે ની સમજણ મેળવે. ૨ આજ ના સમયમાં સ્ત્રી સશક્તિકરણની જરૂરીયાત ૩.સ્ત્રી વિકાસ માટેના વિવિધ કાર્યક્રમો અને વૈક્ષવિકીકરણ ની સ્ત્રીઓ ઉપર કેવી અસર સરજશે.
Course Outcomes	C.O :1. વિદ્યાર્થીઓ સ્ત્રીનું સ્થાન અને ભૂમિકા વિશે માહિતગાર થશે . C.O :2 સ્ત્રી શક્તિકરણ ,તેનો અર્થ ,ખ્યાલ ,જરૂરીયાત અને સ્ત્રીશક્તિકરણ માટેના પગલાં વિશે સમજ કેળવશે. C.O :3 સ્ત્રી વિકાસ માટે ના જુદા જુદા કાર્યક્રમો વિશે સમજ કેળવશે. C.O :4.વિદ્યાર્થીઓ સ્ત્રી ઉપર વૈશ્વિકીકરણ ની અસર શું થશે તેના વિશે માહિતી મેળવશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ મહિલા શક્તિકરણની ભૂમિકા તેના કાર્યક્રમો અને વૈશ્વિક ક્ષેત્રે સ્ત્રીઓનો વિકાસ માટે થતાં કાર્યક્રમો વિશે માહિતગાર થશે .
Course Content અભ્યાસક્રમ	

	એકમ-1 સ્ત્રીઓનું સ્થાન અને ભૂમિકા કુટુંબ , ધર્મો , શિક્ષણ , અર્થશાસ્ત્રો , માધ્યમો પર્યાવરણ -ભારતમાં અને ગુજરાતમાં સ્ત્રીઓની ભૂમિકા અને દરોજજા માં આવેલ પરિવર્તન એકમ-2 સ્ત્રી શક્તિકરણ અર્થ અને ખ્યાલ સ્ત્રી શક્તિકરણ ની જરૂરીયાત સ્ત્રી શક્તિકરણ માટેના પગલાં એકમ-3 -સ્ત્રી વિકાસ માટે ના કાર્યક્રમો -શિક્ષણ માટેના કાર્યક્રમો -આરોગ્ય માટેના કાર્યક્રમો -આર્થિક વિકાસ માટેના કાર્યક્રમ -કલ્યાણકારી કાર્યક્રમો એકમ-4 વૈશ્વિકીકરણ ની સ્ત્રી પર અસર એકમ-5 સ્ત્રી વિકાસમાં રાજ્ય સરકાર , કેન્દ્ર સરકારની ભૂમિકા ‘ -સ્ત્રી વિકાસમાં n. G. O. ની ભૂમિકા
--	---

પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	-કાયદો અને મહિલા વિકાસ -સામાયિક અંક સ્ત્રી વિકાસ -ઘોરણ ૧૨ -સમાજ શસ્ત્રો બુક્સ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal

મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	examination,etc. 70% External based on semester end University Examination
------------------	---

B.R.S. SEM – 4 Elective -8.3

COURSE – ઉર્જા વિકાસ - 2 (ENERGY DEVELOPMENT - 2)

Course Code	
Course Title	ઉર્જા વિકાસ
Credit	3+0
Teaching hour per week	3 કલાક
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગ કાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	જુન - ૨૦૨૨
Purpose of Course વિષયની જરૂરિયાત	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને ઉર્જાના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવાનો છે.
Course Objective વિષયના હેતુઓ	આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઉર્જાના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવે. જેથી તેઓ ગામના ઉર્જા સંદર્ભના પ્રશ્નો સમજીને તેમનો ઉકેલ મેળવી શકે. વધુમાં આ વિષયની જાણકારી મેળવી વિદ્યાર્થી પોતે ઉર્જા અંગેની જાણકારીનો ઉપયોગ કરી તેમની આર્થિક પરિસ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકે.
Course Outcomes	CO : 1 ઉર્જાનો પરિચય, ઉપયોગ, તેના સ્ત્રોતો, બિન પરંપરાગત ઉર્જા, પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા વિષે અભ્યાસ કરે તેનો અમલ સમાજના હિત માટે કરે. CO : 2 પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોત અને પુનઃઅપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોત, ઉર્જા માંગનો વહીવટ તથા હિસાબ વિષે સમજણ કેળવી તેનો વ્યવસ્થિત ઉપયોગ કરતા શીખે. CO : 3 સુર્ય શક્તિ ઉપયોગ, તેનાથી ચાલતા સાધનો, પવન ચક્કી રચના -

	ઉપયોગ, બાયોગેસ ટેકનોલોજી, બાયોગેસ પ્લાન્ટ વિષે પરિચય મેળવે તેના જાળવણી તેમજ મરામત શીખે. CO : 4 ઉર્જા સંરક્ષણ (બચત), વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ઉર્જા બચાવ, ઉર્જા વનનો અભ્યાસ કરી ઉપયોગ કરે.
Pre requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ઉર્જાના પ્રશ્નો અને તેનો કૃષિમાં ઉપયોગની જાણકારી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ : - ૧ ઉર્જા પરિચય ૧. ઉર્જા પરિચય ૨. બિન પરંપરાગત ઉર્જા સ્ત્રોતો - સુર્ય ઉર્જા, પવન ઉર્જા, બાયોમાસ ઉર્જા, ભૂખીય ઉર્જા, જળ ઉર્જા, ભરતી જન્ય ઉર્જા વગેરે, દરેકના લાભાલાભ. ૩. પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોતોના ઉપયોગો. એકમ : - ૨ પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોત ઉપયોગ, વિકાસ ૧. પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોત અને પુનઃઅપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોત વચ્ચેનો તફાવત. ૨. પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોતો વધુ પ્રચલિત ન હોવાના કારણો. ૩. ભારતમાં પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોતોના વિકાસની તકો. ૪. ઉર્જા માંગનો વહીવટ તથા હિસાબ. એકમ : - ૩ ખેતી/ગ્રામ્ય ક્ષેત્રે ઉર્જા વપરાશ. ૧. સુર્ય શક્તિ પરિચય તેનો ઉપયોગ. ૨. સુર્ય શક્તિ ઉપયોગ, તેનાથી ચાલતા સાધનો - સુર્ય કુકર, સુર્ય ફાનસ, સોલાર વોટર હીટર, સોલાર સ્ટ્રીટ લાઇટ, સોલાર પમ્પ વગેરે. ૩. પવન શક્તિ પરિચય તેનો ઉપયોગ, પવન ચક્કી રચના - ઉપયોગ. ૪. બાયોમાસ પરિચય તેના વિવિધ સ્વરૂપો, ફાયદા - ગેરફાયદા, લાક્ષણિકતાઓ, ઉપયોગ ૫. બાયોગેસ ટેકનોલોજી પરિચય, ફાયદા - ગેરફાયદા, ગુણધર્મો, ઉપયોગ. ૬. બાયોગેસ પ્લાન્ટ - સિધ્ધાંત, રચના, એકમ : - ૪ ઉર્જા સંરક્ષણ ૧. ઉર્જા સંરક્ષણ (બચત) વ્યાખ્યા, ખ્યાલ. ૨. ઉર્જા સંરક્ષણ (બચત) ની જરૂરિયાત. ૩. વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ઉર્જા બચાવ. ૪. ઉર્જા વન (એનર્જી પ્લાન્ટેશન). ૫. ઉર્જા વનીકરણ ફાયદા - ગેરફાયદા.
Reference Books	૧. ખેતી ઈજનેરી - બાબુભાઈ અવરાણી. - અનંડા પ્રકાશન.

સંદર્ભ ગ્રંથો	૨.કૃષિ ઈજનેરી ભાગ-૨. -અંબાલાલ પટેલ. -યુની.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ૩.પર્યાવરણ સાથી -રમેશ સાવલિયા. -સેન્ટર ફોર એન્વા. એજ્યુ. ૪.નોન કન્વેન્શનલ એનર્જી સોર્સીસ -આર.બી.વરીયા. -અતુલ પ્રકાશન. ૫.કુદરતી સંપત્તિ-વિકાસ અને- બાબુભાઈ અવરાણી. -અનડા પ્રકાશન. વ્યવસ્થાપન ૬.કૃષિ જીવન જી.એસ.એફ.સી.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, સ્વ અભ્યાસ, સેમીનાર અને સ્વાધ્યાય, ફિલ્ડ વિઝીટ.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	૩૦% આંતરીક મૂલ્યાંકન - જેમાં હાજરી- સ્વાધ્યાય, આંતરીક કસોટી, ક્વીઝ. ૭૦% યુની. સેમેસ્ટર એન્ડ પરીક્ષા.

Course Code	
Course Title	English
Credit	3
Teaching Per Week	3 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	TO UNDERSTAND SPOKEN ENGLISH. TO UNDERSTAND WRITTEN ENGLISH. TO SPEAK CORRECT ENGLISH. TO WRITE CORRECT ENGLISH.
CourseObjective (વિષયનાહેતુઓ)	1. To strengthen the vocabulary of students. 2. To strengthen the grammar capacity, ability of the students. 3. To introduce the students to English Literature. 4. To generate interest of the students for English Literature. 5. To strengthen the structural ability of the students.
CourseOutcomes	C.O.1 Students will write a persuasive essay. Students will write down four interesting facts on post-its. Students will analyze characterization in two short stories. Students will learn the difference between famous and infamous. C.O.2 . To increase passive vocabulary. To develop taste for reading in Grammar. To develop the habit of reading for pleasure. To concentrate upon subject matter in Grammar of English. C.O.3 Students will listen, speak, read and write for information. Students will apply their knowledge of the reading. To understand the meaning as quickly as possible. To understand the passage and grasp its meaning.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	Define basic language concept. Acquire the knowledge of objectives of teaching language Analyze the importance of English Language Teaching
Course Content અભ્યાસક્રમ	Theory 1. DEATH OF A SALESMAN- Arthur Miller's Here the students will learn the first three comedies of Shakespeare Here the short questions, Long Question, reference to context-will be asked.

	2. Grammar 1.Transformation of Sentence 2. Curriculum Vitae Writing 3.PARAGRAPH- WRITING 3. Do As Directed 1. Article 2. Tense 3. Conjunction 4. Preposition
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. Let's go home and Other stories- Ed. -MeenakshiMukharjee, Pub: - Orient Long man 2. High School English Grammar -Pub: -Oxford University
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	Class work, Group discussion,direct work, seminar,assignment, Grammar-Translation Method, Elective method, Direct method, classical Method etc.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

Foundation-2

સેમેસ્ટર-૫)

Subject :- Research Methods in Rural Development
[ગ્રામ વિકાસમાં સંશોધન પદ્ધતિઓ]

:

Course Code	1
Course Title	ગ્રામ વિકાસમાં સંશોધન પદ્ધતિઓ
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course	

(વિષય ની જરૂરિયાત)	
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	
Course Outcomes	
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> સંશોધનનો પરિચય. સામાજિક સંશોધનનો હેતુ અને પરિચય, ભારતમાં સામાજિક સંશોધનનો ઉપયોગ અને મહત્વ તથા વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન. <u>એકમ-૨</u> સંશોધનનો અર્થ અને ખ્યાલ, સંશોધનનાં હેતુઓ, સંશોધનના પ્રકાર, સંશોધન પ્રશ્નની પસંદગી, સંશોધન પ્રોજેક્ટની દરખાસ્ત તથા સંશોધન ડીઝાઈન તૈયાર કરવી. — <u>એકમ-૩</u>

	નમૂના અને માહિતીનું એકત્રીકરણ. માહિતી એકત્રીકરણની પદ્ધતિ, પ્રશ્નાવલી, મુલાકાત, સહભાગી નિરીક્ષણ, સહભાગી ગ્રામીણ નિરીક્ષણની ચકાસણીની પદ્ધતિ, માહિતી, પ્રાથમિક અને ગૌણ માહિતી, સામાજિક વિજ્ઞાનનાં સંશોધનમાં નમૂનાની પસંદગી, નમૂનો પસંદ કરવાની વિવિધ પદ્ધતિઓ, રેન્ડમ (યાચ્છિક) નમૂના, એક સમૂહ કે જુથ નમૂનો, યોજનાબદ્ધ કે પદ્ધતિસરના નમૂના, નમૂના પદ્ધતિ અને નમૂના વગરની પ્રક્રિયામાં થતી ભૂલો. <u>એકમ-4</u> માહિતીનું પૃથ્થકકરણ અને અહેવાલ લેખન. Mean- સરાસરી, Medium- મધ્યસ્થ અને Mode- બહુલક, Correlation- સહસંબંધ, Regression- નિયત સ્થિતિ, Hypothesis Testing- ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી, અહેવાલ લેખન, અહેવાલ લેખનનો સારાંશ, અહેવાલ લેખનનો જુદા જુદા તબક્કા, અહેવાલ લેખનની રૂપરેખા, સંદર્ભ લખવા.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧. પ્રશ્નાવલી—મુદ્દા આધારિત બનાવવી. ૨. પ્રશ્નાવલી—ભર્યાબાદ થયેલ અનુભવોની વિસ્તૃત નોંધ તૈયાર કરવી. ૩. શોધ નિબંધના સંદર્ભમાં કોડીંગ, ટેબ્યુલેશન, શોધ નિબંધની અનુક્રમણિકા બનાવવી.

Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

સેમેસ્ટર-૫

Foundation-3

Subject :-

[પાક સરક્ષણ અને કિટનાશક દવાઓનું વ્યવસ્થાપન]

:

Course Code	
Course Title	પાક સરક્ષણ અને કિટનાશક દવાઓનું વ્યવસ્થાપન
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો મુખ્ય આશય વિદ્યાર્થીઓ ખેતી પાકોમાં પાકસરક્ષણ ની અગત્યતા સમજે તેમજ તેના પાયાના સિદ્ધાંતો ની જાણકારી અને સમજ મેળવી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવા નો છે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ ખેતી પાકોમાં ની મહત્વતા સમજે તેમજ તેમાં નિપુણતા મેળવે. 2. વિદ્યાર્થીઓ ખેતીપાકોમાં થતાં રોગોની લાક્ષણિકતા જાણીને તેના નિયંત્રણમાં લેવાના પગલાઓથી માહિતગાર બને . 3. ખેતી પાકોમાં કિટકોથી થતાં નુકશાનની જાણકારી મળે તેમજ તેને અટકાવવા શું પગલાં લેવા તે સમજી શકે.

	4. સંકલિત કિટનીયંત્રણ ના જુદા જુદા ઘટકોની જાણકારી મેળવી . ખેડૂતોના પાકસરક્ષણ સબધી પ્રશ્નોમાં માર્ગદર્શન આપી શકે.
Course Outcomes	C.O:1.,પાકસરક્ષણ નું ખેતીમાં મહત્વ સમજી શકે તેમજ ફૂગ ,બેક્ટેરિયા ,વાયરસ ,માયકોપ્લઝમાં અને કૃમિની લક્ષણિક્તાઓથી માહિતગાર બને . પાકરોગોનું વર્ગીકરણની જાણકારી મળે . C.O:2.સંકલિત કિટનિયંત્રણ નું મહત્વ ,શીદ્ધાતો અને તેના ઘટકોની જાણકારી મેળવી ખેડૂતોને માર્ગદર્શન આપી શકે. કીટનાશકોનું વર્ગીકરણ સમજી ખેડૂતોના પાકસરક્ષણ સબધી પ્રશ્નોનું નિવારણ લાવી શકાય. C.O:3. ખેતીપાકોના જુદા જુદા રોગોની જાણકારી મેળવી તેને અટકાવવાના પગલાઓથી માહિતગાર બને. C.O.4 બાગાયતી પાકો ના રોગોથી માહિતગાર બને અને તેના નિવારણ માટે ના સૂચનો જાણે. C.:5. કિટનાશક દવાઓના વપરાશ સમયે અને વપરાશ બાદ દયાન માં રાખવાની જુદી જુદી બાબતો ની જાણકારી મેળવે અને ખેડૂતોને સમજાવી શકે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ ખેતીપાકોમાં થતાં રોગોથી થતું નુકશાન અને કિટકો થી થતાં નુકશાન વિશે માહિતગાર હોવો જઈએ.
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧ પાક સરક્ષણ</u> -પાક સરક્ષણનું મહત્વ -ફૂગ ,બેક્ટેરિયા ,વાયરસ ,માયકોપ્લઝમાં અને કૃમિની લક્ષણિક્તાઓ -કૃમિની જુદી જુદી ખાવાની આદતો -પાકરોગોનું વર્ગીકરણ <u>એકમ-2 સંકલિત કિટનીયંત્રણ(ipm)</u> -સંકલિત કિટનિયંત્રણનો પરિચય,મહત્વ ,સિદ્ધાતો, સંકલ્પના અને ઘટકો .

	-સંકલિત કિટ નિયંત્રણ ના ઘટકો -સાંસ્કૃતિક ,યાંત્રિક ,ભૌતિક કાયદાકીય અને જૈવિક -રાસાયણિક કીટ નિયંત્રણ ,તેનું મહત્વ ,કિટનાશક દવાઓની મર્યાદાઓ કિટનાશક દવાના ઉપયોગ વખતે જરૂરી સાવચેતીઓ. કિટનાશક દવાઓનું વર્ગીકરણ. - <u>એકમ-3</u> ધાન્યવર્ગ ,કઠોળવર્ગ અને રોકડીયા પાકો ના જુદા જુદા મહત્વ ના રોગો અને તેના નિયંત્રણ ના પગલાં. -જુવાર,ઘઉં ,ચોખા ,મકાઈ ,મગફળી ,દિવેલા ,કપાસ ,તલ ,તમાકુ ,મગ ,ચણા ,જીરું <u>એકમ-4</u> શાકભાજી અને ફળપકોના મહત્વ ના રોગો અને તેનું નિયંત્રણ -બટાટા ,ટામેટાં ,રીંગણ ,મરચી ,ભીંડા . ડુંગળી ,કોબીજ ,કાકડી ,કેરી ,લીંબુ ,કેળાં ,પેપયા .. <u>એકમ-5</u> કિટનાશક દવાઓન વપરાશ અને સંગ્રહ દરમિયાન ની જરૂરી કાળજીઓ અને સાવચેતી .. - - કિટનાશક દવાઓના ઝેર ના મારણો અને તેના ઝેરની પ્રાથમિક સારવાર -છટકાવ વખતે જતુનાશક દવાની ગણતરી
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. પાક સરક્ષણ -ભાગ -1 અને 2 -ભારતીય કૃષિ વિકાસ પરિષદ ,વાંકલ સેવા કેન્દ્ર 2. જમીન વ્યવસ્થા અને પાક સરક્ષણ -બાબુભાઈ અવરાણી ,એનડા પ્રકાશન

	૩. કૃષિ કીટવિદ્યા ભાગ 1 અને 2 -ડૉ ગુ. એ . પટેલ (ગુજરાત સરકારનું પ્રકાશન) 4.A Hand book of plant protection -D.S.Rao, S.Y.ramasawami &co.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

Course: ક્ષેત્રવિદ્યા (Agronomy)

Course code	5.1
Course title	ક્ષેત્રવિદ્યા (Agronomy)
Credit	4
Teaching per week	4hrs
Minimum weeks per semester	15 (વર્ગકાર્ય , પરિક્ષા, તૈયારી, રજાઓવગેરે)
Effective from	જુન- 2023
Purpose of course (વિષયની જરૂરીયાત)	આપે પરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને ખેતીમાં ઉપયોગી નવી ટેકનોલોજી અને કૃષિ ઉદ્યોગ તેમજ બેંકનો ફાળો અને એગ્રો પ્રોસેસિંગ થી પરિચય કરવાનો છે. દિવસે દિવસે નવી શોધખોળો થતા ખેતી ક્ષેત્રે પણ સુધારેલ ટેકનોલોજી ખાતર, બિયારણ હાઇબ્રીડ પોનીક બી.ટી. બિયારણો ટીસ્યું કલચર મુખ્ય વૃદ્ધિ, નેનો ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ વધી રહ્યો છે. તો તેની માહિતી આપી વિદ્યાર્થીઓમાં ક્ષમતા વિકસાવવાનો છે.
Course objective (વિષયના હેતુઓ)	1. સુધારેલી ક્ષેત્રવિદ્યા કીચ પ્રવૃત્તિઓની જાણકારી મેળવે. 2. કૃષિ પેદાશોની પ્રક્રિયા દ્વારા મૂલ્ય વૃદ્ધિ અને તેનું મહત્વ સમજે. 3. કૃષિને લગતા વ્યવસાયો સંદર્ભ પ્રોત્સાહન મેળવે. 4. શોધ-સંશોધન અને તેમાં લાભદાયી ઉપયોગો વિષે જાણો.
Course outcomes	Co:1 આધુનિક સૂક્ષ્મ પિયત પદ્ધતિઓ તેના વિવિધ ભાગોની જાળવણી વગેરેનો ખ્યાલ મેળવી જે ભવિષ્યમાં તેના જીવનમાં ઉપયોગી થશે. Co:2 હાઈબ્રીડ પોનિક શું છે. તેના ઇતિહાસ, ફાયદા અને ગેરફાયદા અને તેમાં લેવાતા પાકો થી પરિચય મેળવી તે પ્રમાણે કાર્ય કરશે. Co:3 મશરૂમની ખેતી અને તેના લાભદાયી ઉપયોગની જાણકારી મેળવી તેનો ઉપયોગ કરી

	રોજગારી મેળવતા થશે. Co:4 બી.ટી.બિયારણતેમાંબાયોટેકનોલોજીનોઉપયોગઅનેલાભાલાભથીપરિચિત થઈ નવા વિજ્ઞાનને સ્વીકારે તેમજ પ્રેરણા લઈ પોતે તે સંદર્ભે કરે. Co:5 ટિશ્યુકલ્ચરતેનીપદ્ધતિઓલાભાલાભઅનેખેતીમાંતેનીઅગત્યતાનીજાણકારી મેળવી અપનાવે.. Co:6 હવાપાણીશુદ્ધિકરણતેમજજમીનસુધારણાફર્ટિલાઇઝર,પેસ્ટીસાઇઝ,પોસ્ટહાર્વેસ્ટિંગપ્રોસેસિંગઅનેબાયોટેકનોલોજીમાંનેનોટેકનોલોજીનોઉપયોગસમજી તેનો ઉપયોગ કરતો થાય. Co:7 મૂલ્યવૃદ્ધિઅનેતેનેઅસરકરતીબાબતોખ્યાલઆમીમાહિતગારથાય અને તેનો ઉપયોગ કરી રોજગારી મેળવે. Co:8 કૃષિઉદ્યોગોનીલાક્ષણિકતાઓધ્યાનમાંરાખવાનીબાબતોઅનેકૃષિઉદ્યોગમાંબેંકનોફાળોએગ્રોપ્રોસેસિંગસેન્ટરનોરોલનોખ્યાલમેળવી તેનો પોતે ઉપયોગ કરે..
Pre-requisite પૂર્વજરૂરિયાત	પિયતનીપદ્ધતિઓનોખ્યાલ,તેમજકૃષિમાંઉપયોગીનવીટેકનોલોજીઅનેનવીશોધખોળોનીમાહિતી.
Course content અભ્યાસક્રમ	એકમ:1 માઇક્રોઇરિગેશન (સુક્ષ્મપિયતપદ્ધતિ) - પ્રસ્તાવના, સુક્ષ્મપિયતપદ્ધતિએટલેશું? તેનાપ્રકાર,લાક્ષણિકતાઓ, ડ્રિપઇરિગેશન (ટપકસિંચાઈ)નીવ્યાખ્યા, ફાયદા, મર્યાદાઓ એકમ:2 હાઇડ્રોપોનીક્સ-પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, ઇતિહાસ, પ્રકાર,લાભાલાભ, ક્યાંક્યાંપાકલઈશકાયવગેરે એકમ:3 મશરૂમ- પ્રસ્તાવના, મશરૂમશુદ્ધે.? પ્રકાર,લાભદાયીઉપયોગો,મશરૂમનીખેતી,મશરૂમનીખેતીમાંધ્યાનમાંરાખવાજેવીબાબતોવગેરે એકમ:4 બી.ટી. સિડ્સ (બિયારણ)પ્રસ્તાવના,બી.ટી.બિયારણએટલેશું? બાયોટેકનોલોજી ? પાકઉત્પાદનમાંબી.ટી.બિયારણો, બી.ટી.બિયારણનાલાભાલાભવગેરે. એકમ:5 ટિશ્યુકલ્ચર- પ્રસ્તાવના,

	ટિસ્યુકલ્ચર એટલે શું? તેની વિવિધ પદ્ધતિઓ લાભાલાભ અગત્યતા, ઉપયોગીતા વગેરે. એકમ: 6 નેનોટેકનોલોજી- વ્યાખ્યા, કૃષિ ક્ષેત્રે નેનોટેકનોલોજીનો ઉપયોગ- હવા, પાણી શુદ્ધિકરણ, જમીન સુધારણા, ક્ષેત્ર ઘટકોના ચોક્કસ વહન માટે, ઉપયોગી પદાર્થોની ખેતી, ફર્ટિલાઇઝર, પેસ્ટીસાઇડના વિકાસમાં, રોગકારક સુક્ષ્મજીવાણુના પરીક્ષણ ક્ષેત્રે, પોસ્ટહાર્વેસ્ટિંગ પ્રોસેસિંગ, બાયોટેકનોલોજી ક્ષેત્રે, કૃષિ વિકાસમાં અગત્યતા વગેરે. એકમ: 7 મૂલ્યવર્ધન- પ્રસ્તાવના, મૂલ્યવૃદ્ધિ એટલે શું? મૂલ્યવૃદ્ધિ શા માટે? વિવિધ રીતો, ફાયદા, મૂલ્યવૃદ્ધિને અસર કરતી અગત્યની બાબતો, અગત્યની મૂલ્યવર્ધન બનાવટો વગેરે. એકમ: 8 કૃષિ ઉદ્યોગ- પ્રસ્તાવના, તેના લક્ષણો, અગત્યતા, કૃષિ ઉદ્યોગના સંદર્ભે ધ્યાનમાં રાખવા જેવી બાબતો, કૃષિ આધારિત ઉદ્યોગો, બેકો અને અન્ય ફાળો, એગ્રો પ્રોસેસિંગ સેન્ટરનો રોલ અને મહત્વ વગેરે.
પ્રત્યક્ષ કાર્ય	1. માઈક્રોઈરીગેશનનું મોડેલ તૈયાર કરવું. 2. હાઈડ્રોપોનિક્સનું મોડલ બનાવવું. 3. મશરૂમ કરતા ખેડૂતો કે એકમની મુલાકાત લેવી. 4. બી.ટી બિયારણ થી ખેતી કરતા ખેડૂતોના અભ્યાસ કરવો. 5. ટિસ્યુકલ્ચર લેબની મુલાકાત લેવી. 6. એગ્રો પ્રોસેસિંગ યુનિટની મુલાકાત લેવી. 7. ઉદ્યોગ સાહસિક ખેડૂતોનો કેસ સ્ટડી કરવો.
Reference books સંદર્ભ ગ્રંથો	1. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા (ડો. હસમુખ સુથાર) લોકભારતી સંસ્થા સરા 2. સાયન્સ@નોલેજ.COM (સુરભીભટ્ટ) ગુજરાત સમાચાર 3. Hydroponics (soilless culuture of plants) Harassing 4. હાઈડ્રોપોનિક્સ પર પ્રયોગ (શ્રીકુમુદભાઈ ઠાકોર) લોકભારતી સંસ્થા સરા 5. મશરૂમ વિશેની પુસ્તકાગ્રામ ટેકનોલોજી સંસ્થા

	6.mushroom-chlvahais & uses B.C.suman,V.P.sharma 7. Plant tissue culture (S.S.Purohit) 8. Biotechnology & plant tissue culture-santosh nagar, (dr madhvi Adhavi) 9. ખેડૂતોઉઘોગસાહસિકબને - (ડો.એન.જી.સોની, ડો.બી.એમ.ભટ્ટ-)(AAU) 10.મૂલ્યવર્ધનવિસ્તરણશિક્ષણનિયામકઆણંદએગ્રીકલ્ચર(AAU) 11.પેશીસંવર્ધનનીઉપયોગીતા (ડો.ડી.આર.મહેતા) કૃષિજીવન-1996
Teaching methodology શિક્ષણપદ્ધતિ ઓ	વર્ગશિક્ષણકાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનારઅનેસ્વાધ્યાય.
Evaluation method મૂલ્યાંકનપદ્ધતિ	30% internal assessment based on class attendance, participation, class test,quiz, assignment, seminar,internal examination,etc.70% External based on semester and university Examination

S.Y.B.R.S. Sem :- 5 5.2

Course: 301: પશુપાલન Animal Husbandry

Course Code	Core-1
Course Title	પશુપાલન Animal Husbandry
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021

Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ પશુઓને આપવામાં આવતી રસી ,દવાઓ વિવિધ રોગોની જાણકારી વગરે ને વિદ્યાર્થીઓને જાણકારી આપવી .
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. પશુના આરોગ્યની જળવણીનું મહત્વ સમજે. 2. પશુ સારવારની પ્રાથમિક સમજણ મેળવે. 3. પશુ ચીકીત્સા ના સિંધાતો અને તેના વિશે જાણે. 4. પશુના રોગો અને તેને અટકાવવાના પગલાં વિશે જાણે. 5. દેશી ,આયુર્વેદીક અને એલોપેથિક દવાઓ વિશે જાણે. 6. પ્રાથમિક સારવાર ના સાંધનોનો પરિચય મળવે.
Course Outcomes	c.0. ૧ પશુના શરીરની દેહધર્મિક ક્રિયાનો સમાન્યો પરિચયની તાલીમ આપવી. c.0. 2 તંદુરસ્ત અને બીમાર પશુને કેવી રીતે ઓળખી શકાય તે અંગે ની જાણકારી અને તાલીમ આપવી c.0.3 પશુને રોગો થવાના કારણો અંગે ની જાણકારી અને તાલીમ આપવી c.0. 4 પશુમાં થતાં રોગો અંગે ની જાણકારી c.0. 5 દવાઓ આપવાની પદ્ધતિઓ અંગે ની જાણકારી c.0. 6 દેશી એલોપેથિક દવાઓ અંગે ની જાણકારી અને તાલીમ આપવી
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	

Course Content અભ્યાસક્રમ	૧ . પશુના શરીરની દેહધાર્મિક ક્રિયાઓનો સામાન્ય પરિચય. ૨ . તંદુરસ્ત અને બીમાર પશુના લક્ષણો. ૩. પશુને રોગો થવાના કારણો અને કારકો ૪. પશુમાં થતાં રોગો અને તેનું વર્ગીકરણ ૫. ચેપી રોગો અને તેના પ્રકારો લક્ષણો ઉપચાર (બેક્ટેરિયા ,વાયરસ ,પરોપજીવી અને ફૂગથી થતાં રોગો ૬ પ્રજનનતંત્ર ના રોગો લક્ષણો અને ઉપચાર ૭. દવાઓ આપવાની પદ્ધતિઓ ૮ દેશી એલોપેથિક દવાઓ
પ્રત્યક્ષ કાર્યો:-	૧ વેક્સીનેશન કરવું ૨ . ડ્રેસિંગ કરવું ૩. પશુને જુદી જુદી પદ્ધતિથી દવાઓ આપવી ૪. કૃમિ થયેલ વાછરું તેને કૃમિનાશક દવા આપવી ૫ . રોગિષ્ટ પશુનો અભિયાસ કરવો
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. ઉચ્ચતર પશુસંવર્ધન અને પશુચિકિત્સા-બાબુભાઈ અવરાણી 2. ડેરી વિજ્ઞાન ભાગ -1 અને 2 -ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક મંડળ 3. પશુચિકિત્સા વિજ્ઞાન ના મૂળતત્વ 4. આહાર સ્વાસ્થ્ય વિજ્ઞાન અને પશુચિકિત્સા વિષયક જાહેર આરોગ્ય -ડૉ જ્યોતીન્દ્ર

	5. ગામડામાં ઘરગથતું સારવાર 6. પશુ શરીર ક્રિયા વિજ્ઞાન 7. પશુ વિજ્ઞાન
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 5. Core-5.3

Core:5.

Course Code	
Course Title	બાગાયત અને વન વિદ્યા Core-5
Credit	4
Teaching Per Week	4.Hrs
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	જુન -૨૦૨૩
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપર નો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ બાગાયતી પાકોના આધુનિક અભિગમોની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે અને બાગાયતી ખેતીમાં તેના ઉપયોગો વિશેની તાલીમ મેળવી શકે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	બાગાયતી પાકોના આધુનિક અભિગમોની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે અને તેના બાગાયતી ખેતીમાં ઉપયોગ વિશે તાલીમ મેળવી પોતાની ક્ષમતામાં વધારો કરી શકે.

CourseOutcomes	CO.1.હાઈડ્રોપોનીક્સ પદ્ધતિની ઊંડાણપૂર્વકની સમજ મેળવી વ્યાપારિક ધોરણે આ પદ્ધતિથી ખેતી કરી આર્થિક સમૃદ્ધિ લાવી શકે. CO.2. ફળ પાકોના મૂલ્ય વૃદ્ધિ માટે કેનિંગની પદ્ધતિઓની વિસ્તૃત જાણકારી મેળવી સ્વરોજગારીની તક ઊભી કરી શકાય. CO.3.બાગાયતી પાકોમાં જૈવિક નિયંત્રણની અગત્યતા સમજી તેની વિવિધ પદ્ધતિઓની સમજ મેળવે. CO.4 બાગાયતી પાકોમાં પેશીસંવર્ધન પદ્ધતિની ઉપયોગીતા જાણે અને તેની તાલીમ મેળવે. CO.5. બાગાયતી ખેતીમાં પ્લાસ્ટિક કલ્ચરનું મહત્વ અને ઉપયોગીતાની સમજ.			
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	બાગાયતી પાકોના આધુનિક ઘટકો વિશે પૂર્વ પ્રાથમિક જ્ઞાન			
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1. હાઈડ્રોપોનીક્સ - અર્થ, ફાયદા, આયોજન અને પ્રકારો. એકમ-2. કેનિંગ - અર્થ, મહત્વ અને કેનિંગની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ. એકમ-3. બાગાયતી પાકોમાં જૈવિક નિયંત્રણ - અર્થ અને મહત્વ (અગત્યતા), જૈવિક નિયંત્રણની પદ્ધતિઓ. પરજીવી કીટકો: દ્રાચાકોગામા,એપેન્ટેલિસ , એપેરી કેનિયા, મેલાનો લ્યુકા, ટેકીનીડ માખી, એન્કાર્સિયા, પર ભક્ષી કીટકો: લેડી બર્ડ બીટલ, કાઈસોપર્લા, સીર ફીડ માખી, પર ભક્ષી ચુસીયા, માલાડા બોની નેન્સીસ, રોગ કારકો: બેસીલસ થુરન્જીસીસ, ન્યુક્લિયર, પોલી હિડ્રોસીસ વાયરસ, ગેન્થું સોસીસ વાયરસ , બીવેરીયા બેન્ઝીયાના, જીવાત નિયંત્રક કૃમીઓ. એકમ-4.પેશીસંવર્ધન પ્રક્રિયા: કેળામાં પેશીસંવર્ધન, ખારેકમાં પેશીસંવર્ધન, દાડમમાં પેશીસંવર્ધન, પરવળમાં પેશીસંવર્ધન અને કંકોડામાં પેશીસંવર્ધન. એકમ-5. બાગાયતી ખેતીમાં પ્લાસ્ટિકનું મહત્વ અને ઉપયોગો.			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	ખેતીના આધુનિક અભિગમો	કૃષિ યુનિ. આણંદ	
	2.	જૈવિક નિયંત્રણ	કૃષિ યુનિ. આણંદ	
	3.	પાક સંરક્ષણ ભાગ ૧	બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બુક ડીપો અમદાવાદ

	4.	પાક સંરક્ષણ વિશેષાંક કૃષિ ગો વિદ્યા	કૃષિ યુનિ. આણંદ -
	5.	હાઈડ્રોપોનીક્સ	કૃષિ યુનિ. આણંદ
	પ્રત્યક્ષ કાર્યો. 1. કેમ્પસમાં હાઈડ્રોપોનીક્સ ફાર્મનું આયોજન કરતાં શીખે.. 2. નજીકની પેશીસંવર્ધન પ્રયોગશાળાની મૂલાકાત લઈ જાણકારી મેળવે. 3. નજીકની કેનિંગ ઉદ્યોગ (પ્રોસેસિંગ યુનિટ)ની મૂલાકાત લઈ મૂલ્ય વર્ધનની પ્રક્રિયા સમજે.		
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.		
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination		

B.R.S. Sem :- 5 (T.Y.) કોર =5.4

Course: : ગ્રામવિસ્તરણ (Rural extension)

Course Code	1
Course Title	ગ્રામવિસ્તરણ (Rural extension)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.

Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિસ્તરણ ની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી શકશે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	ગ્રામવિસ્તરણ પદ્ધતિઓ વિશે સમજણ કેળવે.
Course Outcomes	C.O :1ગ્રામવિસ્તરણ પદ્ધતિઓ ની પ્રાથમિક જાણકારી મેળવે અને સક્ષમ બને.. C.O :2વિસ્તરણ કાર્યોની સરળતા માટે વ્યક્તિગત સંપર્ક ખેતર મુલાકાત ,કચેરી મુલાકાત કરી વ્યક્તિગત પ્રશ્નો પાઠવી ખેડૂતોને દતક લઈ મિનિકીટ આપી પ્રોયોગો કરાવશે। C.O :3વિસ્તરણ કાર્યની સફળતા માટે જુથ સભાઓ કરી તેને તાલીમ આપી નિદર્શન સ્થળોની મુલાકાત કરાવી ગામ ઉત્પાન કરશે અને આત્મવિશ્વાસ વધશે -વધારશે. C.O : 4. ગ્રામીણ વિસ્તારમાં કૃષિ પ્રદર્શન મેળો ગોઠવી સામૂહિક સભાઓ કરી પ્રદર્શનો ગોઠવી ગ્રંવિકાસના કાર્યકરો અને વિદ્યાર્થી ગ્રામજનો નવી વસ્તુ થી માહિતગાર થશે. C.O :5તમામ કાર્યક્રમો ની સફળતા માટે અલગ અલગ રીતે સંપર્ક કરી લોકોને પ્રોત્સાહિત કરતો થશે અને વિસ્તરણ પદ્ધતિ ની વ્યક્તિગત પદ્ધતિ થી વિદ્યાર્થી -ગ્રામ જનો માહિતગાર થઈ કાર્યકુશળતા વિકસાવશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ વિસ્તરણ ની પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 ...વિસ્તરણની પદ્ધતિઓ 1. પ્રસ્તાવના 2. ધ્યેયોઅનેહેતુઓ એકમ-2 વ્યક્તિગત સંપર્ક પદ્ધતિ વિવિધ વ્યક્તિગત સંપર્ક પદ્ધતિઓ

	1..ઘરઅનેખેતરમુલાકાત 2.. કચેરી મુલાકાત 3.વ્યક્તિગતપત્રોઅથવાપરિપત્રો 4 દતક લીધેલા અથવા મીની કીટ કૃષિના પયોગઅર્થે ઘર ખેતર મુલાકાત એકમ-3 ...જુથ સંપર્ક પદ્ધતિઓ વિવિધ જુથ સંપર્ક પદ્ધતિઓ 1..જુથસભા 2..કચેરી મુલાકાત 3..પરિણામ નિદેશન 4..પદ્ધતિ નિદેશન 5..ક્ષેત્રદિવસ/ક્ષેત્રનીમુલાકાત 6..અભ્યાસપ્રવાસ/શૈક્ષણિકપ્રવાસ એકમ-4 સમૂહ સંપર્ક પદ્ધતિઓ 1..સમૂહસભા 2..કૃષિપ્રકાશન 3..ઝુંબેશસભા 4..પૃદશન 5..સમૂહને સામેલ કરવો અથવા ગતિશીલતા આપવી એકમ-5 સંપર્ક પદ્ધતિની પસંદગી અને સંપર્ક પદ્ધતિઓ વચ્ચે જોડાણ 1.....સંપર્કપદ્ધતિની પસંદગીના ધોરણો 2...ગ્રામવિકાસમાટેસંપર્કપદ્ધતિઓનોઉપયોગ.. -
--	---

પ્રત્યક્ષકાર્યો	...1 વ્યક્તિગત સંપર્કપદ્ધતિનો ઉપયોગ કરીને કોઈ પણ એક ગામિણ સામાજિક પત્રોને સમજીને તેનો ઉકેલ આપવો. 2..શૈક્ષણિક પ્રવાસનું આયોજન કરવું. 3 કૃષિ અને ગામવિકાસના પૃદશનોની મુલાકાત લઈને અહેવાલ લેખન કરવું
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક -બાબુભાઈ અવરણ પ્રકાસન -અનડા પ્રકાસન,અમદાવાદ 2.કૃષિ વિસ્તરણ લેખક -ઇશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય પ્રકાસન -યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ,અમદાવાદ 3. extension and communication for development O.P.Dahma&O.P.Bhatnagar Oxford &IBH Publishig Co-Pvt ltd-new delhi 4. Extension Education and Rural Development SanthaGovind ,andG.Tamilselvi Agrobios (india)-jodhpur 5. Agriculture Extension impact and assessment A.K.shigh Agrobios (india)-jodhpur 6.Dimension of Extension Education B.P.mohapatra New iddia Publishing Agency-New Delhi
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 5 (T.Y.) core-5.5

Course: :ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)

Course Code	
Course Title	ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામવિકાસની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી શકશે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	ભારતીય અર્થતંત્રમાં ગ્રામીણ વિકાસનું મહત્વ વિદ્યાર્થી સમજે અને અત્યારે અમલમાં આવેલી નીતિઓ અને કાર્યક્રમોની જાણકારી મેળવવી.ગ્રામવિકાસમાં વ્યવસ્થાપનની જરૂરિયાત સમજે જેથી ગ્રામવિકાસના કાર્યક્રમને ઉચિત દિશા આપી શકાય.
Course Outcomes	C.O :1વિદ્યાર્થીઓ પ્રોજેક્ટની ઓળખ ધરાવતા શીખશે તથા પ્રોજેક્ટનો હેતુ વિષેની જાણકારી મેળવે. C.O :2પ્રોજેક્ટની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી,પ્રોજેક્ટનીપ્રક્રિયા વિષેની વિગતવાર માહિતી મેળવે. C.O :3વિકાસ પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ તૈયાર કરતાં શીખે. C.O:4.પ્રોજેક્ટ વ્યવસ્થાપનનો પરિચય મેળવી,મુલ્યાંકનની પદ્ધતિઓ વિશે જાણકારી મેળવશે. C.O :5પ્રોજેક્ટ થકી ગામડાના લોકોમાં બદલાવ અને વ્યવહારમાં પરિવર્તન કઈ રીતે આવે છે તે શીખશે.

Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામવિકાસમાં પ્રોજેક્ટ તૈયાર કરવાની પ્રાથમિક માહિતી પ્રાપ્ત કરશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 -ગ્રામવિકાસ પ્રોજેક્ટનું વ્યવસ્થાપન 1. લક્ષ્ય અને હેતુ 2. વ્યવસ્થાપનની (સંચાલન)અભિગમ,વહીવટ અને સંચાલન 3. વ્યવસ્થાપનની પ્રક્રિયા આયોજન વ્યવસ્થાપન(ગોઠવણી)સ્ટાફિંગ (ભરતી) દોરવણી,નિયંત્રણ 4. ગ્રામવિકાસ પ્રોજેક્ટનું વ્યવસ્થાપન એકમ-2 -પ્રોજેક્ટ અમલીકલનનું આયોજન અને વ્યવસ્થાપન 1. હેતુ અને ઉદ્દેશ 2. પરિચય 3. આયોજનના કાર્યો -નેટવર્ક એનાલિસિસ વર્ગીકરણ -તાજેતરની બનતી સમય એકમ-3 -વિકાસ પ્રોજેક્ટ (કાર્યક્રમનું દેખરેખ)મોનીટરીંગ 1. હેતુ અને ઉદ્દેશ 2. પરિચય 3. અર્થ 4. માહિતી પદ્ધતી -દેખરેખ સમયનું અનુસૂચિ પાલન -પ્રોજેક્ટ વ્યવસ્થાપનનો પરિચય અને પદ્ધતિ -દેખરેખ પદ્ધતિ એકમ-4 -પ્રોજેક્ટ મૂલ્યાંકન ડીઝાઇન અને પદ્ધતિ 1. હેતુ અને ઉદ્દેશ 2. પરિચય 3. ખ્યાલ 4. પરિણામો

	-મુલ્યાંકનનો પ્રકાર -મુલ્યાંકન પૂર્વ નિર્ધારણ -પદ્ધતિઓ અને વિસ્તાર -મુલ્યાંકનનો વિસ્તાર એકમ-5 -જ્ઞાનમા બદલાવ,પરિવર્તન,વલણ અને વ્યવહારમાં પરિવર્તન 1 હેતુ અને ઉદ્દેશ 2.પરિચય 3. KAP નો અર્થ 4. પુરક માહિતી -જ્ઞાન -વલણ -સુસંગતતા -આકારણી લોકો દ્રશ્યો -ભાગીદારી -નિર્વાહ -અંદર-સંબંધ -માપણી
પ્રત્યક્ષકાર્યો	1. વ્યવસ્થાપનની પ્રક્રિયામાં સંકળાયેલા સાત કાર્યની જાણકારી મેળવી તેના વિષે રિપોર્ટ તૈયાર કરવો. 2. વિકાસ કાર્યક્રમોમાં તાલુકા સ્તરે તાલુકા વિકાસ અધિકારીની વ્યવસ્થાપનના સંદર્ભ તાલુકા પંચાયતની મુલાકાત લઈને અહેવાલ તૈયાર કરવો. 3. કોઈ પણ એક પ્રોજેક્ટને નમૂના રૂપે લઈ તેનો મૂલ્યાંકન અહેવાલ તૈયાર કરવો.

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. Mishra,R.P.1974 regional development planning in india,vikas publishing house pvt.Ltd,delhi. 2. Shorlekar,S.A.and V.S.Sherlekar.1985,principles of business management, Himalaya publishing house,Bombay. 3. Mishra,S.N.1984 rural development planning-design&method,satvahan publishing house,delhi. 4. Chandan,J.S.1987,management theory&practice,vani educational book. vikas publishing house pvt.Ltd,delhi. 5. United Nations,1978.systematic monitoring and evaluation of integrated development programmes.a source book,new York. 6. Flshbein,Martin,1967. Readings in attitude theory and measurement,johnwiley and sons
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. SEM : 5

Course: ક્ષેત્રવિદ્યા (Agronomy)

Course code	6.1
Course title	ક્ષેત્રવિદ્યા (Agronomy)
Credit	4

Teaching per week	4hrs
Minimum weeks per semester	15 (વર્ગકાર્ય ,પરિક્ષા, તૈયારી, રજાઓવગેરે)
Effective from	જુન-2023
Purpose of course (વિષય નીજરૂરી યાત)	આપેપરનોહેતુવિદ્યાર્થીઓનેખેતીમાંઉપયોગીનવીટેકનોલોજીતેમજવિવિધખાતરો, મલ્ટીંગ, હોર્મોન્સઅનેબજારવ્યવસ્થાથીજાણકારકરવાનોછે.બદલાતાવાતાવરણઅને૨૧મીસદીમાંજ્યારેટેકનોલોજીનોવિકાસથવાથીઆંતરરાષ્ટ્રીયબજારોમાંખેતીપધ્ધતિનેટકાવામાટેઆનીમાહિતીહોવીજરૂરી છે.જેવિદ્યાર્થીનીક્ષમતાવધારેછે.
Course objective (વિષય નાહેતુ ઓ)	1. સુધારેલક્ષેત્રવિદ્યાકીયટેકનોલોજીનીજાણકારીમેળવે. 2. શોધ-સંશોધનઅનેતેનાલાભદાયીઉપયોગોવિશેજાણે. 3. દેશનાકૃષિવિકાસઆયોજનસંદર્ભેજ્ઞાનપ્રાપ્તકરે. 4. વર્તમાનકૃષિબજારવ્યવસ્થાવિશેનીજાણકારીમેળવે. 5. વર્તમાનખેતીસંબંધિતજ્ઞાનપ્રાપ્તકરે. 6. ખેતીનાવર્તમાનપ્રવાહોથીજાણકારરહે.
Course outcomes	Co:1 ટકાઉખેતીનુંમહત્વપાસાઓપડકારોઅનેવ્યવસ્થાપનનોખ્યાલઆપીમાહિતગારથશે.તે તેનો ઉપયોગ કરશે Co:2 કોન્ટ્રાક્ટફાર્મિંગવિશેવિગતેખ્યાલ મેળવશે અને લોકોને સમજાવશે.. Co:3 વર્મીકમ્પોસ્ટબનાવવાનીપદ્ધતિહાલનાસંજોગોમાંતેનીઅગત્યતાઅનેવર્મીવોશનાગુણધર્મોઅનેબના

	વવાનીપદ્ધતિવિશેજાણી તેનો ઉપયોગ કરાવશે . Co:4 હોર્મોન્સનાપ્રકારોકુલછોડફળપાકોઅનેશાકભાજીમાંતેનોઉપયોગઅનેવપરવામાંધ્યાનમાંરાખવાની બાબતોથીહોર્મોન્સનો ઉપયોગ કરતાં થશે. Co:5 જેવિકખાતરોનાપ્રકારવાપરવાનીપદ્ધતિઅનેજૈવિક ખાતરોનો વપરાશ કરતાં ખેડૂતોને મદદરૂપ થશે. Co:6 મલચીનગતેનાપ્રકારતેમજતેનાફાયદાઅનેગેરફાયદાવિશેખ્યાલમેળવી ખેડૂતોને સમજાવશે. Co:7 કૃષિબજારઅર્થઅગત્યતાહાલનીસ્થિતિબજારનાપ્રકારઅનેખેતીપેદાશનાવેચાણનાપ્રશ્નોઅનેઉપાયો વિશેખ્યાલમેળવી કૃષિ બજાર વિશે સમજતો થશે. Co:8 પાકવીમોમેળવવામાટેનીપ્રક્રિયાલાભાર્થીનીપાત્રતાતેમાટેનીકામગીરીસહાયની,મંજૂરીજરૂરીકાગળો નીરજુઆતયોજનાનુંપ્રિમીયમતેનીશરતોબીલોકરવાનીકામગીરીનોખ્યાલમેળવી ખેડૂતોને તેનો લાભ લેવામાં મદદરૂપ થશે.
Pre-requisite પૂર્વજરૂરિયાત	ખેતીમાંઉપયોગીરાસાયણિકસેન્દ્રીયઅનેજેવિકખાતરોનોખ્યાલબજારનોખ્યાલતેમજપાકવીમાયોજનાનીમાહિતીહોવી.
Course content અભ્યાસક્રમ	એકમ:1 ટકાઉખેતી - પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, ટકાઉખેતીનામહત્વનાપાસાં, ટકાઉખેતીએકપડકાર, ટકાઉખેતીમાટેજરૂરીવ્યવસ્થાપનપદ્ધતિવગેરે. એકમ:2 કોન્ટ્રાક્ટફાર્મિંગ - કરારઆધારિતખેતી (contract farming) -વ્યાખ્યા, પ્રસ્તાવના, વિવિધક્ષેત્રેકોન્ટ્રાક્ટફાર્મિંગ, ફાર્મિંગનુંસ્વરૂપ, તેનાલાભાલાભવગેરે. એકમ:3 વર્મિકમ્પોસ્ટ (wormy compost) - પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, વર્મિકમ્પોસ્ટબનાવવનીપદ્ધતિ, હાલનાંસંજોગોમાંવર્મિકમ્પોસ્ટનીઅગત્યતા, વર્મીવોશ- પ્રસ્તાવના, તેનીવ્યાખ્યા, વર્મીવોશનાગુણધર્મો, નાનાપાયાપરધરગથ્યુવપરાશમાટેવર્મીવોશબનાવવાનીપદ્ધતિ,

	મોટાપાયાપરવપરાશમાટેવર્મીવોશમેળવવાનીપદ્ધતિ, તેનાઉપયોગઅનેપ્રયોગવગેરે. એકમ:4 જૈવિકખાતરો(Bio- fertilizer) - પ્રસ્તાવના, જૈવિકખાતરએટલેશું? જૈવિકખાતરનાપ્રકાર, જૈવિકખાતરવાપરવાનીપદ્ધતિઓ, પ્રવાહીજૈવિકખાતર, પ્રવાહીજૈવિકખાતરવાપરવાનીપદ્ધતિઓ, જૈવિકખાતરનાઉપયોગમાંલેવાનીકાળજી, ફાયદાવગેરે. એકમ:5 વૃદ્ધિઅંતસ્ત્રાવો(હોર્મોન્સ) - પ્રસ્તાવના, વૃદ્ધિનિયંત્રકોનીવ્યાખ્યા, તેનામુખ્યપ્રકાર(વર્ગ) ,વનસ્પતિનીજુદીજુદીદેહધાર્મિકક્રિયામાંવૃદ્ધિનિયંત્રકોનોઉપયોગ, ફળપાકો, શાકભાજીપાકોઅનેફૂલછોડમાંવૃદ્ધિનિયંત્રકોનોઉપયોગ, વૃદ્ધિનિયંત્રકોનાછંટકાવવખતેધ્યાનમાંરાખવાનીકાળજીવગેરે. એકમ:6 આવરણ(મલ્ચીંગ- mulching) - પ્રસ્તાવના, વ્યાખ્યા, મલ્ચનાહેતુઓ, મલ્ચીંગનાંપ્રકાર, મલ્ચીંગમાંધ્યાનમાંરાખવાજેવીબાબતો, ભેજસંરક્ષણમાંઉપયોગી, મર્યાદાઓ, સંશોધનપરિણામવગેરે. એકમ:7 કૃષિબજાર(Agricultur -marketing) - પ્રસ્તાવના, બજારનોઅર્થ,ખેતબજારનીઅગત્યતા, કૃષિબજારનીહાલનીસ્થિતિ, બજારનાપ્રકાર, કૃષિબજારસુધારણા,કૃષિપેદાશનાવેચાણનાપ્રશ્નો, ઉપાયોતથાપગલાંવગેરે. એકમ:8પાકવીમો (crop insurance) -પ્રસ્તાવના, પાકનુકશાનઅંતર્ગતખેતીમાંજોખમો, ગામતાલુકો, વિસ્તારજાહેરકરવાનીપ્રક્રિયાસહિતનું, લાભાર્થીનીપાત્રતા, સર્વેનીકામગીરી,ધોરણઅરજીમંજૂર, સહાયમેળવવાઅરજીકરવાનીઅનેસાધનિકકાગળોરજીકરવાનીપદ્ધતિ, યોજનાનુંપ્રિમિયમદર, વિમિતરાશી, યોજનાનીશરતોઅનેબોલીકરવાનીકાર્યપદ્ધતિઅમલીકરણવગેરે.
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1. ટકાઉખેતીકરતાખેડૂતોનીમુલાકાતલેવી. 2. વર્મીકંમ્પોસ્ટખાતરનુંનિદર્શનકરવુંતેમજઉત્પાદનયુનિટનીમુલાકાતલેવી. 3. કોન્ટ્રાક્ટખેતીસાથેજોડાયેલખેડૂતોનીમુલાકાતલેવી. 4. વિવિધખાતરનાનમૂનાનુંકલેકશનકરવું. 5. ખેતીમાંમલ્ચીંગનોઉપયોગકરતાખેડૂતોનીમુલાકાતલેવી.

	6. જુદાજુદાબજારનીમુલાકાતલેવી. 7. પાકવિમાનીજાણકારીમાટેતાલુકાપંચાયતનીકૃષિશાખાનીમુલાકાતલેવી.
Referen ce books સંદર્ભગ્ર થો	1.ગુજરાતીસંપતિઅનેવ્યવસ્થાપન (શ્રીબાબુભાઈઅવરાણી) અનડાપ્રકાશનઅમદાવાદ 2. વનસ્પતિદેહધાર્મિકવિદ્યા (ડો.ચીનોય, ડો.બી.એલ.વૈદ) 3.જમીનવિજ્ઞાનઅનેવ્યવસ્થા (ડોહસમુખસુથાર) 4.એગ્રીફિલ્મ (આઈ.સી.સી.બેન્ક) 5.સજીવખેતીતરફ (પર્યાવરણકેન્દ્રઅમદાવાદ) 6. કૃષિજીવન (જી.એસ.એફ.સી-વડોદરા) 7.કૃષિગોવિદ્યા (આંણદએગ્રીયુનિ-આંણદ) 8.જમીનવિજ્ઞાન (હીરાલાલદેસાઈ) 9.જમીનવિજ્ઞાન(પંડિયા,હરિયાઅનેમહેતા) 10.કૃષીબજારવ્યવસ્થા (ડો.દિનેશકુમાર / ચૌધરીએકેડેમિકપબ્લિકેશન - અમદાવાદ) 11.સરકારીખાતુ (તાલુકાપંચાયત/જિલ્લાપંચાયત)
Teachin g method ology શિક્ષણપ દ્વિતિઓ	વર્ગશિક્ષણકાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનારઅનેસ્વાધ્યાય.
Evaluati on method મૂલ્યાંક નપદ્ધતિ	30% internal assessment based on class attendance, participation, class test,quiz, assignment, seminar,internal examination,etc.70% External based on semester and university Examination

ત્રિ	
------	--

S.Y.B.R.S. Sem :- 5 6.2

Course: 301: પશુપાલન Animal Husbandry

Course Code	
Course Title	પશુપાલન Animal Husbandry
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષયથી પશુપાલન ક્ષેત્રે ડેરી ઉદ્યોગ -ડેરી વિકાસ અને સહકારી મંડળીની રચના ,કાર્યો સાથે પશુપાલન ક્ષેત્રો મળતી વિવિધ યોજના વિશે જાણકારી મેળવે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	૧.ડેરી ઉદ્યોગ ની વિકસતી ક્ષિતિજો વિશે જાણે . ૨.ડેરી વિકાસની સરકારશ્રીની થતાં સહકારી યોજનાઓ વિશે જાણે ૩.ઘેટાં ,બકરા થતાં મરઘાં પાલન વિશેજાણે ૪.ગામડાંની દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીથી માહિતગાર થાય ૫. આધુનિક ડેરી ઉદ્યોગ થી પરિચિત થાય .

Course Outcomes	C. 0 .1.. ગામડાંની દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળી વિશે જાણકારી આપવી C. 0 2 બી. સિ. યુ થતાં કાર્યો પદ્ધતિ વિશે જાણકારી મળશે . C.3.ડેરી ઉદ્યોગ વિશે જાણકારી મળશે C. 0 .4.. એનિમલ હોસ્ટેલ વિશે જાણકારી મળશે C. 0 .5. .ઘેટાં ,બકરા થતાં મરઘાં પાલન વિશે જાણકારી મળશે C. 0 .6 . પશુપાલન વિશે જાણકારી મળશે c. 0 .7. આધુનિક ડેરી ઉદ્યોગ વિશે જાણકારી મળશે
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	
Course Content અભ્યાસક્રમ	1. ભારત અને ગુજરાતમાં ડેરી ઉદ્યોગ અને ડેરી વિકાસ 2. ગામડાંની દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીની રચના અને કાર્યો 3. જિલ્લા દૂધ ઉત્પાદક સહકારી સંઘ સહકારી ડેરી ઉદ્યોગ નું માળખું મ 4. ડેરી પ્રદર્શન ,આધુનિક ડેરી ઉદ્યોગ એનિમલ હોસ્ટેલ 5ક્રાંતિ કાર્યક્રમ ,ઓપરેશન ફલડ યોજના 6 સરકારશ્રી ની મહત્વ ની યોજના ઓ .ઘેટાં ,બકરા થતાં મરઘાં પાલન 7..ઘેટાં ,બકરા થતાં મરઘાં પાલન ની વિવિધ ફાર્મ નું આયોજન ,આહાર ,રોગો અને ઉપચાર

પ્રત્યક્ષ કાર્યો:-	1 ગામડાંની દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીની મુલાકાત લેવી 2. બી. સિ. યુ થતાં કાર્યો પદ્ધતિનો અભ્યાસ કરવો. 3. સહકારી ડેરી થતાં શીત કેન્દ્રો ની મુલાકાત લઈ તેના વિવિધ વિભાગો અને પ્રક્રિયા નો અભ્યાસ કરવો 4. એનિમલ હોસ્ટેલ મુલાકાત લેવી 5. ઘેટાં ,બકરાના ઉછેર ના પ્રત્યક્ષ આભિયસ 6. પોલ્ટ્રી ફાર્મની મુલાકાત લેવી
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧. ડેરી વિજ્ઞાન-સી.એચ.જોશી-યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. ૨. દૂધ અને દૂધની બનાવટો-બી.એન.પટેલ-યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. ૩. ગો-દર્શન સામાયિક ક્લીનમિલ્ક પ્રોડક્શન વિશેષાંક. ૫.પા.વિભાગ ૪. ડેરી ઉદ્યોગ-જુનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટી. ૫. A Text Book of Animal Husbandry – G.C.Banerjee Oxford & IBH Publicalyan – New Delhi. ૬. A Hand Book Animal Husbandry – ICAR- New Delhi
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

Core:6

Course Code	
Course Title	બાગાયત અને વન વિદ્યા Core-6
Credit	4
Teaching Per Week	4.Hrs
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	જુન -૨૦૨૩
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપર દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ બાગાયતી પાકોમાં મૂલ્યવર્ધનનું મહત્વ સમજે તેમજ મૂલ્યવર્ધનની પ્રક્રિયાની જાણકારી મેળવી સ્વરોજગારીની તકો ઊભી કરે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ બાગાયતી પાકોમાં મૂલ્યવર્ધન પ્રક્રિયાની સમજણ તથા તેનું મહત્વ સમજી પોતેસ્વરોજગારીની તકો ઊભી કરીને આર્થિક રીતે પગભર થઈ શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવાનો હેતુ રહેલો છે.
CourseOutcomes	CO.1. બાગાયતી પાકોમાં મૂલ્યવર્ધનની જુદી જુદી પદ્ધતિઓની જાણકારી પ્રાપ્ત કરી સ્વરોજગારીની તકો પ્રાપ્ત કરે. CO.2.મૂલ્યવૃદ્ધિને અસર કરતાં પરિબલોની જાણકારી મેળવી તેનો લાભ લઈ શકે. CO.3.ફળ પાકોની જુદી જુદી બનાવટોની પદ્ધતિ જાણી, પોતે વ્યાપારિક ધોરણે અમલ કરી આર્થિક મદદ મેળવી શકે. CO.4.શાકભાજીની જુદી જુદી બનાવટોની પદ્ધતિ જાણી રોજગારીની તકો પ્રાપ્ત કરી શકે. CO.5. ફૂલોમાંથી જુદી જુદી પેદાશોની બનાવટ બનાવી તેને સ્વતંત્ર રીતે અમલવારી કરી રોજગારી મેળવી શકે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ફળ, ફૂલ, અને શાકભાજી પાકોની બનાવટો વિશે પ્રાથમિક જ્ઞાન
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1. મૂલ્યવર્ધન -અર્થ અને મહત્વ, મૂલ્યવર્ધનની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ જેવી કે ગ્રેડિંગ ,પ્રોસેસિંગ, પેકિંગ , કોલ્ડ સ્ટોરેજ, પ્રમાણપત્રો, બાયોટેકનોલોજી. એકમ-2.મૂલ્યવર્ધનને અસર કરતાં પરિબલો: ટેકનોલોજી, ગુણવત્તા , માંગ અને પુરવઠો , ભૌતિક સગવડતા, બજાર , ગ્રાહક, સરકારની નીતિ , ટેક્ષ અને ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ.

	એકમ-૩. ફળ પાકોમાં મૂલ્યવર્ધન : મહત્વ, જામ, જેલી અને મામલેડની બનાવટ, અથાણાં, જ્યુસ અને પાઉડરની બનાવટ , વેફરની રીત , ચીકુ અને કેલા , સૂકવણી. એકમ-૪. શાકભાજીના પાકોમાં મૂલ્યવર્ધન: મહત્વ, અથાણાં , સોસ , સૂપ , અને કેચપની રીત, વેફર, સૂકવણી. એકમ-૫. ફૂલ પાકોમાં મૂલ્યવર્ધન: મહત્વ, વેણી, ગજરા, બુકેની બનાવટ , ગુલાબજળ, અત્તરની બનાવટ. એકમ-૬. બાગાયતી પાકોના નિકાસ વખતે રાખવાની કાળજી: મહત્વ, જાતો, વાડીની પસંદગી , વીણી , વહન , અલગ તારવવા , વકલ પાડવા, ફળોને ધોવા , માવજત , પેકિંગ , પ્રિ કુલીંગ , સંગ્રહ વ્યવસ્થા , કન્ટેનર , શીપીંગ, મુખ્ય ફળ પાકોની નિકાસની પ્રક્રિયા - ચીકુ, કેળા, કેરી.			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	ફળ વિશેષાંક કૃષિ ગો વિદ્યા	કૃષિ યુનિ. આણંદ -	
	2.	શાકભાજી વિજ્ઞાન	કૃષિ યુનિ. આણંદ	
	3.	ખેડૂત માર્ગદર્શિકા	કૃષિ યુનિ.નવસારી	
	4.	મૂલ્યવર્ધન	કૃષિ યુનિ. આણંદ	
	પ્રત્યક્ષ કાર્યો. 1. જામ, જેલી , સોસ , કેચપ , અને સુકવણીની પ્રક્રિયાની જાણકારી મેળવે. 2. ફળ અને શાકભાજીની પ્રોસેસિંગ પ્રક્રિયાની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.			
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય , ચર્ચા , પ્રત્યક્ષ કાર્યો , સ્વ-અભ્યાસ , સેમિનાર , પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

T y B.R.S. Sem :- ૫ કોર ૬.૪

Course: ગ્રામ વિસ્તરણ rural Extension

Course Code	1
Course Title	ગ્રામ વિસ્તરણ rural Extension
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ ગ્રામ વિસ્તરણ વિષે સમજે
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	૧.વિસ્તરણ કાર્યો માં સંદેશાવાહન પ્રક્રિયા ની અગત્યતા વિદ્યાર્થી સમજે ૨ વિસ્તરણ કાર્યોમાં લોકસભાગિતા ની જરૂરિયાત વિદ્યાર્થી જાણે અને સમજે . ૩.વિસ્તરણ ના આધુનિક અભિગમ P.R.A પદ્ધતિ થી વિદ્યાર્થી વાકેફ

	થાય
CourseOutcomes	C.O. 1. વિસ્તરણ કાર્યોમાં સંદેશા વહન ની પ્રક્રિયા વિષે સમજ અને વિદ્યાર્થી પોતે અને ગ્રામજનોને નવી બાબતોથી વાકેફ કરે. C.O.2 વિદ્યાર્થીઓ અને ગ્રામજનો કૃષિ કેન્દ્રો અને તેની સંશોધન પદ્ધતિ અને બાબતો થી માહિતગાર થાય. C.O. 3. વિસ્તરણ કાર્યો દ્વારા વિદ્યાર્થી –ગ્રામજનોમાં સહકારીતા ની ભાવના વિકશે. C.O.4 વિદ્યાર્થીઓ અને ગ્રામજનો ને ગામની માહિતી આધારે વિકાસ કાર્યક્રમો તયાર કરે તે માટે માહિતગાર બને.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ વિસ્તરણની અંગેની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ -1 વિસ્તરણ કાર્યોમાં સંદેશા વહન ની પ્રક્રિયા -સંદેશા એટલે શું ?સંદેશા વહન નો અર્થ -સંદેશા વહન ના મુખ્ય તત્વો -સંદેશા વહન ના અવરોધક પરિબલો -સંદેશા વહન ના માર્ગો ને અસરકારક બનાવવાની મુખ્ય બાબતો । એકમ-૨ કૃષિ વિસ્તરણ સેવા ઓ -કૃષિ વિસ્તરણ ની પ્રણાલી T &V પદ્ધતિ કૃષિ ની યુનિવર્સિટી ની વિસ્તરણ માં ભૂમિકા -કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રો અને વિવિધ વિસ્તરણ સેવા ઓ ની ભૂમિકા -આત્મા કાર્યક્રમ એકમ ૩ વિસ્તરણ કાર્યો માં સહભાગી અભિગમ -લોક સહભાગીતા એટલે શું ?લોક સહભાગીતા ના અવરોધક પરિબલો -લોક સહભાગીતા વધારવાના ઉપાયો વિકાસ કાર્યક્રમ માં ગ્રામ જનો ને સહભાગી બનાવવાની રીતો . એકમ ૪ વિસ્તરણ કાર્યો માં સહભાગી ગ્રામીણ ચકાસણી (પીઆરએ) -વિસ્તરણ કાર્યોમાં સહભાગી ગ્રામીણ ચકાસણીની અગત્યતા તેની વ્યાખ્યા -મહત્વ -ચકાસણીની રીતો અને પાયા ના સિદ્ધાંતો .
પ્રત્યક્ષ કાર્યો	1.તાલીમ અને મુલાકાત અને કચેરી ની મુલાકાત લઈ તેનો અહેવાલ બનાવવો. ૨ કોઈ એક ગ્રામ વિકાસ માં કાર્ય કરતી સર્વેચીક સંસ્થા ની મુલાકાત લઈ તે સંસ્થા કેવી રીતે લોક સહકાર મેળવે છે ? તે પ્રત્યક્ષ જોવું -સમજવું અને અહેવાલ બનાવવો ૩.PRA પદ્ધતિ ની ચકાસણી ગામ માં જઈ ને કરવી અને તે આધારે મેળવે માહિતી નો અહેવાલ બનાવવો .

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	૧. ગ્રામ સેવક સહાયક લેખક- જયંતી લાલ દવે નવ ભારત સાહતીય મંદિર -અમદાવાદ ૨.સહભાગી ગ્રામીણ ચકાસણી વિકસત -જોધપુર ટેકરા -અમદાવાદ ૩.વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક -બાબુભાઈ અવરની પ્રકાસન -અંનકા પ્રકાસન ૪. કુદરતી સપતિ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન લેખક બાબુભાઈ અવરાણી પ્રકાસન -અંનકા પ્રકાસન,અમદાવાદ ૫. લોક સહયોગ થી વિકાસભાગી લેખક -અનિલ શાહ નવભારત સાહિત્યો મંદિર -અમદાવાદ ૬. ગ્રામવિકાસમાં લોકભાગીદારી -સમસ્યા -ઉકેલો લેખક -દિલીપભાઈ મર્થક યોજના સામાયિક -અંક -૧૧-વર્ષ -૧૯૯૬ ૭. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ લેખક-ઇશ્વરભાઈ પટેલ પ્રકાસન -યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ,અમદાવાદ 7.Extension and Communication For Development O.P.Dahma&O.P.Bhatnagar Oxford &IBH Publishing Co-Pvt. Ltd New Delhi 8.Extension Education and rural Development Santha Govind and G. Tamilselvi Agrobios (india)-Jodhpur 9.Extension communication and Management G.L.Ray ,kaliyanipublishars New Delhi 10.Dimensions of Extension Education B.P. Mohapatra New india Publishing agency, New Delhi
--	---

TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. Sem :- 5 (T.Y.) core-6.5

Course: ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)

Course Code	
Course Title	ગ્રામવિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management)
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામવિકાસમાં ચાલતી યોજનાઓની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી શકે અને પ્રોજેક્ટનો અર્થ સમજી શકે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય અર્થતંત્રમાં ગ્રામીણ વિકાસનું મહત્વ સમજે અને અત્યારે અમલમાં આવેલી નીતિઓ અને કાર્યક્રમોની જાણકારી ધરાવે. 2. ગ્રામવિકાસમાં વ્યવસ્થાપનની જરૂરિયાત સમજે જેથી ગ્રામવિકાસના કાર્યક્રમને ઉચિત દિશા આપી શકાય. 3. વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વિષેની પૂરેપૂરી માહિતી પ્રાપ્ત થઈ શકે.

Course Outcomes	C.O :1વિદ્યાર્થીઓ પ્રોજેક્ટની ઓળખ ધરાવે તથા પ્રોજેક્ટનો હેતુ વિષેની જાણકારી મેળવે. C.O :2પ્રોજેક્ટની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી,પ્રોજેક્ટ ઘડતરની પ્રક્રિયા વિષેની વિગતવાર માહિતી મેળવે. C.O :3વિદ્યાર્થીઓ વિગતવાર પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ તૈયાર કરતાં શીખે પ્રોજેક્ટમાં સમયની શી ભૂમિકા રહેલ છે જેમાં વર્તમાન,ભવિષ્યની બાબતોને ધ્યાનમાં લઈને કાર્ય કરતાં શિખશે.. C.O :4. પ્રોજેક્ટ મૂલ્યાંકન શા માટે જરૂરી છે અને તેનું મૂલ્યાંકન કેવી રીતે કરવું જોઈએ તેના વિષે માહિતગાર થશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામવિકાસમાં આયોજન થકી પ્રોજેક્ટ તૈયાર કરવાની પ્રેરણા પ્રાપ્ત કરશે.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 -પ્રોજેક્ટ પરિણામ,ઓળખ અને નિયમન 1. પ્રોજેક્ટનો હેતુ અને ઉદ્દેશ 2. પ્રોજેક્ટનો પરિચય 3. પ્રોજેક્ટનું પરિણામ 1. કાર્યજૂથ 2. સ્વતંત્રતા અને સહાયક 3. સંબંધિત લાભાર્થી જૂથ 4. મૂડીરોકાણમાં ફાળો 5. નાણાકીય લાભો 6. કાર્યની સોંપણી અને વિસ્તાર નિર્ધારિત 4. પ્રોજેક્ટની ઓળખ 5. પ્રોજેક્ટની માળખાકીય (ઘડતરની)પ્રક્રિયા 1. પ્રથમ પગલું 2. બીજા અવિપગલા 6. વિગતવાર પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ 1. સારાંશ અને તારણ

2. પરિચય
3. પૃષ્ઠભૂમિ
4. પ્રોજેક્ટ તાર્કિક આધાર
5. પ્રોજેક્ટ વિસ્તાર
6. આ પ્રોજેક્ટ
7. સંસ્થા અને વ્યવસ્થાપન
8. ઉત્પાદન,બજાર અને નાણાકીય પરિમાણ
9. લાભો
10. પરિણામલક્ષી બાબતો
11. બિડાણ

એકમ-2

-પ્રોજેક્ટ મૂલ્યાંકન -1. -તકનીકી શક્યતા

1. હેતુ અને ઉદ્દેશ
2. પરિચય
3. પ્રોજેક્ટ મૂલ્યાંકન-શું? શા માટે, કેવી રીતે
4. તકનીકી શક્યતા

1. મુખ્ય વિશેષતા

- સમય,સંબંધ,અર્થશાસ્ત્ર અને અસામાનતા
- પ્રક્રિયાની પસંદગી

2. પસંદગીની સમસ્યા

- આર્થિક
- સ્થાન

એકમ-3

-પ્રોજેક્ટ મૂલ્યાંકન 2 (આર્થિક શક્યતા)

1. હેતુ અને ઉદ્દેશ
2. પરિચય
3. આર્થિક શક્યતા શું? કેવી રીતે ? શા માટે ?
 1. આર્થિક કાર્યક્ષમતા
 2. ખર્ચ અને લાભો
4. આર્થિક મૂલ્યાંકનના સમયની ભૂમિકા
 1. વર્તમાન,ભવિષ્ય આર્થિક મૂલ્યો
 2. અનિયંતિતા વિષે અંદાજ
5. આર્થિક કાર્યક્ષમની પસંદગીના સુચકાંકો

	1. વર્તમાન મૂલ્યનો ચોખ્ખો લાભ 2. લાભ-ખર્ચ ગુણોત્તર 3. આંતરિકનો દર પરત એકમ-4 -પ્રોજેક્ટ મૂલ્યાંકન-3(નાણાકીય શક્યતા) 1. હેતુ અને ઉદ્દેશ 2. પરિચય 3. અર્થ અને અવકાશ 4. મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ 1. વ્યાપારી દેવદૂત 2. આંશિક વ્યાપારી દેવદૂત 3. રોકડ પ્રવાહ નિવેધન 5. સુચકાંકો 1. વળતર અવધિ 2. રોકાણ પર સરેરાશ વળતર 3. નાણાકીય આંતરિક વળતરની ભૂમિકા 6. એક પ્રોજેક્ટ માટે માપદંડ
પ્રત્યક્ષકાર્યો	1. કોઈ પણ એક ગ્રામવિકાસનો પ્રોજેક્ટ તૈયાર કરવો. 2. ગ્રામવિકાસના પ્રોજેક્ટની ટેકનિકલ અને નાણાકીય શક્યતાઓ સાથેનું પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ તૈયાર કરવો. 3. N.G.O દ્વારા ચાલતા પ્રોજેક્ટની મુલાકાત લઈ તે પ્રોજેક્ટનો સર્વાંગી અભ્યાસ કરી અહેવાલ તૈયાર કરવો.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. J.Price,1982. E Conomic Analysis of Agricultural projects, the Johns Hopkins university,pres:Baltimore and London. 2. Mishra S.N.1984 RURAL DEVELOPMENT PLANNING,NEW DELHI 3. Mote V.L. 1979 capital investment decisions,macmillan company of india ltd,newdelhi.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.

Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

Course: ગ્રામબજાર (RURAL MARKETING)

B.R.S. Sem :- 5 (T.Y.)

Course Code	9.1
Course Title	ગ્રામબજાર (RURAL MARKETING)
Credit	
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામબજારની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી શકશે.
CourseObjective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ બજાર અંગેની સંપૂર્ણ માહિતીથી માહિતગાર થાય. વિદ્યાર્થીઓ શહેરી બજાર અને ગ્રામ્ય બજાર વચ્ચે શું તફાવત છે, તેના વિશે માહિતગાર થશે. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ બજારમાં ઉદ્ભવતી સમસ્યા પ્રશ્નો વગેરે વિશે જાણકારી મેળવે. વિદ્યાર્થીઓ બજાર વ્યવસ્થા અને બજારોનો વિકાસ કેવી રીતે થાય, તેના વિષેની ઉડાણપૂર્વક માહિતીની જાણકારી મેળવે. વિદ્યાર્થીઓ સહકારી બજાર વ્યવસ્થા અંગે માહિતગાર થાય. વિદ્યાર્થીઓ ખેતીવાડી ઉત્પાદન બજાર સમિતિ (APMC)ની પ્રવૃત્તિ અને તેના અભિગમો વિશે માહિતગાર થાય.

Course Outcomes	C.O :1વિદ્યાર્થીઓ માર્કેટિંગનો અર્થ તેની જરૂરિયાત વિશે સંપૂર્ણ રીતે માહિતી મેળવશે.અને માર્કેટિંગના કાર્યક્ષેત્ર વિશે સમજ મેળવશે. C.O:2ગ્રામ્ય અને શહેરમાં માર્કેટિંગ વચ્ચેનો શો તફાવત રહેલ છે?તેના વિશે જાણકારી ધરાવશે.અને ગ્રામીણ વિસ્તારના ગ્રાહકોના લક્ષણો વિશે સમજ મેળવશે. C.O:3ગ્રામીણ બજારમાં માલનું વિતરણ કરવાની સમસ્યા વિશે જ્ઞાન મેળવશે.અને ગ્રામીણ ક્ષેત્રે માલ વિતરણના પ્રશ્નોથી વાકેફ થશે. C.O :4. માર્કેટિંગમાં નવા ઊભરતા ખ્યાલો અને પ્રવાહ વિશે માહિતી મેળવશે.અને બજાર વ્યવસ્થા અને બજારોનો વિકાસ કેવી રીતે કરવો તેની પણ સંપૂર્ણ માહિતી મેળવશે. C.O :5નિયંત્રિત બજાર અને ભારતમાં નિયંત્રિત બજારોના વિકાસ વિશે સંપૂર્ણ માહિતી મેળવશે. C.O.:6 સહકારી વેચાણ વ્યવસ્થા એટલે શું?તેના માળખા વિશે વિવિધ વેચાણ વ્યવસ્થાની કામગીરી વિશે માહિતી મેળવશે. C.O:7 ખેત-ઉત્પાદન બજાર સમિતિ વિશે વિગતવાર માહિતી મેળવશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામબજારમાં વેચાણ માટે અને માલ વિતરણ માટે જે પરિબળો નડે છે તેના પ્રશ્નો અંગેની પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 -વેચાણનો અર્થ-માર્કેટિંગનો અર્થ-વેચાણ અને માર્કેટિંગ વચ્ચેનો તફાવત-માર્કેટિંગના લક્ષણો-માર્કેટિંગનું કાર્યક્ષેત્ર માર્કેટિંગનું મહત્વ-માર્કેટિંગના નવા ઊભરતા ખ્યાલો કે પ્રવાહો. એકમ-2 -ગ્રામીણ બજારનો અર્થ-ભારતીય ગ્રામીણ બજારની લાક્ષણિકતાઓ-ગ્રામીણ વિસ્તારના ગ્રાહકોની લાક્ષણિકતાઓ-શહેરી બજાર અને ગ્રામીણ બજાર વચ્ચેનો તફાવત. એકમ-3 -ગ્રામીણ માર્કેટિંગની સમસ્યાઓ -ભારતના ગ્રામીણ બજારોમાં શહેરી

	કંપનીઓનો પ્રવેશ-ગ્રામીણ બજારમાં માર્કેટિંગની વ્યૂહરચના-ગ્રામીણ બજારમાં માલનું વિતરણ-ગ્રામીણ બજારમાં માલ વિતરણની પદ્ધતિઓ. એકમ-4 -ગ્રામીણ બજારમાં માર્કેટિંગ મિશ્રનો ખ્યાલ-માર્કેટિંગ મિશ્રનો અર્થ - માર્કેટિંગ મિશ્રના મૂળભૂત તત્વો. (માર્કેટિંગના 4 p) એકમ-5 -નિયંત્રિત બજાર-નિયંત્રિત બજારના લક્ષણો-નિયંત્રિત બજાર અવસ્થાનું મહત્વ-નિયંત્રિત બજાર વ્યવસ્થાની મર્યાદાઓ-ભારતમાં નિયંત્રિત બજારોનો વિકાસ. એકમ-6 -સહકારી વેચાણ વ્યવસ્થા-સહકારી વેચાણ વ્યવસ્થાનું માળખું- સહકારી વેચાણ વ્યવસ્થાની કામગીરીનું મુલ્યાંકન. એકમ-7 -ખેત-ઉત્પાદન બજાર સમિતિ (A.P.M.C)આધુનિક માર્કેટિંગ ચાર્ડની કલ્પનાના અભિગમો-ખેત-ઉત્પાદન બજાર સમિતિની આવક -ખેતઉત્પાદન બજાર સમિતિની આવકના ઉપયોગો-આદર્શ માર્કેટચાર્ડની પરિકલ્પના.
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ધંધાકીય વ્યવસ્થા અને સંચાલન-બી.એસ.શાહ પ્રકાશન-અમદાવાદ Rural marketing in india-N.W.Agarwal Rural Marketing And Development-Shamin H.m Agricultural Marketing In India-Acharya S.s
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	30% Internal assessment based on class attendance,

મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination
------------------	--

T.Y.B.R.S. Sem :- 5 9.2

Elective. 19.

Course Code	
Course Title	Participatory approach in Rural Development (ગ્રામ વિકાસમાં લોકભાગીદારીનો અભિગમો)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2023
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	ગ્રામ કક્ષાએ લોક સહભાગીદારીના સહયોગથી વિકાસ કાર્યોને વેગ મળે,
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	(૧) લોકભાગીદારીના અભિગમનો ખ્યાલ અને મહત્વથી વિદ્યાર્થીઓની માહિતગાર કરવાં (૨) વિદ્યાર્થીઓને ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા લોકોની ભાગીદારી તરફ સંવેદનશીલ બનાવવાં (૩) જુદી જુદી તકનીક જેમકે PRA, PLA માઈક્રો પ્લાનિંગ, NGO થી વિદ્યાર્થીઓને

	માહિતગાર કરવાં (૪) વિદ્યાર્થીઓને લોકભાગીદારીના અભિગમના સિદ્ધાંતોથી માહિતગાર કરવાં (૫) વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ સભાથી માહિતગાર થાય (૬) વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસમાં લોકભાગીદારીનું ઉપયોગીતાથી પરિચિત થાય (૭) વિદ્યાર્થીઓ લોકભાગીદારીના અવરોધક પરિબલો અને તેને દૂર કરવાના ઉપાયોથી પરિચિત થાય.
Course Outcomes	CO.1. વિદ્યાર્થીઓ લોકભાગીદારીના અભિગમથી પરિચિત બનશે. CO.2. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ વિકાસમાં વિવિધ અભિગમો વિશે જુદી જુદી તકનીકી દ્વારા જાણકારી પ્રાપ્ત કરીને પોતાના જીવનમાં વર્તમાન પરિસ્થિતિ પ્રમાણે ઉપયોગ કરતાં શીખશે. CO.3. લોકભાગીદારીના વિવિધ અભિગમોનો પરિચય મેળવી સ્થાનિક કક્ષાએ અમલ કરવાં પ્રેરિત બને. CO.4. ગ્રામ વિકાસમાં લોકભાગીદારીની ઉપયોગીતા સમજી અમલ કરતાં શીખે. CO.5. લોકભાગીદારીમાં અસરકારક આયોજન અમલા અને મૂલ્યાંકન કરી ગ્રામ વિકાસમાં પોતાની ભૂમિકા અદા કરશે. CO.6. લોકભાગીદારીના અવરોધક પરિબલોથી પરિચિત થઈ તેને નિવારવા પ્રયત્ન કરતો થશે. CO.7. લોકભાગીદારીની વિવિધ પદ્ધતિઓની સમજ મેળવી ગ્રામ વિકાસમાં સહભાગી બનશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ વિકાસ અને લોકભાગીદારીના અભિગમો અંગે પૂર્વ પ્રાથમિક માહિતી
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1. (૧.૧) લોક સહભાગીદારીના અભિગમનો અર્થ/ખ્યાલ (૧.૨) લોક સહભાગીદારીના વિવિધ અભિગમો (૧.૨.૧) સામુદાયિક અભિગમ (૧.૨.૨.) વિસ્તાર વિકાસ અભિગમ (૧.૨.૩.) લક્ષ્યાંક જૂથ અભિગમ (૧.૨.૪) રોજગારી અભિગમ (૧.૨.૫) કલ્યાણ અભિગમ (૧.૨.૬) સંકલિત અભિગમ (૧.૨.૭) સમાજ સુધારણા અભિગમ (૧.૨.૮) ટેકનીકલ સંચાલકીય અભિગમ (૧.૨.૯) ભાગીદારીનો અભિગમ (૧.૩) લોક સહભાગીદારીના અભિગમના પ્રકાર (૧.૩.૧.) ઔપચારિક ભાગીદારી અભિગમ (૧.૩.૨) અનૌપચારિક ભાગીદારી અભિગમ (૧.૪) લોક સહભાગીદારીની સામાજિક રચના તંત્ર ઉપર અસરો (૧.૪.૧) રચના તંત્ર બદલવાનું ધ્યેય બને છે (૧.૪.૨) વ્યવસ્થાનો વિરોધ (૧.૪.૩) ધ્યેય છેક છેવાડાના માણસ સુધી પહોંચાડવાનો બને (૧.૪.૪) માળખામાં પરિવર્તન (૧.૪.૫) બહુ લક્ષીતા આવી (૧.૫) લોક સહભાગીદારીનું મહત્ત્વ એકમ-2. ગ્રામીણ વિકાસ કાર્ય વ્યવહારમાં ભાગીદારી અભિગમ (૨.૧) PRA

	અભિગમ (૨.૨)PLA અભિગમ (૨.૩)NGOનો અભિગમ (૨.૪)MicroPlanning (સૂક્ષ્મ આયોજન) અભિગમ એકમ-૩.ગ્રામ વિકાસ કાર્યમાંલોક સહભાગીદારી અભિગમના સિદ્ધાંતો (૩.૧) લોકોની પહેલ અને સમાવેશ અંગેનો સિદ્ધાંત (૩.૨) લોકોની ભાગીદારી અને ફાળા અંગેનો સિદ્ધાંત(૩.૩) સ્વ મૂલ્યંકન અંગેનો સિદ્ધાંત(૩.૪) પ્રતિક્રિયા અને સ્વ વિકાસ અંગેનો સિદ્ધાંત (૩.૫) ફરી ઉપયોગી વસ્તુ બનાવવાનો સિદ્ધાંત (૩.૬) સ્થાનિક શ્રોતોનિ ગતિશીલ બનાવવાં અને સ્થાનિક બનેલ માલ-પેદાશનું ઉત્થાન કરવાનો સિદ્ધાંત એકમ-૪. ગ્રામ વિકાસમાં લોક સહભાગીદારીની ઉપયોગીતા એકમ-૫.લોક સહભાગીદારીમાં આયોજન, અમલ અને મૂલ્યાકનની ભૂમિકા એકમ-૬.લોક સહભાગીદારીના અવરોધક પરિબલો અને તેને દૂર કરવાના ઉપાયો એકમ-૭.લોક સહભાગીદારીની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ (૭.૧) શ્રમદાન પદ્ધતિઓ (૭.૨) ગ્રામ પંચાયત સમિતિ દ્વારા (૭.૩) શાળા ભંડોળ એકત્ર કરીને (૭.૪) પરિયોજનાના કાર્ય કર તરીકે (૭.૫) પરિયોજના માટે પ્રદર્શન-નિદર્શન (૭.૬) શિબિર, વ્યાખ્યાન અને સંસ્કાર કાર્યક્રમ દ્વારા (૭.૭) વ્યકાતીગન ભાગીદારી પદ્ધતિ (૭.૮) ગ્રુપ ભાગીદારી પદ્ધતિ (૭.) મહિલા મંડળ દ્વારા (૭.૧૦) યુંઅક મંડળ દ્વારા (૭.૨) સામાજિક ચળવળમાં લોકભાગીદારી (૭.૩) ગ્રામ વિકાસના કાર્યોમાં સંશોધન ભાગીદારી			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	ક્રિયાનું સમાજશાસ્ત્ર	જે.કે દવે , એ.પી.શાહ.	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	2.	ગ્રામવિકાસ	બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	3.	કુદરતી સંપત્તિ અને વ્યવસ્થાપન	બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	4.	સમાજ કાર્યના આધાર સ્તંભો	ડો. આનંદીબેન પટેલ	વ્યવસાયિક અભિવૃદ્ધિ અમદાવાદ
TeachingMethodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar,			

	internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination
--	--

BACHELOR OF RURAL STUDIES

SEMESTER-V

ELECTIVE

9.3

વિષય: ગ્રામ વિકાસ માટે કાઉન્સેલિંગ

Course : _____ ગ્રામ વિકાસ માટે કાઉન્સેલિંગ

Course Code	
Course Title	ગ્રામ વિકાસ માટે માર્ગદર્શન
Credit-	4
Teaching per Week	4 કલાક
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય , પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	
Purpose of Course વિષય ની જરૂરિયાત	ગ્રામીણ સમુદાય માં રહેલ વ્યક્તિઓના મનો -સામાજિક પ્રશ્નો ના નિવારણ માટે તેમજ તેમના વિકાસ માટે અભ્યાસ ક્રમ મહત્વ પૂર્ણ બની રહેશે. -સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓના કાર્યકરો તેમજ ગ્રામવિકાસ ક્ષેત્રે સંકળાયેલ દરેક ને પોતાની કામગીરી અસરકારક બનાવવા અભ્યાસક્રમ ઉપયોગી બની રહેશે.
Course Objectives વિષયના હેતુઓ	- કટોકટીમાં દરમ્યાનગીરી માટેની અસરકારક પદ્ધતિ તરીકે કાઉન્સેલિંગનો ખ્યાલ આપવો - મદદ કરવાના સાધન તરીકે કાઉન્સેલિંગનો સર્વગ્રાહી ખ્યાલ આપવો - કાઉન્સેલિંગના વિવિધ સાધનો અને ટેકનીકનો ઉપયોગ અને તેની અસરકારકતા અંગે વિદ્યાર્થીઓને અભિમુખ કરવા. - વિવિધ ક્ષેત્રોમાં કાઉન્સેલિંગની જરૂરિયાત અંગેની સમજ વિકસાવવી.
Course Outcomes	C . o .1 વિદ્યાર્થીઓ તેમની વ્યવસાયિક પ્રેક્ટીસ દરમ્યાન થીયરી અને પ્રેક્ટીસને જોડવા સક્ષમ બની શકશે C . o .2 કાઉન્સેલિંગના ક્ષેત્રમાં પ્રેક્ટીસ દરમ્યાન તેઓ પોતાના સેવાર્થીને વધુ સારી સેવાઓ આપવા સક્ષમ બનશે C . o .3 વિદ્યાર્થીઓમાં વ્યવસાયિક જ્ઞાન, કુશળતાઓ અને વલણોનો વિકાસ

	થશે, જે તેમના વ્યવસાયિક વિકાસમાં ઉપયોગી બની રહેશે. C . o .4 આ પેપરના યોગ્ય અભ્યાસ પછી વિદ્યાર્થી કાઉન્સેલિંગને કારકિર્દીના એક ક્ષેત્ર તરીકે પસંદ કરી શકશે.
Course Content	એકમ 1:- પરામર્શની વિભાવનાઓ A. વ્યાખ્યા, અર્થ, પ્રકૃતિ અને સિદ્ધાંતો B. પરામર્શનું મહત્વ અને જરૂરિયાત. C. પરામર્શના લક્ષ્યો. D. પરામર્શના પ્રકારો. યુનિટ 2:- અલગ અલગ સેટઅપમાં કાઉન્સેલિંગ A. લગ્ન, કુટુંબ, આરોગ્ય, શિક્ષણ, કારકિર્દી, શાળાઓ, વ્યાવસાયિક, તણાવવ્યવસ્થાપન, જેરોન્ટોલોજીકલ પરામર્શ. એકમ 3:- પરામર્શના તબક્કાઓ A. પરામર્શની પ્રક્રિયા B. અસરકારક પરામર્શના પરિબલો C. પરામર્શમાં અવરોધો એકમ 4:- સલાહકાર A. પરામર્શની ગુણવત્તા, કુશળતા, વલણ, મૂલ્યો અને વ્યક્તિત્વના પરિબલો B. કાઉન્સેલરના શું કરવું અને શું ન કરવું એકમ 5:- કાઉન્સેલિંગના સાધનો અને તકનીકો A. વિવિધ સાધનો અને તકનીકોનો અસરકારક ઉપયોગ B. યોગ્ય હસ્તક્ષેપ માટે સાધનો અને તકનીકોની પસંદગી અને યોગ્યતા
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો	a) K. Nayak, Guidance and Counseling. APH Publication House corporation, New Delhi b) Brown D. and Srebalu D. Introduction to Counseling Profession. Eaglewood Cliff, prentice Hall. c) Fuller Wand Barnard H.W. Counseling Content and Process. New Delhi Thomas Press. India-1972 d) Harms E &Schreiber P. Hand Books of Counseling Techniques. Oxford Pergamum Press e) Kennedy E, On Becoming and Counselor- A Basic Guide for Non Professional Counselor, Delhi Gill and Mac Millon-1977 f) Thangarelu V. The Sumsar Model of Social Work Practice.anglore Publication -1978 g) Rama Balentiam and Ajaya. Yoga and Psychotherapy , Glenview Illinois :Himalayan Institute -1976

Teaching Methods	વર્ગશિક્ષણ કાર્ય, પ્રત્યક્ષચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો સ્વ અભ્યાસ, સેમીનાર અને સ્વાધ્યાય
Evaluation Methods	30% વર્ગકાર્યમાં હાજરી, સહભાગિતા, ટેસ્ટ પરીક્ષા એસાઈન્મેન્ટ પરિસંવાદ વેગેરે આધારિત આંતરિક મૂલ્યાંકનના 30% 70% સત્રના અંતમાં લેવાતી પરીક્ષાના આધારે 70 % મૂલ્યાંકન

T.Y.B.R.S. SEM -5

ગ્રામ ઉદ્યોગ

Course Code	1
Course Title	ગ્રામઉદ્યોગ (Rural Industries)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Minimum Weeks per Semester (વિષયના હેતુઓ)	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામઉદ્યોગ ની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવી શકશે.

Course Outcomes	C.O :1ગ્રામઉદ્યોગ વિષેની જાણકારી મેળવે. C.O :2નવીઆથિકનીતિ વિષેની વિગતવાર માહિતી મેળવે. C.O :3સૂક્ષ્મ,લઘૂ અને મધ્યમ કદ ઉદ્યોગો વિષે શીખે. C.O : 4. સહાયક સંસ્થાઓનો પરિચય મેળવે. C.O :5ડેરી ઉદ્યોગ વિષે માહિતી મેળવે
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામઉદ્યોગ ની પ્રાથમિક માહિતી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 ગ્રામઉદ્યોગનો અર્થ -ગ્રામ આઘોગીકરણનો અર્થ -ભારતીય અર્થતંત્રમાં ગ્રામ ઉદ્યાગોનું મહત્વ -ગ્રામ ઉદ્યોગોની સમસ્યાઓ -નાના અને મધ્યમ સાહસોના વિકાસ માટે ના વિશિષ્ટ સૂચનો. એકમ-2 - નવીઆથિકનીતિનામુખ્યલક્ષણોનવીઆથિકનીતિનીવ્યૂહરચનાઓઘોગિકરણનોનીતિમાંઉદારીકરણ,ખાનગીકરણઅનેવૈશ્વિકીકરણ-ઓઘોગિકરણનોનીતિમાંનાનાઅનેગૃહઉદ્યોગોનું સ્થાન એકમ-3 - સૂક્ષ્મ,લઘૂ અને મધ્યમ કદ ના સાહસોના વિકાસ માટેના ધારો ૨૦૦૬-સૂક્ષ્મ, લઘૂ અને

	મધ્યમ (MSME) સાહસોના વિકાસ માટેની સરકારની તાજેતરની નીતિ,યોજનાઓ અને પગલાં-MSME Act ૨૦૦૬ હેઠળ ઉદ્યોગોની નોંધણી એકમ-4 - ભારતમાં લઘુ ઉદ્યોગોના વિકાસ માટેના કમિશન અને બોર્ડ-સહાયક ઉદ્યોગોની જરૂરિયાત અને મહત્ત્વ-લઘુ ઉદ્યોગોને પુરી પડતી સહાયક સેવાઓ-લઘુ ઉદ્યોગ વિકાસ સહાય માટેની રાષ્ટ્રીય અને રાજ્યની સહાયક સંસ્થાઓ-લઘુ ઉદ્યોગોના વિકાસ માટેની રાષ્ટ્રીય અને રાજ્યકક્ષા ની નાણાંકીય સંસ્થાઓ એકમ-5 - ખાદી ગ્રામોદ્યોગ બોર્ડ-ખાદી એન્ડ વિલેજ ઈન્ડસ્ટ્રી કમિશન(KVIC) જિલ્લાઉદ્યોગકેન્દ્ર-સ્મોલ ઈન્ડસ્ટ્રી ડેવલપમેન્ટ ઓગેનાઈઝેશન (SIDO) નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ સ્મોલ ઈન્ડસ્ટ્રી એક્સટેન્શન ટ્રેનિંગ (NISIT) સ્ટેટફાઈનાન્સીયલકોર્પોરેશન (SFC) એકમ -6 ગુજરાતમાં સહકારી ડેરી ઉદ્યોગનો વિકાસ ડેરી ઉદ્યોગનું મહત્વ ખેતપેદાશ આધારિત ઉદ્યોગ
--	---

પ્રત્યક્ષકાર્યો	.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1.ઉદ્યોગ સાહસિકતા ના મુળ તત્વો -1,2 અનડા પ્રકાસન -અમદાવાદ 2 માનવ સંસાધન સંચલન -અતુલ પ્રકાસન અમદાવાદ 3.Rural industrialization in India- Bhattacharya S.N. 4. Rural industrialization in India- Bipion Behari 5.Khadi and village industries –K.V.I.C.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ- અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end University Examination

B.R.S. SEM – 5

COURSE – ગ્રામ ઈજનેરી)RURAL ENGINEERING>..10

Course Code	
Course Title	ગ્રામ ઈજનેરી
Credit	0+3
Teaching hour per week	કલાક 3
Minimum Weeks per Semester	) 15વર્ગ કાર્ય(રજાઓ વગેરે,તૈયારી ,પરીક્ષા ,
Effective From	જુન - ૨૦૨૩
Purpose of Course વિષયની જરૂરિયાત	આ પેપરનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને ગ્રામ ઈજનેરીના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવી શકે તેવી ક્ષમતા વિકસાવવાનો છે .
Course Objective વિષયના હેતુઓ	આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ગ્રામ ઈજનેરીના પાયાના સિદ્ધાંતોની જાણકારી અને સમજ મેળવે જેથી તેઓ ગામના ઈજનેરી સંદર્ભના પ્રશ્નો સમજીને. વધુમાં આ વિષયની જાણકારી મેળવી વિદ્યાર્થી પોતે ગ્રામ.તેમનો ઉકેલ મેળવી શકે ઈજનેરીના સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ કરી સ્વતંત્ર રીતે પોતાના ઉદ્યોગ સ્થાપી તેમની આર્થિક પરીસ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકે.
Course Outcomes	1 : OC ગ્રામ ઈજનેરીનું મહત્વ સમજાવી, ગ્રામ્ય લેવલે તેનો ઉપયોગ જણાવી ગ્રામ લેવલે ઉપયોગી યંત્રોની જાણકારી મેળવે. 2 : OC ગ્રામ્ય લેવલે મકાન આયોજન જાણવું ગામડાના લોકોને સુવિધા યુક્ત ગેસ , સંરક્ષિત ખ ,ગ્રામ્ય રસ્તાઓ ,નિર્ધૂમ ચુલા ,પ્લાન્ટેતીની જાણકારી મેળવવી. 3 : OC ગ્રામ્ય લેવલે પાણીનું મહત્વ જાણી તેને ,પાણીના સ્ત્રોતોનો પરિચય મળે , .સંગ્રહ કરવાની જુદી જુદી પદ્ધતિનો અભ્યાસ TSEVRAH TSOP) જુદા જુદા પાકોની લણણી પછીની પ્રક્રિયા 4 : OC ,ગ્રામ્ય લેવલે ચાલતી રાઈસ મિલ .ની જાણકારી મળે (YGOLONHCETકપાસ જીર્નિંગ.અનાજ તેમજ મસાલા દળવાના સાધનોની જાણકારી મેળવે ,
Pre requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ લેવલના ઈજનેરી પ્રશ્નો અને ઉદ્યોગની જાણકારી.
Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ ૧ - : ગ્રામ ઈજનેરી ૧.ઉપયોગ,ગ્રામ ઈજનેરીનું મહત્વ. ૨ ખેત પેદાશની પ્રક્રિયામાં.નાના.યંત્રોની શક્યતા (લઘુ) ૩ પગથી ચાલતું - (લઘુ યંત્રો)ગ્રામ્યકક્ષાએ વપરાતા નાના. .વગેરે (તેલ ઘાણી) ઘરગથ્થું તેલ કાઢવાના યંત્ર,થ્રેશર

	એકમ ૨ - : .માળખાગત સુવિધા ૧.ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દા,ગ્રામ્ય મકાન આયોજન. ૨.ઉપયોગ,રચના,પ્રકાર,ગેસ પ્લાન્ટ પરિચય. ૩.ઉપયોગ,રચના,નિર્ધૂમ ચુલા પરિચય. ૪.વિશિષ્ટતા,તેના પ્રકારો,ફાયદા,રસ્તાઓનું મહત્વ. પગ્નીન હાઉસ પ્લાસ્ટીક હાઉસ/નેટ હાઉસ/પરિચય ,પ્રકાર , લાભાલાભ..ઉપયોગ,રચના, એકમ ૩ - : વોટરશેડ ૧.વરસાદના પાણીની સંચયની રીતો,ઉપયોગ,પાણીના સ્ત્રોત. ૨.વોટરશેડ પરિચય.ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દાઓ,ઉદ્દેશો, ૩.વોટરશેડની લાક્ષણિકતાઓ. એકમ ૪ - : .પોસ્ટ હાર્વેસ્ટ ઈજનેરી ૧.ફાયદાઓ,કૃષિમાં મહત્વ,પોસ્ટ હાર્વેસ્ટ ટેકનોલોજી પરિચય. ૨.ધાન્ય વર્ગના પાકોની લણણી પછીની પ્રક્રિયાઓ. ૩.કઠોળ પાકોની લણણી પછીની પ્રક્રિયાઓ. ૪અન.ાજ અને મસાલા દળવાના સાધનોનો પરિચય. ૫.કપાસ જીનીંગ. ૬.ગ્રામ્ય કક્ષાએ ચાલતી રાઈસ મિલ.
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો	૧ ખેતી ઈજનેરી. -બાબુભાઈ અવરાણી. .અનડા પ્રકાશન- ૨.૨,૧-કૃષિ ઈજનેરી ભાગ. .બાબુભાઈ અવરાણી- ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.યુની- ૩ પર્યાવરણ સાથી. ૪ ગ્રામોચિત ટેકનોલોજી. -મહેન્દ્ર ભટ્ટ .ફોરમ.માનવીય ટેક- ૫.બાબુભાઈ અવરાણી - વિકાસ અને-કુદરતી સંપત્તિ. -અનડા પ્રકાશન. વ્યવસ્થાપન ૬ કૃષિ જીવન. -જી.સી.એફ.એસ. ૭.રેથલીયા.પી.આર.ડો- વોટર રીસોર્સીસ મેનેજમેન્ટ. .અતુલ પ્રકાશન- ૮.રેથલીયા.પી.આર.ડો- .ઈરીગેશન એન્જીનીયરીંગ. -અતુલ પ્રકાશન.
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય.સેમીનાર અને સ્વાધ્યાય ,સ્વ અભ્યાસ ,ચર્ચા ,
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	%૩૦આંતરીક મૂલ્યાંકન - જેમાં હાજરી.ક્વીઝ ,આંતરીક કસોટી ,સ્વાધ્યાય - %૭૦યુની સેમેસ્ટર .એન્ડ પરીક્ષા.

Course:Sustainable Development (ટકાઉ વિકાસ)

Course Code	1
Course Title	Sustainable Development (ટકાઉ વિકાસ)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષય માં વિદ્યાર્થીઓ ટકાઉ વિકાસ વિશે સમજે અને તે માટે સજીવ ખેતી અંગે સમાજ ને સજીવ ખેતી તરફ પ્રેરિત કરે
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	૧)વિદ્યાર્થીઓ ટકાઉ વિકાસ સમજે ૨)વિદ્યાર્થીઓ સજીવ ખેતીની સકલ્પના સમજે
Course Outcomes	C.O :1 ટકાઉ વિકાસ વિશે સમજે તેના પડકારો અને જરીયાત સમજે અને તેના ઉકેલ લાવશે C.O :2.ટકાઉ વિકાસના પ્રશ્નો સમજે અને તેનો ઉકેલ લાવશે C.O :3. પર્યાવરણ સંદર્ભે ટકાઉ વિકાસના ધેયયો સમજે અને સમાજ ને સમજાવશે C.O :4 ટકાઉ વિકાસની સફળતા અને ટકાઉ વિકાસનું ભવિષ્ય વિશે સમજે . C.O :5 સજીવ ખેતી વિશે સમજી ટકાઉ વિકાસમાં તેની ઉપયોગિતા જાણી સમાજ ને સજીવ ખેતી માટે સમજાવશે
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	.
Course Content અભ્યાસક્રમ	<u>એકમ-૧</u> -ટકાઉ વિકાસ- -ટકાઉ વિકાસ નો અર્થ -વિકાસ ના પડકારો ,ટકાઉપણા ની સહકલ્પના ,ટકાઉપણા ની

	જરૂરીયાત <u>એકમ-2</u> . ટકાઉ વિકાસનો ટુંકો ઇતિહાસ ,ટકાઉ વિકાસના પ્રશ્નનો <u>એકમ-3</u> - પર્યાવરણીય મૂલ્યો ,ટકાઉ વિકાસ ના ધેયો અને રણ નીતિ <u>એકમ-4</u> ટકાઉ વિકાસ નું માપન ,વિકાસની પ્રક્રિયા અને તેની સફળતા ,ટકાઉ વિકાસ નું ભવિષ્ય <u>એકમ-5</u> સજીવ ખેતી 1)સજીવ ખેતી એટલે શું ? 2)સજીવ ખેતી ની સહકલ્પના અને આવસીકતા 3)સજીવ ખેતીના પાયા ના શીદ્ધાતો 4)સજીવ ખેતીમાં અગતીયાની ભૂમિકા -5)કંપોસ્ટ ,વર્મી કોમપોસ્ટ અને વર્મી વોશ
પ્રત્યક્ષકાર્યો	
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1)સોમ સુંદરમ ઉપપીનદીની 2017 ટ્રેડીશનલ
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz,assignment, seminar, internal examination,etc. 70% External based on semester end

	University Examination
--	------------------------

T.Y.B.R.S. Sem :- 5

Course:11.1 :- SOCIAL ENTREPRENURESHIP(સામાજિક ઉદ્યોગ સાહસિકતા)

Course Code	11.1
Course Title	SOCIAL ENTREPRENURESHIP(સામાજિક ઉદ્યોગસાહસિકતા)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June 2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	આ વિષય દ્વારા વિદ્યાર્થી માં ઉદ્યોગસાહસિકતા ના ગુણો વિકસે છે.અને સ્વરોજગાર તરફ વળે તે માટે ની જરૂરિયાત છે.
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	આ વિષય ના અભ્યાસ થકી ઉદ્યોગ સાહસિકના ગુણો વિકસે છે. વિદ્યાર્થી નિયોજક બની અન્ય લોકો ને પણ રોજગારી આપવાની ક્ષમતા કેળવે ઉદ્યોગ શરૂ કરવાની તાલીમ, આર્થિક સહયોગ, ટેકનિકલ માર્ગદર્શન ક્ષ્યાતી મેળવવું તે વિષે જાણકારી મેળવે છે.
Course Outcomes	C.O.1 વિદ્યાર્થી ઉદ્યોગસાહસિકતાનો ખ્યાલ મેળવશે. C.O.2 વૈશ્વિકરણમાં ઉદ્યોગ સાહસિકની ભૂમિકા વિષે જાણકારી મેળવશે C.O.3 ઉદ્યોગસાહસિકતાના સિધ્ધાંતો વિષે સમજ મેળવશે. C.O.4 ઉદ્યોગ સાહસિકતા દ્વારા રોજગારી સર્જન,મહિલા ઉદ્યોગ સાહસિકતા,વિગેરે વિષે સમજ કેળવશે. C.O.5 જુદી જુદી સંસ્થાઓ ની ઉપયોગિતા વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત કરશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ઉદ્યોગો વિષેની પ્રાથમિક માહિતી

Course Content અભ્યાસક્રમ	એકમ-1 ઉદ્યોગ સાહસિકનો અર્થ અને વ્યાખ્યાઓ -ઉદ્યોગ સાહસિકના લક્ષણો - વૈશ્વિકરણમાં ઉદ્યોગ સાહસિકની વિવિધલક્ષી ભૂમિકા એકમ-2 ઉદ્યોગસાહસિકતાનો અર્થ અને વ્યાખ્યાઓ -ઉદ્યોગ સાહસિકતાના મુખ્ય લક્ષણો -ભારતમાં ઉદ્યોગ સાહસિકતાનો વિકાસ -ઉદ્યોગ સાહસિકતાના સિધ્ધાંતો -ઉદ્યોગ સાહસિકતાને અસર કરતાં પરિબલો -ઉદ્યોગ સાહસિકતા દ્વારા રોજગારીનું સર્જન -ભારતમાં મહિલા ઉદ્યોગ સાહસિકતા એકમ-3 ભારતમાં ઉદ્યોગ સાહસિક વિકાસ માટેનાં પગલાં -ઉદ્યોગ સાહસોની ભંડોળ પ્રપતિના સ્ત્રોતો એકમ-4 ભારતીય ઉદ્યોગ સાહસિક વિકાસ સંસ્થાન -નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર એન્ટરપ્રિન્યોરશિપ એન્ડ સ્મોલ બિઝનેસ ડેવલોપમેન્ટ (NIESBD) -સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (SIDBI) - સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ડેવલપમેન્ટ ઓર્ગેનાઇઝેશન (SIDO) - નેશનલ એલાયન્સ ઓફ યંગ એન્ટરપ્રિન્યોર (NAYE) - નેશનલ સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન (NSIC) -નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રી એક્સટેન્શન ટ્રેનીંગ (NISIET) -ગુજરાત ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ડ ટેકનિકલ કન્સલ્ટન્સી ઓર્ગેનાઇઝેશન લિ.(GATCO) એકમ-5 સામાજિક સાહસનો અર્થ અને વ્યાખ્યા -સામાજિક સાહસોનું મહત્વ -ભારતમાં સામાજિક સાહસોનો વિકાસ -આરોગ્ય, શિક્ષણ, વગેરે જેવા સામાજિક સાહસોનો કેસ સ્ટડી

Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	1. ઉદ્યોગ સાહસિકતાના મૂળ તત્વો-ભાગ-1-2 -અનડા પ્રકાશન 2. Social Entrepreneurship
Teaching Methodology શિક્ષણ પદ્ધતિ	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination

F.Y.B.R.S. Sem :- 5

Elective..11.2

Course Code	
Course Title	Rural Development Theories (ગ્રામ વિકાસના સિદ્ધાંતો)
Credit	4
Teaching Per Week	4 Hrs.
Minimum Weeks per Semester	15 (વર્ગકાર્ય, પરીક્ષા, તૈયારી, રજાઓ વગેરે)
Effective From	June-2021
Purpose Of Course (વિષય ની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગામડાના વિકાસ માટે જરૂરી પાયાના સિદ્ધાંતોથી પરિચિત બને
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	(૧) વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિસ્તારના વિકાસના સિદ્ધાંતોથી પરિચિત થાય, (૨) વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિસ્તારના વિવિધ સામાજિક વિકાસના કાર્યક્રમોથી પરિચિત થાય (૩) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના સર્વોદયના સિદ્ધાંતથી પરિચિત થાય (૪) વિદ્યાર્થીઓ પ્રસિદ્ધ અર્થશાસ્ત્રીઓના વિવિધ સિદ્ધાંતોથી (વિચારોથી) પરિચિત થાય (૫) વિદ્યાર્થીઓ પ્રદેશને આધારિત અને

	સુવિધાને લગતા વિવિધ કાર્યક્રમોથી પરિચિત થાય (૬) વિદ્યાર્થીઓ અમૂલ પેટર્ન અને સૂક્ષ્મ ધિરાણથી પરિચિત થાય.
CourseOutcomes	CO.1. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસ માટે જરૂરી કાર્યક્રમોથી માહિતગાર બને અને તેનો અમલ કરવા પ્રરાય CO.2. વિદ્યાર્થીઓ વિવિધ અર્થશાસ્ત્રીઓના વિચારોથી વાકેફ બને અને ગામડાનો વિકાસ કરવાં અમલ કરતાં શીખશે. CO.3.વિવિધ પ્રદેશને આધારિત વિવિધ સમજો વિશે જાણે અને તેની સુવિધાઓ વધારવાના કાર્યક્રમો કરતો થાય CO.4.. વિદ્યાર્થીઓ પડતર જમીનના વિકાસ માટે પ્રયત્ન કરતો થાય. CO.5.વિદ્યાર્થીઓ રહેઠાણની જરૂરિયાત સમજી વર્તમાન સરકારી યોજનાઓનો લાભ લેતાં બનશે. CO.6. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના સ્વાસ્થ્ય લક્ષી કાર્યક્રમોથી પરિચિત બની સમાજ અને પોતાના માટે વર્તમાન વિવિધ સરકારી સ્વાસ્થ્ય સંબંધી યોજનાઓનો લાભ મેળવતો થાય CO.7. વિદ્યાર્થીઓ કુટુંબ કલ્યાણની વિવિધ સેવાઓ વિશે પરિચય મેળવી સમાજ માટે તેનો અમલ કરતાં શીખશે. CO.8. સ્ત્રીઓને આત્મનિર્ભર બનાવવાં માટેની વિવિધ યોજનોથી માહિતગાર થાય અને તેનો અમલ કરવા પ્રેરિત બને CO.9.વિદ્યાર્થીઓ બાળકોના કલ્યાણ માટેની સરકારી યોજનાઓનો પરિચય મેળવશે અને સમાજમાં લાભ અપાવવાનો પ્રયત્ન કરતો થશે. CO.10. વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ કક્ષાએ મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણના કાયદાનો પરિચય મેળવી સમાજમાં તેનો અમલ કરવાં અંતે પ્રયત્ન કરતો થાય. CO.11. વિદ્યાર્થીઓ અમૂલ ડેરી ઉદ્યોગથી પરિચિત થઈ ગ્રામ કક્ષાએ ડેરી ઉદ્યોગ માટે પ્રયત્ન કરશે.
Pre-requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	
Course Content અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક)	એકમ-1..ગ્રામ વિકાસના કાર્યક્રમો:(૧.૧) ગાંધીજીનો સર્વોદયનો સિદ્ધાંત (૧.૨) સમતોલ અને અસમતોલ વિકાસના સિદ્ધાંતો (૧.૩)BigPushના આર્થિક વિકાસના સિદ્ધાંતો એકમ-2. ગ્રામ વિકાસના સિદ્ધાંતો: (૨.૧) એડમ સ્મિથ (AdamSmith) ના આર્થિક વિકાસના સિદ્ધાંતો (૨.૨) રિકાર્ડો (Ricardo) ના આર્થિક વિકાસના સિદ્ધાંતો(૨.૩) માલ્થસ (Malthus) ના આર્થિક વિકાસના સિદ્ધાંતો(૨.૪) મૂડીવાદ અને આર્થિક વિકાસ. એકમ-3. પ્રદેશને આધારિત અને સુવિધાને લગતા કાર્યક્રમો: (૩.૧)

	પ્રદેશને આધારિત અને સુવિધાને લગતા કાર્યક્રમો: (૩.૧.૧) સમાજ કલ્યાણ : અર્થ અને લક્ષણો (૩.૧.૨) અનુસુચિત જાતીઓનું કલ્યાણ અને કાર્યક્રમ (૩.૧.૩) અનુસુચિત આદીજાતીઓનું કલ્યાણ અને કાર્યક્રમ(૩.૧.૪) અન્ય પછાત વર્ગોનું કલ્યાણ અને કાર્યક્રમ (૩.૨) બંજર/પડતર જમીનનો વિકાસ (૩.૨.૧) પડતર જમીનની વ્યાખ્યા (૩.૨.૨) પડતર ભૂમિને ઉપજાઉ બનાવવામાં વનીકરણની ભૂમિકા (૩.૨.૩) પડતર ભૂમિની વિકાસ યોજનાઓ (૩.૨.૪) સ્વયંસેવી સંસ્થાઓને અનુદાન સહાયતા (૩.૨.૫) વિકેન્દ્રિત જન પૌદ્રશાળાઓ (૩.૨.૬) સામાજિક વનીકરણ (૩.૨.૭) સામાજિક વનીકરણનો અર્થ (૩.૨.૮) કાર્યનીતિ અને કાર્ય ક્ષેત્ર (૩.૨.૯) કાર્યક્રમ. (૩.૩) આવાસ/રહેઠાણ Residence) (૩.૩.૧) આવાસની ભૂમિકા (Role of Residence) (૩.૩.૨) ગ્રામ વિકાસના સામાજિક, સંસ્કૃતિક પરિબળ (૩.૩.૩) ગ્રામ વિકાસની સમસ્યાઓ (૩.૩.૪) પંચવર્ષીય યોજનાઓમાં ગ્રામ વિકાસ (૩.૩.૫) રાષ્ટ્રીય આવાસ નીતિ (national Housing Policy) (૩.૩.૬) સંગઠનાત્મક માળખું (૩.૩.૭) કાર્યક્રમ (programme) એકમ-૪. ગ્રામ વિસ્તારના સામાજિક વિકાસના કાર્યક્રમો (૪.૧) ગ્રામ વિસ્તારના સામાજિક વિકાસના કાર્યક્રમો (૪.૧.૧) સર્વે માટે સ્વાસ્થ્ય (health for All) (૪.૧.૨) નેશનલ હેલ્થ મિશન (NHM) (૪.૧.૩) આશા કાર્યક્રમ (૪.૧.૪) રોગી કલ્યાણ સમિતિ (૪.૧.૫) વિલેજ હેલ્થ સેનિટેશન એન્ડ ન્યુટ્રીશન કમિટી (૪.૧.૬) આરોગ્ય સંભાળ સેવાનું વિતરણ (૪.૧.૭) સાર્વત્રિક આરોગ્ય સંભાળ (૪.૧.૮) બાળ આરોગ્ય કાર્યક્રમો (૪.૨) સ્વાસ્થ્ય સંભાળની જરૂરિયાતો (૪.૨.૧) સ્વાસ્થ્ય અર્થાત આરોગ્ય એટલે શું (૪.૨.૨) સ્વાસ્થ્ય સંભાળ એટલે શું (૪.૨.૩) બંધારણ અને આરોગ્ય સેવાઓ (૪.૨.૪) ભારતમાં આરોગ્યની સ્થિતિ અને તેની અસર (૪.૨.૫) સ્વાતંત્રની પ્રાપ્તિ બાદ આરોગ્ય સ્તરમાં સુધારો (૪.૨.૬) સ્વાસ્થ્ય સંભાળની વર્તમાન સ્થિતિ (૪.૨.૭) રાષ્ટ્રીય સ્વાસ્થ્ય નીતિ (૪.૩) કુટુંબ/પરિવાર કલ્યાણ સેવાઓ (Family welfare service) પ્રસ્તાવના (૪.૩.૧) કુટુંબ/પરિવાર કલ્યાણ સેવાઓની આવશ્યકતા(૪.૩.૨) જન્મદર નીચો હોવાના કારણો (૪.૩.૩) કુટુંબ/પરિવાર કલ્યાણ સેવાઓના વિકાસ સંગઠનાત્મક માળખું (૪.૩.૪) કુટુંબ/પરિવાર કલ્યાણની વિવિધ સેવાઓ(૪.૩.૫) માતૃ શિશુ સ્વાસ્થ્ય સેવાઓ (MCH) (૪.૩.૬) પ્રેરણા (૪.૩.૭) સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ (૪.૪) સ્ત્રીઓના વિકાસ/કલ્યાણના કાર્યક્રમો (welfare of women) પ્રસ્તાવના (૪.૪.૧) સ્ત્રીઓ માટે નીતિ (૪.૪.૨) સ્ત્રીઓના કલ્યાણ માટેની યોજનાઓ
--	---

	(૪.૪.૩) માતૃત્વ સહયોગ યોજના (૪.૪.૪) સ્ત્રીઓ માટે તાલીમ રોજગાર કાર્યક્રમ (૪.૫) બાળકોના કલ્યાણ/વિકાસના કાર્યક્રમો (welfareofChildren) પ્રસ્તાવના (૪.૫.૧)સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના (૪.૫.૨) કામ કરતી માતાઓના બાળકો માટે ઘોડિયા ઘર યોજના (૪.૫.૩) સંકલિત બાળ સુરક્ષા યોજના (૪.૫.૪) ચાઈલ્ડ સેવાઓ (૪.૫.૫) કામ કરતાં બાળકોના કલ્યાણ માટેની યોજના (૪.૫.૬) ધનલક્ષ્મી યોજના (૪.૫.૭) બાળક એવોર્ડ યોજના એકમ-5. અમૂલ પેટર્ન અને સૂક્ષ્મ ધિરાણ (૫.૧) અમૂલ પેટર્ન (AmulPeturn) (૫.૨) સૂક્ષ્મ ધિરાણ (MicroFinanceConcept)			
Reference Books સંદર્ભ ગ્રંથો :-	ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	લેખકનું નામ	પ્રકાશન
	1.	સામાજિક કાનૂનીકરણ અને સમાજ કલ્યાણ	જે.કે.દવે	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	2.	ગ્રામીણ વિકાસ	બાબુભાઈ અવરાણી	અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
	3.	Rural Development Programmes and strategies	Vasant Desai	Himalaya Publication House Mumbei
	4.	Rural Development	Sundaram Stya	Himalaya Publication House Mumbei
TeachingMethodology	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ-અભ્યાસ, સેમિનાર, પ્રેઝન્ટેશન અને સ્વાધ્યાયકાર્ય.			
Evaluation Method	30% Internal assessment based on class attendance, participation, class test, quiz, assignment&presentation, seminar, internal examination, etc. 70% External based on semester end University Examination			

Semester-6

Internship

હેતુઓ:

વિદ્યાર્થીઓ તાલિમ કાર્યક્રમ દરમિયાન ગ્રામ અભ્યાસ સંબંધિત ભવિષ્યમાં જે કામો કરવાના છે તેની તાલિમ અને અનુભવ મેળવે છે. જેથી તેનો આત્મવિશ્વાસ વધે છે.

Internship-1

Out comes:

1. વિદ્યાર્થી માટે તાલીમ કાર્યક્રમ અભ્યાસક્રમનો અનિવાર્ય ભાગ છે.
2. તાલીમાર્થીનો આત્મવિશ્વાસ કેળવાય છે.
3. નિર્ણયો લેવાની અને અમલ કરવાની શક્તિ વધે છે.
4. અજાણી પરિસ્થિતિમાં ગોઠવવાની ટેવ પડે છે.
5. પ્રાપ્ત કરેલ જ્ઞાનને સમાજમાં ચકાસવાની તક મળે છે.
6. જે તે કેન્દ્ર પર 30 દિવસ રહેવાનું હોવાથી કેન્દ્રનો સર્વાંગી અભ્યાસ કરશે.
7. કેન્દ્ર પર રહી જે શિખશે, પ્રત્યક્ષ કાર્ય કરશે તેનો અહેવાલ તૈયાર કરવાનું શીખવા મળશે.

Internship-2

Out comes:

1. વિદ્યાર્થી ગ્રામાભિમુખ બને છે.
2. ગામના પ્રશ્નોથી વાકેફ થાય છે અને તેના સંભવિત ઉકેલો શોધવા પ્રયત્ન કરતો થાય છે.
3. ગ્રામ સફાઈ, ગ્રામ આરોગ્ય, બાળ શિક્ષણ, બાળ રમતો ,પ્રાથમિક શાળાનું સંચાલન,પ્રૌઢ શિક્ષણ, નિર્ધૂમ ચૂલા, શોષ ખાડા વગરે તૈયાર કરાવવા લોકોને શીખવાડવા પ્રયત્ન કરશે.
4. લોક મંડળ, યુવક મંડળોની પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લેતો થાય છે.
5. ગ્રામ્ય કક્ષાએ કાર્ય કરતી સહકારી મંડળીઓ, જૂથો, પંચાયત, શાળા, આરોગ્ય કેન્દ્રની મુલાકાત લઈ પ્રવૃત્તિઓ વિશે જાણશે.

6. ગ્રામ વિકાસનો અને અનુભવ નવી ટેકનોલોજીનો ખ્યાલ ગ્રામજનો સુધી પહોંચાડશે.
7. ઉપરાંત તમામ પ્રવૃત્તિઓ કરી તેને અહેવાલરૂપે રજૂ કરતાં શીખશે.

Dissrtation Work – લઘુ શોધ નિબંધ

Out comes:

1. તેના મુખ્ય વિષય (core subject)ને અનુરૂપ એક લઘુ શોધ નિબંધ તૈયાર કરશે.
2. શોધ નિબંધ માટે સંશોધન પદ્ધતિઓ, વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી માહિતી એકત્રીકરણ, વિશ્લેષણ અને પૃથક્કરણ નિષ્કર્ષ વગેરે કાઢતા શીખશે.
3. સંશોધનની પ્રક્રિયામાંથી પ્રસાર થશે.
4. સંશોધન અહેવાલ લખતા અને રજૂ કરતાં શીખશે. ‘
5. શોધ નિબંધ દ્વારા સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાન અને ખરેખર પ્રત્યક્ષ રીતે લોકો દ્વારા કરતાં કાર્યો વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરતાં શીખશે.